המודיע

בטאון אגודת ישראל העולמית — ירושלים

בס"ד יום ערש"ק פ' כי תצא י"ג אלול תשמ"ח (26 באוגוסט 88)
דף היומי: בבלי — זבחים כ"ב; ירושלמי — ברכות ד'

שנה ל"ט גל' 11183
1.50 ש"ח כ' מע"מ

ראש הממשלה, יצחק שמיר:
אין פגיעה ביחסים בין ארה"ב וישראל

מאת סופרנו המדיני

— המהומה, או יותר נכון המגיפה האנטי־אמריקאית לישראל במר גירושי פלשתינאים, לא תפגע ביחסי שתי המדינות — הדגיש ראש הממשלה, יצחק שמיר, כרמזו כי ישראל תבצע את החלטותיה, לארה"ב אין אחריות. "הבטחת הבטחון והסדר בשטחים המצויים בטיפולנו — הוסיף.

"אינני ששים לבצע גירושים ואיננו מנהלים מדיניות מכוונת לכך, אולם כיון שאנו אחראים לסדר ולבטחון, עלינו לנקוט את כל הצעדים הדרושים להפסיק את מעשי האלימות", אמר שמיר.

"היחסים בינינו ובין ארה"ב שהתפתחו בעשור האחרון לא ייפגעו כלל. היחסים בינינו הם ידידותיים כבני בריות, אולם אין הדבר מחייב להסכים בכל דבר חילוקי דעות בין בני בריות הם טבעיים ביותר וארה"ב תבין זאת בסופו של דבר והיחסים לא ייפגעו כלל", הדגיש.

— באשר "יפסקו מעשי האלימות — הבטיח ראש הממשלה — נדון בהסדרי ביניים שיהיו לטובת שני הצדדים".

חוגים מדיניים מדגישים, כי היחסים בין ישראל וארה"ב מתפתחים גם במישור שיתוף הפעולה האיסטרטגי. רק לאחרונה קיבלה תשלוב "תדיראן" הזמנה של 70 מיליון לייצור ציוד התקשורתי, שיש לו גם משמעות בטחונית. כן נמסר ש"תדיראן" עומדת בפרי"ם על רכישות נוספות אך לא נמצאו פרטים על היקף העיסקאות (ראה "אורעים מדיניים" בעמוד ב')

יצחק צבי אבלס ירושלים — **שרה חיה דושינסקי** ירושלים

מאורשים

בס"ד, אור ליום ו' י"ג אלול תשמ"ח

מקור המתנות קשר עזגא
המרכז לכלי בית ומתנות רח' ר' עקיבא 162 בני ברק

מבצע השבוע
★ בלון גדיש סודה סטרים + גז 16.5 ש"ח
★ מבצע של סירי סולתם 15% הנחה
★ כמו כן מבחר גדול של מוצרים במחיר מבצע

להתראות במקור המתנות

לפנימיה לבנות
בירושלים
דרושה מדריכה
(כולל לינה)
להתקשר לטל. 02-387051
או 02-386207 ★ 02-386298

"בית מדרש להלכה"
גבעת שאול - ירושלים ת"ו

מעומק לבנו אנו משגרים את ברכותנו הנאמנות

למעלת כבוד קדושת האי גברא יקירא, איש האשכולות רודף צדקה וחסד, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, הרבני הנגיד והנדיב הנכבד

הרה"ח **יצחק בן ציון הכהן וואלף** הי"ו
מפטרוני כוללנו
ולכל המשפחה הנכבדה
לרגל נשואי בתם המהוללה שתחי'

עב"ג החתן המופלג חריב עדיו לגאון
כמר **משה טאלר** הי"ו
ממצוייני תלמידי ישיבת צאנז־נתניה

ויהי"ר מן קדם אבוהון דבשמיא שהזיווג יעלה יפה
ויזכו לבנות בית נאמן בישראל לבנין עדי עד
וירוו מהם ומכל יוצ"ח רב נחת דקדושה אכי"ר

ההנהלה ואברכי הכולל

מתיבתא פנים מאירות בני ברק
בנשיאות מורנו ורבנו הגאון רבי נתן גשטטנר שליט"א גאב"ד דקרית אגו"י

הזמנה של מצוה
הרינו מתכבדים להזמין את מעלת כבוד ידידנו היקרים אוהבי תורה ולומדיה הי"ו למסיבת

מלוה מלכה חגיגית
הנערכת לכבודה של המתיבתא הקדושה
שתתקיים אי"ה במוצאי שבת קודש פר' כי תבא י"ד לחודש הרחמים אלול שנת תשמ"ח לפ"ק בשעה 9.30 (לפי שעון קיץ)

באולמי "קונטיננטל" רחוב בן יעקב 21 בני ברק

נואם הכבוד:
הרב הגאון המפורסם
מוה"ר **יצחק צבי ברנפלד** שליט"א
אב"ד חוג חתם סופר זכרון מאיר

אורח הכבוד:
הרב הגאון המפורסם
מוה"ר **יהוסף חיים שינפלד** שליט"א
אב"ד קרית הרצוג

מורנו ורבנו הגאון אב"ד שליט"א
ישא דברו מענינא דיומא

הופעת מעלת ידידנו ואוהדינו הי"ו במסיבת מצוה זו תתן כבוד לתורתנו הקדושה ולנושאי דגלה

החותמים ברגשי כבוד ויקר
בברכת כתיבה וחתימה טובה **ההנהלה**

מפאת שיבושי הדואר חלק מההזמנות לא הגיעו ליעדן הנא לראות הזמנה זו כאישית

ירידת הדינר פגעה בתושבי השטחים

עליה בביקוש לדינרים עיראקיים עם הפסקת האש

ירושלים — תושבי השטחים המוחזקים, שמצבם הכלכלי התערער מאז תחילת ההתקוממות לפני 8 חודשים בגלל שביתות מחאה רצופות, קיבלו מהלומה חדשה, כתוצאה מירידת ערך הדינר הירדני.

אנשי עסקים בגדה המערבית אמרו, כי המטבע הירדני, המוחזק על ידי מרבית תושבי השטחים נפל מ־2.90 דולר ל־2.60, מגמה שהתירידה תושבים רבים, שהדינר מהווה גורם מכריע בהסכמותיהם.

אנשי עסקים האשימו ספסרים בירדן במכירת דינרים וקניית דינרים עיראקיים, הציפייה כי המטבע העיראקי יעלה, כתוצאה מהפסקת האש במלחמה עם איראן.

גם בנקאים רבים בגדה המערבית הודיעו דינרים לשוק, נוכח אי הודאות שהשתררה בעיקבות ניתוק הקשרים בין ירדן לבין השטחים המוחזקים.

"רק מעטים מפקידים כספים בבנקים או משקיעים במניות. הם מחזיקים או זהב או מזומנים במזומנים. אלה שמחזיקים בזהב לא הפסידו, אולם אלה המחזיקים בדינרים אינם ישנים טוב ע"יהם ביום", אמר חלפן בגדה המערבית.

שביתת מסחר כללית ביהודה ושומרון

נסיון להצתה בלשכת שירות התעסוקה במז. ירושלים

שביתת מסחר כללית היתה אתמול ביהודה ובשומרון, זה היום השני ברציפות. השביתה הוכרזה בהתאם לקריאת כרוז מספר 24 ובאה לאות הזדהות עם הרוגי האינתיפאדה. ההענות לשביתה לא היתה מלאה, יצויין, כי בשבוע האחרון שבתו חיי המסחר ביהודה ושומרון במשך 4 ימים.

בנפת חברון נראו חנויות רבות פתוחות ובתי עסק פעלו. תנועת היציאה לעבודה בישראל, היתה נמוכה במעט מהרגיל והתחבורה הציבורית פעלה במתכונת מצומצמת. באזור בית לחם היתה השביתה כמעט מוחלטת.

עיריית ראמאללה שבתה זה היום השני ברציפות ותנועת היוצאים לעבודה באזור היתה דלילה. גם עירית טול כרם וענבתה שבתו.

במזרח ירושלים היתה הענות לשביתה כמעט מלאה, אולם בכפרים הערביים בצפון העיר היו חנויות רבות פתוחות.

בעיר שכם הוטל עוצר, לאחר הפרות הסדר הרבות שארעו ביממה האחרונה באזור ושבמהלכן נפצעו 12 תושבים. עוצר שורר גם במחנה פליטים בלטה שבו נורה ביום ד' צעיר ערבי שנמר להשליך בקבוק תבערה על סיור משמר הגבול. לאחר רגיעה יחסית בת יומיים בשכם, חזר מוקד הפרות הסדר לעיר ומשום כך הוטל העוצר.

גם במחנות פליטים אל־עמרי וטול־כרם שורר עוצר מזה ימים אחדים, בכפר עזון הודש העוצר, עקב ריבוי מקרי ידויי האבנים על כלי רכב ישראליים ופציעתו של צעיר מקומי בעת הפרות הסדר. בקלקיליה שורר עוצר חלקי בשעות הלילה בלבד.

נסיון להצתה היה בליל יום חמישי בלשכת שירות התעסוקה במזרח ירושלים, שלישי בסדרת ההתנכלויות למקום זה בחודש האחרון, במטרה להפסיק את פעילותו. (עתיים)

● ירושלים — בית המשפט העליון קיבל את ערעור פרקליטות המדינה והחמיר בעונשו של לואי חטיב בן 18 מכפר ערה, שהורשע בהשלכת בקבוק תבערה לעבר אוטובוס של ילדים. חטיב נידון בבית המשפט המחוזי בחיפה לשנת מאסר בפועל ושנתיים על תנאי. השופטים העליונים מנחם אילון שלמה לוין וחנוך אריאל קבעו שירצה שנתיים מאסר בפועל. (עתיים)

נפתחו השיחות הישירות בין איראן לעיראק בז'נבה

ישיבת המליאה הופסקה להתייעצויות ממושכות

ז'נבה — ישיבת המליאה ב"שיחות הישירות" בין איראן ועירק בז'נבה, בחסות האו"ם, הופסקה אמש והצדדים פתחו בהתייעצויות נפרדות — כך הודיע הדובר של מזכ"ל האו"ם.

בתחילה הכריז ג'וליאני על הפסקה של 15 דקות בדיוני המליאה. הדבר היה בשעה 16.00 לפי שעון גריניץ'. אולם כשעתיים אחר מכן עדין נמשכה הפסקה זו, וג'וליאני הסביר, כי מזכ"ל האו"ם עורך התייעצויות נפרדות עם כל אחת משתי המשלחות.

סוכנות הידיעות האיראנית הרשמית "אירנא", הודיעה, בהתבססה על "מקורות יודעי דבר", כי ישיבת המליאה הראשונה בשיחות ז'נבה הוקדשה לקביעת לוח זמנים להמשך שיחות השלום.

סוכנות הידיעות הביעה את הדעה, כי "אם סיבוב השיחות הראשון יוכתר בהצלחה, יוכל מזכ"ל האו"ם להודיע תוך 48 שעות על מועד נסיגת הכוחות הלוחמים אל הגבולות הבינלאומיים המוכרים".

עוד מוסרת סוכנות הידיעות כי היה זה על פי בקשת המשלחת האיראנית, שהשולחנות באולם הדיונים הוצבו בצורת ח, על מנת ששתי המשלחות ישבו זו מול זה.

פרז דה קואיאר, מציע, הביע את הדעה כי תהליך המו"מ עלול להימשך שנים, שכן כל אחד מן הצדדים היריבים מביע חשדות כבדים לגבי כוונותיו של הצד שכנגד.

אחד הנושאים המסובכים ביותר במו"מ תהיה קביעת תוואי הגבולות. אבן נגף אחרת ברורים: השימוש בערוץ השיט החיוני של שאט אל ערב, החוצץ בין שתי המדינות, ומספק לשתיהן גם יחד דרך חשובה ליצוא נפט.

בין היתר ידונו שני הצדדים, בהחזרתם של 80,000 שבויי מלחמה. (ע"צ וע"ר)

"אמל": חשפנו רשת של סוכני "המוסד"

ביירות — תנועת "אמל" השיעית הודיעה, כי חשפה בדרום לבנון רשת של סוכנים אשר ביצעו פעולות חבלה למען שירותי הביון הישראליים — כך מסרה אתמול הטלוויזיה הלבנונית.

נציג של "אמל" הציג בפומבי שבדרום לבנון חמישה גברים ואשה אחת — כולם שיעים מבני הכפר ריחאן שבדרך רצועת הבטחון.

נמשך הקטל בדרכים:

3 הרוגים ו־17 פצועים בתאונות דרכים

אשה וגבר נהרגו, אשה אחרת, בנה ושני ילדיה וכן ארבעה חיילים נפצעו בתאונת דרכים בה היו מעורבים 3 כלי רכב שהיתה אתמול בכביש הערבה.

ההרוגים והפצועים האורחים הם בני משפחה אחת מדימונה, שהיו בדרכם לנופש באילת.

ההרוגים הם: אליזבט חיימס אמו של נהג המכונית הפרטית וציון חיימס, אחיו של הנהג.

תאונת דרכים היתה בק"מ ה־105 בכביש הערבה, כאשר מכונית סוארגים צבאית בה נסעו 6 אנשים החלה לרדת לשולי הכביש. משאית סמיטריילר שנסעה מאחוריה, נגחה בה. מעוצמת הפגיעה התהפכה מכונית הסוארגים אל מעבר לשולי הכביש. 4 מנוסעיה נפצעו.

מכונית הסמיטריילר שהיתה עמוסה במכולה, סטתה לעבר המסלול הנגדי. באותה שעה חלפה במקום מכונית סובארו שנסעה מכיוון צפון לדרום. הסמיטריילר ועליו המכולה, נחתו על גג מכונית הסובארו ומעכו אותה על כל יושביה. בתוך מכונית הסובארו ישבו 6 בני משפחת חיימס, שהיו בדרכם לנופש באילת.

אם המשפחה אורנה, בת 28, בנה רועי בן 6 ובתה עינב בת שנתיים ו־8 חודשים נפצעו והועברו לבית החולים "יוספטל" באילת. אבי המשפחה, דוד, שנפצע אף הוא קשה הועבר במסוק לביה"ח הדסה בירושלים.

בביה"ח יוספטל הוברר כי מצבה של האם אורנה, הנמצאת בחודש השמיני להריונה קשה והיא סובלת משבר בבסיס הגולגולת ופגיעות קשות בגפיים. מסוק שהוזעק לביה"ח יוספטל העביר את הפצועה לבית החולים "שיבא".

החיילים שנפצעו — הם זהר קרוואני מתל אביב, חסן יוסף ממושב זבדיאל, רונן מיהגר מתל אביב ודפי סנגס מבני ברק, נהג מכונית הסוארגים.

אשה מראשון לציון נהרגה, ו־3 ילדים וגבר נפצעו אתמול בתאונת דרכים באיזור צומת נחשון ומושב צלפון.

בהתנגשות היו מעורבות שתי מכוניות, מכונית פרטית מסוג סובארו וטנדר דודג'.

3 אנשים נפצעו קשה, בהתנגשות בין שתי מכוניות מסחריות שהיתה אתמול אחה"צ בכביש הישן לחיפה, סמוך לצומת בני־דרור.

שניים מהפצועים נלכדו ברכבם, ובמשך שעה ניסו אנשי משטרה ומכבי האש לחלץ את הפצועים.

אחד הפצועים הוצא במצב אנוש והועבר לבית החולים בילינסון בפתח תקוה. שני פצועים נוספים במצב קשה הועברו לבית החולים מאיר בכפר סבא.

חקירה העלתה, כי אחד מכלי הרכב התנגש חזיתית ברכב שנסע לפניו.

במשך כשעתיים נחסם הכביש והתנועה הופנתה לצפון בדרכים חלופיות.

יפה שיינברג בת 55 מחיפה, שנפצעה לפני כמה שבועות בהידרדרות אוטובוס אגד ברחוב חורי בחיפה, נפטרה אתמול מפצעיה בבית החולים רמב"ם בעיר.

המורדים האפגנים הפגיזו את קאבול

מוסקווה — אחד מתושבי קאבול נהרג ושישה נפצעו אתמול לאחר שתשעה פגזים של תותחי המורדים ירדו על הבירה האפגאנית — מסרה סוכנות טא"ס.

בידיעה נאמר, כי 4 אנשים נהרגו ו־15 נפצעו, כאשר אוטובוס שנסע לקאבול עלה על מוקש. "טא"ס" מציינת, כי המורדים הם שהטמינו את המוקש.

עוד מסרה סוכנות הידיעות הסובייטית, כי במחוז קונאר הרגו חיילי הצבא האפגאני 70 אנשי גרילה ותפסו כמויות גדולות של כלי נשק. (ע"ר)

סניפי תנועת אגודת ישראל מתארגנים לבחירות

מאת סופר "המודיע"

מטה הבחירות של אגודת ישראל שהתכנס אתמול אחה"צ ישבו את הרב פנחס הודביק, יו"ר מחלקת הארגון, על תכנית הביקורים של ראשי התנועה בסניפי התנועה ברחבי הארץ.

מחלקת הארגון מתכננת עם מזכירי הסניפים לקיים בימים הקרובים ישיבות עם מועצות הסניפים, בהשתתפות אישים, ראשי הצבור בכל מקום ועסקנים מכל החוגים.

מזכירי הסניפים יקבלו דפים לתכנון ההתארגנות.

מתוכננים ארבעה כנוסים אזורים בהם יופיעו ראשי התנועה.

בשבוע הבא יתכנסו המזכירויות של אגודת ישראל בירושלים, תל אביב ובני ברק, כדי לבחור מטות בחירות.

מטה הבחירות החליט אתמול לפנות לתנועת ש"ס, לחתום על הסכם עודפים, באשר האינטרס המשותף הוא למנוע שילכו לטמיון קולות חרדים. מכתב על החלטה זו נשלח אמש בשם מטה הבחירות של אגודת ישראל ע"י הרב מנחם פרוש להרב יצחק פרץ, ראש תנועת ש"ס, והעתק למזכ"ל הרב יחזקאל אסחייק.

המטה החליט על מנוי דובר למטה הבחירות ובימים הקרובים יקבע המועמד לתפקיד דובר.

קדמו לישיבת מטה הבחירות ישיבות עם ראשי וסניפי התנועה, שמסרו על תכניות ההתארגנות.

● דובר צה"ל: תא"ל אורן שחור יתמנה היום לקצין מודיעין ראשי, במקום תא"ל גיורא זורע, המסיים את תפקידו.

תחזית מזג האויר

הקלה בשמם החום.

הטמפרטורות החזויות: ירושלים 17-30, תל אביב 22-30, חיפה 22-31, באר שבע 20-33, צפת עד 30, טבריה 23-37. (עתי"ם)

הדלקת נרות

	עש"ק	מוצש"ק
ירושלים	6.34	7.49
תל אביב	6.52	7.51
חיפה	6.45	7.51
באר שבע	6.58	7.55
רבנו תם		8.33

אזכרה

ביום השנה לפטירתו של היקר לנו מכל, העסקן הדגול רב הפעלים, אציל הנפש וגדול המעשים

הרה"ח ר' **מאיר שמשון רייכמן** ז"ל
בהרה"ר **יואל** ז"ל

תתקיים אזכרה ועליה לקברו
ביום רביעי י"ח באלול (31.8.88)
בשעה 5.00 אחה"צ בבית העלמין זכרון מאיר בני ברק
נפגשים ליד השער

המשפחה

מטעם רבותינו הגאוה"צ הביד"צ שליט"א
של העדה החרדית בירושלים ת"ו

מודעה

אחרי שבעלי ומנהלי "תבורי קריסטל" באו והביעו חרטתם והתנצלותם על פרסומים בלתי צנועים, וגם חתמו בפנינו על התחייבות מחלטת שלא לחזור שנית על כגון דא

אי לזאת הורינו להרבנים הח' ראשי ועד הכשרות שליט"א להסדיר מחדש את ההשגחה הפיקוח על מוצרי "תבורי־קריסטל". ואחרי שהוסדרו ענייני הכשרות תקבעו ההשגחה והפיקוח כראוי, לכן מעתה הם שוב בהכשר שלנו

יש לדקדק כי ההכשר הוא אך ורק על אלו שעל כל בקבוק או אריזה מופיע חותמת הבד"צ

בברכת כוח"ט בספשצ"ג

יום ה' לסדר והיה מחנך קדוש תשמ"ח

בס"ד — יום חמישי י"ב אלול תשמ"ח

מודעה

אחרי שחברת "קריסטל — תבורי", התחייבה רשמית ובכתב לשמור על צניעות בפרסומים שלהם

הריני מחזיר את ההכשר למשקאות "קריסטל - בת ים"
שעליהם החותמת שלי

מכיון שהמשגיח המשיך להיות במפעל גם בתקופת הסרת ההכשר גם המשקאות האלו שיוצרו בתקופה האחרונה כשרים

בברכת כתיבה וחתימה טובה — משה יהודה ליב לנדא
רב ואב"ד דבני ברק

ביום השנה הראשון לפטירת אשתי ואמנו היקרה
האשה החשובה נדיבת הלב רודפת צדקה וחסד

מרת **מרים רחל קליין** ע"ה
אשת הרה"ח **אפרים ח. קליין** הי"ו

תתקיים אי"ה עליה לקברה
בחלקת כולל פולין במרומי הר הזיתים
ביום שני ט"ז אלול תשמ"ח (29.8.88)
בשעה 10.00 לפנה"צ

תחבורה תצא מרח' מלכי ישראל ע"י בית המדרש דגור
בשעה 9.45 לפנה"צ

המשפחה

ראש השנה וסוכות ב־

רמת תמיר
ירושלים

המלון המיוחד עם אפשרות בחירה של חדרים סויטות
בכל החדרים והסויטות:
● מזגנים ● טלפונים ● שרותים ואמבטיה צמודים
● מרפסת נוף להרי ירושלים

המלון היחיד בהשגחת בד"צ
העדה החרדית ירושלים

למתארחים בראש השנה או סוכות יום נוסף חינם

סוכות מהודרות לאכילה וללינה
תפריטים מיוחדים ורמת שירות גבוהה

לרשות האורחים במלון
● בית כנסת סמוך לחדרים ● מקוה מפואר ●
● תכניות וטיולים בחול המועד ●
● שמחת בית השואבה ●

ניתן לערוך שמחות ואירועים בסוכה
ליד כביש רמות ירושלים ת.ד. 23081 טל. 824411/7

ברוך דיין האמת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו
האשה האצילה שנפטרה בשיבה טובה

מרת **סלווא טננבאום** ע"ה
בת ר' **דוד** ז"ל
לונדון - תל אביב

ההלויה תצא היום יום שישי י"ג באלול תשמ"ח (26.8.88)
בשעה 10.30 לפנה"צ מבית ההלויות ברח' שמגר 26 ירושלים להר הזיתים

המתאבלים:
משפחות: טנן (טננבאום) ובידרמן

תחבורה תעמוד לרשות המלוים בשעה 9.00 ברח' דובנוב 18 תל אביב

בס"ד

עמנואל המתחדשת

בסיעתא דשמיא

דרושים לעבודה

1) מנהל שיווק (עדיפות לדוברי אנגלית)
2) מפקח בניה / מבקר איכות
3) אנשי מכירות (לעבודה בירושלים ובני ברק)
4) פקידה מנוסה — כולל מעבד תמלילים (לעבודה בבני ברק)

אנו מציעים:
★ עבודה קשה
★ אתגרים מענינים
★ תנאים טובים
★ אפשרויות קידום
★ שיטות עבודה מתקדמות

רציניים בלבד יפנו בכתב יד, בציון נסיון קודם והמלצות, לת.ד. 20513 תל אביב ויציינו "עמנואל"

סודיות מובטחת

עמנואל
עיר שהיא בית

תינוכל (לילך לשעבר)
רח' רבי עקיבא 106 ב"ב 792021

לשבועיים בלבד

★ הנחות ומבצעים על מטות ושידות תוצרת "טובלי" "לתינוק"
★ עגלת "הוק" שכיבה (גרמנית) ב־3 תשלומים
★ עגלת "ינצה" משולבת במקום 500 345 ש"ח
★ שמיכות לעגלות ולמיטות (אפליקציה תוצרת יעוד) 10-15 ש"ח בלבד עד גמר המלאי

הד היום

גירושים - כאמצעי־הגנה

מ/ה. ארה"ב מעולם לא גילתה הבנה והסכמה לאמצעי־הענישה המתבטא בגירוש מחבלים או מסיתים להתפרעויות מקרב האוכלוסיה הערבית ביו"ש ובעזה, אך דומה שהתגובה שהשמיע הפעם סגן שר־החוץ האמריקאי, מר ג'ון ווייטהד, היא מן הסוג הבוטה ביותר שנשמע אי־פעם בהודעות מחאה או גינוי של הממשל האמריקאי נגד ישראל, ויש בו לא מעט פתירה לסגנון־ההתייחסות הראוי כלפי מדינה הנחשבת לידידה מובהקת ואף "נכס אסטרטגי", כפי שהתבטאו לא פעם מנהיגים אמריקאיים.

אכן, בדיעבד ניתן היה לשמוע מעין "נסיגה" מסויימת מהביטוי החריף, וזאת כאשר דובר אמריקאי אחר טען שדברי מר ווייטהד לא נועדו לפרסום, אלא להעברה לישראל בא־מצעות צינורות דיפלומטיים חסויים, אך התגובה הזו דלפה החוצה, והגורמים מעוניינים בודאי סייעו להפיצה ולנפחה.

אך ברור שהדברים עומדים בעד עצמם, לא רק מצד הדיבור, אלא מצד ההתייחסות לגופו של ענין, הרי זה אותו צעד ענישתי של גירוש מסיתים להתפרעויות. במקרה הנדון, אין גם מקום לשום פרשנויות על אבחנה ואשינגטונית בין "קיצוניים" ל"מתונים" בממשל הישראלי, שהרי מדובר על צעד המוסכם על כל זרועות השלטון, כאשר הביצוע בפועל נעשה ע"י מערכת הבטחון, שבראשה שר מטעם המערך, בעוד ששר החוץ מאותה מפלגה, הוא שמגונן על כך בתוקף תפקידו.

ואמנם, שר החוץ פרס הבהיר אתמול בראיון רדיו, כי אין מדובר ב"מדיניות גירושים", כי אין למדינת ישראל מדיניות שכזו, ושום גירוש לא נעשה בשמחה, אבל מדובר בצעד שנועד למנוע את הריסת הריקמה העדינה האחרונה של חיים מאורגנים ומסודרים במסגרת החברה הערבית. המגורשים רחוקים מלהיות צדיקים גמורים או נרדפים. הם נידונים לגירוש לאחר מעללים מרובים מאוד בליבוי מחיות, ארגון מהומות, הסתה ושיסוי נגד הממשל, דבר שלא רק פוגע בשלטון החוקי, אלא גם, ואולי בעיקר, באותה אוכלוסיה שהם מתיימרים ללחום למענה, שכן בסופו של דבר החיים הסדירים והתקינים שלהם משתבשים הודות למעשיהם הרעים.

תמוהה על כן תגובתה החריפה כל כך של ארה"ב, וכי מה כל ישראל לעשות כדי להבטיח את תקינות השלטון ומניעת התפרעויות? יכולה ארה"ב לחלוק על עמדות של חוגים ישראליים מסויימים שמטרתם היא החלת ריבונות ישראלית קבועה, אבל תהיה זו שגיאה ממדרגה ראשונה לערבב בין שני הנושאים. שאלת העתיד אינה יכולה להיות בשום פנים פועל־יוצא של התפרעויות אלימות ושל הת־קוממות, אלא אך ורק תוצאה של מו"מ מיושב ומסודר בין שני הצדדים, בו ייקבע מה שייקבע, אבל כל עוד אין מו"מ כזה ואין הסכם, יש מעמד חוקי תקף לכיבוש, שע"י החוקים הבינלאומיים.

ישראל אינה מפרה חוקים בינלאומיים. אמנם, לארה"ב טענה לעמדה משפטית שונה מזו של ישראל, אבל הדבר הועמד כמה פעמים למבחן בפני המערכת המשפטית של ישראל וזו לא שללה מעולם את הבסיס החוקי של הגירושים. דלת בית־המשפט הישראלי פתוחה בפני המועמדים לגירוש, ובכל מקרה שיש ערעור מצד מישהו — הוא נדון עפ"י הנתונים והעובדות שמוצגים בפני בית־המשפט.

ראוי שארה"ב לא תשכח, כי לא ישראל היא שבחרה מרצונה להיות גורם כובש לבני האוכלוסיה הערבית שב־שטחים. המצב הזה נכפה עליה בתוקף מלחמה שהוכרזה נגדה ע"י השלטון הקודם בשטחים, והברירה שיכולה להי־שתמע מתגובתה החריפה של ארה"ב נגד הגירושים אינה יכולה להיות אחרת אלא "נסיגה ללא־תנאי", שכן אם הגי־רושים אסורים — אלה צעדים כן מותרים וכן לגיטימיים מבחינתה?

במלאת השנה לפטירת אאמו"ר

הגאון רבי **יצחק מרדכי פילץ** זצ"ל

תתקיים אי"ה ביום שני אור לי"ז אלול
בבית המדרש לתורת אר"י רח' מנטפיורי פ"ת
בשעה 8.00 בערב אחרי תפילת ערבית

עצרת התעוררות
לתשובה ולתפילה

דברים ישמיעו:

מרא דאתרא
מרן הגאון רבי **ברוך שמעון סלומון** שליט"א
הרב הראשי רים ואב"ד דפ"ת המנוח

מוה"ר הגאון רבי **שמשון פינקוס** שליט"א
ר"מ ואב"ד הקהילה החרדית דאופקים

השי"ת יעזור פרצותינו ויחוש במהרה פדות נפשינו

בברכת
כתיבה וחתימה טובה

שביתות הכורים בפולין מתחילות כבר לדעוך

ורשה — השביתות במכ־רות הפחם בפולין החלו לדעוך בהדרגה למרות מגמת תומכי סולידריות להמשיך את גל הש־ביתות ההמוני ביותר מזה 7 שנים ולצרף אליו שובתים נוספים.

בפחות מיומיים, שישה מכרות בשלזיה סיימו את השביתה שקראה להכרה רשמית באיגוד המקצועי סולידריות, ולתוספת שכר. ב־8 מכרות עדין נמשכת השביתה, מסרה סוכנות הידיעות הפולנית, פאפ.

מקורות של מתנגדי המשטר מסרו, לעומת זאת, כי כח משטרתי הקיף את המכרה באשצ'בי, שעה לפני הודעת פאפ בדבר הפסקת השביתה ביום רביעי בערב.

כתבים שהיו באזור דיווחו על נוכחות משטרתית מאסיבית אולם לא ידוע באם נעשה שימוש בכוח על מנת לסיים את השביתה שם.

"מצב השביתות מתנדנד" אמר אדם מיצ'ניק, פעיל בולט בסו־לידריות, בגדאנסק, שבה יותר מ־2,000 עובדי נמל ומספנות המ־שיכו בשביתתם.

דובר של הממשלה אמר כי בעוד חלק מהשביתות התפוגג, עושים המארגנים מאמצים לעודד שביתות במקומות אחרים. מקור אופוזיציוני מסר כי 1,000 מבין 32,000 עובדי מפעל המתכת הענק "לנין" על יד קראקוב, הפסיקו את עבודתם.

בשצ'צין, שבה ממשיכים בשביתתם כ־2,000 עובדי רציף ותחבורה פנה מנהיג סולידריות עורך הדין ולאדיסלאב סילה־נוביקי אל השובתים והמהלה לפ־תוח בשיחות. "כולנו מחפשים מוצא מהמצב הזה" אמר בדיו הפולני.

לך ואלנסה עמד איתן בשביתה הכה לתשואות בעצרת בגדאנסק בה הוא אמר: עלינו לסלק את המטומטמים שעומדים בדרכנו ושהביאו את המדינה הזאת לק־בין נרבות". (עתיים ורויטר).

מורדי־פתח מגנים את ההנחיות של ערפאת

דמשק — ארגון המחבלים הפרדרטורי שבהנהגת הקולונל אבו מוסא, "פתח־המפקדה הכל־לית", גינה בדמשק את הצעדים שלדבריו נתתם יום קודם לכן כב־היג אש"ף, יאסר ערפאת, לגבי המצב בגדה המערבית.

בהודעה לסוכנות הידיעות הצרפתית, אמר הדובר של מורדי־פתח, עבדול גאשאם, כי "צעדים אלה הם חלק מההכנות להקמת ממשלה גולה". הוא יר־סיף כי הם נקטו "תוך הסכמה עם ירדן, בניגוד למה שנאמר בחוגים המקורבים לערפאת".

הדובר אמר כי הוא צופה, אחרי הקמת ממשלה גולה, לשיחות בין המלך חוסיין לבין ערפאת, כדי להגיע לכלל "נוסחה חדשה" של ההסכם הירדני־הפלשתיני. שיחות אלה נועדו "לסלול את הדרך למו"מ עם האויב הציוני, במסגרת משלחת משותפת", הוסיף.

ערפאת הודיע ביום שלישי על צעדים ראשונים לגבי הגדה המ־ערבית. בין היתר אמורים להישאר בתוקפם החוקים והתקנות הקיי־מים בגדה המערבית, עד אשר "יבוטלו או ישונו על ידי הסמכות המחוקקת הפלשתינית". (ע"צ)

● בילבאו — 12 אריות ונמרים שנמלטו מקרקס שוטטו ברחובות בילבאו במחוז הבאסקים בספרד והבהילו עוברי אורח שנמלטו לכל העברים.

שוטרים שבאו לאסוף את החיות ירו עליהן בחיצים שהכילו חומר הרדמה.

אריה אחד מת ונמר נפגע כתוצאה מחדירת חומר הרדמה בכמות מוגזמת לגופם. (רויטר־עתיים וע"צ)

ח"כ אבא אבן מוכן לצאת למסע הסברה בחו"ל

יו"ר ועדת חוץ ובטחון של הכנסת ח"כ אבא אבן אמר, כי יש בדעתו לצאת "למסע הסברה בחו"ל, לפי בקשת שר החוץ, וזאת לאחר שהודיעה את נכונתו בכך, שיוכל להפגש עם נציגי ממשלות במישור המצב את המדיניות.

מר אבן ציין כי במסעו יביע את עמדתו על בסיס המצע המדיני של מפלגת העבודה, שגובש לפני כמה ימים. "אני משוכנע שעקב עמידה איתנה של ישראל ופתיחות של תנועת העבודה מתחוללת תמורה מסויימת בדעת הקהל הפלשתינאית", אמר.

בתשובה לשאלה, אם יהיה מוכן למו"מ עם אש"ף על סמך ההצהרות האחרונות של אבו איאד וערפאת, אמר מר אבן: "אני לא חושב, שאף אחד מהם הגיע לידי הבהרה, שיש עמדה מחייבת כזו.

אלה אינם דברים בלתי חשובים, יש בהחלט תנועה והרבה תסיסה רעיונית, ואני רוצה שתימשך. בכל זאת, האלימות נמשכת, והקול המתון אינו המכריע במקהלה של הקולות. מדוע עלינו לעצור את התהליך על ידי הבעת שביעות רצון עכשיו על מהלך שאולי הוא רק בראשיתו? (עתיים)

בס"ד

ב־9.9.88
תהיה אופנת הסתיו של רומיקה
על המדפים
ועד אז —

חיסול
דגמי קיץ
בהנחות ענק!!!

* קבקבים * נעלים * סנדלים
המכירה ברשת חנויות אטרנה רומיקה
ברחבי הארץ

ברכת שנה טובה
ללקוחותינו ולכל בית ישראל

Eterna אטרנה
ROMIKA

משרד החוץ האמריקאי:

"אנו מזועזעים מהחלטת ישראל לגרש 25 פלשתינים נוספים"

וושינגטון — ארה"ב שוב הביעה בפומבי את התנגדותה לגירוש פלשתינים מהשטחים הכבושים, והדגישה "דאגה שבעומק" נוכח ריבוי הגירושים.

"אנו מזועזעים מהחלטת המ־משלה לגרש 25 פלשתינים נוס־פים", הכריזה דוברת משרד החוץ האמריקאי, פיליס אוקלי. היא אמרה כי אם אכן יבוצעו גירושים אלה, הרי ב־1988 יגיע מספר המגורשים הפלשתינאים ל־60. "נראה כי זה הופך את הגירושים לכלל, במקום יוצא מן הכלל בלבד", אמרה הדוברת.

משרד החוץ האמריקאי זימן ביום שני את מיופה הכוח היש־ראלי בוושינגטון, עודד ערן, כדי להביע באוזניו את ההתנגדות לצו הגירוש נגד 25 פלשתינים, עליו הודיע בשבוע שעבר שר הבטחון יצחק רבין.

הגב' אוקלי הוסיפה "כחבר ידידים ותומכים של ישראל, אנו מודאגים עמוקות מהשימוש הגובר ההולך בגירושים. ממשלת ישראל מודעת לדאגתנו".

ארה"ב גורסת כי גירושים אלה מהווים הפרה של אמנת ג'נבה ה־4.

עם זאת הדגישה דוברת הסט־יט דפרטמנט, כי לא חל שינוי בסיסי במדיניות ארה"ב כלפי ישראל. "הידידות והקשרים ההדוקים שלנו עם ישראל יימשכו", ציינה. (ע"צ)

בקבוק תבערה במעלה אדומים

נוסע נפצע קל

נוסע נפצע קל בבוקר מבקבוק תבערה שהושלך לעבר אוטובוס ישראלי שנסע דרכו ממעלה אדומים לירושלים.

התקרית היתה בכפר עזריה ממזרח לירושלים. לעבר האוטו־בוס, הושלך בקבוק תבערה, הבקבוק התלקח, אך איש לא נפגע, למעט מאיר אבר בן 50 עולה חדש מאתיופיה, שנפצע קל בברכו. הוא נפגע לאחר שקפץ מהאוטובוס. הוא נלקח לבית החולים "הדסה" בהר הצופים. שם קיבל טיפול רפואי.

כתב עתיים מצייןכי עם קבלת הידיעה במטה מדי"א הוזעקו למ־קום ניידות רבות ולמרבה המזל לא היה בכך צורך. (עתיים)

שר הבטחון נפרד ממפקד כוחות אונדוף

שר הביטחון, מר יצחק רבין, נפגש לשיחת פרידה עם מפקד כוחות אונדוף, מייג'ור גנרל גר סמאפ ולין, המסיים את תפקידו. אונדוף הוא כוח האו"ם המוצב באיזור החיץ בין ישראל לסוריה ברמת הגולן.

בשיחת הפרידה אמר שר הביטחון: "אנו מעריכים מאד את פעילות אונדוף הפועל מתוך הסכמה בין שתי המדינות. זכור לי, שכאשר נחתם ההסכם ב־1974, בהיותי ראש הממשלה לא האמינו רבים שהוא יחזיק מעמד והנה הוא מתחדש מאז בכל שישה חודשים, ואני שבעי רצון. זוהי דוגמא טובה, הן לשמירת הסכם והן לתיפקודו של כוח האו"ם בשמירה עליו". (עש"ת)

שר ההגנה היפאני התפטר בעקבות התנגשויות בין אניה לצוללת

טוקיו — שר ההגנה היפאני טסומוטו קאווארה התפטר, לאחר שנטל על עצמו את האחריות להתנגשות בין צוללת של הצי היפאני לבין ספינת שיט בחודש שעבר, בה נספו 30 בני אדם — נמסר רשמית כאן.

לפי ידיעות בעתונות, שלא אושרו רשמית, יקבל את תפקיד שר ההגנה קישירו טאואורה, 70, מי שהיה שר החקלאות.

על צוות הצוללת נמתחה ביקורת רשמית על שלא חשו לעזרת האנשים שנפגעו בהתנגשות.

ביום ב'- סיום הש"ס ירושלמי באנטוורפן

מאת כתב המודיע

הגיבה מפוארת לתפארה של תורה, תערך ביום שני הקרוב באנטוורפן, לציון סיום לימוד המחזור השני של הדף היומי בתלמוד הירושלמי ותחילת לימוד המחזור השלישי.

מאז תחילת לימוד המחזור הראשון בדף היומי, נקבעו שיעו־רים ללימוד הירושלמי בבתי המדרש באנטוורפן ועם תחילת לימוד המחזור השני התרבו ספסלי בית המדרש בלומדי הי־רושלמי בבלגיה.

יוזם ומייסד לימוד הדף היומי בש"ס הירושלמי ומראשי אגודת ישראל בבלגיה, הר"ר לייבל פרלמן, עמד בראש ארגון העצרת לכבודה של תורה, שתערך בהש־תתפות גדולי תורה ובהשתתפות קהל רב.

את העצרת ישמיע דבה של אנטוורפן הגאון רבי חיים קרייז־וירטה, ואורח הכבוד שישא דברים לכבוד המעמד יהיה הרה"ג ר' דוד אולבסקי מניו יורק.

מזכיר האו"ם:

שיחות השלום על קפריסין יתחילו בעוד חודש

ג'נבה — שיחות שלום על איחוד קפריסין יתחדשו בניקוסיה ב־15 בספטמבר, אחרי הפסקה של שלוש שנים — הודיע מזכיר האו"ם פרס דה קואיאר.

הוא אמר במסיבת עתונאים, לאחר שאירח לסעודה בג'נבה את נשיא קפריסין גיאורג ואסיליו ואת המנהיג הקפריסאי־הטורקי ראוף דנקטאש, כי שני המנהיגים הס־כימו לשאת ולתת ללא תנאים מוקדמים.

ואסיליו ודנקטאש הודיעו על נכונותם להגיע להסדר באמצעות מו"מ עד ה־1 ביוני 1989, כדי לשים קץ לחלוקת האי הים תיכוני.

האי חולק ב־1974, כאשר כו־חות צבא טורקיה כבשו את השליש הצפוני של האי, אחרי קשר צבאי בקפריסין מצד קצינים שנתמכו על ידי יוון. ב־1983 הכ־ריזו הקפריסאים הטורקיים על מדינה עצמאית בצפון, בה מכירה רק אנקרה.

היתה זו פגישה ראשונה בין נשיא קפריסאי לבין המנהיג הקפריסאי־הטורקי מאז 1985, כאשר התמוטטו השיחות בין דנ־קטאש לבין קודמו של ואסיליו, ספירוס קיפריאנו. (ע"ר)

● פקין — נשיא סין, יאנג שאנגקון, הזמין את נשיא סוריה, חאפז אסאד, לפקין, לביקור ראשון מצד מנהיג סורי, מסרה סוכנות הידיעות הסינית. (ע"ר)

שני נשרים התפחמו על עמודי חשמל

שני נשרים התפחמו למו־ות ברמת הגולן, לאחר שנתקלו על עמודי מתח גבוה באיזור ציד הנפט.

מרשות שמורות הטבע נמסר לכתב עתיים, כי התופ־עה חוזרת על עצמה מדי שנה. למרות שחברת החשמל הקי־מה מיתקנים מיוחדים על עמודי המתח הגבוה, ממשי־כים הנשרים להפגע. (עתיים)

תכשיטי זהב * טבעות
נישואין ומחרוזות פנינים
במיטב הדגמים * קופסאות
וארוניות יפהפיות לתכשיטים
סיסמתנו: חצי מחיר
- טיב כפול
"קניון רפאלי"
קניון שלם בחנות אחת
רח' ר' עקיבא 115 בני ברק

הארגון האנטישמי הסובייטי "פאמיאט" קורא ליהודים לעזוב את רוסיה

(הארגון האנטישמי)

לאחרונה אסיפות תעמולה פומביות שבועיות בלנינגראד, ב"גן רומאנצב", ובאסיפות אלה מאשימים היהודים בהשתלטות על החברה הרוסית ונקראים לעזוב את בריתם — מסרה הכתבת של העתון ההולנדי "האנדלסבלאד" במוסקבה, שביקרה בלנינגראד.

היא ציינה כי "גן רומאנצב" נסגר בינתיים לציבור, בשל "תיקונים".

בעיתונות במוסקבה פרסמו לאחרונה מחאות רבות נגד אסיפות פאשיסטיות אלה, בין היתר מצד הסופר מלנינגראד, ואלרי ווסקובויניקוב, שנכח באחת האסיפות הללו.

עתון הממשלה הסובייטית "איזבסטיה" פירסם בשבוע שעבר מכתב גלוי, עליו חתמו 59 חברים של המכון ללימודי המזרח בלנינגראד, שבו דרשו לאסור את האסיפות האנטישמיות, על סמך סעיף 36 בחוקה. (עסט"א)

חטיבת הקשר בתדיראן הפסידה מיליוני דולרים

חטיבת הקשר בתדיראן הפ־סידה אשתקד בין שבעה לשמונה מיליון דולר והפסד דומה צפוי גם השנה, זאת בהיקף מכירות של 190 מיליון דולר, הכולל את מפעל החברה בארה"ב, מסר מנכ"ל חטיבת הקשר וסמנכ"ל תדיראן, אלכס מילנר, בהציגו בפני עתונאים את תכנית ההב־בראה של החטיבה.

הוא אמר, כי בשנה החולפת פוטרו 250 עובדים ואילו עוד 60 איש יתבקשו השנה לפרוש מרצון.

מילנר הקדים ואמר כי הגורמים למצב הקשה אליו נקלעה חטיבת הקשר הם שלושה: 1. צמצום שווקי הקבוצה עם הקטנת תקציב משרד הבטחון והירידה המשמ־עותית בביקוש של השוק הצבאי העולמי, "לצערנו לא חזינו זאת", אמר. 2. שינוים בתנאי המשק הישראלי שגרמו להקטנת המקו־רות למימון המחקר והפיתוח ולהקפאת שער הדולר ביחס לשקל, שהביא להתייקרות שכר דולרית בכ־70 אחוז. מאז יולי 1985. 3. השקעות הקבוצה בתשתית ציוד וכח אדם, בשנות השפע.

"לצערנו", אמר מילנר, "לא עשינו במהלך השנים די כדי לבנות יחסי עבודה שיעמדו בשעת משבר".

בית הארחה מאור חיים צפת
ראש השנה וחג הסוכות
באוירה המיוחדת של עיה"ק צפת

שני ימי ראש השנה
פנסיון מלא, 130 ש"ח ליחיד

ארבעה ימים, החל מיום ששי
(כ"ז אלול, אתה"צ)
פנסיון מלא, מבצע מיוחד, 240 ש"ח ליחיד
(כולל לינה במוצאי החג)

סוכות
מתקבלות הזמנות לימים בודדים, פנסיון מלא, 65 ש"ח ליחיד
למזמינים לכל ימי החג, פנסיון מלא, 60 ש"ח ליחיד

הבשר בהשגחת הרב לנדא ★ מוצרים — בהשגחת מהדרין בלבד

לרשות האורחים
★ בית כנסת ובית מדרש ★ מקוה טהרה ★
★ כרי דשא ★ מתקני משחקים לילדים ★
★ סוכה גדולה ומרווחת (גם לשינה) ★
★ סופרמרקט משוכלל ★

בית הארחה פתוח כל ימות השנה
אידיאלי לבילוי חופשה משפחתית וסוף שבוע
המחירים מפתיעים:
לינה 15 ש"ח ★ ארוחות בוקר וערב (כ"א) 10 ש"ח
ארוחת צהרים — לפי תפריט
שבת, פנסיון מלא, 50 ש"ח ליחיד

להזמנה: טלפון 06-972452, 06-931337

פיתוח תמונות
בחצי שעה, בחצי מחיר
והעיקר: בטיב וביופי כפול
"קניון רפאלי"
רח' ר' עקיבא 115
בני ברק

מסעדת ירושלים

כשר למהדרין!!!

רח' הורקנוס 7 פנת התבצלת ירושלים טל. 222757 מעל הלבשת בלוי

★ מטבח אירופאי ★ מחירים ללא כוכבים
★ רמה 5 כוכבים ★ חניה בשפע ★ אוכל מוכן הביתה

הזמנות למסיבות משפחתיות, בריתות, אירוסין, שבע ברכות וכו'
שאל את מי שכבר היה

פתוח מ־12.00 בצהריים עד 11.00 בלילה ביום שישי מ־11.0 בצהריים ועד 3.00 אחה"צ

דרוש
מלמד
לכיתת גמרא
לת"ת חסידי
בבני ברק
טלפון
03-579402
03-792929

סמינר ויזניץ
בני ברק

הודעה לתלמידות
פתיחת שנת הלמודים הבעל"ט
תתקיים בעזהי"ת ביום שלישי י"ז באלול
במלון ויזניץ
רח' דמשק אליעזר בני ברק
לכתות י' - י"ד בשעה 8.30 בבקר
לכתות ט' בשעה 11.00 לפנה"צ
נא להופיע בתלבושת אחידה
ולהצטייד בספרי תהילים ובמכשירי כתיבה
בברכת שנה טובה ומבורכת
יהי רצון שיצליח ה' דרככן, לצעוד במסילה העולה בית קל ולקדש שם שמים

הנהלת הסמינר

הוצאת ספרים פלדהיים

ספרים חדשים
פירוש
רבינו פרחיה ב"ר נסים
על מסכת שבת
יוצא לאור על פי כתבי אוקספורד בצירוף מקורות וביאורים,
מבוא ומפתחות והשפעות מן הגניזה.
על ידי
הרב **אברהם שושנה** שליט"א
והרב **ברוך חיים הירשפלד** שליט"א
יוצא לאור ע"י מכון אופק
ירושלים - קליבלנד, תשמ"ח
★★★★
מוסרי השל"ה
על שבת ומועדים וימים נוראים
לוקט מתוך ספר שני לוחות הברית
לרבנו ישעיה הלוי הורוויץ זצוק"ל
רובו של הספר על ראש השנה ויום הכיפורים
להשיג בחנויות הספרים או

בחנות ספרים פלדהיים
רח' שטראוס 20, ירושלים, טל. 233554

בחנות המפעל של
אופנת קרי ליין
לקראת ראש השנה
מבצע ענק
הגיעו דגמים חדשים ובלעדיים ספורט ואלגנט
גם למידות גדולות ולהריון
תשלומים ל־60 יום
הברון הירש 8 פ"ת
רבי טרפון 4 ב"ב 03-5790781
שנה טובה לכל לקוחותינו

חליפות אלגנט בקטיפה בגב
רק 99
פתוח במוצאי השבת באוקיינוס טוב

טרה tara
tara agricultural producers coop. society in nahalat izhak ltd.
טרה אגודה יצרנית חקלאית שיתופית בנחלת יצחק בע"מ

מחלבת טרה
מחלקת מהדרין בהשגחת הבד"צ של אגו"י

פרט למוצרים הקבועים העומדים תחת השגחתנו כגון:
חלב לסוגיו, שוקו, תוצרת ניגרת, גבינות רכות וקשות,
אנו מרחיבים את רשימת המוצרים בהשגחת הבד"צ
כמפורט להלן:
"צפתית" גבינה מלוחה בקופסה 250 גר'
"גבינה־לי" עם שום ושמיר 250 גר'
"גבינה־לי" - פיקנטי עם תבלינים 250 גר'
"גבינה־לי" - עם זיתים 250 גר'
"לי" - מקפא גביע 170 גר'
שמנת מתוקה לקצפת 250 מ"ל בשקית
"ירדן" - יוגורט עדין 170 גר'
גבינות בטעמים "גבינה לי" תכולת השומן הינה 16% ולא 30%

בהשגחת הבד"צ אגודת ישראל

רשת גני ילדים ומעונות יום **"בית יעקב"** דונאס 4, טל. 228505 ירושלים
המרכזיה הפדגוגית **"שתילים"** הסורים 9 ירושלים

הודעה לגננות הרשת
ביום שני ט"ז אלול תשמ"ח (29.8.88) יתקיים בע"ה במרכזיה הפדגוגית "שתילים"
מפגש היערכות לשנה"ל תשמ"ט
1. גננות בעלות ותק 1-5 שנים מוזמנות לשעה 9.00 בבוקר
2. גננות ותיקות מוזמנות לשעה 1.00 בבוקר
(תוכנית המפגש מפורטת בהזמנות שנשלחו)
לתשומת לבן: מפאת שיבושים בדואר יתכן ולא כל ההזמנות הגיעו ליעדן, ע"כ נא לראות בזה כהזמנה אישית

ההנהלה

נ.ב. המרכזיה פתוחה בימים א'-ה' בין השעות 10—7 בערב

אתה יכול להיות שותף
בהצלת "היידישקייט" של העולה החדש
אם מוכר לך עולה המעוניין ללמוד עברית
באוירה חרדית הפנה אותו אל:

המרכז הירושלמי לעולים
(מיסודו של בית בית אולפנא)
טלפון: 538897, 02-538896
בין השעות 9-12 לפנה"צ

★ לימודי עברית ברמות שונות לפי תכנית משרד החינוך ★ לימודי קודש בשפת האם של העולה
★ כיתות נפרדות לגברים ולנשים ★ האולפן בשיתוף משרד החינוך ומשרד הקליטה

עזור לעולה בקליטתו הרוחנית

קרית הילד - ירושלים
רשת גנים ומעונות בירושלים

הזמנה
לגננות בחנוך המוכר ליום הערכות לקראת שנת הלימודים תשמ"ט שיתקיים ביום א' ט"ו אלול בקרית הילד - רח' סורוצקין 40, בעזרת נשים של ביהכנ"ס שיינפלד

סדר היום:
8.30 רישום התכנסות וקבלת חומר
8.45 פתיחת יום ההערכות
● דברי פתיחה
הרב מנחם פרוש
ח"כ נשיא מוסדות קרית הילד
● דברי ברכה
מר יוסף דור
מנהל החינוך המוכר
● פעולות והערכות לתשמ"ט
הגב' רחל סגל מפקחת
● ריתמיקה לפתיחת השנה והימים הנוראים
הגב' שרה זילברברג
12.30 הפסקה - ארגון שאלות לדיון
1.00 סדנא: כרזות וקישוט הגן
●שימוש בחומרים נפסדים
הגב' אסתר קרייזר
2.30 דיון וסיכום (פנל)

בברכה ההנהלה

סמינר ויזניץ
בני ברק

אספת אמהות
אמהות לתלמידות ט־יד
מוזמנות בזה להשתתף
בערב חינוכי
שיערך בעז"ה יתברך ביום ראשון אור לט"ז באלול
במלון ויזניץ רח' דמשק אליעזר בני ברק בשעה
8.00 בערב
יהי רצון שתשרה שכינה במעשי ידינו
ונראה ברכה בעמלנו
כל האמהות מתבקשות להשתתף בערב זה

הנהלת הסמינר

התיישרות עם המציאות

י. שפיגל

יו"ר מפלגת העבודה, השר שמעון פרס, נטל על עצמו השבוע סיכון מחושב, כאשר ביוזמתו הכניסה ועדת המצע של מפלגתו מספר שינויים במה שנוגע לענינים דתיים. הסיכון, שהתברר מיד כאמתי, בא לידי ביטוי בתגובות נזעמות של מפל־גות השמאל ושל חברים אנטי־דתיים בתוך מפלגתו, אבל, כאמור, היה הדבר מחושב אצל מר פרס, המכיר, כנראה, בשגיאה החמורה שעשתה מפלגתו בעת מערכת הבחירות הקודמת, כאשר כללה במצעה סעיפים שיש בהם פגיעה של ממש בעמדות עקרוניות מוצהרות של המפלגות הדתיות והחרדיות גם יחד.

ובמקרה שלפנינו הכרח לציין את קו ההבדל בין מפלגות חרדיות ודתיות, שכן אבחנה זו ניכרת למדי בביטוייה החדשים של מפלגת העבודה לגבי שני מגזרים אלה בציבור הדתי. מפלגת העבודה לא משנה שום עמדה בכל מה שנוגע להתנגדותה לחקיקה דתית, אבל היא מגלה נכונות לחדול מן הנסיונות להציק לציבור החרדי, במיוחד במה שנוגע להבטחת המשך קיום הישיבות והמתכונת החינוכית המיוחדת של הבית החרדי. ולא מקרה הוא שעל זה באה מיד תגובת מזכ"ל המפד"ל, הרב יצחק לוי, מתנה נשמע החשש מפני פוילת מפלגת העבודה לעבר קואליציה עם החרדיים לאחר הבחירות.

התגובות היותר נזעמות מהכיוון השמאלי האנטי־דתי, לא חרגו משיגרת לשון ההשמצה המקובלת עליהם, אם זו של בני שאה ארד, שנראה לה שבגלל השינויים כבר לא נותר מקום במפלגת העבודה עבורה ואחרים שחושבים כמוה, או תגובת ח"כ גד יציב ממפ"ם, הטוען שאחרי הבחירות עלול עוד המערך לחייב כל אזרח בישראל לחבוש שטריימל... כמוהו גם היה חריף בניסוח תגובתו, דובר של מפלגת "מרכז־שינוי", בראשות ח"כ רובינשטיין. אבל, תגובות מסוג אלה הן צורך תעמולתי מובהק, כדי להוכיח לבוחרים האנטי־דתיים שאת מבוקשם יקבלו אצלם ולא אצל מפלגת העבודה.

מר פרס, כפוליטיקאי ותיק ומיומן, בוודאי הביא בחשבון מראש את התגובות הללו ונטל על עצמו את הסיכון, כי הוא קלט במהלך הזמן את התגובות האנחות של בוחרים בעלי נטיה מסורתית, הסולדים מפני התפנית האנטי־דתית שהיתה למפ־לגתם בשנים האחרונות, ובה בשעה, הוא גם עושה מאמץ להכשיר את הקרקע להקמת ממשלה בראשותו לאחר הבחירות, שהמפלגות הדתיות והחרדיות לא יעמדו לו למכשול, אם, כמובן, תצליח מפלגתו לזכות במעמד הבכורה כבעלת מספר המנדטים הגדול ביותר ונשיא המדינה יטיל עליה את תפקיד הרכבת הממשלה החדשה.

השינויים שהוכנסו במצע, אין בהם בכלל כדי לשנות את אופיה החילוני המובהק של מפלגת העבודה, אבל יש בהם כדי להקל על הטקטיקה שלה במגמתה למצוא בדתיים או בחלק מהם שותפים אפשריים לממשלה עתידה. ובכל אופן, רוצה מר פרס לסלק מצב של הסתייגות עקרונית מצד מפלגות דתיות לשבת בממשלה אחת רק עם מפלגת העבודה.

* *

לא עתה, כמובן, הזמן והמקום לדון בסיכוייו של מר פרס להפיק תועלת מן המהלך שנקט בו, שכן דבר זה ניתן יהיה לבירור אך ורק לאחר הבחירות, כאשר יודעו התוצאות ותתברר המפה הפוליטית. אבל אי־אפשר בו בזמן שלא לראות את הרקע שהביא את מר פרס אילוץ זה לשנות נימה וטעון, או לעבור ממהלך מתמיד ומוצא של התרפסות לשמאל האנטי־דתי לעמדה מתונה יותר, המגלה הבנה יותר גדולה לצרכיו המיוחדים של הציבור הדתי והחרדי.

ניתן להניח, כי מתוך בדיקות שנעשו ע"י מומחי מפלגתו גיבש מסקנה, כי דעת הקהל הכל־לית במדינה אינה מגלה להיטות מהקצנה אנטי־דתית, כשם שרוב כלי־התקשורת המרבים בשפה שמאלנית אינם משקפים את עמדות רוב הציבור בנושאים מדיניים. לא מקרה הוא, כי כך בכך עם מספר השינויים שיזם מר פרס בסעיפי הדת במצע מפלגתו, הוא הקפיד ומנע בתוקף הכנסת כל שינוי בפרק המדיני, הצלול להתפרש כנטיה נוספת לעבר השמאל היותר קיצוני, המעלה כבר הצעות להסכים להקמת מדינה פלשתינית, בתנאים אלה או אחרים.

למעשה יכול היה מר פרס להגיע למסקנות אלה לאו דווקא מתוך בדיקת שטח בתקופה האחרונה, אלא גם מתוך ניתוח הגיוני של תוצאות שתי מערכות הבחירות האחרונות, שבהן פעלו כלי־התקשורת בגלוי נגד הימין וכעד השמאל, אבל הם התבררו כמכזבים ביותר מבחינת זיהוי דעת הקהל והעמדות הרווחות בו. ניתן עתה לומר, כי במידה מסויימת אין הדבר שונה גם במובן הדתי. למרות שכלי־התקשורת לא מפסיקים להוקיע ולגדף יהודים שומרי תורה ומצוות, אין הדבר הופך את הציבור הרחב באופן אוטומטי לאנטי־דתי. בסקר שהתקיים לפני יותר משנה, הוכתה התקשורת מכה אנושה, כאשר התברר שהיא אחת לפני אחרונה בסולם מבחינת האמינות שהיא זוכה בה בקרב הציבור.

במלים אחרות: מר פרס הגיע, ככל הנראה, למסקנה, שבאשר לקביעת מדד האהדה למפלגתו בקרב הציבור, אם בעניני קו מדיני וגם בעניני דת, אין לו להיות עפ"י "נבואות" או עמדות כלי־התקשורת. הם אמנם אנטי־דתיים קיצוניים, אבל אין זה הדבר שהציבור מעוניין בו, ומפלגה שרוצה לזכות בפופולריות ובמספר רב יותר של קולות, חייבת לנקוט קו יותר זהיר ויותר מתון בעניינים דתיים, ועל רקע זה יש לראות את מספר השינויים שהוכנסו בסעיפי המצע של מפלגת העבודה בעניני דת.

* *

יש צורך להתייחס בהרבה מאוד זהירות והסתי־גות בכל הנוגע למשמעות המעשית של השינויים הללו. מצע מפלגה איננו מהווה שום ערובה שכך גם יהיו הדברים בפועל ממש, אלא שאם יוצאים מתוך הנחה, כי השינויים הוכנסו בגלל תחושת מנהיגי מפלגת העבודה שבכך יוכלו לשפר תדמית, הרי זה סימן מובהק לכך, כי הגיעו למסקנה שההקצנה האנטי־דתית לא השתלמה להם, וכי בציבור הרחב אין התלהבות מיוחדת במינה מה־עמקת הקיטוב בין חילוניים לדתיים.

מענינת במיוחד העבודה, שבין יתר השינויים — יש ריכוך בולט בשני נושאים הנוגעים כל כך בנפשה של היהדות החרדית: ענין שירות לאומי לבנות דתיות וענין הסדר הדיחוי מגיוס לבני ישיבות, כשדובר אחרון זה הוא אפילו מפתיע. לא מכבר, כידוע, נעשה נסיון מופגן לשנות כאן סדרים מקובלים מאז קום המדינה, כאשר הפעיל ביותר בכך היה הח"כ הדתי של מפלגת העבודה, כלומר שהפעולה הזו לא רק נעשתה על דעת המפלגה בתור שכזו, אלא גם ביוזמה בולטת של מי שישב שם על תקן "היצוג הדתי", והנה, באה עתה מפלגת העבודה ומבצעת את השינוי האמור, כלומר שמנהיגיה וראשיה משוכנעים עתה, כי לא רק שאין תועלת להמשיך ולדגול בעמדה זו, אלא צריך להסתלק מכך, בגלל חשש ברור לנזק.

אישית, צריך בודאי אותו ח"כ דתי להרהר היטב מה עלה לו בסופו של דבר, שהוא בתור דתי יזכר תמיד כמי שניסה להצר את צעדיהן של הישיבות, בעוד שדווקא המנהיגים החילוניים של המפלגה הם שהבינו כי מוטב להסתלק מעמדה שיש עמה הפגנת עוינות לישיבות הק'. באותה מידה יש בכל זה סטירת־לחי מצלצלת לגוף הקודר "צעירי המפד"ל", שלפני שבוע יצא בהודעה עוינית כלפי תלמידי הישיבות הקדושות, ביומרה להטיף להם "מוסר" עם קריאה ל"חשבון־נפש". עתה, כאשר המנהיגים החילוניים של מפלגת העבודה מחליטים להעלים עין זה מהמצע, מדי מידה שבעתיים משמעות קריאת הקנטור והקנטרנות של צעירי המפד"ל נגד לומדי התורה בישיבות הקדושות.

דתיים אלה מנסים תמיד לטעון, כי צריך להח־שב בדעת הקהל והעוינות המעמיקה בציבור החילוני נגד שומרי התורה והמצוות, במיוחד בנושא האמור, והנה מתברר עתה, כי מנהיגי מפלגת העבודה הגיעו למסקנה, כי אין זו המציאות ואין זו התמונה. הם, כנראה, מבינים טוב יותר מדתיים אלה את הצורך של מוסדות התורה בלומדים הפנויים מכל עיסוק אחר, ומצד שני — סבורים הם שאין בעמדה זו כדי להזיק מבחינת הבוחר החילוני המצוי. לזה יש דאגות אחרות מאלה שיש לדתיים חלושי־אופי אלה, המוכנים לקפל עקרונות יסודיים בשל תסביך בזיהות הדוחף אותם להתרפסות והתבטלות.

נדמה שיותר מבכל פעם אחרת ניתן לומר, כי במידה שאכן ישנם רינונים בדעת הקהל נגד בני הישיבות, הרי שאלה מקורם בעיקר בחוגים דתיים אלה האחרים, שטורחים כל העת לבחוש בקדירה, ולא פעם ולא פעמיים נוצרו גלי־הסתה בכלי־התקשורת נגד בני הישיבות רק בגללם, כשהם מזינים עתונאים בפרסים מסולפים ובהצגת עמדה מעוותת על מעמד התורה ולומדיה בעם ישראל.

* *

הדבר הבולט בשינויים שהכניסה מפלגת העבודה בסעיפי הדת במצעה, הוא קו שמבדיל בין חקיקה דתית לבין ענינים שהם נובעים מהאינטרס הקיומי של הציבור הדתי והחרדי. יש בכך כדי להדגיש, כי מפלגה זו, אם תגיע לשלטון, תמשיך בעתיד בעמדתה הנוקשה, כי אין היא מוכנה לתת יד לחוקק עוד חוקים דתיים שיש בהם, לדבריה, לכוף ציבור חילוני על עניני דת, אבל מצד שני היא רוצה לאפשר לציבור הדתי לקבל מה שדרוש לו לקיומו הייחודי.

מבחינה מעשית אין בכך הרבה מן החידוש, שהרי כזה היה קו־הפעולה של המערך בשנים האחרונות, לסכל כל נסיון לקבלת מה שמכונה "חוקים דתיים" בכנסת. בגלל עמדה עיקשת זו, לא מולאו הרבה מסעיפי ההסכמים הקואליציוניים שנחתמו עם המפלגות הדתיות. אמנם, גם הליכוד אשם באי־מילוי ההבטחות, אבל מרבית חבריו הצביעו בעד קבלת חוקים מסוג זה, אלא שדי היה במיעוט קטן אנטי־דתי מתוכו, שחבר אל חברי המערך ויתר המפלגות האנטי־דתיות, כדי לסכל השגת רוב להצעות.

נראה שבהבדלה זו בין חוקים דתיים לבין צרכים של הציבור הדתי, מצאו ראשי מפלגת העבודה את הפשרה הסבירה בין גורמים אנטי־דתיים לבין גורמים יותר מתונים בתוך המפלגה. המשך קיומו של ה"סטטוס־קוו", או מה שעוד נותר מתוכו — כן, אבל להוסיף עליו עוד חוקים — זה לא; בכך יוכלו לסתום את פיות המקטרגים כנגדם, כאילו "נכנעו" לציבור הדתי, אבל במה שנוגע לצרכי אותו ציבור — על זה לא איכפת להם לקבל סיכון, אולי משום שהם מעריכים שאין כאן שום סיכון, כי, כאמור, נראה כמעט בבירור שאלה השתכנעו שהתיאור על "אוירה אנטי־דתית" מנופח הרבה יותר משזה במציאות.

מבחינת המפלגות של הציבור הדתי הכולל, נדמה שלמפד"ל, כמפלגה שחרותה על דגלה את חשיבות קבלת חוקים דתיים כעקרון המבטא את השקפת עולמה לגבי "ישותה היהודית" של המדינה, תהווה מדיניות דתית מסוג זה של המערך בעיה יותר גדולה מלכל מפלגה דתית אחרת. במפלגות החרדיות, הרואות עדיפות ב"תן לי יבנה וחכמיה", הרי עם כל הרצון שיהיה למדינה בתור שכזו יותר צביון דתי — יוכלו ביתר קלות למצוא לעצמן נתיב תמרון במצב כזה, במיוחד לאחר שהמציאות הבהירה שכמעט אין ערך לחוק דתי כפרי, כי גם אם הרוב מחליט עליו — הוא מופר בצורה שיטתית וזדונית.

אבל המפד"ל, לפי עמדותיה המוצהרות — כן תעמוד בפני בעיה, והיא עשויה לצוף ולעלות כבר בתוך מערכת הבחירות, על רקע התחודדות העמדות המנוגדות בינה לבין מתחרותה מבפנים, תנועת מימ"ד, שאחד מעקרונותיה הוא דווקא ההיפך מזה, היינו התנגדות לעוד חקיקה דתית, אם בשל העדר סיכוי לקבלתה, אם בשל הזעם והשנאה שזה מעורר בציבור החילוני ואם משום חוסר הערך המעשי בכל זה, מהטעם האמור כבר לעיל.

ואולי גם מתוך הערכות אלה הגיעה מפלגת העבודה למסקנות שהגיעה, בבכשה מחדש את סעיפי המצע שלה בעניני דת, אלא שקשה להניח שהודות לזה היא תצליח להשיג יותר קולות של דתיים ומסורתיים מכפי שהשיגה בעבר, אבל יש להניח שבכך תקל לעצמה בעתיד את הדרך להקים שותפות קואליציונית עם מפלגות דתיות וחרדיות, אם אכן תשיג יתרון בתור המפלגה היותר גדולה בבחירות הקרובות.

צעד אנטי דימוקרטי

משה עקיבה דרוק

אנו רוצים להעיז לומר דברים שאינם פופול־ריים ולא מקובלים כל כך. אך ההכרח לא יגונה. אולי צריך להקדים ולומר: שאנו רחוקים מאד מן האיש שהתייצב בראש אותה תנועה ששמה "כך". השקפותיו אינן מקובלות עלינו, ורוח חכמים לא היתה מעולם נוחה מדעותיו והתב־טאויותיו. ליהודים שומרי תורה ומצוות יש דעות שונות ומנוגדות בתכלית, לדעות שמיצגת תנועה זו. על אף כל זה נדמה לנו, כי הרעיון להוציא תנועה זו מחוץ לחוק ולפסול את הרשימה שלה בבחירות לכנסת הוא צעד אנטי־דימוקרטי, ותקדים ראשון לדיכוי דעות ולהשתיק.

אנו חוששים מאד שצעד זה אינו אלא ראשון ומי יודע, מי עומד בתור. כאשר המפלגות הגדולות יתנו זו לזו יד כדי לבצע צעדים דומים, לסלק מן הזירה הפרלמנטרית גורמים אחרים המפריעים להם את מנוחתם, ולא היינו רוצים לפתוח פה לשטן. הבא בתור עלולה להיות היהדות החרדית, שדעותיה והשקפותיה אינן מקובלות על רבים מבין מנהיגי המפלגות החילוניות, והם סולדים מהם לא פחות משהם סולדים מדעותיו הפסולות של ראש רשימת "כך", בנושא עתידו של המיעוט הערבי ומיקומו בארץ ישראל.

כדי להסיר כל מקום ללזות שפתיים, צריך גם לומר, כי באותה מידה שאנו מסתייגים מדעותיו והתבטאויותיו של ראש רשימה זו, הוא עצמו אינו חוסך שבטו ולשונו שלוחת הרסן נגד היהדות החרדית וגדולי התורה, שהם גילו לא אחת את דעותיהם השליליות נגד האיש ודעותיו שאין רוח חכמים נוחה מהם, עוד זמן רב לפני שהופיע על בימתה של מדינת ישראל. אולי דווקא מפני שלעתים הוא זוכה באהדה אצל אנשים מן השוליים במחנה החרדי, שיש מהם שנתפסים בלהט נעורים אל דעות קיצוניות.

משטר המתימר להציג את עצמו כדימוקרטי צריך להיות פתוח וסובלני גם לדעות קיצוניות אפילו הן מרחיקות לכת. ישראל כמדינה מגלה מדה רבה של סובלנות כלפי מפלגות שוליים אחרות, גם של יהודים גם של ערבים, אשר לעתים קרובות מאד משמיעים בקול דעות השוללות את עצם זכות קיומה של מדינת ישראל, ולא אחת מזדהים בפומבי עם ארגוני הטירור שידיהם מגואלות גם בדם תינוקות של בית רבן.

"כך" והעומד בראשו אינם מאיימים ואינם מסכנים את קיומה של מדינת ישראל. אפילו אם יעלה בידם להגדיל פי שש־שבע את נציגותם בכנסת, הם ישארו תמיד בשוליים. לכל היותר הם יכולים להיות מיטרד, לא יותר גדול מן המיטרד שמילאה את ישראל מאז ראשית קיומה, כמו המפלגה הקומוניסטית. מעולם לא שמענו, שמישהו מן המפלגות אפילו מן הימין, העלה פעם על דל שפתותיו את הרעיון לפסול את הרשימה הזו, או רשימות ערביות אחרות שמבחינה תיאורטית הם יכולים להשיג פי שניים ממספר המקומות בכנסת, ממה שמכחשים לו לראש רשימת "כך". די לציין מה צפוי לבימת הכנסת אם 15 חברי כנסת ידברו בלשון הערבית וידרשו להכיר בלשונם זו כלשון שוה זכויות עם השפה העברית, אין צורך להכביר מלים על תוכן שעתידים להשמיע מעל במה זו, והדברים אלה יקבלו הד גדול פי כמה מדברי ההבל, אפילו הגרועים ביותר שעלולים להשמיע נבחרי רשימת "כך".

* * *

לא כדי להגן על זכותה של "כך" נאמרים הדברים, אלא כדי להקדים תרופה למכה. השמאל הקיצוני, אם ברמתם של קבוצת "הניצוץ" והדומים לה רשאים להופיע ולהשמיע דעות פסולות ומ־שוקצות כל כך, ואיש לא עמל לפרכם. אלא עד שמצאו וכי־יצור ודם לאותו כך קיצוני, הזומם להשמיד את מדינת ישראל, כמו אבו־נידל ואחיו חוראתמה. רק אז הופעל נגדם מנגנון המשפט. אף על פי כן נמצאו אנשים "נאורים" מחוגי האקדמיה והחיה על חשבון הציבור, שאינם נרתעים מלהגן עלי־הם ועל חופש הדיבור שלהם. למה ומדוע זה קמו כלם כאיש אחד נגד ראש רשימת "כך", שבודאי אינו חותר תחת קיומה של מדינת ישראל, והוא דוגל ומתכבד בהיותו ציוני ואמון על השקפותיה בנושאים פוליטיים.

* * *

גם מנהיג "הליכוד" וגם מנהיג מפלגת הע־בודה, שבדרך כלל דעותיהם חלוקות ודרכיהם נבדלות, נתנו יד כדי לפסול את רשימת "כך" עוד בוועדת הבחירות. אין כאן צעד של תמימות דעים בסלידה מהשקפותיו של ראש "כך", לליכוד יש יסוד מוצק לחשוש, כי רשימת "כך" עשויה לקבל חלק מן המצביעים בכוח של הליכוד, כיון שדעותיהם אינן כה רחוקות זו מזו, ולא צריך לחטט בעברו של האיש העומד בראש הליכוד שהיה ראש ארגון לח"י, ארגון שהיה פסול בתכלית על אותם חוגים שעמדו בראש "הישוב המאורגן" אשר יורשיהם יושבים היום ראשונה בשורות מפלגת העבודה.

מפלגה כמו מפ"ם משמיעה היום דעות בנוש־אים מדיניים וחברתיים, שלא לדבר על נושאים דתיים, שאינן מקובלות על הרב והרבו של הצבור, אפילו הלא דתי ולא מסורתי. ואיש לא העלה על דעתו, שאפשר לפסול את הרשימה שלה לכנסת. הבאנו את מפ"ם לדוגמא, אבל יש דוגמאות קיצו־ניות לא פחות, בצדדים שונים של קשת הגוונים הפוליטית בישראל. עד כה לא שמענו שיש מי שמעלה את הרעיון לפסול את הרשימה של "יהמת־קדמת", ולא רק כדי לאזן את הרושם.

לא כדי להגן על רשימת "כך" נאמרים הדברים. אלא כדי להדגיש את הסכנה הטמונה בתוכה בצעד דרסטי כזה. צעד הפותח פתח למשטר של דיקט־טורה. כאן אנו רוצים לומר דבר, שגם הוא נראה חריג, אנו חייבים תודה למשטר הדמוקרטי בישר־אל, על אף שיש בו מגרעות. המגרעת הגדולה ביותר, הוא חופש הביטוי, שתחת מסווה זה מתפ־רסמים דברים שראוי היה לקרוע קריעה עליהם. חופש הקורא דרור לכל היצרים השפלים ושבשמו מתבצעים כאן פשעים חמורים נגד המסר היהודי המקודש ולא זה המזרח. יש לנו יסוד מספיק לחשוש, שאלמלא כן היו חוסמים את פינו מל־השמיע דעותינו בעניינים העומדים ברומו של עולם.

ויש כמה וכמה ניצנים שיש בהם כדי לחזק חשד זה. הפחד של המחנה החילוני מהשפעת הצבור החרדי הקטן גדול יותר משהוא חושש מהשפעתו של ראש רשימת "כך". הצבא סגר את המחנות שלו בפני רבנים בטענה כוזבת ומופרכת, שהנושא הדתי הוא בטיפולה הבלעדי של הרבנות הצבאית. הצבא שמאפשר לחיילים לבקר בכנסיות ובמסגדים אסר עליהם לבקר בישיבות. אולי מפני שהוא חושש מכוחה המשפיע של הישיבה ואורח חייה, יותר משיש מקום לחשוש מפני השפעתם של כמרים בכנסיות הנוצריות ואין אנו משוכנעים שאכן כך הם הדברים.

משרד החנוך אף הוא אסר בתוקף כל פעילות שעלולה לעורר מחשבות חדשות בקרב הנוער שהתחיל להרגיש בריקנות של החברה החילונית. חברה שאיבדה כל הערכים, חברה שניפצה את כל האלילים שבנתה במשך יובל שנים.

לכאורה, החשש עדיין רחוק. ממשיכים לדבר על דימוקרטיה, ככסות עיניים שתאפשר לקיים מיפגשים אסורים, ככסות עיניים להכשיר כל דבר חטא ופשע שמאפיינים הרבה מתרבות החיים של החברה החילונית. אך מי שחושש מראש רשימת "כך" כי הוא יתפוס את השלטון במדינה, צריך להיות חשוד גם כי בצעד זה, של פסילת רשימה מטעמים של "גזענות". עלול מחר לצעוד עוד צעד קדימה, להאשים את היהדות החרדית בגזענות, מפני שהיא פוסלת ומתנגדת לכל גילוי של נשואי תערובת, על שהיא מתנגדת לכל אותה תרבות חיים שהיא אינה אלא תרבות אנשים חטאים. משטר דיקטטורי כזה יזכיר את התנהגותה האכזרית של הייבסקציה בעת המהפכה הקומוניסטית ברוסיה, כאשר יהודים נרדפו על צוארם, על יהודים שמנעו מיהודים מלקיים מצוות.

* * *

מי שעוקב בימים האחרונים אחרי קול הזעקה שהקימו כמה אישים במפלגת העבודה, על שזו מיתנה למראית עין את המצב בעניני דת ולא תבעה גיוס בני ישיבות לצה"ל ואת תבנות הד־תיות לשרות לאומי, עד שאחת מן הדמויות המרכזיות במפלגת העבודה מכריזה שהיא לא תתן למצע להתקבל. כלומר, עדיין לא נטשה את הרעיון להחריב את הישיבות ולהוציא לתרבות רעה את בנותינו בהשבתות והמעונות. אלה חשו־דים גם על פסילת [illegible]

יתכן שמעז יצא מתוק. היהדות החרדית תצטרך במקרה כזה, להערך מחדש לבדוק דרכים אחרות, גם מחוץ לכנסת, להבטיח את עצמאותה ואי תלותה בגורמים חילוניים ולא לסמוך על רצונם הטוב של אישים שאהבתם אלינו היא תלויה בדבר. הם מצפים לתגמול ביום סגריר.

מר שמיר שנתן את ידו למר פרס, צריך להרהר, אם הצד שווה בנזק המלך, אם החשש ש"כך" תגזול ממנו כמה מנדטים, דבר שהוא עדיין מוטל בספק, ראוי שבגלל זה יפגעו בעקרון הדימוקרטי. אם רוצים לרסן את אנשי "כך" ומנהיגם יש דרכים אחרות, גם במסגרת הקיימת. אולם לאסור על יהודים לומר את אשר הם חושבים, ובו בזמן לתת זכות וחופש הציבור לאויבי ישראל היושבים וא־שונה בכנסת, זהו צעד אנטי דימוקרטי שיוביל את המדינה לדיקטטורה. עם כל ההסתייגויות שיש לנו כלפי משטר הדימוקרטי ומגרעותיו, במצב הקיים, הוא טוב לנו, כיון שאין בכוחו לסתום את פינו לפחות להביע מחאה ולהשמיע קול על כל נושא העולה על הפרק.

ושוב, לא על כבודו של ראש רשימת "כך", אנו מתקוממים, אלא על המשמעות הצפויה למעשה זה בעתיד.

שתי פיפיות לדמוגרפיה

יצחק מתתיהו מנבוים

הדמגוגיה הפוליטית, כמו כל דמגוגיה זולה, ביכולתה לתעתע את הדעת למעלה מכוחות אנוש. יש בה סממן־יתר של ערעור ההגיון והשכל הישר.

הנה מנופפים בעינינו עם האיום הדמוגרפי כמהלך אימים על מדינת ישראל. יודעים — מומחים או תמהונים, או שניהם כאחד — טוענים כי בעוד עשור ומעלה יתאזנו האוכלוסיות של היהודים והערבים.

יש סימנים בשטח כי אכן הילודה גוברת לטובת הערבים, לא רק בתחומי יהודה, שומרון וחבל עזה, כי אם גם בערים ובכפריהם תוך תחומי הקו הירוק. בעוד האוכלוסיה היהודית גדלה בפחות משני אחוזים — גדלות לעומתה האוכלוסיה הערבית בקרוב לחמשה אחוזים.

עדיין לא קמו אנשים להכחיש מציאות זו. השאלה העולה על הפרק היא — כיצד מטפלים באיום הדמוגרפי?

השמאל הקיצוני בישראל, מוכיח בעמדתו לגבי הבעיה הפלשתינאית, כי עובדה זו אינה מפחידה אותו כלל. לא די שאינו מעלה הצעה מעשית לפתרון הבעיה, אלא גורס כי על ישראל להחזיר את כל השטחים המוחזקים מאז כיבושם במלחמת ששת הימים לידי אש"ף. ברם, כאמור להלן, גם בהחזרת השטחים עדיין לא נפתרה הבעיה הדמוגרפית.

השמאל הקיצוני פחות, המערך וגרורותיו, מגייס את האיום הדמוגרפי כדי לחסל את הבעיה המדי־נית. גם הוא טוען בלהט כי האוכלוסיה הערבית המתפשטת בילודה מוגברת, מהווה סכנה חמורה להמשך קיומה של מדינת ישראל. הוא נוקט בשיטה של בריחה והסתלקות מהאיום. אין המערך בא לפתור את הבעיה של שלילת האיזון המסכן את מדינת ישראל כמדינה יהודית, אין הוא מציע פתרונות נגדיים לילודה המוגברת אצל הערבים לעומת ילודה מועטת במשפחות יהודיות, אלא מבקש להמעיט את הסכנה הישירה על ידי הפרדה מדינית בין שני חלקי האוכלוסיות האלה.

לעומת השמאל, בא הליכוד ומציע את האוטו־נומיה כפתרון לבעיה. גם כמו המערך, נוטש את המערכה ומציע כריכת הבעיה הדמוגרפית עם הנושא המדיני־פוליטי, כמקשה אחת של בריחה מהמציאות.

הצד השווה שבין כל אלה — חוסר מעש וחוסר טיפול באיום החמור, המאיים לא רק על מדינת ישראל, כמדינה אשר הוכרזה על ידי יהודים בארץ ישראל, כי אם על האומה הישראלית כולה.

אך בעוד היהודים בכל הדורות ובכל הגלויות, היו מיעוט שבמיעוט בין העמים ביניהם חיו והחיו את הדורות הבאים — המשמעות הדמוגרפית ואיבוד הרוב האבסולוטי של היהודים בתוך תחומי הארץ הקטנה הזאת, יש לה השלכה חמורה ומא־יימת על העם היהודי גם בפזורותיו.

זאת ועוד. אין להתעלם מהמציאות האכזרית, כי גם היהודים בפזורותיהם אינם מצטיינים, בלשון המעטה, בריבוי טבעי מוגבר. אמנם, גם הגויים שבתוכם הם חיים אינם בעלי משפחות גדולות, אך האוכלוסיה הכללית של היהודים — כמיעוט קטן שאינו חושש מנישואי תערובת, ובכך הוא תורם לגמרי אברים חיים מגוף האומה — הולכת ומתמעטת, לדאבוננו ולאסוננו.

היה מן הראוי שמדינת ישראל, כמדינה בה מצוי ריכוז יהודי גדול תחת שלטון יהודי ריבוני, יפעל לא רק למען הרבות את האוכלוסיה היהודית כאן בארץ, אלא גם יעסוק בבעיה הדמוגרפית של כלל האומה, בכל מקום שהיא נאחזת ומתקיימת.

ואף זאת. כל זכות קיומה של מדינת ישראל כמדינה ריבונית, מבוססת על ההנחה אשר ההוד אותה מייסדיה ומכוניה — שמדינת ישראל תהא הבית הלאומי של העם היהודי. היינו, הבית הוא בית כשהוא מאוכלס בבני הבית. בית בנוי לתפארה ולגאון — אם בניו לא אוחזים בו והפקירוהו לזרים — שום תפארת וגאון לא יעמוד לבית הזה לשאת את שמם של אלה אשר בנו אותו, אלא של אלה אשר גרים בו וחיים בו.

אמנם, הדברים אמורים בעיקר מבחינת ההיבט המדיני של הבעיה הדמוגרפית, ולאו דווקא מה־היבט היהודי הייחודי של הנושא. אך גם מבחינה יהודית הדברים חייבים לעורר מחשבות ומעשים, כפתרון שבתוך המגזר היהודי ולא לחפש פתרונות של הרחקת הסיכון מן החוץ.

* * *

"לערבים יש זמן ויש סבלנות — אומר האלוף במילואים, רחבעם זאבי — הם מתרבים בקצב אדיר ובעוד דור או שניים הם יהיו אדוני הארץ הזאת".

את האיום הדמוגרפי נוטל מי שהיה אלוף בצה"ל ועושה ממנו מכשיר להולדת מפלגה חדשה בראשותו: "מולדת". והוא מוסיף להלך אימים, ולדעתו — בצדק, על העם היושב במדינת ישראל, ואומר: "היהודים בישראל — עם זקן ולא פורה, עקיר ומפולג. הצעירים בורחים לחו"ל, אין עליה וגם לא תהיה כזו כי 'טוב ליהודים בחו"ל'. בעוד ארבעים שנה — טוען גנדי־זאבי — יהיו בארץ בעיקר קהילות של יהודים דתיים, בלי תביעות לאומיות ואיתם יסתדרו. החילוניים — יקטנו, יהגרו, יהרגו, יתבוללו".

עוד נגיע לדבריו של גנדי בהקשר הדתי של הנושא, אך בטרם זאת נשאלת השאלה: מה, אם כן, התשובה לסיכון ולאיום של הבעיה הדמוגר־פית?

ראש תנועת "מולדת" מציע פתרון בן־מילה אחת: טרנספר!:

— "ברצה או לא ברצה, טרנספר (חילופי אוכ־לוסין) יהיה בארץ ישראל — או שהערבים ילכו, או שאנו נלך. לנו אין לאן ללכת, הבחירה עדיין בידינו, אנו כאן והם שם ושלום על ישראל, מולדת יש רק אחת!".

מעניין, דרך אגב, להביא עוד כמה משפטים של האלוף במילואים שהקים עתה מפלגה חדשה, הטוען כי רעיון הטרנספר הוא של גדולי הציונים, ואם מכנים את המעלה רעיון זה: "פאשיסטי", הרי בן גוריון היה גדול הפאשיסטים בציונות. הוא אומר: "בטרור הדמוקרטי שלנו אסור להשמיע רעיונות חדשים. בפאשיזם השמאלני אסור להשמיע רעיונות מנוגדים לו, וכל זאת בשם הדמוקרטיה חופש הדיבור" — דברים שאנו, כציבור חרדי, מבינים זאת אפילו בפשטות יתירה.

ברם, מה מציע גנדי ובמה רעיונו? גנדי מציע לנקוט באמצעים מינהליים, כגון סגירת אוניבר־סיטאות ערביות, אי התרת שיווק גידולי האדמה, לא לארץ ולא מחוצה לה — כהנה וכהנה סייגים ומגבלות ש"אם נעשה כך נגרום לטרנספר מרצון".

אולם גם רעיון זה, עד כמה שהוא מסבר את האוזן ואולי ימצאו כאלה שיסכימו עמו — עדיין אינו פותר את הבעיה הדמוגרפית מעיקרה. כי השאלה היא מה רוצים ומה מבקשים — האם רוצים להגביר את הילודה בתוך העם היהודי, להרבות בצאצאים עבור האומה הזאת, לגדל משפחות ברוכות ילדים, או שמבקשים להרחיק את הסכנה שבריבוי האוכלוסיה הלא־יהודית?

אם הבעיה הדמוגרפית חמורה לעם היהודי כסכנה העומדת בפני עצמה ולא כאיום של ערעור היחס בין שני העמים לטובת האחד, הרי הפתרון חייב להינתק מהבעיה המדינית והפוליטית. ילודה מועטה היא שאלת קיום של העם היהודי ואין זה משנה אם היא מועטת רק ביחס לאחרים או שהיא מועטת מפני שהעם היהודי הולך ומתמעט. זו סכנה קיומית ולאו דווקא או כלל לא, בעיה לאומית.

גם אם נאמין לגנדי שכוונותיו כנות, אבל איננו רואים בשום פנים ואופן כיצד הטרנספר יגביר את הילודה היהודית. כי באמת ורק באמת תבוא הישועה וכנגד הסכנה הדמוגרפית. אם באמת מתייסר ראש תנועת "מולדת" עם מצוקת הילודה היהודית רצ־מיקתה, עליו גם לדאוג לכלל האוכלוסין היהודיים — גם אלה החיים בעולם הגדול. התשובה לדאגה זו — אינה הטרנספר הערבי.

לא הטרנספר ירפא את הבעיה הדמוגרפית. כי כאמור, הפתרון הזה יכול, למרבה, להרחיק את הסכנה הבטחונית והמדינית במקצת, אבל לא לשמור על הקיום הבסיסי כעם יהודי בעולם הגדול.

* * *

התמיהה על האלוף במילואים רחבעם זאבי־גנדי, מכופלת שבעתיים. כי הוא, אשר מוכיח תוכחה גלויה את הציבור היש־ראלי על אי רגישותו לסכנה הדמוגרפית, דווקא הוא, בדבריו שלו, יכול למצוא את הפתרון האידאלי ביותר לאיזון הדמוגרפי של מדינת ישראל.

פתרון זה הוא פתרון בסיסי, ערכי וקיומי, שאין כמוהו להשתרשות של אומה ולציון בארץ הזאת.

גנדי הזכיר בדבריו המאיימים, כי "בעוד ארבעים שנה יהיו בארץ בעיקר קהילות של יהודים דתיים". אין תשובה ברורה ומכרעת יותר מהתשובה של הדתיים וקהילותיהם, שכן גם גנדי מודה, בעצם הבאת הנושא הזה ובעלותו כמשקל־מאזן ל"מי שישאר בארץ", שהדתיים — ראשית ישארו המה וקהילותיהם בארץ הזאת, ועוד — שהילודה במ־שפחותיהם היא טבעית וברוכה, עובדה המוכחת לעיני כל ישראל, לטובה ולברכה.

אבל גם גנדי הולך שולל אחרי הלאומיות צרת האופק של הציונים, שבעקבותיהם הוא צועד ועל אמונתם הוא מסתמך עתה. כי יחד עם ההסכמה שרק יהודים דתיים ממשיכים להחיות את העם היהודי בברכת בנים ובנות וימשיכו גם לחיות בארץ הזאת — הוא ממשיך ומתנה צעדו שהדתיים הם "בלא תביעות לאומיות ואיתם (הערבים — י.מ.מ) יסתדרו"...

כלומר גם לגנדי, המנפנף בחרב הדמוגרפיה על הקיום הלאומי של ישראל, אין הפתרון היהודי — כריבוי טבעי ומבורך — מוצא חן בעיניו, כי לדעתו, אם הריבוי הזה קיים רק אצל הדתיים אין זה הפתרון ההולם את מדינת ישראל, משום שאין זה פתרון לאומי — רק יהודי!, שהרי ל"דתיים אין תביעות לאומיות", וללא תביעות "לאומיות" אין — חלילה... — קיום למדינת ישראל.

ואנו פוקחים עיניים ושואלים את עצמנו: האמ־נם?! — האמנם גם גנדי מוכן להקריב את היהודים תמורת הלאומיות. האם אינו מבחין בסתירה הכ־פולה ומכופלת שבדבריו, שהרי מי מבין היהודים אינו יודע את הא־ב של עצם קיומנו: — אם אין יהודים אין לאום! מה שווה ואיזה ערך יש ללאו־מיות אם אין מי שישא אותה עליו.

אלא, שאפשר גם להקשות מניה וביה על ראש תנועת "מולדת": מה יעזור למדינת ישראל הטר־נספר? ניתן שאמנם נפוצו ערביי השטחים בכל העולם המוסלמי וניקו את הגדה המערבית מבוי־תותם. מה יהיה עם ערביי מדינת ישראל שבתוך תחומי הקו הירוק — האם הם אינם מתרבים כמו אחיהם תושבי השטחים. האם ערביי ירושלים, המונים למעלה משליש של אוכלוסית בירת מדינת ישראל, מתמעטים והולכים?

מה יעזור טרנספר אם ישארו כאן הערבים אזרחי המדינה. הרי גם הם כעוד ארבעים או חמישים שנה, ומי יודע אם לא פחות, ישיגו איזון דמוגרפי עם היהודים אשר ישארו כאן. ומי יישאר כאן? — שוב, כדברי גנדי, — רק הדתיים וקהי־לותיהם! שהרי "החילוניים — יקטנו, יהגרו יהרגו יתבוללו"...

ואפילו אם נעריך שגנדי מתכוון לטרנספר שיכלול את כל הערבים, כולם, כולל אלה החיים בתוך מדינת ישראל, בגליל העליון והתחתון, בירושלים, ביפו, לוד ורמלה, ועוד, את כולם הוא ישליך לארצות אחרות — הרי בין כה ובין כה לא ישארו כאן בארץ רק הדתיים וקהילותיהם. החילו־ניים — מכל סיבה שלא תהא — לא ישארו כאן, או לא יהיו כאן, לדברי גנדי. אם כן מהיכן תצמח תשועת הלאומיות, מי ישמור עליה? מי יחזיק בה? מי יזכור אותה בכלל?!

האלילות "הלאומית" סימתה גם את עיני רחבעם זאבי־גנדי, עד שאינו חש בסתירות שב־דבריו ובחוסר התכלית שבהם.

אכן, לסכנה הדמוגרפית שתי פיפיות — יהודית ולאומית. מי שדוגל רק בלאומיות, סופו מוכיח על חילולתו שאין כוונתו אלא לזכות בכתר "לאומי" של הגזעה השלטונית. מי שזיכיה שאמנם כוונותיו אינן זולת טובת העם היהודי, דיבריו וחוסר הד־מוגרפי, יחפש פתרונות מעשיים, בתוך האומה הזאת, ללא כל קשר לבעיות המדיניות והלאומיות של מדינת ישראל, כמדינה אשר עומדת — אולי לגמרי במקרה... — כאן בארץ ישראל. אלא כפתרון לאומה היהודית כולה לכל פזורותיה והגלו־יותיה.

עוול הוא לנפנף ברגל האיום הדמוגרפי כחרב פיפיות בין המפלגות הנאבקות על קולו של הבוחר. הבעיה רצינית מכדי שתינשא בפיות של פוליטיק־אים.

הפתרון בדרך התשובה קיימת. היא נמצאת אצלנו — הדתיים וקהילותיהם!

ארועים מדיניים

דוד אבן

משרד החוץ הדליף, וושינגטון נבהלה ושמיר ורבין רתחו מזעם

ראש הממשלה הגיב בחריפות על ה"גינוי" האמריקני לגירושי הפלשתינאים המתפרעים ★ הדלפת הגינוי האמריקני חשפה חילוקי דעות בין שר הבטחון ושר החוץ

הצינורות הדיפלומטיים בין ארצות־הברית וישראל פועלים בתנופה מלאה ומוזרמים מידע וחילופי השקפות מדי יום ביומו. בירושלים ובוושינגטון, בתל־אביב ובניו־יורק נפגשים, כמעט מדי יום ביומו, נציגים של שתי המדינות לצורך מגעים שוטפים, דיונים ושיחות.

הפגישה שהתקיימה ביום ג' בין סגן שר החוץ האמריקני, ג'ון וייטהד, ובין הציר בשגרירות ישראל בארה"ב, עודד ערן, היתה אמורה להיות אחת מהשיחות הללו. בשיחה נסקרו יחסי ישראל ארה"ב, המצב בשטחים ונושאים הנוגעים לשיתוף פעולה צבאי ומדיני. לאחר שהסתיימה, דיווחו, כך יש לשער, וייטהד וערן לממו־נים עליהם אודות קיומה ותוכנה של השיחה.

גם השומרים ליד בנין הסטייט־דיפרטמנט (=מחלקת המדינה) בוושינגטון, לא נטו לייחס חשי־בות מיוחדת למכוניתו של הציר עודד ערן. אפילו אם ישראל, שדגלה התנוסס על המכונית, נמצאת בחודשים האחרונים בראש מהדורות החדשות בארה"ב. מכונית זו, כמו יתר כלי הרכב הדיפלומטיים של ישראל ושל מדינות אחרות, אינם מעוררים התרגשות מיוחדת במקום. "כל העולם עובר דרך השער הזה" — נוהגים השומרים האדיבים לומר.

אלא שהמאורעות סבבו קצת אחרת ממה שחשבו וייטהד וערן, כאשר הלכו לישון אור ליום ד'. צלצולי טלפון מוקדמים "בישרו" להם, כי הפגישה והשיחה השלווה שלהם, צלחה לראש הכותרות בכלל התקשורת בישראל: "ארה"ב גינתה את ישראל החריפה מפני המשך הגירושים של פלשתינאים מש־צות הברית." מה שלא היה נראה כפגישה חשובה במיוחד לשומרי הסטייט־דיפרטמנט, וכשיחה רגילה לשני הדיפלומטים, הפך ל"כדור שלגי" שהתגלגל במהירות ואיים לפגוע במכלול היחסים שבין שתי המדי־נות. מכיוון שכותרות העתונים בישראל "רעשו" ביום ד', כאשר המימשל האמריקני נמצא עוד בשנת הלילה לפי השעון בוושינגטון, נוצר חלל של חוסר תיאום מדיני במשך כ־10 שעות, דבר שרק סיבך עוד יותר את המצב.

• כדור "שלגי" בחלל של חוסר תיאום

הכתבים הישראלים בארה"ב הועמדו משנתם והתבקשו לבדוק את הידיעות על הגינוי האמריקני. העורכים בישראל היו מצויידים במידע מלא ומדוייק על תוכן השיחה בין וייטהד וערן.

בשעת בוקר מוקדמת ביום ד', היו כבר דוברי משרד החוץ האמ־ריקני נתונים למתקפה נרחבת של הכתבים הישראליים: "מה נאמר בשיחה בין וייטהד וערן? האם הגינוי האמריקני יכלול צעדים נוספים? מדוע החליטה ארה"ב לגנות בחריפות כה גדולה את ישראל דווקא עכשיו?".

העובדה שרק הכתבים היש־ראלים היו מצויידים במידע, דרך עורכיהם, הביאה את אנשי מחלקת המדינה למסקנה הבלתי נמנעת, כי הדלפת תוכן השיחה נעשתה בירושלים. אף אחד מהם לא יכול היה להבין, מדוע הודלף דווקא תוכנה של שיחה זו ולא של מאות שיחות אחרות, שנערכו בין דיפ־לומטים של שתי המדינות בשבו־עות האחרונים.

ככל שנקפו השעות, התברר לראשי הממשל באוהרה"ב וב־ישראל, כי העניין עלול להפוך לפרשה שתעכיר את היחסים בין ירושלים וושינגטון. הכתבים הישראלים דיברו בסגנון של "לחץ אמריקני בלתי נסבל על ישראל והתערבות בעניניה הפנימיים". ומיד אחר כך החלו הדברים כי־השלים לצפות "תגובה חריפה מצד ישראל לגינוי האמריקני".

במימשל האמריקני נדהמו מההתפתחות המפתיעה. אף אחד בוושינגטון לא יכול היה להבין, בשל מה באה עליהם הצרה החדשה הזו. גם אם רצו לגנות את ישראל, הרי עשו זאת כבר בעבר פעמים רבות — מה החידוש דווקא עכשיו? ובכלל, מדוע הדליף מי שהדליף את העניין בישראל?

• יועצי בוש חוששים מ"הקול היהודי"

יועצי התקשורת של ג'ורג' בוש, המועמד הרפובליקני לנשי־אות בארה"ב היו נרגשים מאד. להם זה היה ברור, שכל איום אמריקני על ישראל בשעה זו, יגרום להם נזקים קשים אצל היהודים, שיש־דיפו להצביע לדוקאקיס הדמו־קרטי (שהצהרתו בדבר העברת השגרירות לירושלים עדיין לא נשכחה). כל צעד אנטי־ישראלי של המימשל האמריקני, חדשים לפני בחירות בישראל ובארה"ב, לא יכול להתפרש אחרת מאשר מגמה רפובליקנית מוצהרת. האם זה מה שחסר עכשיו לג'ורג' בוש, שבלאו הכי מצליח בקושי להדביק את מתחרהו הדמוקרטי?

שורה של שיחות טלפון מהי־רות בקו הטרנס־אטלנטי בין וו־שינגטון וירושלים, הביאה לבקשה מצד השגריר האמריקני בישראל, תומס פיקרינג, לפגישה דחופה עם ראש הממשלה, יצחק שמיר. "אין שום סיבה ששיחה דיפלומ־טית תגרום למשבר" — התבטא שר החוץ, ג'ורג' שולץ, בהקשר זה.

ואמנם, השיחה בין שמיר ופיקרינג ציננה מעט את הרוחות הסוערות. לאמריקנים התברר, כי משרד החוץ בירושלים היה זה שהדליף את תוכן השיחה לכתבים המדיניים בישראל. לשמיר התב־רר, כי ארה"ב אכן אינה מסכימה עם מדיניות של יד קשה מדי כלפי הערבים בשטחים, אך גם היא מבינה, שאי אפשר שלא להשליט סדר מול ההתפרעויות. חילוקי הד־עות מצטמצמים לשאלה, איזו כמות גירושים צריך להפעיל: בודדים, כיוצאים מן הכלל, או בכל שיהיה צורך, כמדיניות של שיגרה, לצורך הרתעה משמעו־תית.

והיה משהו נוסף שהתברר לפיקרינג ולשמיר גם יחד: שיש חילוקי דעות בין משרד הבטחון ומשרד החוץ, וליתר דיוק: בין השר יצחק רבין והשר שמעון פרס, אודות מדיניות הגירושים. "בעניין זה אני כבר לא מוכן להתערב" — אמר פיקרינג בחיוך, כשהוא מצטט כותרת באחד העתונים, המאשימה את ארה"ב בהתערבות בעניניה הפנימיים של ישראל...

חילוקי דעות אלו מעניינים, במיוחד בתקופה זו של ערב בחי־רות. אך כדי להבין, מה הביא להתרחקות המסויימת הזו בין פרס ורבין, צריך להבין את הרקע.

• רבין "התקיף" לא מזוהה עם המערך

סקרי דעת הקהל האחרונים הוכיחו בבירור, כי הציבור היש־ראלי תומך ביד תקיפה נגד המת־פרעים בשטחים. הפגיעות החוז־רות ונשנות במתנחלים בשטחים והפיגועים בישראל עצמה, גרמו להקצנת הדעות בתחום זה. אם חשבה מפלגת העבודה, שתוכל להציג במערכת הבחירות את הליכוד כמי שאשם בהתקוממות בשטחים, בגלל סירובו של שמיר לכי־נוס ועידה בינלאומית, הוכיחו הסקרים שהענין הולך ופועל דווקא לרעת המערך.

ראשי מפלגת העבודה סיכמו, איפוא, כי "ינצלו" את הסוקף בנושא זה וכי שר הבטחון, יצחק רבין, יפעיל יד קשה יותר נגד המתפרעים, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בצעדים האחרונים נגד "הועדות העממיות" בשטחים.

דא עקא, שהציבור הישראלי — כפי שהוכח בכמה סקרים פנימיים — לא מזהה בהכרח את רבין "התקיף" עם מפלגת העבו־דה. דווקא שמו של שמעון פרס, הפשרן והמוכן לויתורים לערבים, הוא שזה שמזוהה בציבור עם מפלגת העבודה ובימים אלה אין ראשי מטה הבחירות של המפלגה רווים נחת ממצב זה. עכשיו, כאשר פרס מתנגד גם למספר רב של גירושים מהשטחים — מתח־זק הדימוי הזה עוד יותר וגורם למפלגת העבודה נזקים נוספים.

באופן רשמי, מכחישים במש־רד החוץ מכל וכל את הדלפת תוכן שיחות וייטהד־ערן. אנשיו טוענים, כי דווקא משרד ראש הממשלה הוא זה שאחראי להדלפה, וכבר היה מי שאמר אתמול, כי כוונת ההדלפה היתה לסכסך עוד יותר בין פרס ורבין...

אלא שהזעם של יצחק שמיר, כפי שהביא אותו לידי ביטוי בפ־גישה עם פיקרינג, כאשר אמר שישראל תתנגד בכל תוקף להת־ערבות אמריקנית בדרכי השלטת הסדר בשטחים, והכעס שנשמע מפי אנשיו של יצחק רבין לנוכח ההדלפה, שככל הנראה נבעה ממגמת ההתנגדות לגירושים, יחד עם העובדה הזוהבת שהידיעות הגיעו מהכתבים המדיניים העוס־קים בקשר הדוק עם משרד החוץ בירושלים, מביאים למסקנה, שבכל אופן מישהו במשרד החוץ אכן היה מעוניין בחשיפת תוכן שיחות וייטהד־ערן.

האמריקנים, כאמור, נבהלו מעט מהרעש והסערה הדיפלומ־טית. הנמיכו את טון הגינוי ואמרו שלא התכוונו לעצם הגירושים אלא למספרם הרב. יחד עם זאת, לא קשה לנחש, שכאשר הדבר יועלה במסגרות האו"ם, תתמוך וושינגטון בגינוי ישראל. למרות שגם אז יהיו ליועצי בוש בעיות קשות עם "הקול היהודי".

לתלמידות
בשעה 8.30
בשעה 11.00
הנהלה
רק 99

مكان الأصل

מכון ...

הרבנות הראשית פגעה בכבודו של הרב הראשי לפתח תקוה

התנצחות פומבית, ראשונה מסוגה בין הרבנות הראשית לישראל, לבין רבה הראשי של פתח־תקוה פורסמה בימים האחרונים.

בהודעה זו יש פגיעה חמורה בכבודו של הרב הראשי של פתח תקוה. ולדברי יודעי דבר אין זו הפעם הראשונה שהרבנות הראשית פוגעת בכבודו של הגרב״ש סלומון שליט״א, לאחר שסירבה להעניק לו כושר להיות דיין ולשמש כראב״ד לבתי הדין הרבניים, דבר שנעשה בקלות לגבי רבנים אחרים שהמפד״ל חפצה ביקרם.

לאחר שרבה של פתח תקוה פרסם את הנימוקים שלו שב־גללם סירב לתת הכשר למפעל "ביגל ביט" הורתה הרה״ר לרב הספרדי להוציא את ההכשר למורת התנגדותו של הגרב״ש סלומון.

הוראה זו לאחר שביהח״ר ניצל את סעיף 12, בחוק איסור הונאה בכשרות שעל פיו רשאי, "מי שסירבו לתת לו תעודת הכשר רשאי לערור על כך לפני מועצת הרבנות הראשית". ולפי סעיף 11 של אותו חוק שעל פיו "יתחשב הרב במתן תעודת הכשר בדיני כשרות בלבד" וא־סור לו להתנות תנאים אחרים, כמו ענין של שמירת שבת.

הרב הראשי הספרדי של פתח תקוה לא היה מוכן לתת את ההכשר מטעמי שלום. אולם עשה זאת לפי הוראת הרבנות הראשית. כזכור, לא הצטרף הרב הראשי הספרדי למלחמת השבת שניהל הגרב״ש סלומון משך שנים נגד פתיחת בית הקולנוע הראשון בפתח תקוה.

בהודעה הפומבית של הרב־נות הראשית, הודעה שבאה להגיב על הודעתו של הרב סלומון, יש בכל זאת נסיגה מס־וימת, לפיה על החברה ביגל־ביס למכור את התנורים והבטחה שאין לה שום זכויות בתנורים. רק אז תטפל הרבנות בפתח תקוה במתן ההכשר.

בהודעת הרה״ר נאמר עוד, כי זו דעת כל חברי המועצה. שאם יקיימו בעלי החברה מה שהבטיחו צריכים לתת להם את ההכשר, בפרט שחייבים לדאוג שהאוכלים במשך כל השבוע לא ייכשלו באכילת מזון לא כשר.

חוגים רבניים הביעו תמיהה על צורה זו של התנצחות פומ־בית שיש בה פגיעה בכבודו של אחד הרבנים החשובים שעמד בראש מלחמת השבת בתמיכת כל גדולי התורה.

ד. ירושלמי

כולל חדש בבני ברק: "כולל חצות" מחצות הלילה ועד ה"נץ"

לאחר כוללי הערב, כוללים מיוחדים לזמן "הבין", כוללי שישי־שבת נפתח השבוע בבני ברק כולל מיוחד במינו הנושא את השם "כולל חצות".

זמני הלימוד של הכולל הם לא פחות ולא יותר: מחצות לילה ועד תפילת "הנץ". כיון שזמני הלימוד הם מאוד קשים הוקצבה מילגה מכובדת מאוד של כמה מאות דולרים ללומדי "כולל חצות".

פתיחתו של הכולל המיוחד מלמדת על שאיפתם הגדולה של בני התורה בימינו להתמיד ולהשתלם במעלות התורה והיראה עד שהם מוכנים להדיר שינה מעיניהם במשך כל הלילה ולעמול ביגיעה על סוגיות הש״ס. בכוללי שישי־שבת בערים השונות, ולא רק בבני ברק ובירושלים, לומדים כיום מאות רבות של אברכים בני תורה שאינם מוכנים להתבטל אפילו שעה אחת מן התורה.

דומה שבפתיחתו של כולל חצות נסגרה למעשה כל רשימת הזמנים של היממה. מעתה לא תהיה אף דקה אחת ביום שלא ילמדו תורה, ובאופן רשמי, בארץ ישראל.

נודע שציבור האברכים בבני ברק מגלה ענין רב בפתיחת הכולל ורבים כבר נרשמו ללימודים.

משה מיכאל צורן

זעקה שחייבת לזעזע ולדרבן למעשים

ההמונים שהתכנסו לכבו־דה של תורה בראשית השבוע באולם "אפריון" בירושלים, לרגל חגיגת סיום המחזור השני בלימוד הדף היומי בי־

באופן מיוחד הובלטה תחושה זו במשא התורני המקיף המרתק שהשמיע אחד הכבוד של המעמד רבה הנערץ של אנטוורפן הגאון הנודע רבי חיים

הגאון רבי חיים קרייזווירט שליט״א משמיע דבריו בסיום הדף היומי הירושלמי. משמאלו יושב מרן הגרש״ז אויערבאך שליט״א ולימינו הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט״א.

רושלמי, ישבו במשך שעות ארוכות מרותקים למקומותי־הם, בהאזינם ביראת כבוד ובקשב רב לדברי הברכה הוד־מים שהשמיעו בזה אחר זה גדולי תורה מפורסמים, בהם העלו על נס וגמרו את ההלל על יוזמת לימוד הדף הירו־שלמי כתקנת כקש״ת מרן האדמו״ר מגור שליט״א.

תחושת הרבים באולם היתה, שאם אמנם נבצר, למרבה הכאב, ממרן האדמו״ר שליט״א להיות נוכח במקום ולפאר את המעמד המרומם בהופעתו, הרי הוא נמצא נמצא עם החוגגים־המסיימים גם מרחוק, הדבר אף הומחש באמירה הנרגשת של פרקי התהילים מפי המשב״ק הרה״ח רבי חנינא שיף. ובא לידי ביטוי עז לאחר מכן בנאום הברכה הנלהב של ראש ישיבת שפת אמת הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט״א שסיים את המחזור השני אשר בדבריו הביע תקוה ותפילה כי נזכה לראות עמנו את מרן האדמו״ר שליט״א בסיום המחזור השלישי של הדף היומי הירושלמי, אמירת "אמן" שבקעה בעוצמה רבה מפי המוני האספים שמילאו את האולם ומבואותיו ביטאה את התקוה והציפיה.

היה זה מעמד של כבוד התורה, שקיבלה גושפנקא תורנית עליונה, עם הופעתם המרשימה של גדולי ישראל גדעים, אדמו״רים, רבנים וראשי ישיבות מכל החוגים, ובראשם מרן הגרש״ז אויערבאך שליט״א האדם הגדול אשר עוד בצעירותו לפני למעלה מיובל שנים האיר את עולם התורה בפסקיו ובחי־בוריו הנודעים על הלכות זרעים המצוות התלויות בארץ — הסדר בו החל המחזור השלישי של לימוד הדף היומי הירושלמי.

ובימים אלה של פיצול וקרעים מכאיבים בתוך המחנה שימשה התכנסות חגיגית זו כאירוע חשוב שגרם להתרוממות הרוח והתחזקות רוחנית.

קרייזווירט שליט״א, שפתח את לימוד המחזור השלישי של הי־רושלמי סדר זרעים בפילפול הלכתי מעמיק ורחוב שעורר התפעלות עצומה בקרב כל צי־בור תלמידי החכמים שהיה במקום, לאחר שסיים את אמירת

(המשך בעמ׳ יד)

הצופה בבעיה

האם יפרסם "הצופה" מודעות ומאמרים של רשימת מימ״ד לקראת הבחירות? שאלה זו נשאלה על ידי ראשי המפד״ל בימים האחרונים.

עורך הצופה משה אישון סבור, כי "הצופה" זכאי לפרסם כל מודעה של מימ״ד, כפי שנהג בבחירות הקודמות, כלפי רשימתו של הרב חיים דרוקמן.

לדבריו, חברי מימ״ד הם חברים במפד״ל שותפים בכל המפעלים של מפלגה זו, שהיא מסייעת לתקציב העתון. ולכן יש להם מלוא הזכות לפרסם את המודעות ואת המאמרים של כותבי ראשי הרשימה.

רבים סבורים כי בסופו של דבר יחזרו גם אנשי מימ״ד לחיקה של המפד״ל לאחר הבחירות. בדיוק כפי שנתבטלה סיעת "מורשה" שהיתה מורכבת מאנשי המפד״ל, הפורשים יחד עם נציגי פא״י, ולכן "הצופה" צריך להיות חכם הרואה את הנולד. ולא לדחות את אנשי מימ״ד.

אחד מאנשי מימ״ד אמר, כי הוא לא חושש מ"הצפה" לאחר שעתון זה אינו מגיע לידיעתם של חברים רבים במפד״ל, כמו שרובם קוראים עתונים חילוניים, ואינם מוצאים טעם לפגם בכך, כשם שאינם מוצאים פגם ללכת לקולנוע או תיאטרון. הצפה גם מפרסם, כידוע, כתבות על הצ־גות תיאטרון ומפרסם את לוח ההצגות של הטלביזיה.

א. נפתלי

חיים אשר ברגמן

סוף שבוע

בערעור לבית המשפט העליון, הבהירה אמה של הילדה החולה במחלת טיי זקס, כי אין היא מבקשת לאשר המתת חסד, אלא זאת בלבד, שלא יפעלו להארכת חיי בתה...

★

השבוע לא התקיימה שביתה במערכת הבריאות. כל העובדים במערכת, יצאו לחופשה שנתית מאורגנת...

★

מי זה אומר שאין משפט צדק במדינת ישראל? רב ששורף חמץ בפסח, אחות דינו... שיאכילוהו מרורים.

★

הליכוד הקים מטה בחירות מיוחד למגזר הדתי, ואף הקציב לכך תקציב גדול לפעילות הסברה.
לשם כך הובא גם מארה״ב... יועץ מורמוני מיוחד.

★

לאחר שנים של הליכה משותפת, התאחדו השבוע תנועת החרות והמפלגה הליברלית והיו לגוף אחד.
זוהי הדרך היחידה שיכלו ראשי חרות להגות, כדי להיפטר אחת ולתמיד מהמפלגה הליברלית.

★

ישראל עומדת לשגר לחלל לוין ריגול, למסלול סביב כדור הארץ. בשלב זה עדיין לא ברור אם הלוין ישגר מידע לליכוד, על המתרחש במטה הבחירות של המערך, או להיפך...

★

הרב עמיטל הציע את המקום השני ליצחק רפאל

אחרי ההודעה של מר יצחק רפאל, מי שהיה חבר כנסת ושר הדתות בשם המפד״ל, כי הוא יצביע בעד רשימת מימ״ד של הרב עמיטל ראש ישיבת אלון שבות. נודע במימ״ד הצעה לבקש את יצחק רפאל להתיצב במקום השני של הרשימה.

בהצעה נאמר גם כי במקרה שהרשימה תצטרף לממשלה יהיה מר רפאל מועמד מטעמה כשר. מר רפאל טרם הגיב על ההצעה. אולם המקורבים אליו אמרו, שהוא לא ידחה את ההצעה על הסף.

מר רפאל אמר השבוע, כי לא זו בלבד שהוא יצביע בעד הרשימה החדשה, אלא גם יקרא לחבריו וידידיו מהסיעה שהיתה במפד״ל, ושעמד בראשה לפעול ולהצביע בעד הרשימה.

עמד לקבל את המקום השני ברשימתו של הרב עמיטל, יהו־דה בן מאיר, התפטר על שהע־מידו אותו במקום השביעי והו־דיע כי יצביע מימ״ד.

כזכור סירב הרב עמיטל זמן רב לתת את הסכמתו לעמוד בראש הרשימה. אולם נוכח ההתפתחויות החדשות, אומרים יודעי דבר, כי הוא יהיה מוכן לפנות את מקומו ולאפשר את צירופם של השניים, אף שהם היו ידידיו במפד״ל.

הידיעות גרמו למבוכה רבה בתוך המפד״ל החוששת ששוב ירד כוחה בכנסת.

כפי שנמסר עוד השבוע מציע מר שאקי ראש רשימת המפד״ל לצרף לרשימה במקום החמישי את חבר הכנסת ודיינר. מכיון שהוא, לדבריו, קרוב בדעותיו למפד״ל, אולם חבר הכנסת וד־דיינר דוחה את ההצעה [illegible]

[illegible] א. צבי

"שירות לאומי" — בערבון מוגבל!

מי לא מכיר את העו״ד פרומן, זה שמתגאה שהוא מבין יותר טוב מכל גדולי ישראל, בדור הזה ובדור שלפ־ניו, מה טוב לבנות ישראל הכשרות.

הוא מחזיק בקרנות "אגודת השירות הלאומי" ועושה בה כבתוך שלו. למרות הגילויים הבלתי מחמיאים שלהם זכה מפי ביקורת של אישים דתיים לאר־מים, ממשיך פרומן להנות את בנות ישראל לדרך השירות הל־אומי שעליו אמרו פוסקי הדור: "יהרג ואל יעבור"!

פרומן הגדיל לעשות והשגיב את ה"שירות" למעלות ומוות של "עזרה לזולת ועשיית חסד".

אבל הפרומן הזה מוכן להפסיק עבודתו הלאומית וה־התנדבותית... של מתנדבות מה"שירות הלאומי" בסניפי מגן דוד אדום ברחבי הארץ — בגלל סכום של שישים אלף ש״ח, שלדבריו מד״א חייב לאגודה שלו תמורת "ימי מחיה בסיסיים לבנות השירות" ולא שילם.

למרות שהנהלת מד״א הו־דיעה לפרומן שעזיבתן של הב־נות תפגע באורח חמור ביכולת ההגשה של העזרה הראשונה ובסך הכל "מדובר בסכום לא גדול ומד״א אינה מתכחשת לו" — סבור פרומן שהכסף הזה שווה יותר מ"השירות הלאומי".

כאן התגלה הפרומן בממדיו האמיתיים. לא "עזרה לזולת", לא "עשיית חסד", אפילו אל השירות החיוני כ"עזרה ראשו־נה" — הכל כסף ועוד כסף.

חבל על בנות ישראל השב־ויות בידי רודף צדקה וחסד... כמו פרומן.

ידיד מ״ם

חקלאים בזכרון יעקב מוכנים למכור אדמתם לערבים

אם "קרן קיימת" לא תשלם את המחיר שמציעים חקלאים ערביים, ימכרו החק־לאים היהודיים את אדמו־תיהם לחקלאים ערביים המ־ציעים מחירים גבוהים, — על כך נמסר השבוע.

גורמים ממשלתיים שנדהמו מן ההצעה אמרו, כי זוהי "סחטנות" וכי לערבים יש מקו־רות מימון מן הארצות השכנות כמו כווית וסעודיה. סברה אחרת אומרת, כי אש״ף עומד מאחורי ההצעות והוא מוכן לשלם כל מחיר בעד קרקע יהודית, בין לחקלאות ובין לבניה. הערבים מבקשים בדרך זו להחזר ולרכוש את הקרקעות שבזמנם מכרו ליהודים.

ההצעה בממשלה לאסור מכירת קרקע של יהודים לנכרים, נתקלת בהתנגדות של שרים שטוענים כי אין זה "דימוקרטי" ליצור אפליה בין אזרח לאזרח, אחד השרים הדתיים שהזכיר שלפי ההלכה היהודית אסור למכור בארץ ישראל קרקע לנכ־רי, נתקבל בזעם על ידי חברי ממשלה.

ירושלמי

"פדיון שבויים" נוסח תשמ"ח על ידי אגודת ישראל בבריטניה...

על סוג חדש של מסחת פדיון שבויים הנופל לידיהם של ראשי ומנהלי אגודת ישראל בלונדון, סיפר לנו הש־בוע הרב חיים יעקב דיויס המנהל הכללי של אגודת ישראל בבריטניה, שהגיע לביקור בארץ.

בעצם קשה לקרוא לכך פדיון שבויים, אין מדובר בחטיפה או במעצר שרירותי — מדובר באנשים, לרוב תיירים מארץ ישראל הבאים ללונדון ומסתב־כים. בגלל שטויות, עם שלטונות החוק. יש מקרים שאנשים כאלה מוצאים עצמם מיד במעצר בדרך חזרה, אחרים מצליחים להסתדר איכשהוא, לפעמים, לאחר בילוי של כמה ימים במקום מעצר כלשהוא.

על דוגמא אחת סיפר לנו הרב דיויס: מקרה של יהודי מארץ ישראל שכאשר הגיע לנמל התעופה היתרו רשם את כתובת מגוריו בלונדון — בטופס שאותו ממלאים התיירים בכניסתם ללונדון — במלון הילטון, מסתבר שאותו יהודי פשוט רצה להתחכם. מסיבות השמורות עמו כנראה לא רצה למסור את הכתובת המדוייקת שבה באמת יתאכסן, אם משום שאולי עוד לא הודיע על בואו וסמך יותר על כך שכאשר יופיע בדלת הוא יהיה אורח מקובל... או משום כוונות אחרות, אך עובדי ביקורת הדרכונים האנג־ליים הם "פחות מתוחכמים", וכאשר היהודי הזה שרשם את כתובת שהותו במלון "הילטון" לא היה נראה להם כאדם אמיד מספיק, פשוט ביקשו לדעת כמה כסף יש בידו... כדי לשלם עבור התענוג הזה והחשש גדל עוד יותר כאשר הסתבר להם שאכן. אין בידו הסכום המתאים, וכך מצא עצמו האיש מאחורי סורג ובריח ורק כמה טלפונים גילגלו את הסיפור למשרדו של הרב דיויס שהפעיל קשרים לשחרור האיש, שבינתיים "זכה" לאירוח ב"הילטון" מסוג אחר... יחד עם חשודים אחרים מאותו סוג מארצות ערביות.

סיפורים מסוג זה מתרבים לאחרונה, מספר הרב דיויס, שאינו מוצא הסבר מספיק מדוע נוטים אנשים כאלו להסתבך, מבלי לקחת בחשבון את התוצ־אה, כמו אותו יהודי, שאם היה מוסר את הכתובת האמיתית שבה הוא רצה להתאכסן איש לא היה פוגע בו.

הערה מפתיעה ב"על המשמר":

"מותר לו לציבור החרדי להרחיב את גבולותיו!"

לפעמים גם מלאך רע בעל כרחו יענה: אמן. אחד מאלה מצאנו השבוע במפתיע בעתון של מפ״ם: "על המשמר".

הסופר־אומן, טוביה בסקינד, סוקר באריכות במאמר מפרי עטו את "קומנדו השבת". אבל גם לו הפריע לפרסם את המאמר, העובדה — לדעתו — מבלי הערה אישית שלו במסגרת מיוחדת. הדברים כשלעצמם — אינם חידוש בציבור החרדי, אבל כשהם נכתבים מפי סופר חילוני מובהק, בעתון סופר־חילוני כ"על המשמר", יש להם משקל מגולי כל שהוא בעת שאלה ייקראו על ידי קוראיו השמאלנים של אותו עתון.

כותב בסקינד, בין השאר:

חיפה — אולי יותר מכל עיר אחרת בארץ — היא ההפך הגמור מירושלים. העיר האדומה בדימוס, שגוון פניה קיבל עם השנים צבע ורדרד חיוור משהו. ממשיכה לשמור על צביונה כעיר שבה מערכת היחסים בין חילונים לבין חרדים, ובין יהודים לבין ערבים מושתתת על סבלנות.

ירושלים היא עיר מקטבת, ומי שגדל בעיר הכרמל לא יכול שלא לחוש במתח המתמיד השורר בה כתוצאה מהתנגשויות קבועות בין קוטב אחד לזה ההפך לו.

בחיפה העולם החרדי חי ונושם בבדידות, בשולים של החברה החילונית, וכמעט שאין חיכוך בין שתי האוכלוסיות.

ירושלמים ותיקים, וכאלה שעזבו את העיר, מרבים לדבר על תופעת "ההתחרדות" בירושלים. הם שוקעים במין נוסטלגיה מתקתקה על ירושלים פעם. על רחביה של הייקים, על קפה "טעמון" ועל עיר שהיתה פעם כפר קטן וצמחה וגדלה לעיר שהיא כפר גדול. העיר־הכפר הזאת אינה מוצאת חן בעיניהם, הם חשים במציאותה של תבוסה תרבותית אל מול "חשכה החרדית". מפריע להם שרחוב בתיה של ירושלים מלאים יותר ויותר לובשי קפוטות וחובשי שטריימלעך. "עיר בשחור", הם מכנים אותה וחשים מאוימים אל מול פני החרדים. כמי שמאמין בזכותו של כל מיעוט להפוך לרוב — באמצעים לגיטימיים כמובן — קשה לי במיוחד לשמוע דעות כגון אלה מצידם של אנשי שמאל, שתיאורים דומים על ציבור חובשי כפיות, למשל, היו מקפיצים אותם ממקומם. התבטאויות לא סבלניות כלפי ציבור חרדי נתפסת אצלם כחוכמה בערבון מוגבל בהחלט.

אני לא דתי ואורח חיים חרדי זר לי ואינו מוצא חן בעיני, אך אני מוכן להילחם על זכותו של מישהו אחר לקיים אורח חיים זה ולנסות ולשכנע כי דרך חיים זו טובה יותר.

מי שיוצא נגד היציאה החרדים מהגטו כמאה שערים ונגד יצירתן של שכונות [illegible] מותר לו לציבור החרדי להרחיב את גבולותיו, ומי שחש מאוים אל מול פני התופעה. רשאי תמיד לארוז את מטלטליו ולנוע לשפלה".

גם לליכוד יש בעיה ושמה שרון...

ראש הממשלה יצחק שמיר ויו״ר מטה הבחירות של הלי־כוד מודאגים מאד מהופעותיו העצמאיות של השר אריק שרון, על אף ההסתייגויות שלהם מרעיון הסיפוח של שטחים לפי "תוכנית אלון", תוכנית שהם חוששים שתזיק לליכוד בבחירות.

לפי שעה נכשל שרון בנסי־נותיו לשכנע את אנשי "המערך" לתמוך בתוכניתו, אחד מחוגי "הנצים" במפלגת העבודה, הציע לו לשכנע קודם את חבריו שיקבלו תבנית זו. אולם מר שרון אינו מרפה מהצגת התבנית ואף הזמין השבוע את הכתבים לסיור בשטח.

מר שרון זועם על שראשי הליכוד דחו את בקשתו להשת־לב בבזבוז כספים לקראת הבחי־רות, מפני שהם חוששים שהדבר עשוי לחזק את מעמדו במפלגה.

שרון הביע משאלה לקבל את תיק הבטחון או את תיק החוץ, במקרה שהליכוד ירכיב את הממשלה. הוא מוכן לקבל את תיק הבטחון רק בתנאי שיוגבר לטפל בנושאי הבטחון כפי שהוא מבין ולא להמשיך ברמת הבטחון שקיימת כיום. הוא מצהיר שוב, כי הוא מאמין כי רק הוא יכול לתת תשובה למצב הנוכחי.

אחד מראשי הליכוד אמר, לנו יש בעיה כיצד להסתיר את שרון, ולמפלגת העבודה יש בעיה כיצד להסתיר את ישראל קיסר ומפעלי חברת העובדים הכושלים.

מר שרון סבור, כי גם לאחר הבחירות יהיה צורך להרכיב ממשלה רחבה כדי לטפל בא־רבעה נושאים בוערים, בטחוני, מדיני, כלכלי והשפל בעליה בחו״ל. הוא הודה כי משום מה לא משתפים אותו בפעילות היום יומית של מטה הבחירות של הליכוד.

מ. דרורי

"איני חבילה שמשגרים אותה" - הגיב אבא אבן על הצעת פרס

מר אבא אבן יו״ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת הגיב בזעם רב על הדברים שהשמיע שמעון פרס בועדת החוץ והבטחון כי מר אבא אבן יצא לאירופה כדי להסביר את עמדתה של ישראל.

"איני חבילה שמשגרים אותה" אמר מר אבן, בתגובה לדבריו של מר פרס. אם הוא יצא לאירופה — אמר אבן — במקרה שאין בכך לפגוע בתכנ־יותיו, הוא יביא את המסר האישי שלו ולא את דעתו של משרד החוץ.

מר אבן עדיין לא נרגע מה־עובדה שמרכז המפלגה לא בחר בו כמועמד לכנסת. דבר שנתק־בל בחוסר הבנה אצל מדינאים רבים בעולם, כאלה המכירים את אבא אבן מקרוב ויודעים את תרומתו הפוליטית לישראל.

ד. ירושלמי

קסוטו "שכח" מיהו האוייב האמיתי

"מקרים רבים של הצתות נגרמים על ידי ילדים מאזור סנהדריה וקרית צאנז" — טוען אבי קסוטו, חבר הנהלת עירית ירושלים ויו״ר ועדת הכבאות שלה.

במכתב שהעביר אל הרב מאיר פרוש, חבר מועצת העי־ריה, ויתר ראשי הסיעות הדתיות, טוען קסוטו, כי "בעת האחרונה מתרבים הולכים מקרי הצתות יער במרחב ירושלים... מכבי האש ושוטרי המרחב, העושים ימים כלילות על מנת למנוע ולכבות הצתות יער, נתקלים בתופעה חמורה של הפרעות וזריקת אבנים מצד בני נוער חרדי בעת ביצוע משימתם... תופעה חמורה זו חייבת להיפסק לאלתר ועליכם ועל חברי המועצה מטעם הסיעות הדתיות מוטלת האחריות החובה לצאת בקריאה ובהתראה לפורעים ולעבריינים כי יחדלו ממעשים כאלה".

אין ספק, כי מכתבו של מר קסוטו הוא אחד השיאים הצוס־פים בהסתה נגד הציבור החרדי. זוהי דוגמא מאלפת כיצד הופ־כים מקרה בודד ל"תופעה", מוסיפים לה כינויי לוואי והופ־כים כל ילד ונער חרדי ל"פורע" ול"עבריין".

אם מר קסוטו טוען, שבידי כוחות הבטחון יש הוכחות "חותכות" לקביעותיו, מדוע אין הוא מצליח להביא במכתבו יותר ממקרה אחד, שבו, לטענתו, נזרקו אבנים על כבאים על ידי ילדים חרדים? וגם אם נניח שיש לו עוד מספר דוגמאות, אם בכלל, הרי אירעו מאות הצתות יער בכל מרחב ירושלים והס־ביבה. האם מקרה או מקרים בודדים מעידים על הכלל?

מאיפה נוטל מר קסוטו את החוצפה ועזות המצח, בתוקף תפקידו רב הסמכות כ"יושב ראש ועדת הכבאות של עירית ירושלים", להפוך מקרה, או מקרים בודדים, אם בכלל (שהרי גם הוא מצביע, כאמור, רק על מקרה אחד) ל"תופעה" ואת הילדים והנוער החרדים ל"פורעים" ו"עבריינים"?

ואכן, הרב מאיר פרוש השיב לקסוטו באותה מטבע: "פרסום המכתב בעתון מגלה שעדיין לא למדת, שיש להפסיק מלהתלות באשמות חסרות שחר... בע־תונות פורסם שצעיר יהודי חשוד בהצתה וגרימת מוות ל־3 ער־בים... מדי שבוע מתפרסמות עשרות ידיעות בתחום הפשע והשוד ומעולם לא עלה בדעתי להאשים אותך, או חבריך, ולב־קשכם שתטפלו בנושאים אלה, שהרי העבריינים משתייכים לאוכלוסיה אותה אתה מייצג...

הרב פרוש כותב: איני יודע מה הניע אותך לחזור על אותם משגים של ניפוח נושא כדי לז־כות בהתהדרות תקשורתית. לכולם ברור מיהו האוייב האמיתי ומה הבעיות שלפנינו. אולם מאחר ולך חשוב לנפח את בעיית הד־תיים בעיר, לא נותרה לי הברירה אלא לקוות לימים טובים יותר"...

אגב, בתחילת תגובתו, מד־גיש הרב פרוש, כי את תוכן מכתבו של קסוטו ראה כבר בכלי התקשורת עוד לפני שהמכתב עצמו הגיע אליו: "מזה אני למד ומתחזקת בי התחושה, שלא היתה לך כל כוונה לתקן". כי אם כוונת קסוטו היתה לברר דברים, מדוע הוא מפרסם אותם, עוד לפני שקיבל תשובה ועוד לפני שמכתביו אפילו הגיעו למענים?

האם מעשה זה של מר קסוטו אינו תופעה חמורה של הסתה פרועה ועבריינית?

א. שלף

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם"!!!

★ מדברי גדולי הדור שליט״א: "מי השתיה בארץ מזיקים לבריאות"
מנתוני ארגון הבריאות העולמי: "80% מהמחלות בהן לוקים בני־אדם קשורות במים"
"יומן השבוע" — "צרכנות" (28.1.87):
"הכלור שבו משתמשים לטיהור המים בארץ יוצר חומרים הגורמים לסרטן"

מבהיל ?!

אתה חייב — "המזכך" — המערכת היעילה היחידה!!!
המופעלת ללא חשמל — ומאפשרת שימוש גם בשבת
שתבטיח לך מי מעיין זכים, טעימים, ובריאים.

"המזכך":
מערכת ביתית תת כיורית עם 5 פעולות זיכוך.
המטהרת את כל החיידקים, מסננת חול, חלודה ולכלוך.
מבטלת טעמי לואי וריחות רעים ומסלקת כלור וכימיקלים.

תוצרת שוויץ- 60 שנות איכות ואמינות

★ הקץ להרתחת המים גם לתינוקות!!!

המים הכי טעימים ובריאים בעולם!!!

לכבוד "המזכך" רח׳ נתן הנביא 6 ב״ב
אני מעונין/ת בפרטים נוספים ללא התחייבות
שם ______ כתובת ______ מיקוד ______
טל. בבית ______ טל. בעבודה ______

משה חיים שיינפלד

"התנערי מעפר קומי"

בעל ה"אמרי אמת" זצ"ל, באחת מנסיעותיו בעניני אגו"י בימי אלול, קנתן; אצל אבי בימים כאלו רעדו אמות הסיפים, ואני עולה דבבת דידוד רבבת, בעניני תנועה קדושה זו.

ה"חפץ חיים" זצ"ל, ר' חיים עוזר זצ"ל, באר חפוריה שרים, כרוה נדיבי עם, לא לדורם הם הקימו אגו"י, בעיני רוחם הקימו את התנועה לדורנו אנו, דור הנלחם על חייו כאן בארצנו הקדושה.

בשנים הראשונות לכינון המדינה, לא העלו אפשרות של ממשלה ללא דתיים, וכשלא נתאפשרה קואליציה עם המפלגות הדתיות, חיפשו אישיות דתית בלתי מפלגתית, ובלבד שיהיה שר דתי בממשלה. היום, מתגעגעים לממשלה ללא דתיים, הדור של היום כבר אינו זוכר את השטעטעל, לא ראה בית אבא, ומשתוקק לכבל הגויים בית ישראל.

ולעת כזאת, כשהשמאל והימין, כבר הצליחו להרכיב רשימות, כשהם הקמים עלינו, כבר מנהלים מערכת בחירות מסועפת, אנו עדיין ישנים, וטרם רואים את האור אפילו בקצה המנהרה.

השמאל והימין הכריזו מלחמה על הקול הדתי, הימין מנצל עד תום את מלחמתו למען ארץ ישראל, ונוזף רבבות קולות של יהודים תמימים, שזכרונם חלש, ובקדנציה האחרונה ראו, אך לא זוכרים את אין האונים של הימין בכל עניני היהדות. השמאל הביא שתי כיפות, ולאחרונה אף שינה את מצעו, ובלבד שיוכל להמשיך ללכוד ברשתו רבבות יהודים דתיים, שזכרונם כאמור חלש, ימשיכו להצביע עבור רודפי הדת אלו.

מי שכבש בסערה את יהדות פולין, בעל ה"אמרי אמת" זצ"ל, אמר כששאל בעלמא דקשוט *מה פעלתי אומר: את. אגודת ישראל.* הוא שהקים רבבות בתים. הוא שעמד בראש התנועה החרדית האדירה, ששלטה בפולין ללא עוררין, ראה כגולת פעולתו, את אגו"י, ואנו ח"ו נעמוד מנגד, ונראה חלילה כבלע את הקודש?

התנועה חלילה שוקעת, ועולם כמנהגו נוהג. על יהדות פולין, אשכנז, וליטא, לא רחפו הסכנות המרחפות כיום בעולמנו אנו, לא בקשו לעקור את הכל בבחינת אובד אבי.

גם בדורנו אנו, עת ראינו את ההתלהבות של גדולי ישראל האחרונים זצ"ל, בעל הבית ישראל, שלא החסיר אף ישיבה בעניני התנועה. הגאון ר' איסר זלמן, הגאון מלוצק, האדמו"ר מוויזניץ זצ"ל, איזה התלהבות. הישיבות בתקופה זו לא עמדו בסכנת סגירה, לא התנפה גרזן על השבת, לא הקימו צלם בהיכל, ובכל זאת שמרו על התנועה כעל בבת עינם.

קריאתו של ראש ישיבת פוניביז' *מרן הגרא"מ שך שליט"א,* שיתכן ונצטרך חלילה לקחת את המקל, ולצאת לגלות, באם יפגעו חלילה בישיבות, לא גרמה להתחדה הנכונה, ממשיכים לשתוק. הקמים עלינו עובדים במרץ, גמרו מעשה מרכבה, המטות עובדים ואנו ישנים.

הבית בוער, ויש לקפוץ ולהציל, ספינתנו מיטלטלת בגלים הגועשים, ואנו שלום עלי נפשי? עוד דיון, ועוד ישיבה, ועוד התייעצות, ושעון החול הולך ואוזל. עד שנצליח לישר ההדורים, נהיה חלילה בבחינת עבר זמנו בטל קרבנו.

אגו"י היתה אנית הדגל, שנשאה בגאון את מלחמות היהדות בארץ הקודש, עוד מלפני קום המדינה, ועד לשנים האחרונות. זכות יוצרים זו שייכת לאגו"י, ואין איש יכול לקחת זאת ממנה.

אם אנו יכולים לחיות בארץ כיהודים, הרי שאנו חבים זאת לתנועת אגו"י. ואם כי היו בשנים האחרונות, מעידות מספר, היו סטיות פה ושם, הרי שניתן לתקן זאת, מדוע ללמוד משנת הרוזן, ולא משנת השובב.

עת לעשות לה' הפרו תורתך, יש להפסיק את מרש האבל, והראוש, ולהתעשת. קווי ה' יחליפו כח, ולצאת למאבק בכחות חדשים, רעננים, ולהחזיר עטרה ליושנה. גדולי ישראל בדור הקודם, ובדורנו אנו, נתנו לנו כלי מפואר, עלינו להשתמש בו נכונה, האם חלילה דוקא אנו, שכל כך זקוקים לכלי זה. נהרוס אותו בידינו אנו.

"ויחן שם ישראל נגד ההר. ויעל משה אל ההר" מסביר הבית ישראל זצ"ל, בכח האחדות של העם בתחתית ההר. בכח זה עלה משה אל ההר. באם נעמוד כולנו כאיש אחד, יצליחו נציגנו לעלות, לפעול, ולהשיג, כי הכח הוא בשולחים יותר מאשר בשליח. כחו של משה נשאב, מהעומדים אחריו, ואז אפשר להיות מנוף אדיר להישגים עצומים.

קמו ליהדות החרדית, אויבים נוספים. מי יכול לחרות על לוח השיגיו, מסכת כה מפוארת, החינוך העצמאי, רשת בית יעקב, סמינרים למורות, וגנונות, רשת גני ילדים, מערכת חנוכית מפוארת שהצילה דורות. אליבא דכולי עלמא, מערכת שהצילה עדות שלמות מכליה רוחנית ח"ו, מערכת שבלעדיה ח"ו אנה אנו באים.

העמידה האיתנה שלא תשכח ח"ו תורה מישראל, העמידה העקבית על נסיונות לפגוע בבני הישיבות, משמאל ומימין, ואף מהדתיים הלאומיים, שמעולם לא הסתירו דעתם בענין זה. המלחמה על שבת קודש, שלצערנו מאד נפרצה לאחרונה. מלחמת הקודש של אגו"י בענין גיוס בנות, עולת הכותרת של פעולת התנועה בראשית שנות החמישים. החוק למניעת נתוחי מתים, וחוק ההפלות ששוב לצערנו-מאד נפרץ לאחרונה. וזה רק חלק מפרקים מרשימים שיכתבו בהסטוריה המפוארת של התנועה.

בחירות בשביל אגו"י, אינם שאלה של נציג יותר או נציג פחות, ישיבתנו בכנסת אינה לשם פעילות פוליטית גרידא, כשם שהדבר בכל המפלגות האחרות. ישיבתנו בכנסת נועדה כדי לגרום לכך שנוכל לקיים אורח חיים, כפי שאנו מבינים אורח חיים כאן בארצנו שלנו.

כשגדולי ישראל חתמו שטר קודש, על כל יהודי, ויהודי, להצביע עבור אגו"י, לא היתה המטרה לעוד נציג בכנסת, ומצב זה חשוב עתה שבעתיים, לנוכח המלחמה נגד הדת בכנסת האחרונה, והפרש בשנה האחרונה. מצב זה חשוב עתה, גם מאחר והמוטו העיקרי של מערכת הבחירות תהיה בשאלת ארץ ישראל, והטשטוש בענין זה רב, ואם חלילה, יהיה קשה ליהודי לחיות בארץ ישראל, מה לי ארץ ישראל המערבית, או המזרחית, האם חלילה נצטרך שוב להתחנן ל"תן לי יבנה וחכמיה".

אין כימים אלו, כימי הסליחות, התשובה, לנער את חברי התנועה, ועסקניה.

בעל ה"בית ישראל" מסביר את ארבעת הפרשיות שלפני חודש ניסן, כמקבילות לארבעת השבועות שלפני ראש השנה, אלו ואלו לתשובה, אך בעוד שימי אלול לתשובה מיראה, "ראשו. הנשא. יקה"כ... הכי. שבע"ב. הפכבעצת הם הכנה לתשובה מאהבה. התשובה זו מתחילה בפרשת שקלים, בדיבות הלב, לתת, להרים, לא הכל שלי, ולא בשבילי, שקל אשה, בבית נכון תשא. זה היסוד הראשון בתשובה לתת לזולת.

והפרשה השניה זכור, מה התפקיד, מה עלי לעשות, מה חובתי בעולמי. ואחר מכן פרשת פרה — הטהרות, ופרשת החודש — התחדשות, התחדשות על אורני הישן, התחדשות, התמרקות, זוהי החתונה, וזה המסר היחיד של התנועה, בשעה קשה זו, לקבל עליה כחוב מוסרי את פרשת שקלים, לזכור את תפקידים, להתמרק, ולהתחדש, לקראת המבחנים הקשים שבשעה זו.

הריקודר העשיר, המטען מצצום, ההישגים הנפלאים, הבראש והראשונה, המיסדים, הקבוציים, הם ציור לנו לשמור על תנועה זו, לקוממה, ולקיימה, ובשעה זו שהתנועה נלחמת על חייה, על כולנו להטות שכם ולהחזירה לדרך המלך.

לא יתכן שהרבנות בישראל תיהפך לרבנות מטעם - להיות כפופה לסמכויות חילוניות

אומר גאב"ד אנטוורפן בשיחה מיוחדת עם סופר "המודיע" לפני שובו לחו"ל

רבנים ודיינים וראשי הקהילות בתפוצות מודאגים מאד מן הדרישות המגיעות אליהם של הלחצים המופעלים על הרבנים בישראל בנושאים כה חיוניים כמו גיור, הכשרות, הם יודעו בקרוב על הצעדים שעליהם לנקוט כדי למנוע מצב שבו תהיה זו "רבנות מטעם" בכפופה למרות של מערכת השיפוט החילוני.

בעיקר מוטרדים רבני התפוצות היושבים על מדין מהמצב השורר בעניני גיור. מצב זה גורם שגברים ונכריות מגיעים לישראל ומגיירים אותם על רגל אחת. זאת בשעה שרבנים ובתי הדין בתפוצות ישראל, אינם נוטים לקבל גרים. אלא אם כן הוכיחו מעבר לכל ספק שהם מקבלים עליהם עול תורה ומצוות ואינם מגיירים אותם, אלא לאחר שנתיים של המתנה, עד שהוכיחו שכוונתם טהורה. הביאו לפנינו מקרים בהם גוייר לא יהודים על ידי "בתי דין לגיור" תוך זמן קצר והם חוזרו כשבידם תעודת גיור מאושרת על ידי הרבנות בישראל. מצב זה גורם לעידוד נשואי תערובת המובילים לידי התבוללות, נגע שמכרסם בקהילות היהודיות ומאיים על קיומם.

גדולי תורה בארץ ישראל המביעים תורה ממצב זה, ביקשו מהגאון הגדול רבי חיים קרייזווירט רבה של אנטוורפן לטכס עצה עם רבני התפוצות באירופה ובארצות הברית במטרה להפסיק הידרדרות זו. לדעתם נמצאים רבנים בישראל תחת לחץ מצד השלטונות, והאיומים של הגשת עתירות לבג"צ. הם נאלצים לפעול נגד רצונם, ובכך הם הופכים להיות "רבנים מטעם".

הגר"ח קרייזווירט שענה לשאלות סופר "המודיע" בנושאים העומדים על הפרק, אמר, כי עם שובו מביקורו בארץ יעלה את הנושא בפני הרבנים בתפוצות ויציע להם לקבל שורה של החלטות, *ביניהם החלטה שלא לקבל תעודת גיור מישראל, אלא לאחר בדיקה חוקית יסודית לפני שיתנו להם אישור לנישואין.*

הגר"ח קרייזווירט טען, עוד, כי לא יתכן שבגוף הבוחר את הרבנים ישתתפו אנשים שאינם שומרי תורה, כי לפי ההלכה צריכים גם ז' טובי העיר להיות כשרים לרבנות ואם נמצא באחד פסול, אינו ראוי להיות במוסד הממנה רבנים. ומצב זה שקיים בארץ ישראל, לפיו נבחרים לגוף הבוחר ולהועדה המינויים לדיינים אנשים חילוניים, הוא כובל את ידי הרבנים והדיינים שהם צריכים להיות עצמאים ובלתי תלויים.

הרב בישראל צריך להיות כפוף אך ורק לפוסקי ההלכה המוסמכים. מאז ומתמיד סמכויות ההלכה מסורות בידי פוסקי הלכה מקובלים, גם אם אינם משמשים כרבנות בערים הגדולות וגם אם לא נבחרו על ידי הקהילות.

בהקשר זה סיפר רבה של אנטוורפן, כי בימי מלחמת העולם השניה, כאשר הגאון מטשעבין זצ"ל היה בגלות בבירמה. פנה בשאלה לאחד מזקני המקובלים שבעיר: מה חרי האף הגדול הזה שניתך על עם ישראל? ואותו מקובל השיב לו כי זה בא בגלל מינוי רבנים שלא כדין, ולכן צריכים להקפיד בכל ההקפדה הדרושה שיתמנו רבנים אך ורק הכפופים רק לפוסקי הלכה ואינם תלויים בשום גורם מחוצה לה. ומצב זה מחייב תיקון גדול בארץ ישראל.

גאב"ד אנטוורפן שליט"א המבקר בארץ לעתים תכופות, שהה הקיץ ארבעה שבועות בארץ ישראל, שבמהלכן נפגש עם כל גדולי התורה ודן אתם בבעיות שונות העולות על הפרק. השמיע שיעורים בישיבה "מרכז התורה" שעומד בראשה תמנה על מיסודי הישיבה יחד עם הרב רוטמן המשמש כמנהל רוחני. לישיבה מגיעים תלמידים רבים מהתפוצות, שבאים ללמוד תורה בארץ ישראל בישיבה זו שיצאו לה מוניטין טובים בכל העולם, הוא ביקר גם בכמה מעיירות וישובים שבהם הוקמו מרכזים תורניים והביע משאלה, שאברכים המבקשים להשאר באהלה של תורה יצאו לישובים אלה ובכך גם לפתור את בעיות הדיור, בעיה שהיא הולכת ומחמירה, במרכז הארץ, מעיקה על הורים בעלי משפחות גדולות שרבים מהם מוטרדים תחת המעמסה הכבדה.

בנושא הכשרות אמר רבה של אנטוורפן, כי הצבור החרדי בחו"ל מקפיד לקנות מצרכי מזון רק בהכשר מההדר של ועדות הכשרות שאינן תלויות בשום גורם חיצוני. הוא שמע בדאגה רבה כי תעשייני מזון מאיימים על רבנים בעתירה לבג"צ, אם רבנים יעמידו לפניהם תנאים לפני הוצאת ההכשר. הרב הופתע לשמוע כי בחוק ההונאה לכשרות נקבע סייג כי על הרב להגביל את עצמו בכל הנוגע לכשרות בלבד, דבר זה אינו מתקבל על הדעת. גדולי ישראל התנגדו מאד ומתמיד לחוק זה, כיון שעלולים לנצל אותו לרעה, על ידי קביעת סמכות כלעדית לרבנות הראשית בכל עניני הכשרות, בשעה שזו כפופה להוראות החוק ובית המשפט. מעמד הרבנות הרשמית בישראל טעון תיקון מידי ועל רבני התפוצות להשמיע את דעתם בענין זה ולחזק ידי הרבנים העומדים בפרץ ואינם נכנעים לתכתיבים מן החוץ. הוא העלה על נס את רבה הראשי של פתח תקוה אשר לא נרתע מאיומים ומפגין אי תלות למופת ומהווה דוגמא לעמדה עצמאית ובלתי תלויה של רבנות. ממנו ילמדו ויעשו גם רבנים ודיינים אחרים בישראל. אלה הכפופים רק לסמכויות ההלכתיות.

גאב"ד אנטוורפן נמנע מלהתערב בבעיות הפנימיות של היהדות החרדית בארץ ישראל, הפילוגים והמחלוקות גורמות לו דאגה וחרדה עמוקה. אולם כאורח אינו רואה לעצמו מקום להביע דעתו, על הנושאים העומדים על הפרק.

כמו בכל ביקור בארץ עסק הגר"ח קרייזווירט גם הפעם בהגשת סיוע לתלמידי חכמים רבים הנמצאים במצוקה, ובמיוחד בא לעזרתן של אלמנות של תלמידי חכמים צנועים, שעומדות להכניס לחופה את בניהם ובנותיהם היתומים.

בפגישות שקיים עם ראשי החינוך העצמאי, שמע בדאגה על מצבו הקשה של המפעל שמחנך ארבעים אלף תלמידים בכל הארץ ואשר הציל כבר אלפי משפחות והבטיח להביא מצוקה זו לידיעתם של הקהילות היהודיות באירופה ובארצות הברית, כדי להחדיר בלבם את ההכרה במפעל חינוכי זה מפעל המציל ילדי ישראל, ומבטיח את עתידה של ארץ ישראל התורתית.

חגיגות סיום הש"ס הירושלמי ברחבי הארץ

חלק מבמת הנשיאות והקהל בסיום הש"ס בשלמי אמריקן בירושלים

חגיגה מפוארת לסיום הדף היומי בתלמוד הירושלמי - בחיפה

קהל המונים מכל טוני קשת הצבור בחיפה, התכנס ביום שלישי י' באלול, באולם "בית־העובד" ובמסדרונותיו, אשר היה מלא מפה לפה, וצר מהכיל את כל הקהל הנכבד, שבא לחוג את שמחת סיום לימוד המחזור השני של תורת ארץ ישראל הוא התלמוד הירושלמי.

לאחר תפלת ערבית, נפתחה החגיגה באמירת תהלים נרגשת, ע"י הרה"ג רבי שמואל גלסנר.

הגאון רבי ישראל דוד רוסט, רב ומו"ץ וראש הישיבה דגור בחיפה, סיים את המחזור השני בתלמוד הירושלמי. בהמשך דבריו, עמד על חשיבות ענין חגיגת סיום, כדאיתא במדרש: מכאן שעושין סעודה לגמורה של תורה.

הגאון רבי נחום זוין רבה של קרית אליהו, אשר נשא את דרשת ההדרן המרכזית. הדגיש את חשיבות האור הקיים בתורת ארץ ישראל על פי דברי קדמונינו ז"ל. ועמד בהרחבה במתק לשונו, מהי "קנאת סופרים תרבה חכמה" לפי דברי חכמי תלמוד הירושלמי.

בהתחלתו של המחזור השלישי, נתכבד הגאון הרה"ח ר' שמעון למברגר אב"ד מאקווע בקרית אתא. בהסבירו את הדף הראשון במסכת ברכות, נגע בגודל חשיבותו של לימוד התורה בצוותא ובקביעות ע"פ רוח רבותינו הקדושים האדמו"רים זצ"ל מהדורות הקודמים זיע"א.

מתח רב התרגשות רבה שררה באולם, כאשר עלה אחרון הנואמים, להשמיע דברי ברכתו, הגאון הצדיק רבי דוד אבוחצירא מנהריה. בין הדברים, תאר את גדולתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מגור. שהכריז בכנסיה הגדולה *בקריאת קודש, להתחיל את לימוד* תורת ארץ ישראל — הוא התלמוד הירושלמי. אשר לדברי הקדמונים, לימוד זה מקרב את הגאולה השלימה, לה מצפים עם ישראל.

הוסיף כשם שזכינו ב"ה לסיים את המחזור השני בלימוד הירושלמי ולהתחיל את המחזור השלישי, כן נזכה בעזהי"ת ללמוד ולסיים עוד מחזורים רבים בתלמוד הבבלי הירושלמי וספרים אחרים ללמוד וללמד לשמור ולעשות. וסיים ברכתו, שבזכות לימוד הירושלמי ובזכות יומא דהילולא של הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע, הוא מאחל לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מגור, ורפואה שלימה שיזהיר את עזרתו בהתעלות דקדושא, לקראת מלך המשיח, יחד עם כל כלל ישראל. כתיבה וחתימה טובה ושנה טובה, עם גאולה קרובה בביאת גוא"צ במהרה בימינו, אמן.

בנוסף לנואמים השתתפו בחגיגה זו, רבנים דיינים וראשי ישיבות: רבי אברהם אטלס אב"ד ביה"ד הרבני. רבי גדליה אקסלרוד חבר ביה"ד הרבני, רבי יהודא אסף ממכון הרמב"ם ורבי טובי' בהריר רב דתל־חנן תשר, רבי יחיאל במברגר רב ומו"ץ בקהילה החרדית, רבי אליעזר בראון חבר הרבנות, רבי אלתר גילרנטר מראשי ישיבת יחל ישראל, רבי דוד מאיר דרוקמן רב דקרית מוצקין רבי טובי' פרץ דוידס רב ומו"ץ דחליסה, רבי משה הגר ראש הישיבה דסרט ויזניץ, רבי מנחם הגר רב ומו"ץ דשאץ, רבי גבריאל חלקובין חבר הרבנות, רבי דוד שלמה זולדן רב ומו"ץ דקהילת סרט ויזניץ, רבי יוסף דילברפרב רב דהדר עליון, רבי דוד לייפער רב ומו"ץ דקהילת צאנז, רבי אברהם צבי מרגלית רב ואב"ד דכרמיאל, רבי ישעי' מייטליס רב ומו"ץ בנהריה, רבי שמואל פלדמן חבר ביה"ד הרבני. כן נראו בהשתתפותם אישי־צבור וביניהם יו"ר אגודת ישראל בחיפה הרב ישעי' זקסלמן, יו"ר התנועה הדתית בעירית חיפה, הרי"מ משה בליטנטל, יו"ר המועצה הדתית מר ישראל לבנון, סגן ראש העיר מר משה שטטמן, גזבר המועצה הג"ר בנימין גולדברג ועוד, פתח והנחה הר"מ ברודקובסקי.

במת הנשיאות והקהל בחגיגת הסיום בחיפה

מעמד מרשים לכבודה של תורה בהתיישבות החרדית בערד

קהל רב שבנה אורחים אברכי הכולל ובחורי הישיבה מילא את האולם הגדול של בית החסידים ע"ש ירום ליפמן הלר בעיר דאבות שרד שבנגב, לרגל סיום מחזור שני מתלמוד הירושלמי.

הסיום אורגן ברוב פאר והדר ע"י שולחנות ערוכים כנאה לכבודה של תורה. המעמד נפתח בתפילת ערבית ופרקי תהלים לישועת כלל ישראל.

בדברי הפתיחה נאמרו דברי התעוררות להרבות חילים ללימוד הירושלמי, לימוד שהיה מונח בקרן זוית וכיום זכה דורינו ע"י כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א שהירושלמי נהפך לנחלת הכלל. בין השאר הוזכרו דברי האדמו"ר שליט"א בדברי תקנתו על הירושלמי, *שהביא רמז מרף של ספינה* בגימטריה זהו הירושלמי וכיום שאנו נמצאים במצב של ספינה מטרפת בים ניתנה לנו תקנה זו שנחזיק בדף הירושלמי כדי שלא ניטרף בים.

הרב הגאון ר' מרדכי וולקוביץ נתכבד בסיום תלמוד הירושלמי,

(המשך בעמ' יד)

ההתיישבות החרדית באשדוד חגגה את סיום לימוד הדף היומי בתלמוד הירושלמי

גם אירוע תורני ראשון במעלה, כמו סיום הש"ס, יכול לציין את ההתפתחות הדינמית של היהדות החרדית בארץ ישראל בעשרות השנים האחרונות. מעבר, כאשר רוב רובו של הציבור החרדי התרכז בירושלים ובבני ברק, צויינו אירועים תורניים, או ציבוריים מרכזיים, במרכזי הציבור בירושלים או בבני ברק. כיום, כאשר רבבות מכל חוגי הצבור החרדי, מציינים את סיום לימוד הדף היומי בש"ס הירושלמי, מכבי הדבר שאירוע משן זה יצויין לא רק בריכוזים הותיקים, אלא בכל הריכוזים המצויינים את ההתפתחות המרשימה של ההתיישבות החרדית ברחבי הארץ.

השבוע, כאשר נחוג סיום המחזור השני של לימוד הדף היומי בש"ס הירושלמי, שהחל בו לאור קריאת הקודש של כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א, בכנסיה הגדולה השישית — נערכו חגיגות מרכזיות לציון האירוע, מלבד בירושלים ובבני ברק, גם ביותר מרכזי היהדות החרדית, כמו: חיפה, אשדוד, ערד וחצור.

מעמד תורני מפואר לגמרה של תורה, שאורגן ע"י מכון התלמוד הירושלמי, נערך ביום רביעי בערב באשדוד, כאשר את במת הנשיאות בחגיגה מפארים גדולי התורה והחסידות בעיר ומילאו את החזובה הגדולה שלפני הבמה, במרכזון הובע ג', מילאו המונים מתושבי הקריות החרדיות בעיר ורבים מתושבי האזור. לכבוד החגיגה הואירה רחבת המרכזון בשלל אורות, כשברקע נשמעים צלילי-תזמורת חגיגיים.

המעמד הנרגש נפתח בתפילת ערבית ובאמירת תהלים ע"י הרה"ג ר' מרדכי לייפער, ראש ישיבת פיטסבורג ובנו של האדמו"ר מפיטסבורג שליט"א. דברי פתיחה על יציאה לרחובה של עיר לקידוש שם שמים בשמחה של תורה, השמיע מנחה המעמד הרב משה נחום פלקסר.

רבם של חסידי גור באשדוד הרה"ג ר' דוד גרוס היה ראשון הנואמים, וייחד דברים על הזכות הגדולה של לימוד דברים שלא נלמדו עד עתה, בבחינת מת מצוה, וזכות זו תעמוד להנצל מכל רע. הוא הזכיר את דברי מהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל: "דף של ספרא" מה' דברי ימלובלינא" כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א שתלמוד ירושלמי בגימטריא "דף של ספרא", בבלי וירושלמי זהו דף שלם.

האדמו"ר ממעלין שליט"א השמיע דברי ברכה נרגשים בדבר מסכתות שלא נלמדו עד עתה, עכשיו כולם נלמדים ובפרט בכח הציבור שגם אחד שאינו כ"כ בשלמות זוכה בזכות הכלל.

הרה"ג ר' חיים פסח הורביץ, מרא דקרית בעלזא, שיבח את הרעיון של כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א, להרבות בחידושים בחכמת התורה לעומת חידושי חכמת הגויים, זה לעומת זה.

רבה של אשדוד הרב שיינין, עורר את הקהל על כריתת הברית בין הקב"ה לישראל על תורה שבע"פ וכריתות הברית היא על תורה בלי הפסק ותורה בשלימותה כולה, הן הבבלי והן הירושלמי.

בסיום לימוד הש"ס התכבד הגאון ר' משה זאב פלדמן, ראש ישיבת "אמרי אמת". לאחר שהשמיע פלפולא דאורייתא, התעכב על גודל חשיבות ויחידות שמחה זו ועל התחזקות בכבוד חכמים ואמונת חכמים. בדבריו קרא קריאה נרגשת לאחדות של כלל ישראל, שזהו הערובה היחידה להינצל מכל הגזירות המתחדשות עלינו. בהקשר לכך הזכיר את הפסוק: "כי יפלא ממך דבר למשפט... דברי ריבות בשעריך", ואמר כי המקור לצרות הוא דברי ריבות בשעריך, שזאת חינם העצה להינצל מזה זה אהבת חינם.

בפתיחת לימוד המחזור השלישי של לימוד הדף היומי בתלמוד ירושלמי נתכבד רבה של רחובות הגאון ר' שמחה הכהן קוק, שהשמיע דברי תורה על מסכת ברכות והעמיק בדברים על ענין מסכת ברכות שזו היא המסכת הראשונה, ענין הברכה ידיעת ה', דע את אלקי אביך ואח"כ עבדהו.

את במת הנשיאות פיארו עוד הרה"ג ר' צבי הירשקוביץ ראש ישיבת גרודנא, הרה"ג אברזיל, הרה"ג אלטמן ראש ישיבת עטרת צבי, הרה"ג דולינגר ראש ישיבת קרית חינוך, רבה של קרית מלאכי הרה"ג גרשנקורן, הרב סמיה ארוכי, הרב קלמנוביץ והרב יודזלבסקי.

חגיגת הסיום בקריה החסידית בחצור

חגיגה לגמורה של תורה, נערכה בבית המדרש המרכזי בקריה החסידית בחצור הגלילית ביום רביעי בערב, בהשתתפות תושבי הקריה ואורחים מישובי האזור.

בחגיגה נישאו דברים על חשיבות לימוד הירושלמי בנוסף ללימוד הבבלי, לאור קריאת כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א בכנסיה הגדולה.

רבה של הקריה החסידית הרה"ג ר' צבי יצחק אברמוביץ, המשמיע שעור קבוע בירושלמי, סיים את לימוד הש"ס והשמיע דברים נרגשים לכבוד המעמד. בין היתר הזכיר הרב את העובדה שבעת תחילת לימוד המחזור הראשון של הדף היומי בתלמוד הירושלמי, בט"ו בשבט תש"מ, שהיה יום הרעיון, כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א בעיר טבריה, ובביקורו בקריה השתתף בשעור שהחל ללמוד בו בקריה.

...מתארגנים לתחילת שנת הלימודים

מחברות, בלוקי ציור, עטים, סרגלים, מדבקות, כרטיסיות, עפרונות, מושים, יומן לתלמיד, מחדדים, דפדפות, ניירות, דבקים, מחקים, עטיפות, קלמרים, צבעי גואש, מכחולים, מחוגות, תיקים לסוגיהם, ילקוטים, מערכות תיוק, דיסקטים, שולחנות שרטוט, ציוד גרפי ואמנות.

הרשת המובילה למכשירי כתיבה, ציוד וריהוט משרדי, גרפיקה, אמנות, שרטוט, וציוד היקפי למחשבים

בדאי לקנות במורן:
* רשת חנויות הפרושה בכל העיר. ובפרבזה הכל־בו לציוד משרדי. בלב העיר - ברח' קינג ג'ורג' 25.
* מחיר המוצרים הינו הנמוך ביותר בעיר. (השווה ותיווכח)
* מגוון מוצרים רחב שרק רשת גדולה יכולה להציע.
* אמינות, דיוק ומסירות של עובדים. שכל מטרתם לשרת אותך.

מתנה על כל קניה

כל תחילת שנת לימודים ההוצאות עולות ועולות. עכשיו (כמו תמיד...) כדאי לקבל מתנות, לשלם פחות ולהשתתף בהגרלה הגדולה.

לכן זה מובן שקונים במורן.

הגרלה

מילון (מוס־טוס) או מחשב אישי יוגרלו בין כל הקונים בחנויות מורן. ההגרלה תתקיים ב־ 31.10.88.

פתוח רצוף 19.00—8.30

מכשירי כתיבה וציוד משרדי: רח' קינג ג'ורג' 25 טל: 249012
מכשירי כתיבה וציוד משרדי: רח' יפו 18 טל/823981
ריהוט משרדי: רח' יפו 17 טל: 232169 ציוד הקפי למחשבים: רח' יפו 17 טל: 233538

مكان الأصل

ספרים • ספרים • ספרים

ספרן של צדיקים לימים הנוראים

חיבורו ה־41 של הגר"ש דבליצקי שליט"א

בספר "תולדות יעקב יוסף", הספר הראשון בתורת החסידות שהופיע בדפוס, מבאר תלמיד הבעש"ט את מאמרם ז"ל "שלושה ספרים נפתחין בראש השנה" בדרך מקורית ביותר. שלושת הספרים האלה ספרי עתיד הם. כל איש כותב את עצמו ביום הדין באחד מהם, על־פי בחירתו החפשית, אם הוא בוחר להיות מעכשיו צדיק גמור הריהו נכתב בספרן של צדיקים גמורים, אם מאס בטוב ובחר ברע ייכתב בספרן של רשעים ח"ו, ואם נפשו איוותה לפסוח על שתי הסעיפים הלא ייקבע בספר הבינונים. הגר"ש דבליצקי שליט"א מבני ברק, שכבר יצאו מוניטין שלו בחיבוריו השימושיים בשדה הלכה, הגיש לנו בפרוס ימי התשובה ספר חדש הנקרא בשם "ויבכן צדיקים" אשר ממנו נלמד איך התנהגו גדולי ישראל בימים הנוראים וכיצד כתבו את עצמם בספר הצדיקים. הספר מכיל ליקוטי הנהגות של כ־100 אישים, צדיקי עולם, ומחולק ל־31 פרקים החל מימי הכנה מוקדמים לקראת ר"ה, דרך המועדים הידועים ט"ו באב וחודש אלול, עד למוצאי יוהכ"פ ועד בכלל.

רבינו אברהם בן הרמב"ם ז"ל כותב בספרו "המספיק לעובדי השם" פרק העצה: אחד משומרי הדת אמר בליל כיפור "איני יודע על איזה עוון אחזור בתשובה" ואמר אבא מרי זצ"ל בשמעו זאת: "מסכן שכמותו! לו ידע את אשר עליו לדעת היה חוזר בתשובה על שחושב הוא כי אין לו עוון לחזור עליו בתשובה!" כשאנו מתבוננים בהליכות גדולי ישראל, איך היו נשברי־לב ומתעסקים בתשובה ובקשת סליחה וכפרה, למרות שנפשנו יודעת מאד כי מעולם לא פגמו, האיש המצוי מן־הצד מתמלא אפסיות ומרגיש חובתו לפשפש במעשיים ולתקן דרכיו. מספרים, לדוגמא, שהגה"ק אלחנן וסרמן הי"ד שאל פעם את גיסו הגאון רבי חיים עוזר מוילנא זצ"ל אחרי יוהכ"פ: כיצד עבר עליו הצום? ורבי חיים עוזר השיבו: "העינוי של התענית לא הכביד עלי ביותר, אבל מהיכן לוקחים הכוחות לסבול הצער שממלא אותי השכון הנפש כשאני מגיע ליעל חטא'... לידידיים"... ואם גדול כזה בדו"ע מרגיש ככה, מה יאמרו אזובי הקיר?!

מחבר הספר "ויבכן צדיקים", הורוע אורות ופנינים בנושא ההתעוררות התשובה, מבקש להשיב אתנו. בעקבות הליקוטים הנ"ל כתב והוסיף את "קונטרס התשובה", המכיל הגיגים והארות במצות התשובה, פרי רוחו. השם "ויבכן צדיקים" מעלה בזכרונו את פירושו של אחד מגדולי האדמו"רים, מדוע פותח כל קטע בברכת המלך הקדוש בר"ה ויוהכ"פ בתיבת "ובכן..." ("ובכן יתקדש", "ובכן תן פחדך", "ובכן צדיקים") לרמוז על הכוונה "ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת". אפילו מי שאינו כדאי לפי מעשיו, כיון שמתפלל בתוך בני ישראל ומשליך יהבו על אבשב"ש, יכול לבוא לפני המלך ביומא דדינא ולבקש על נפשו. ובכן, גם אם לא נתיימר להשיג מדרגת הצדיקים, נתייצב לפניו ית' ביום הכסה מלאי כיסופים לנגוע לכהפ"ח בקצות בגדיהם כמאחז"ל "מתי יגיעו (לשון נגיעה) מעשי למעשי אבותי" ונתרומם כלשהו מהשפל הרוחני שלנו כיאות לימים הנשגבים האלה.

א. ספרן

הרב שלום חיים פרוש

מחשבת נחום

כשלושים שנה היה מונח כתב־יד של הגאון החסיד המפורסם רבי מנחם נחום רבינוביץ זצ"ל, בנו קודש רבינו גדליה מלינץ ז"ל בעל ה"תשואות חן" — בן אחר בן — תנין הנכד לרבותינו הק' מקוריץ, אפטא, ברדישטוב, משרנוביל, לאוז־ליובאוויטש זיע"א והתנו של האדמו"ר הקדה"ס מק־וידנוב זי"ע. "מחשבת נחום" מאמרי אגדה וחסידות על סדר פרשיות התורה והמועדים, חידושי ש"ס ופוסקים, כאבן שאין לה הופכין. עד שנתגלגלה הזכות לידי מכון "שפתי צדיקים" שע"י מרכז תורני אוהב ישראל בראשות הרה"צ רבי יצחק מאיר פלינט־נשטיין שליט"א נכדו של כקש"ת אדמו"ר מקופיטשניץ זי"ע להאיר פני תבל ולזכות את הרבים באוצר בלום של תורה וחסידות.

לכל עת, ופרסום תורתו של גאון נפלא זה שכיהן ברבנות ואדמו"רות בחמינסק ואודיסה שברוסיה, וכריין מומחה ברבנות עיה"ק חיפה ת"ו נתעודד על ידי ממשיך שושלת להיך בדורנו האדמו"ר ממונסטטריש הגאון החסיד רבי גדליהו אהרן רבינוביץ שליט"א — שאר בשרו הקרוב של הגאון המחבר — הזוכה להפיץ תורה וחסידות בתוככי עיר הקודש והמקדש ירושלים בין החומות בתור ראש כולל "אהלי יצחק" על שם אביו הרה"ק רבי יצחק יואל ממונסטטריש זצוק"ל נכד אחי־אביו של המחבר, שפודר המריץ את הדפסת תורת אמת של אחד המיוחד מבני עליה, תביבם של גאון ישראל רבינו חיים הלוי זצוק"ל מבריסק ומרן בעל החזון איש זצוק"ל מחד, חקני צדיקי דורנו כקש"ת האדמו"ר סבא קדישא מהוסיאטין. וכקש"ת האדמו"ר בעל "אביר יעקב" מס־דיגורה זי"ע מאידך.

שילוב מענין זה נתן אותותיו בהקדמת בנו של הגאון המחבר הרה"ח רבי מו יצחק יואל רבינו־ביץ שליט"א שצירף לספרו של אביו קונטרס מופלא "שמועות וסיפורים" מאבותיו רועי החסידות אשר כל בית ישראל נשען עליהם, וב"דברים אחדים" שהקדים לספר נכד המחבר בפתח תקוה — מהכוחות העולים בשדה הרבצת התורה — ואכן עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם.

הגאון הצדיק המחבר זכה לקבל בהיותו אברך צעיר לימים, בטרם מלאות לו שלשים שנה, מכתב־סמיכה מרבן של ישראל רבינו חיים הלוי זצוק"ל מבריסק, שנכתב בכתב ידו של גאון הדורו מרן גאב"ד בריסק רבינו יצחק זאב הלוי זצוק"ל ובחותמת יד קדשו של גאון הדורות האחרו־נים בעל חידושי רבינו חיים הלוי.

מענין לצטט את נוסח המכתב — שנכתב בשנת המלחמה העולמית הראשונה בט"ו בשבט תרע"ו, בימים בהם שהה אותו גאון בגלות במינסק לרגל תלאות ואימי המלחמה.

התוארים הם מיירים והעדות המופלאה של רבינו חיים הלוי על הגאון המחבר "מצאתיו נושא ונותן בדרך ישרה, במלחמתה של תורה שערה, ומשיב דבר לאשורו בדברים מכוונים להלכה, כן הוא גולה בכל, וממולא בכל יקר וס־גולה, נפש עדינה ומגזע היחש", ובסיום "מכיריו יברכו לרגלו, ויאושרו בללו, כמאמרם חיכף לתלמיד חכם ברכה".

כל פירוש מיותר למכתב זה שניתן לאברך עול־ימים על ידי רבן ומאורן של ישראל! אך חובה נעימה לצטט כלשונו את הסיפור החסידי הקשור לסמיכה־הסכמה זו. ונצטט את הדברים כלשון בנו של המחבר, כפי שסיפר לו אביו הגדול זצ"ל כי כאשר בא לבקש סמיכה מרבה של בריסק, ביקש ממנו להראות לו מכתבי־סמיכה אחרים, כאשר הראה לו מכתב אחד התבטא רבי חיים "קרי" האברך הצעיר לא נרתע והגיב: הלא רב זה "מתנגד" הנהו, שאלו רבי חיים ומה אני, השיב לו: כב"י הוא חצי חסיד, מנין לך זאת שאלו שוב רבי חיים, ענה לו מן הפסוק: והוא עומד עליהם, רבי חיים שהבין את הרמז ביקש ממנו לספר את הסיפור לפני הנוכחים רבנים ות"ח המתכבד סיפר כי זקינו של רבי חיים אבי אמו היה מחסידי הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע, אירע ואותו צדיק נקלע לבריסק, וביקר בבית הסידו הלה. באותם הימים היה רבי חיים תינוק מוטל בעריסה חולה קשות, הסבא ביקש מרבו מקוברין שיתפלל עבורו, הרה"ק מקוברין נענה ואמר: בא תבקר את החולה בחדרו, כשנכנסו לחדר בו היה מוטל התינוק בעריסתו, פתח הרבי מקוברין ואמר: כתוב בתורה: והוא עומד עליהם. והיה צריך לומר בלשון עבר והוא עמד עליהם, אלא כאשר יהודי מקיים הכנסת אורחים בא אברהם אבינו ע"ה ועומד שם, ולכן נאמר בלשון הזה: והוא עומד עליהם. מאחר שחז"ל אומרים על אברהם אבינו (ב"ב טז,ב) מרגלית טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו וכל חולה הרואה אותה מתרפא "ואם כן היות ואתה מקיים עמי הכנסת אורחים כעת, אם כן הרי נמצא כאן אתנו עתה אברהם אבי־נו, והחולה מסתכל במרגלית הת־לויה בצוארו. בטוח אני שהילד יתרפא בעזה"י וכן היה".

רבי חיים ששמע את הסיפור מפי המחבר בהתפעלות רבה אישר אותו בהגיבו: נכון, גם אנכי שמעתי כן סיפור הדברים מאבי זצ"ל.(הגאון בעל "בית הלוי") ואכן, הסכמה נפלאה של גאון עולם מבאת עי"נם המחבר במקשה.

הספר "מחשבת נחום" יש בו רעיונות מקוריים בדרך חסידות והלך, בשילוב עם מחשבה עמוקה מודשת וזקנו המחבר גאוני ישראל ה"תניא" והרבי ר' דב בער מליובאוויטש זי"ע, כשהם נתמכים ביסודות חסידות טשרנוביל אפטא וקוריץ ועוד והדברים מאירים ושמחים כנתינתם.

כאמור זכה הגה"צ רבי מנחם נחום לחיבת גדולי הדורות, וכ־שעלה בנסים לא"י זכה להיות קרוב ביותר למרן החזון איש זצוק"ל שהעריצו ביותר, וכפי המסופר נהג הגאון המחבר להת־ייעץ עמו בהרבה שאלות שעלו על הפרק בבית דינו. לפנינו תופעה מענינת של רב ואדמו"ר שהנהגתו הפשטנית שלובה באמונות. וכך הם גם דברי תורתו, הן בחסידות והן בסוגיות הש"ס ושו"ת בהלכה. צדקה עשו עמנו המוציאים לאור שהצילו את תורתו המקורית, וב־נוסף לכך זיכו אותנו בדברי תורה מתורתו הרה"ק רבי יוסף מקיריטנב זי"ע בנו של המקובל האלקי הרה"ק רבי אהרן מקיריטנב זי"ע, וצל כך יבנבבו מפי עליון.

חן־מיוחד נוסף על־קנקנים שמועות וסיפורים, שהם דברים מקוריים שלא ראו עד עתה אור הדפוס מרבותינו הצדיקים ורועי החסידות זי"ע וקצרה היריעה במסגרת זו מלהאריך בחשיבותם ומדל ערכם.

אפריון נמטייה להרב החסיד ברוך הכשרון ר' אלישע הכהן פקשר שליט"א שכבר איתמחי גברא בעריכת ספריהם של צדי־קים, שערך ספר זה בטוב טעם ודעת. מענין לציין את תורת אבי המחבר הרה"ק רבי פנחס מקנסט־קוחבה זצוק"ל שנאמרה בסעודת ברית המילה של הגאון המחבר בשנת תרמ"ו ושפתותיו דובבות בקבר להמליץ טוב על יוצאי חל־ציו העוסקים בתורתו.

כאמור, כשלשים שנה עברו מפטירת הגה"צ רבי מנחם נחום זצ"ל בכ"ג אדר ב תשי"ט, והרוך שמסר עולמו לשומרים שיזכו אותנו בחמדה גנוזה זו בהלכה ובאגדה בחסידות ובדרוש ויהא רעוא שימליץ טוב בעדן העליון על יוצאי חלציו הממשיכים בדרכו דרך התורה המוסר והחסידות וי־עורר רחמים עם אבותיו הק' על שה פזורה ישראל שיחוש קץ הפלאות ושנת גאולי באה.

יעקב ב. פרידמן

בהיכלו של הגר"א

עם הופעת הכרך התשיעי של "ברכת אליהו" להגאון רבי ברוך רקובר

לאחר ששקעה שמשו של הגר"א מוילנא, התכנס בית־הדין הוילנאי, והכריז חרם ואלה על מי שיפרסם ספרי תולדה אודות הגר"א בלעדי הרשאתו. התקופה ההיא לא האירה פנים לקבוץ היהודי בליטא, וחולמי חלומות נתפסו לדמות המסתורין של הגר"א ככפלט דמיוני. הגר"א נתפס לפי זה, כדמות שלא מעלמא הדין. שזוהא הוא לשייך אותה למשהוא או מישהוא. יחסו לו כוחות מסתוריים; ספרים חוברו ברוח הדברים, ובאותי וילנא הורדו לטובה האפשרות שמשהוא מהעוזה הזה יונצח לדורות אשר לא ידעו את יוסף.

היום, מאה תשעים ואחת שנה לאחר העלות הענן, יש בידינו — מכח רחוק הזמן — אמצעים וידיעות על גדלותו האמיתית של הגר"א. אבל למרבה הפלא, נוסף גם בנו אחד כשישים מן הסלוף הדמיוני. קיימת נטיה, (המוצאת בטוי גם אצל דמויות גדולות אחרות) לראות אותו בשמים ממעל. נותן בעב־הענן של גדלות מרעישה, ואת תורתו כבלתי ניתנת להשגה.

רבי אליהו מוילנא היה מורה לעמו. הוא הדריך, הורה, העניק גם הוריש מתורתו הגדולה. את תורתו ינקו אמנם תלמידים בודדים כלבד, אנשי סגולה עם לב פתוח כאולם, אבל הם עצמם שמשו צנור אדיר שהורוה דורות של מבקשי ה'. אבן הפינה של תורת המוסר והמחשבה אשר בנתה את בית ישראל — נורתה בוילנא. בוילנא הורגש המעמד הנורא של הר סיני, חודש הישיבות הקדושות — סוד הקיום של התורה.

הגר"א הותיר לפליטה גדולה שבעים חבורים בנגלה שפתחו לרווחה את שערי התורה, ושלשים וחמשה חבורים בתורת הסוד. אבל התורה העצמה הן אינה וחושת חיים במרה הראויה בהיכלות התורה. לא כל מוח ולא כל נפש היו רחבים די כדי לינוק פה אל פה ממעינותיו או מפי כתבו. היה הורה בצנור שיפשפ, שיסעים וירחיב. שיתרגם את הגוזלים הלוחשות, והאש שאינה־נגלית להגדרות הגיונות. מאותו טעם, שאת תורתו בעל־פה שאבו תלמידים יחידי סגולה — דורשת גם תורתו שבכתב דולים־ומשקים, שיש עמם את שאר־הרוח והתבונת הדעת לשמוע את הקול מתוך האש, ויש להם גם לב פתוח, ולשון למורים להורות את חוקי האלוקים ותורותיו.

* * *

דור הדעה של הגר"א פסח לדאבוננו כמעט כליל על העיסוק הביאוגרפי. עוללות מדברי הימים שנשתמרו בידנו מוכיחים מה עצום הוא הבוק של הבצורת הספרותית ההיא. יש אמנם בינה, תאורים, מעט מועיל, על ההוד והאוירה בחצר הגר"א. מי שרשם אותם חי את האוירה, שמע את קול ה' מדבר מתוך האש, ועשה מאמץ עליון להחדיר בתאוריו את המקסימום שאפשרה הלשון המצומקת באותם ימים.

בין הגר"א ותלמידיו התרחשה מסכת מופלאה של קרוב ורחוק. רחופו שם כסופים וערגונות שאין להם תאור ואין להם משל. כדי להיות ראויים לשמוע, לקלוט, להכלל בין שאבי־המים בבאור, היה צורך במכלול רחב מדי של סגולות אשיות, ושל כתות פנימיים. אלו היו כלי־הזיין. בלעדיהם נבצר היה להלך בין הגחלים.

היו תלמידים, גדולי עולם, שהזכיה שלהם הסתכמה במעין "בר בי רב דחד יומא". והיום האחד הזה, הגלוי הזה של פנים־בפנים־מתוך־האש, העניק להם כשנת למוד תמימה. לאלו שזכו להדבק על דלתותיו, התייחד בכל קהלות ישראל מעמד נכבד של "רואה פני הגר"א". לאלו שזכו ובאו עמו בכתובים, התבצר מעמד של מי שבא עם הגר"א בכתובים... מי שזכה ונתן לו שלום, והחזיר לו הגר"א שלום, היה שב כל ימיו ומתאר בדחילו, כיצד נראו פנים הדברים... כיצד נתן לו שלום וכיצד החזיר לו שלום...

ועל אף הכל — לא בשמים היא! בידנו אנו לצעוד בעקבות אראלי הקודש תלמידי הגר"א. את הגר"א ומשנתו ניתן למשש גם היום, בידנו שלנו, גם עבודתו הפריש הגר"א מטובו. ועד היום הזה ניצבת דמותו במלא קומתה בשערי השלחן ערוך בשערי הש"ס, על מפתן היכלות הקבלה ועולם המחשבה, ומלמד את בני ישראל, שם בפיהם!

מה רב הטוב הצפון! בעינינו הסומות לתהות אחר המעוף הכביר, ואף לתת מן הכתף ומן הנטף אל כלנו. גם ניתן לנו, ככלב המלקק מן הים, לעקוב אחר תהליך המחשבה שלו, לאמוד בתושבנו שלנו כיצד זורם שכל התורה!

זוהי סגולת החסד ששופעת התורה. החביבות, המאור שבתורה! זהו סוד המזוג בין אורייתא וישראל חד. שלא יצלחו לו מאה התשעים שנות גנזי ההדרדרות, ולא יעבירו אותו רוחות העועים של עולם סוער!

* * *

יש לנו את העונג לכתוב בשנית על הסדרה המופלאה של ספרי "ברכת אליהו" — באור לבאורי הגר"א על שולחן ערוך. תנובת רוחו של הגאון רבי ברוך רקובר שליט"א מירושלים. לאחרונה יצא לאור ספרו התשיעי המכיל — דבר בעתו — את הלכות ראש השנה, יוהכ"פ וסוכות.

הספר שנועד לבאר ולהשקות, בעצמו פרי יגיעה של אחד מגדולי התורה בדורנו. ויש בו מכח זה את המזוג הנדיר של תורת הגר"א, מתוך מבט והארה של גברא רבה. המזג הנפלא הזה, כשהוא מוגש בטוב טעם, בקציצת האומר, ובכלים מגוונים מרהיבים, יש בו את הסגולה הנדירה של השלמות.

ציור של הגאון מוילנא.

קשה לראות יעוד נשגב יותר, והקף רחב יותר בהרבצת תורה, מהמלאכה העצומה שלפנינו: עשיית אזניים לתורתו של הגר"א. עשתה כרכים מפוארים (ועיין בראשית הדרך) מגישים לפתתנו, למהותו ומושגנו את הלך המחשבה של הגר"א. את הדרך בה אין הזיקר את התורה הקדושה למציאה ומבואיה. בדורנו עם מושגינו הדלים, מהוה כל כרך נוסף שי נפלא של תורת הגר"א. גלוי של יש מאין. גם מי שאינו מעיין, תמיהין כסרון, בהלכותיו של הגר"א, נעשה קרוב יותר, ומשנתו נעשית בהשג־יד של כל מי שיחפוץ לבא וליטול.

ספרים מן הסוג הזה — אם תורשה לשון מדברת גדולות — מעניקים לדור כולו חשיבות ומעמד. זהו דור שיש בין כליו את דברי הגר"א שאינם עד הלכתא למשיחא. זהו דור שכבש ממחשכיו דרך אל הים הגדול, כדי ליתן בו נתיבה!

* * *

"כאשר הגר"א מיוחד ומבאר: "שם, שם" — אי אפשר לומר שהמילים הללו מנהירות עליה נהרה גדולה. גם אם נברר להיכן מכוונים הסימונים הללו. אבל כאשר ה"ברכת אליהו" פורש לפנינו יריעה שלמה מבוארת ומנומקת, כיצד דוחים המילים הללו הנוזה של הבאה"ב, באיזו־עוצמה הם מאירים מחשכים, פותרים מסתורים וזורעים אורה — אנו לומדים לגלות פתחי־אולם גם בעד חודי מחטין.

כמתכונת שמונת הספרים הקודמים, מפרק גם הספר הזה את לשון הגר"א לפרקיו, צולל לתהומות, ומשיל ביד אמן את ההייך בין אמצעי הקליטה שלנו לכלי־הבטוי של אור שבעת הימים. כשאני משוחח אותו אודות הגר"א, ואודות משנתו, הופך הגר"ב רקובר שליט"א השקט והמצטנע לבערה יוקדת. פיו שופע בלהט, באושר, הבוקעות מהאמת הגדולה בכתבי הגר"א. זוהי תנובה של אדם שיד ה' הציבה אותו בחלקה הרשה ביותר בגן השעשועים של התורה וזוהי תגובה של אדם שה"עסקים" שלו מוצפים אור יקרות. יום יום, שעה שעה. אין עוד תשוקה טבעית וחזקה יותר, מן הרצון לשתף את העולם התורני בריח הגן־עדן של תורת הגר"א. ולהטפיה מהאור העצום, מהאמת שאין בלתה אצל ספסלי בתי המדרש.

הכרך המפואר שלפנינו הוא פרי תשיעי של התשוקה הזו, ואנו מקדמים אותו כפני קודמיו בהדרת כבוד.

הרחוב שבו גר הגאון.

עם השלמת סדרת אמרי שמאי על חמשת חומשי תורה

עוד מימי נעוריו בפולין המע־טירה נודע שמו של הרה"ג ר' שמאי גינזבורג כחריף ובקי עצום בכל חדרי התורה. חיבת הקודש היא שעקרה אותו ממקומו לקבוע את מושבו בהר הקודש בירושלים וכאן עלה ונתעלה במעלות התו־רה. כאחד מאלה שאינם עושים את התורה קרדום לחפור בה, הוא מסמל בעינינו את הטיפוס הנעלה של הבעלי בתים בקהילות פולניה, שלא נהגו מכתרה של תורה, מהם שעסקו במסחר ובמלאכה, מהם שהתפרנסו מיגיע כפם, אולם משלח ידם שהימנו התפרנסו היה טפל לעסק התורה שבו עסקו יומם ולילה. וגם אם התגדרו בתארים של רבנים או ראשי ישיבה למדו תורה בעיקן לשמה ממש, כפשוטו וכמשמעו.

שנים רבות ידענו את המחבר. שמענו עליו בכחו הגדול וידיעתו העצומה לעיני כל, הודות לבקי־אותו העצומה, אם קודם הפתיע את כל השומעים לו, עתה הוא מפתיע את כל הקוראים והמעיינים בספריו. הוא מצליח להסביר את מאמרי חז"ל מתוך ראיית שלימות התורה.

"דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר" — אמרו חז"ל, ומצאו סמך לכך מן הפסוק "ממרחק תביא לחמה". מאמר חז"ל זה בירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח) משמש אחד היסודות בדרכו של הרה"ג ר' שמאי גינזבורג, שהוכיח בספריו את שלמות התורה, והודות לכוחו הגדול וידיעתו העצומה מוסברים כמה מדברי חז"ל שלכ־אורה לא היו מובנים די הצורך, והודות לדברי חז"ל במקום אחר, הם מוסברים ומאירים את העינים.

עוד בגיל צעיר התבלט ר' שמאי בבקיאותו העצומה ובבתי המדרש שבפולניה לפני כיובל שנים, אולם לאחר עליותו לארץ עלה ונתעלה יותר ויותר בדברי חז"ל. אוירה דארץ ישראל מח־כים". זכות נוספת עמדה לו שזכה לשמש את הרה"ק כ"ק האדמו"ר מגור בעל "אמרי אמת" ויצק מים על ידיו וכדברי חז"ל עסק בשי־מוש.

בספר שלפנינו "אמרי שמאי" על חמשת חלקיו, כלולים מאמ־רותיו ובניהם רבים שלא הובאו עד כה לדפוס. במקומות רבים מוסיף ר' שמאי אסמכתא לדברי הרב ובניהם ענינים הקשורים בהלכה וכדוגמא נציין את השאלה האקטואלית לרבים, ביחוד לזוגות צעירים לגבי סעודה בחנוכת הבית. בניית בית רק בארץ ישראל היא מצוה, ורק בה מהות חינוך הבית השלמת המצוה, ואילו בחו"ל אנו כגרים עד שיקבץ הקב"ה נדחי ישראל. בעל "אמרי אמת" מגור היה מסביר "שמקרקעי דחו"ל כמקרקעי דא"י דמי" (ערכין כ"ט ע"א). בחו"ל, דהוי ישיבה זמנית או דירה זמנית, אין עושין חנוכת הבית, ואמנם כך פוסק בעל "מגן אברהם" שבחו"ל אין מצוה לע־שות סעודה בחנוכת הבית.

הזכרנו ענין של הלכה למעשה. אולם דברי הלכה מפוזרים בכל חלקי "אמרי שמאי" על חמשת חומשי תורה. המחבר יכול היה להרחיב את הדברים לגבי אותה שאלה בדבר לא תלין וכו'. מביא ר' שמאי מחלוקת רש"י והרמב"ן אם ההוראה היא גם לגבי עברים, ומוסיף גם מדברי ראשונים כגון הרד"ק, והאחרונים כגון רבי חיים ויטאל ומהרש"א ולפנינו בירורים יסודיים, בענין לא תלין לגבי מקצת לילה והאם לכל לילה נוסף עוברים על לאו נוסף דלא תלין. ענין מיוחד בדברי בעל אור שמח מסבירא דנפשיה שיש קו דמיון בלאו בלא תלין, ובלתו וכו' וכן לאו דלא תלין פעולת שכיר" ועסקו בכך גם בעל הרדב"ז, בעל "בנות וורדים", השאגת אריה החיד"א, ומבני הדור האחרון רבי ירוחם פישל פרלא בפירושו על ספר המצות וכל אלה היו לנגד עיניו של רבי שמאי גינזבורג.

ידועים הם דבריו של הט"ז, המביא הוכחה מהכות מצוות סוכה שהאדם טרוד בהכנות, שהכנה למצוה היא לפעמים גדול לה מהמצוה עצמה, המחבר מוסיף לדברי בעל "אמרי אמת" שמצוות שילוח הקן נקראת מצוה קלה שנעשית ללא הכנה, ומביא הוכחה מדברי התוספתא לגבי עומר ומו־סיף דברי בעל נמוקי יוסף והט"ז וכו'.

ניתן להבין כי בספר כלולים פנינים רבים בעניני ירושלים וא"י ולדבריו הידועים של בעל "אמרי אמת" על שליש בקרקע היינו דארץ ישראל, מצא סמך מדברי הפסוק "בארץ אשר ה' אלקיך נותן לך" (דברים כ"ח ה) והיא ארץ ישראל. על הפסוק "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה" מפרש רבי עובדיה ספורנו "אתן את עיני בה לטובה בברכתי שהיא טובה לישראל לעולם" שכן בעינו הטובה הכניס משה רבינו ע"ה ברכה בארץ. על הפסוק "ויתעבר ה' בי למענכם" מוסיף ר' שמאי את המדרש המובא ע"י רש"י, שהעצים והאבנים בביהמ"ק היו כפרה כביכול למען ישראל והוא הדין מרע"ה נגזר עליו שלא יכנס לא"י ובזכות זו נצלו בנ"י מכליה ח"ו.

חתנו של המחבר, שנטל חלק פעיל בסידור סדרת הספרים "אמרי שמאי", וטרח הרבה עד אשר זכינו להופעת חמשת הכרכים בסדרה, וכאוי להשתבח בפעלו, בהקדמתו הוא מביא את הדעות בקשר לבר־כת שהחיינו על הפסוק הספר לדעת רבי יעקב עמדין יעב"ץ בספרו "מור וקציעה" יש לברך שהחיינו, ואילו לדעת החיד"א בספרו "מחזיק ברכה" יש לברך בלי שם ומלכות. בהתחלת כתיבת ספר יש איפוא לבקש מהקב"ה סייעתא דשמיא הרי בסיום יש לברך שהחיינו.

על אחת כמה וכמה, כאשר זכינו להופעת חמשת ספרי "אמרי שמאי" על חמשת חומשי תורה, יש לברך את ה' שהחיינו וקיימנו לכך, ולהודות למחבר על חלקו בצרוף ברכה לבריות גופא ונהורא מעליא, שנתברך ביותר כתבים על הנ"ך ועל הש"ס וכן בספרו שאלות ותשובות, ביניהן אקטואליות ביותר, ומהן שכבר התפרסמו בירחונים תורניים או בספרי הג־דולים שאתם עמד בכתובים. אין ספק כי כאשר יופיעו ספריו יהא זה מאורע חשוב באהלה של תורה.

בספר שלפנינו לא הובאו הה־סכמות שנכללו בחלקים הקודמים, אולם אינו יכולים שלא להזכיר את העובדה שגדולי תורה שראו את הספר הביעו את התפעלותם. הגרש"ז אויערבך מתאר את המחבר "כגאון מופלא" וברוב ענותנותו הוא מציין "לא ידעתי מה ראה על ככה לפנות אלי, שאיני כדאי וראוי לכך כלל, אף כי ידעתי מה ערכי אין אני מושך את ידי מעשות רצונו של אדם גדול, ומשבח אני את הספר שהוא מלא וגדוש באמרות טהורות בענינים המושכים את הלב והדברים נעי־מים לאוזן שומעיו", ונדמה שאין להוסיף על דבריו של האחד מג־אוני ההלכה בדורות האחרונים.

בצלאל לנדוי

אליה רבה - כתובות קידושין

לרבי אליהו שפירא, מח"ס אליה רבה ואליה זוטא על שו"ע. סדר חדש במהדורה חדשה, ש"ס עמ'. הוצאת "ידיד הספרים" ירושלים.

הגאון הגדול רבי אליהו שפירא, גאונה והדרה של פראג המעטירה, זכה ודבריו, הלכותיו ופסקיו, התקבלו בין לומדי תורה ועוסקיה.

האליה רבה ואליה זוטא, הר־ציאו שמו וטיבו בעולם ההלכה והפסק, כמעטר את סעיפי השולחן ערוך ומבאר באורכה את פירוש הלבוש.

בין צורבי דרבנן העוסקים בלימוד מסכתות הש"ס, התפרסם רבי אליהו שפירא בספריו — שש שיטות מחודשי הלכות, על שש מסכתות הקשות והחמורות שבש"ס — כתובות, קידושין, גיטין, בבא קמא, בבא בתרא וחו־לין.

הודו וגבורתו במלחמתה של תורה ופילפולו דף־על־דף מתנוצץ בזהרו בפירושיו הנפלאים על המסכתות.

כל צורב תורני השואף למצות את מיטב מידותיו של האליה רבה בבואו לצלול בים התלמוד. גאו־נותו של המחבר מתבררת מכל פירוש ופיסקה, כמאיר לעולם התורה את נתיבות התלמוד ויפיו בפירושו על אתר ובצלילתו לעומקם של דברי רש"י ותוספות. בודע עוזו חשף פירושים שיכליים כדי להבין "מה כתוב כאן".

האליה רבה על המסכתות ליר־וה את הלמדנים, לא פחות מאשר האליה רבה על שו"ע את הפוס־קים. גאוני דורו והדורות הבאים אחריו הפליאו את רבי אליהו שפירא מפראג, כגאון כפול ומ־כופל, אשר סלל דרך להבנת התו־רה, הן בפסק והן בלימוד, הן בהלכה והן בפירוש ובהבנה של סברה ובר־סברה.

בכתיבותיו המיוחדים הצליח לפענח קושיות וחוסר־הבנה אשר עמדו לפני כל חוזר בעומקה של תורה. בפשטות, מהולה באותה מפתיעה, שידד מערכות כדי להוציא סוגיה על בוריה. תירוץ פשוט, אך מפתיע, מציע האליה רבה וכל הסוגיה כולה עולה ומבהיקה בבהירות.

בזה כוחו ושגבותו של האליה רבה ולפיכך לא ידד משולחנם של גאוני תורה כלבחורים צעירים אשר עשו צעדיהם הראשונים בים התלמוד.

בשנים האחרונות שבו והדפיסו את האליה רבה על המסכתות בכמה מהדורות, אלא שהמהדורות הישנות הסתפקו בצילום המהדורות היש־נות, מאז הראשונה אשר נדפסה בפיורדא בשנת כשח"ר והבאים אחריה.

המהדורות הישנות הכבידו על העיון מאוד. האותיות כמעט נ־שחקו מרוב שנים ואף הצילום הלך בעקבותיהן.

חסד עשה "ידיד הספרים" בי־רושלים עם לומדי התורה, בלקחו על שכמו את העול להדיר את האליה רבה על המסכתות במה־דורה חדשה למדי. ואמנם, הכרך הראשון אשר זה עתה יצא לאור על מסכתות כתובות וקידושין, הוכיח כי ניתן גם ניתן להדיר ספרים עתיקים וחשובים ולהועיל ללמד תורה לבני התורה.

המהדורה החדשה מצטיינת בהבלטת ראשי הפיסקאות על כל דף ודף, דבר שמקל על הלומדים למצוא את הפצם מיד. האותיות מאירות עיניים ומרחיבות את הדעת, כיאות וכיאה למעיינים ועוסקים בדברי תורה.

ציבור הלמודים יתענג עתה, עם הוצאת המהדורה החדשה של האליה רבה. בטוחים אנו כי בקרוב יודפסו גם שאר הכרכים של הא־ליה רבה ובכך העלה "ידיד הספ־רים" את הספר אלי כל צורב תורני ומעיין בסוגיות החמורות והמ־סובכות שבש"ס.

דרך אגב עלינו להעיר לכל ההוצאות והמו"לים המהדירים ספרי קדמונים, כי ייטיבו לעשות בלכתם אחר "ידיד הספרים" להדיר מחדש ספרים העולים על שולחן מלכים ולא להסתפק בצי־לום המהדורות הישנות, אשר נדפסו, כידוע, בשנים ההם בצימ־צום מקום ובהרבה ראשי תיבות וקיצורים — דבר המכביד ביותר על המעיינים והלומדים.

זהו חסד מיוחד הן עם המחב־רים שמלפני דורות והן עם ההוגים השונים בחיבוריהם היום הזה — להדיר בסדר חדש את הספרים האלה.

תשואות־חן ל"ידיד הספרים" בירושלים שאמנם נקט בהאמור, ובודאי יזכה לתודות וברכות של עולם התורה.

י. בן יעקב

"דבר יום ביומו" — מדריך שימושי יעיל במעגלי השנה תשמ"ט

קהל "מחזיקי הדת" דחסידי בלז מוציא לאור זה שנים אחדות לוח־שנה עשיר בהלכות ומנהגים, שכלאות עתים וזמנים, סדרי תפ־לות ושלל ידיעות נחוצות לכל יהודי באשר הוא — בא"י ובתפו־צות הגולה — פרי יגיעתו של המו"צ הרב הגאון רבי אליהו שמואל חיגר שליט"א (בעל "סוגה בשושנים") שהשכיל לשלב בלוח המגן הוראות והדרכות לכל צעד־מצעד שכל איש ואשה נתקלים בהם ומחפשים כתובת לבירור כיצד עליהם לנהוג ולע־שות. את המשימה הטיל עליו כ"ק אדמו"ר מבלז שליט"א, ועלתה יפה בידו, כפי שניתן לל־מוד מתגובות הציבור המתייחס ללוח באהדה ובחביבות.

עכשיו לקראת השנה החדשה יצא לאור לוח תשמ"ט בתוספת הרבה שכלולים וחידושים שעש־אהו יצירה שלמה ומתוקנת. בלוח משובצים מעשה־אמן מנהגיהם של אדמו"רי בית בלז לדורותיהם, בלוחי סימון מיוחד, אך עיקר וחובו כמלוד שוה לכל נפש — אף למי שאינו חסיד בלז — ההוא כעין קיצור שו"ע ובן־לויה לאיש מן המצוי בכל יום מימות השנה והפרט בחגים וזמנים. מפליא להיווכח כיצד הרהמ"ח נתן דעתו על כל היכא־תימצי ואפשרה רחוקה העלולה להיווצר ולעורר שאלות הלכתיות הדורשות פתרו־ן, ולפעמים כשהשעה דחוקה אף ת"ח מובהק מחפש ספר־עזר כזה שיזכיר נשכחות מדברים הפשו־טים איך יש לנהוג וכיו"ב. עוד הוסיף ושיבץ פיסקאות מספרי יראים, דברי מוסר ואגדה מקדמאי ובתראי, לתבל הדברים בקודש של חלוות, ולעורר לבב המעיין בשעה המתאימה.

ברכה בפני עצמו קובע הקו־נטרס "סדר הפרשת תרומות ומ־עשרות" שנכלל הפעם בסוף ה"לוח". לא נתיימר לחוות דעה על טיב ההכרעות ההלכתיות, בע־נינים שנחלקו בהם הפוסקים או בעלי המנהגים, אבל חוקה על חבר בעל הוראה מובהק שכל תורה ב"לוח" שלו יש לה בית־אב וכל תג הועבר בודאי על־ידו בכור המצרף: וכדאי הוא לסמוך עליו אף שלא בשעת הדחק, עיון קל ומופדף בספרו די בו כדי להעמי־דך על המלאכה היסודית, והיא בעיקר חכמה, שנעשתה על ידו.

הרהמ"ח מעלה בשער ה"לוח" הנוכחי את זכר אביו הגה"ח רבי הלל חיגר זצ"ל, נאמן ביתו של האדמו"ר מהר"א מבלז זי"ע, ומ־ראשי החסידים משקמי ובוני העדה הקדושה פה בארצנו הק־דושה ב־50 השנים האחרונות. זכה רבי הלל שבנו, בדא כרעיה דאבוה, מזכה את הרבים בספרי הלכה חשובים וב"לוחו" דנן שחורג הרבה מעבר למסגרת הנפוצה של "לוחו" תורני. זהו למעשה ספר שלם בן 335 עמ' שממנו ילמד אדם ישראל כיצד לכלכל מעשיו דבר יום ביומו, ע"פ התורה והמ־צות. יבורך חילו.

א. ספרן

סלע
הדברות מזיקים
רשיון משרד הבריאות 197
עם ריח בלי ריח
ללקוחות ללא הוצאת כלים
מחלקה לפולש ולנקיון
03-473271 03-494336

"דרך בינה" על ספר "שופטים"

לא בכל יום אנו זוכים לתופעה כזאת של למדן ואיש הלכה המ־תפנה ליצור חיבור־פרשני — ועוד על ספר "סיפורי" מובהק כ"שופטים" בנביאים ראשונים. הרה"ג ר' אברהם שושנה, מן הבולטים בין תלמידי החכמים בעולם הישיבות באמריקה, נודע עד כה בשדה היצירה התורנית כמי שהתמחה בההדרת שורה נכבדה של ספרי ראשונים וקדמו־נים למסכתות שונות.

בחיבורו החדש — "דרך בינה", פירוש מקיף על ספר "שופטים" — מתגלה כחו לא רק בתחום הלמדנות וההלכה, אלא גם בתחום הפרשנות בתנ"ך. טיבו של המחבר ונסיבות התרקמותו של החיבור הזה מבטיחים, עם זאת, שגם הנטיות הלמדניות וההלכתיות יבואו לידי ביטוי נאות לצד הפשט, במטבע משלים ופו־קח עיניים ובלי להכביד על תב־ליתו ועל היסודו.

הקדמת המחבר מגלה לנו, כי ראשיתו של מעשה הספר הזה בשיעורים שהשמיע לפני תלמידים וחברים מקשיבים, צורבים ואבר־כים שעיקר עיסוקם בש"ס ופוס־קים, שביקשו להתקרב אל המקרא ומפרשיו. הרקע הזה מחזק עוד יותר את התועלת המזומנת ממנו למתנבים ולמעיינים הרציניים. אין ספק, שהתנסות ישירה וקבועה בהתעמתות עם הצורך להסביר את הדברים בטוחה מיידי, לתל־מידים שיודעים להתבע ולהקשות, מעניקה מימד חיוני ויתרון ראשון במעלה למי שנטל על עצמו להחבר ספר פרשני יסודי, בנושא הראשון.

כל מי שלמד תורה או נ"ך ב"מחזור שני", במיוחד כשמדובר בחלקים הסיפוריים, צריך להיות מודע היטב לבעיות הנובעות ממיפגשם הקודם של התלמידים עם הסיפורים האלה בגיל צעיר. אפילו כשעוסקים בתלמידים בוגרים קשה לעקור את מושגי הילדות שקנו שביתה ראשונה בדימיונם המתפתח. רק מורים יוצאים מן הכלל יודעים להחזיר גם בכיתות היסודיות את הגישה הראויה ואת המושגים ההולמים את ה"סיפורים" וה"אישים" הנ־למדים. (וכאן, אגב, מקום להדגיש שוב את האחריות הכבדה המוטלת על צורת הגשתם של "סיפורי התורה" עוד בגן הילדים.)

ואם הקושי קיים בכל החלקים הסיפוריים בתנ"ך, הרי הוא בולט במיוחד בספר כ"שופטים". לכ־אורה מדובר בסיפורים קלים ומו־תקים — אך אפילו ברובד הזה מתעוררות שאלות קשות ועמוקות. בלי איזמלי הניתוח החודרים של חז"ל, ושל הפרשנים הגדולים ובעלי המוסר הפוסעים בעקבו־תיהם, אי אפשר להבין את כוונתם ואת משמעותם האמיתית של הכתובים — ובודאי שלא את הלקח העמוק שלהם. ולשם כך צריך לדעת להבחין גם בדקויות המסתתרות בפשט ה"פשוט".

פרשיות כמו הכיבוש הבלתי מושלם של הארץ והסיבות הסותרות לכאורה הניתנות לכך בתורה לעומת האמור בספרי "יהושע" ו"שופטים"; יפתח והתנהגותו; שמשון; פסל מיכה; פילגש בגבעה ועוד ועוד, נשארות סתומות בלי המפתח שניתן בידי חז"ל וגדולי המפרשים. אך ההד־מבוים האלה אינם גלויים תמיד לעין, כשם שאינם מורכבים על אתר. נחוצים עין חודה, בקיאות ומומחיות מקיפים, ועל כולם מסורת עיקבית של קבלה מוסמ־כת, כדי לגלות את הרמזים, הניצ־וצות וההשלכות הפזורים במ־קומות רבים ושונים וכדי למצות מהן את הפנים הנכונים.

חיבורו של הרה"ג ר"א שושנה עונה על צורך חיוני, והוא יתקבל בהערכה ובהכרת טובה עמוקה על ידי כל לומד רציני — ובפרט על ידי מורים ומלמדים היודעים את כובד האחריות שבהוראת ספר כ"שופטים". זהו חיבור שנעשה במבט מקיף, בהבנה מעמיקה וברגישות המתבקשת למילויה הנאמן של משימה כזאת. יש בו גם פרשנות מפורטת לכל פסוק וגם הערות עקרוניות מאירות עי־ניים ומרחיבות אופק, המדריכות את הלומד ביד אמונה להבין את רקע הדברים, את משמעותם ואת הלקח שיש ללמוד מהם.

במידה רבה מבוסס החיבור על מיצוי עשיר של באורי הקד־מונים בצורה שיטתית ובהירה ובסיגנון שוטף. תכופות מפנה המחבר את הלומד אל המקור גופו לעיון מרחיב ומשלים, או להצבעה על גישה חולקת. הוא מוצא את דרכו גם במקורות רבים שלא התייחסו ישירות לנשא הנ־דון, ושהוא משכיל לגלות בהם השלכות מאלפות על הסוגיות הנוגעות. בשעת הצורך הוא מע־מיד דעות מפרשים שונים זו מול זו ודן לפניהם, על מנת שהסוגיה תהיה שלימה מכל צדדיה, אך שוב בלי הכבדה יתירה.

קודמים לפירוש פרקי מבוא נרחבים העוסקים בעיקר במעמד השופטים ובסדר זמניהם, תוך פרישת יריעה עשירה והתייחסות למקורות הרבים הדנים בשאלות מסובכות אלה במאמץ להבהירם. בגוף הפירוש יש הקדמות מחכי־מות ורבות ענין לכל נושא מוק־שה, או כזה הטעון הבנת הרקע מבחינת הזמן המקום והקשר. המחבר מרבה בציון השוואות מקרוב ומרחוק המסייעות בהבנה או משליכות אור על רקע הדברים, טעמיהם ונסיבותיהם.

בתחתיותו להוציא דבר מושלם לא חסך המחבר מאמץ, תוך צלי־לה למעמקים ולמרחבים של שפע מקורות. ביסודות הפירוש, כמו בהקדמותיו ובהערותיו, ניתן למ־צוא את דברי חז"ל והמפרשים, במקומות רבים ושונים — לא פעם תוך גילוי הבקיאות מפתיעות בדרך הקשים. — לצד בעלי התוספות והראשונים בכל חלקי הש"ס, הרמב"ם בספריו השונים, הפוסקים ונושאי כליהם, המהר־ש"א, המהרי"ל ובעל העקידה, ועוד ועוד, כולל פרשנים אחרונים, משולבים דבריהם של גדולי הח־סידות ובעלי המוסר. כל מה שיכול להסיר תמיהה ולפקוח עיניים כדי לראות את הדברים בהיקף ובעו־מק. כיצד מעיד עליו רבו הגאון רבי מרדכי גיפטר, ראש ישיבת טלז בקליבלנד, בהסכמתו הלבבית החמה: "— — פרי יגיעה רבה בפירושיהם של רבותינו הראשונים וגדולי האחרונים ז"ל, ואף מילה אחת לא החסיר".

הספר רואה אור בהוצאת מכון "אופק" (אוצרות פירושי קדמונים), שהמחבר עומד בראשו, והוא מופץ על ידי "פלדהיים" — בית ההוצאה המצטיין תמיד בבחירה אנינה של חיבורים מועילים ובתשומת לב מקצועית מעולה ומרחיבת דעת — לא כל כך שכיחה אצלנו — גם בכל הנוגע לבחינות החיצוניות של הספרים שבאחריותו.

ראוי, בהזדמנות זאת, לציין בכלל את תרומתה המפוארת של המו"לות התורנית באמריקה בת־קופתנו, שהוכיחה את כוחה בשורה של מפעלים חלוציים ובעלי מעוף, במיגוון של יצירות יחודיות ומגוונות, המתמודדים בהצלחה עם צורכי הזמן והמקום. לפחות בכמה תחומים ראויים הם לעורר קנאה והשראה גם בקרב המו"לים התורניים בארץ.

יוסף לביא

לוין אפשטיין וכסלר
הוצאה לאור, ירושלים ת"ו
שמחים לבשר
על הוצאת
סליחות עם השלמה
כמנהג פולין
פורמט בינוני ונאה ביותר
עם ד"צ המדות
בטעמים
להשיג בחנויות הספרים
בהזמנות לפנות: 02-534005
ת.ד. 31695 י־ם
למוסדות הזמנות מרוכזות
הנחה

אין תחליף לעוצמת הפרסום
בלוח המודיע

ימי־קיץ - תחילתם וסופם

הרב שמחה אלברג, ניו־יורק

תפיסת העולם המקורית של היהדות, שהטביעה את חותמה על כל התחומים בחיים היהודיים, באה במיוחד לידי ביטוי בחודשי הקיץ. בשום עונה אחרת מעונות השנה אין רוח היהדות המי־יחודת זוכה להשפעה כה נכונה ומתואמת, כפי שזה קורה בימי הקיץ המאירים והבהירים: אם רוצים להבין יהדות, את לקחה ומסורה, די להתוודע אל "קונספציית הקיץ" שלה! ביסודה של התפיסה הזו עומדת השלווה המבוקרת שבה היא מקבלת את פני הקיץ השופע עליזות ועליצות ורוצה ללכוד את האדם בקסמיו וברשתו. וחוויות יהודית גבוהה בונה את האדם ומונעת מלהפוך אותו להיות עבד לגירויי הטבע שלו.

הבה נתבונן באמת באיזה עיניים מביטה היהדות על הקיץ העליז והמתרונן.

בימי־הקיץ המוצפים שמש־פז, כאשר הרקיעים טובלים בתכול והארץ עטויה באדרת ירוקה ורעננה של דשא רך, וכל היקום בוער בלהבות ארגמן של שקיעה הנולד מדי בוקר עם זריחת־חמה מתחדשת, עומד האדם היהודי בתוכו ובטבעו של נוף מקסים זה, עוצר נשימה לנוכח כל הפלאות הללו, מסתוחר מכל השקיעות והזריחות, כולו התפעלות מן ההרים הגבוהים והגאיות העמוקים והוא מצעק מעוצמת השתאותו: "מה רבו מעשיך ה'". לבו נמס בקרבו מרוב ערגה וכוסף לאין־סוף ונשמתו מתרוננת: "אומרה לאלקי בעודי". אבל לא יותר. התפעלות מהטבע צריכה להוביל לשיר האלקי הנצחי: "ברכי נפשי את ה'", אבל לא לנטיות תאוותניות ולדחפים בלתי־מבוקרים שמקורם בגירויים לא טהורים.

בימי הקיץ המופזים קרני־שמש, כאשר כל הבריאה מתעוררת למעין תחיית־מתים, כאשר תחיה של קיץ באה על העולם, ואילנות עטופי עלים כמו בטליתות מתנענעים ברוחות קלילות כתפלה חמה, שדות־תבואה מתרוננים בשמחת שבלים נולדות, נחשולי־מים נושקים לאדמה, הכל מלבלב ופורח, ואז גם האדם משתוקק לצמוח ולפרוח עם כל זה, אבל ברגע זה באה היהדות ומוכיחה חשבון קפדני. היא מגבילה ומרסנת את התאוות.

שמירה מעולה מפקידה היהדות על היהודי, שאולם הקיץ המוצף אור לא יאפיל על רוחו. הן ימי ראשית הקיץ, כאשר קרני־השמש מזהיבים בקושי את צמרות העצים, והן ימי שלהי־הקיץ, הנוטים להם בנסיסה אטית, חדורים מלנכוליה עמוקה. ימי־הספירה — עננה של עצב שפוכה עליהם. ימי־בין־המצרים — צל כבד של אבלות פרוש עליהם. וימי אלול — רטט של חרדה חודר בהם, ימי הספירה, ימי בין־המצרים וימי אלול, מלוים את תקופת הקיץ ומסלקים את העליזות שהקיץ מביא עמו.

בקמפ קיץ של פרחי אגודה בפרהי"ב.

* * *

הבה נלך לפי הסדר. בתחילת הקיץ, מיד לאחר ימי־הפסח, בימי האביב הנהדרים, כאשר הבריאה כולה היא כנולדת מחדש. ימי־קיץ תכולים שופכים את נהרתם, ולילות לבנה בנוגה לבן יוצקים גוון כסף על כל מקום בבריאה. זהו זמנם של הצמחים הנדחקים לצמוח ולגבוה יותר ויותר. האוויר מלא וגדוש ריחות של פריחה ובשם. נפתחים כל המעיינות תפתח לרווחה גם הלב האנושי, המש־תוקק ונכסף לרעננות חדשה של חיים ורוצה לשאוף לתוכו דליים מלאים שמחה. בדיוק כמו לבלובו המחודש של העץ, הצמיחה החדשה של כל עשב, של כל פרח, ענף ושיבולת, כן גם רוצה האדם להיוולד מחדש. זו, איפוא, תקופה שבה עלול היהודי להסחף בשכרון הניחוח של ראשית־הקיץ, ועל כן באה היהדות ומיעטה במקצת את צהלתו של הקיץ. תוגת ימי־ספירה מלווה את הקיץ, מפסח עד שבועות. היהודי מוגבל או ברגשות השמחה שלו והרבה דברים אינם מותרים באותם הימים.

בחודשי תמוז־אב, הקיץ הוא במלוא תפרחתו ותפארתו ופרוש בכל פינה ופינה; ימי תמוז לוהטים ולילות־אב מלטפים ברוח קרירה שובים את דמיון האדם. הם מדברים בשפה צורבת והאדם הדל עומד כשזרועותיו פרושות, מוכן ומזומן לקלוט עולם ומלואו לתוכו. אז, כדי שהיהודי לא ייסחף עם קסם־הקיץ, באה היהדות וציננה את חומו של הקיץ בתתו ליהודי את "שלושת השבועות", שתכליתם להגביל את היהודי שלא יתחבר לו יותר מדי עם עולם הקיץ העולז והצוהל.

בסוף הקיץ, בימי אלול, שאריות של ברק־הזהב של הקיץ עודן מנצנצות על העלים המיובשים. שמש מקוררת מתאורות אצל כל אחד בביתו. בינות־הערביים מבורכים בשלוה והלילות מלוחים רוחות קלילות עטופות רז. השמחה היא חרישית, יותר מתמדת. עומד האדם ובכל כוחותיו היה רוצה לאסוף לעצמו את מעט השמחה של הקיץ הפונה והולך לו. אבל אז באים ימי־אלול התובעים מהאדם חשבון. וכיצד עוד ניתן להימצא בהשראת רוח־הקיץ, כאשר הרטט הקדוש של הימים הנוראים כבר חודר־עובר בכל חדרי הלב?

* * *

אין זה מקרה שכל אותם ימים של אבלות חלים דווקא בתקופת הקיץ. ימים אלה מגלמים אידיאה גדולה והם מהווים סמל לאופיו של היהודי ההיס־טורי, שמבחינתו — כל הטבע תפלאותיו נעוצו כדי להעניק השראה להתפעמות אלוקית מול מעשי השם ולאמונה עמוקה במלכותו.

ימים עצובים אלה בתוך ים של שמחת־קיץ, משקפים את המהות האמיתית של היהדות, שיסו־דותיה אינם מושתתים על תכתיבי־טבע. אסור לו לטבע, על כל איתניו ועצמתו, להכתיב את מעשיו של היהודי. נהפוך הוא. על היהודי למשול על הטבע, גם כי חזק ועצום הוא.

הטבע כולו הוא תורה. הוא צריך להוביל לתורה כמו לאמונה, למוסר כמו למוסר. חז"ל אומרים: "אלמלא תורה, היינו למדים גזל מנמלה, עריות מיונה, צניעות מחתול ודרך ארץ מתרנגול" (עירובין,ק:). את כל המערכת ההלכתית הקשה והסבוכה של עריות, המהוה תפיסת־עולם מוסרית שלימה, ניתן היה ללמוד מיצורי־הטבע. צריך רק לדעת לראות את הטבע בעינים הנכונות ולהבין את הטבע בהבנה נכונה ובהירה. הטבע הוא ספר גדול ומקיף ביותר: "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית" (תהלים קד, כד). מלים אלה נאמרו על הטבע. החכמה העליונה באה לידי ביטוי בטבע. שמירת הטבע מהווה חוק אלקי מקודש שאסור לחללו (ראה "חבר מאמרים" לר' ירוחם זצ"ל, פ' בא). ולכן באמת, משום שימי־הקיץ קורצים בצבעי־קסם כה רבים־דרוש תחוק היה לתותם ולהגביל אותם באופן שיפעלו בהרמוניה עם רוח היהדות ולמנוע שעלות־הקיץ תשתלט על נשמת־הקודש של היהודי.

* * *

וכמה גדולים הגעגועים לימי־הקיץ של פעם? איפה ומניין לוקחים היום את ימי הקיץ הקדושים שבעבר?

עודני זוכר את היהודים יקירי עיירותי, אשר חיכו והמתינו בחוסר־סבלנות לקיץ הבהיר והמאיר, ובכמה שמחה שמימית־פנימית הם קידמו את פני הקיץ. וכל כך למה? לא כדי לזרוק מעל עצמם את עול העבודה היומיומית ולא כדי לטייל נטולי־דאגה על־פני שבילים מוריקים. יהודים עניים ותמימים חיכו ברטט ובציפיה לקיץ, כיון שאז, בימים המאירים והחמים, לא יהיו הפרעות ללימוד תורת ה'. בימות־החורף, קר היה בבית, ולא היה גזר־עץ כדי להסיק ולחמם. בימי־החורף מגיעים הלילות בצעדים מהירים. בקושי ראו זוהר של אור־יום וכבר נפל עליהם הלילה. בבית חושך ומי יכול להרשות לעצמו לקנות מנורת־נפט. היו, איפוא, יהודים נאנחים במרה: ביטול־תורה. הקור והחושך גוזלים ממנו את הזמן היקר ביותר, אוי, מה יהיה על הגמרא. אוי לי, כמה דפים של גמרא יתבעו אותי לדין שם, בעולם העליון...

כיוון שכך, היו יהודים עומדים ומצפים בדריכות קדושה לקיץ שיבוא, כמו שמחכים לאורח טוב. מילתא זוטרתא! אור רב כל כך ביום אחד, משעה שלוש כעלות השחר ועד לשעה שמונה־תשע בערב! לשם מה דרוש לי שפע כזה של אור — היה היהודי שואל לעצמו — אם לא כדי ללמוד בנהורותיו. חום כזה מציף את העצמות. שפע כה רב של פז נשפך מן השמש אל תוך תחומי הבית — לשם מה עולם־הבא כזה בעולם הזה, אם לא כדי ללמוד את תורת ה'? — היה היהודי מהרהר לעצמו.

זוכר אני, איפוא, ימים של קיץ, כאשר יהודים, מבוגרים וצעירים, היו באים כבר כעלות השחר אל בית־המדרש ובו ישבו עד לשעות המאוחרות, למדו, התפללו ושוב למדו. יהודים זכרו בימי הקיץ לפרוע את חובותיהם הרוחניים, אותם חבו בקור ובחושך החורפי, ומה שהחסירו בחורף — פרעו בקיץ.

ומתי יצא לו היהודי למסע של מנוחה באיזה יער ומה הוא לקח עמו, כיצד הוא עשה את מנוחתו וכמה הוא בילה את יום־המנוחה? יותר משלקח עמו מלבושים לגופו, הוא נטל עמו חפצים בשביל הנשמה. הוא לקח עמו מזוודה עם ספרים ומלבוש בידו. זה היה כל המטען שלו. כיון שמנוחתו היתה רוחנית. יותר משרצה לרפא את גופו, הוא התאווה להבריא את נשמתו. שם ביער, הרחוק משאון העיר, יכול היה היהודי להיות עם עצמו. להתפלל וללמוד יותר. ומתפלה שהיא יותר בכוונה, ומלימוד שהיה יותר בהתמדה, התחזק גופו. שביעות־רצון רוחנית הבריאה אותו גם גופ־נית. הנסיעה למנוחה ביער היה כיום־טוב בחול. ימי־המנוחה היו חגיגיים. ומה נהדר היה מחזה התפלה ביער. התפללו ביחד גם עצי היער וכל הציפורים צייצו אחריו, כמו אמרו אמן.

* * *

בחולין הסואן של החיים היהודיים באמריקה, אבדו לנו ימי הקיץ. כשם שימי־הקיץ של פעם היו מלאים וגדושים במעשים של קדושה, כן נהפך יום־הקיץ של אמריקה מגושם ביותר. מחכים בדריכות מתוחה לקיץ, מפני שהוא מביא עמו הרבה ריקנות, נבובות וחולות. מה שאנשים לא מתירים לעצמם לעשות בד' אמות של העיר, זוכה לסובלנות בתקופה של המנוחה. אכן, מבריאים את הגוף, אבל משכרים את הנשמה. בורחים מן הבית כמו מאיזה בית־כלא, מפני שרוצים להש־תחרר ממשמעת ומאחריות, והגרוע ביותר הוא, כי, את זה חושבים בתור נופש ושחיים כאלה מתוך התפרקות יביאו מזור לעצבים המתוחים.

ימי־הקיץ באמריקה מחכים לתיקון. השמש באמריקה מחממת לא בקרני־חמימות, אלא היא צורבת ושורפת, היא מכלה את מעט הרוחניות שאנחנו צוברים כאן במהלך כל השנה. גלי־הים זועפים נגד אלה שמביאים את הטומאה לתוכן: הים הוא מקור־מקורות הטהרה, ודווקא אליו מבי־אים את מלכודות הטומאה... הבה נתבונן לרגע ואז נראה, עד כמה מכהים את אור החמה בימי הקיץ. הבה נתאמץ לראות בשקיעות שביעות־הערבים את הפלא האלקי הגדול ובו נמצא מנוחה ומרגוע. יום־קיץ, כמה יפה הוא, אל נחללו בא־פקטים זולים.

ראשי ישיבות בשיחות תורניות עם טפים בקעמפ אגודה.

רבי אלעזר ברבי שמעון בר יוחאי
"אחד משני בני עליה שעליהם העולם עומד"

בצלאל לנדוי

לקראת כ"ה באלול — יום ההשתטחות על ציונו במירון

בין התנאים הקדושים, שהאירו לדורם ואורם מאיר והולך לדורות, מאז ועד עתה ועד בכלל, מעמד מיוחד לרבי אלעזר בנו של הרש־ב"י, שהוגדר ע"י אביו כאחד משני "בני העליה" שעליהם העולם עומד. קיבל תורה מפי אביו שגילה לו סודות עליונים, ומהן כאלו שלא יתגלו עד לימות המשיח. זכה וקיבל בהקיץ פניו של אליהו הנ־ביא. יחד עם אביו ישב במשך שתים עשרה־שלש עשרה שנה באותה מערה ושם קנו הודם והד־רם, וכדברי המקובלים נתקדשו בקדושת הגוף והנפש כשרפים וחיות הקודש.

במאמרנו הבא ננסה לעמוד על המקורות שהגיעו לידינו על כ"ה באלול כאחד הימים המיוחדים יומי דפגרא, שבהם משתטחים שומרי אמונים על ציונו במירון, אולם לפני כן נציין את המקורות בזוהר, בגמרא ובמדרשי חז"ל על מעלתו המיוחדת של רבי אלעזר ברשב"י בדורו ולדורות.

בזוהר חדש מסופר על סעודה גדולה שערך רשב"י לכבוד בנו ("ויתכן לכבוד כניסתו למצוות). רשב"י הזמין את חכמי המשנה לסעודה גדולה שעשה להם. קישט את כל ביתו בכלים יקרים, הושיב את החכמים בצד אחד והוא ישב בצד השני, והיה שמח מאד, לש־אלתם מהי שמחת רבינו ביום הזה יותר משאר הימים, ענה להם כי ב־יום זה יורדת נשמה קדושה עליונה לר' אלעזר בני, ובסעודה זאת תהא שמחתי שלימה.

הרשיב לר' אלעזר בנו אצלו ואמר: "שב, בני, שב, כי ביום זה אתה קדוש ובגורל קדושים". אמר ר' שמעון שם אחד ואש סבבה את כל הבית, יצאו החכמים וראו עשן עולה כל היום מן הבית. כאשר ר' יוסי ברבי שמעון בן לקוניא מצא את החכמים תמהים ועומדים בשוק, אמר להם מה זה, אמרו לו ראה עשן זה הוא מאש של מעלה, כי בזה היום מכתירים את ר' אלעזר בכתר קדוש, וראו החכמים ארבע כנפי נשר יורדים באש ומסבבים את ר' אלעזר ואת ר' שמעון אביו".

ישב שם ר' יוסי עד שנתעלמה האש ונכנס לפניהם ואמר להם סעודה זו תהא שלימה אמר לו שמעון "על מה אתה חושב", אמר ר' יוסי ליתן את בתי לר' אלעזר בנך, אמר רשב"י ודאי יהיה כך. קראו לחכמים ונתן לו בתו. ישבו שם ג' ימים ויגעו בתורה, ולא היזוז דבר סתר במשנה שלא למדם רשב"י.

רבי אלעזר שקד ביותר על התורה מפי אביו הרשב"י. וכך מסופר בזוהר שעסקו בתורה במשך יומיים שלמים "דהוו תרין יומין, ולא טעמו מידי, קרא על דא רבי שמעון "ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה, לחם לא אכל וגו' ומה אי אנן בשעתא חדא כך, משה דקרא אסהיד ביה ויהי שם עם ה' ארבעים יום וגו', על אחת כמה וכמה".

רשב"י מסר לרבי אלעזר בנו הלכות פסוקות בסוד החכמה העליונה, וכן גילה לו סודות התו־רה אשר לא גילם לשום איש ושלא נמסר לגלותם אפילו מפה לב, וכך מסופר שם "דהוא רבי שמעון הוה אמר שלש מאות הלכות פסוקות, ברזא דחכמתא עלאה, בפסוק ושם אשתו מהיטבאל וכו', ולא גלי לון אלא לרבי אלעזר, דהוה עמיה, בגין למנדע, דכמה רזין עלאין אינון בכל עובדא ועובדא דאיהי באורייתא, ובכל מלה ומלה חכמתא איהו, ואורייתא דקשוט בגין כך אינון מילין דאורייתא מילין קדישין אינון לאחזאה מינה נפל־אות, כד"א גל עיני ואביטה נפל־אות מתורתך" בתיקוני זוהר מוד־גש שאביו הרשב"י גילה לו סוד עליון שלא יתגלה אלא לימות המשיח.

לפי מדרש שמופלא למד תורה מפי רבי יוסי בן חלפתא, וכך מסופר במדרש תנחומא הקדום: "רבי אל־עזר בנו של רבי שמעון בן יוחאי שנפגש עם רבי יוסי בן חלפתא שא־מר לו "אתה משוש צדיקים ואין א־תה בין תורה" אמר לו ומה אעשה, א"ל מבקש אתה לשנות, אמר לו הן, התחיל מלמד אותו פרק אחד ושני ושלישי. הכניסו לבית הועד, ראה אותו רבי אמר לו "לזה הכנסת עמך", אמר לו "מקודתו של רשב"י הוא בא". העלה אותו רבי יוסי לצפורי, והיה שונה אותו. בשנה אחרת הוריד עמו ונכנס לבית הועד. התחיל משיב דברים שם וקרא עליו רבינו הקודש "פרי צדיק עץ חיים" — מי גרם לו שיהא בן תורה לא ע"י רבי יוסי בן חלפתא", ובהבות הימים הגיע למדרגות עליונות.

רבי אלעזר שנתלוה לרבי שמעון בברחו מפני הרומאים, נתחבאו במערה (בהקדמת תקוני זוהר איתא שברחו למדברא דלוד) ושם ישבו במערה י"ב שנים, ונע־שה להם נס ומצאו שם אילן של חרובין ומעין מים. כל היום פשטו בגדיהם וישבו בחול ולמדו תורה.

באותה מערה עמדו משה רבינו ואליהו הנביא ולימדו והשיגו שם השגות גדולות במראות אלקים, רשב"י ור"א בנו, בהיותם שם במערה הקדושה הזאת, עלו ונ־תעלו והשיגו שם השגות עליונות מראות אלקים, ושם קנו הודם והדרם ובעל "כסא מלך" מעיד (בפירושו לתקוני זוהר, תיקון כ"ב) "שנתקדשו רשב"י בצער מערה כשרפים וחיות הקדש בקדושת הגוף והנפש". רבי ותומאי "היסבא" הוא שראה בחזיון בצאת רשב"י ורבי אלעזר מהמערה וגילה לרבי פנחס בן יאיר את המדריגות הנעלות והוסיף שרבי אלעזר יאיר לעולם כולו.

כשיצאו רשב"י ובנו רבי אלעזר מן המערה מצאו אנשים שחורשין וזורעין אמרו "מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה" וכל מקום שנתנו עיניהם מיד נשרף. יצתה בת קול ואמרה: "להחריב עולמי יצאתם, חזרו למערתכם". חזרו וישבו במערה עוד י"ב חדש ואחר יצאו וכל היכי דהוה מחי רבי אלעזר היה מסי רבי שמעון ואמר לו "בני, די לעולם אני ואתה".

בספר הגלגולים לי"ן ע"ב מובא כי רשב"י גלגול משה, ור"א בנו גלגול נער משרת בפסל מיכה, שהוא בן גרשום בן משה. הנער היה בן י"ג שנה, לכן היו רשב"י ובנו במערה י"ג שנים ולמדו תורה לתקן הנער. ולכן כתיב בתורה "שם האחד אליעזר ולא אמר ושם השני אלא רמז לר"א ב"ר שמעון תיקון לנשמת גרשום, בנו של משה רבינו.

כן מסופר בזוהר (חלק ג נט"ס) דרשב"י, בנו ר"א ובני החבורה, נתארחו אצל רבי פנחס בן יאיר. רשב"י כיבד את בנו רבי אלעזר בכיבוד התורה ואמר לו "אלעזר קום בקיומך ואימא מלה חדתא לגביה דרבי פנחס ושאר חבריא". כדי לקיים מצות כיבוד אב אשר כבדהו, התחכם רבי אליעזר ופתח ואמר ד"ת ובהמשך אלו נדב ואב־יהוא אקדימו בחיי דאבוהון לאקרבא, מה דלא אתמסר להו, ומלה דא גרים להון דטעו ביה כו', ומה הוין בני אהרן על דחזיקו שעתא בחיי אבוהון גרמו לגרמ־יהו כל כך. אנא לגבי אבא ורבי פנחס ושאר חבריא על אחת כמה וכמה. אתי רבי פנחס נשקיה ובר־כיה ואחר אמרו ד"ת על השולחן רבי שמעון בר יוחאי וכל אחד מחבריא.

על אליהו הנביא נמסר, אשרי מי שראה פניו בחלום אולם זכה רבי אלעזר בר"ש הנפגש בהקיץ עם אליהו וכן נמסר בזוהר חדש פרשת לך לך רבי אלעזר בר רבי שמעון פגע ביה אליהו בדיוקנא דסבא חדא, ואתם ילד, שהיו צריכין לעבור על גשר כדי לעבור לגדה השניה של הנהר. ושם מובאים דבריו של אליהו הנביא בדמותו של הסבא, על מעלתו של רבי אלעזר בעולם הזה ובעולם הבא.

אביו הרשב"י העיד עליו (שבת לג) "די לעולם אני ואתה" וכן אמר רשב"י (סוכה מה). "ראיתי בני עליה והן מועטין אם אלף הן — אני ובני מהן, אם שנים הן

— אני ובני מהן", אם שנים הן — אני ובני הן". הדברים נשנו בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ב) "ראיתי בני עה"ב ומועטין הן. אי תלת הן — אנא וברי מנהון, אי תרין — אנא וברי אינון".

הדברים נשלשו בזוהר (בה־שמטות סי' י"ן) שם מסופר: "זמנא חדא נפיק ר' שמעון וחמא עלמא דחשיך ואפיל ואסתתם נהוריה, א"ל לר' אלעזר בריה "תא ונחמי מה בעי קב"ה למעבד בעלמא". אזלו ואשכחו חד מלאכא דדמי לטורא רברבא ואפיק תלתין שלהובין דנורא מפומיה. א"ל ר"ש מה את בעי למעבד א"ל בעינא למחרביה לעלמא, בגין דלא שכיחי תלתין זכאין בדרא, דהכי גזר קב"ה על אברהם דכתיב (שם ט"ו) "והיו יהיה" בגי' תלתין. א"ל ר"ש במטו מנך זיל קמי קב"ה, ואימא ליה "בר יוחאי שכיח בארעא". אזל ההוא מלאכא קמיה דקב"ה ואמר ליה "מאריה דעלמא, גלי קמך מה דאמר לי בר יוחאי א"ל קב"ה "זיל אחריביה לעלמא ולא תשגח בבר יוחאי". כד אתא חזייה ר"ש למלאכא א"ל אי לא תזיל בגינא עלך דלא תיעול לשמיא, ותהוי באתר עזא ועזאל, וכד תיעול קמי קב"ה אימא ליה אי לית תלתין זכאין בעלמא להוון עשרין דהא כתיב "לא אעשה בעבור העשרים", ואי לית עשרים להוו עשרה, דהכי כתיב "לא אשחית בעבור העשרה", ואי לית עשרה זכאין, להוון תרין דאי־נון אנא וברי, דהכי כתיב "על פי שנים עדים יקום דבר" ואין דבר אלא עולם דכתיב בדבר ה' שמים נעשו".

במסכת סוכה כ"ה ע"ב מובאים דברי רשב"י "יכול אני לפטור את כל העולם כלו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואלמלא אלעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו". רבי יעקב צבי יאליש בעל "מלוא הרועים" מפרש דברי רשב"י אלו כי מי שדבק בג' ספי־רות ראשונות (כתר, חכמה בינה) יכול לתקן כל ימי הארץ מעת הבריאה ועד עכשיו (קהלת יעקב, ערך אשם).

רשב"י הבזין במעמד הנעלה של בנו וכך פנה אליו "אלעזר ברי האי רוח נבואה שריא עלך" וכן בתיקוני זוהר (תי' ס"ט) "אמר רבי שמעון "בריך ברי לעתיק יו־מין, דהא רוח קודשא אתער לגבך. לגלאה הכא, מדורשין דלא אש־תמעו עד השתא". רבי אלעזר, שסיפר על כך לחבריא שישבו יום אחד אתרעא דלוד מה שראה ביום ההוא, ואמר אז "כולא נבואה עלאה הוא, כולא איהו ברזא דחד כמתא, ובעא קוב"ה לאחזאה לן. סתרי עלאי דהוא עביד, ההי"ד כי לא יעשה ה' דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים", וחכימי עדיפי מנביאי בכל זמן, דהא לנ־ביאי, לזימנין שדת עלייהו רוח קודשא, ולזימנין לא, וחכמי לא אעדי מנהון רוח קודשא, אפילו רגעא חדא, ועוד דידעין מה די לעילא ותתא, ולא בעו לגלאה. אמר רבי יוסי כולא חכמתא, ודר כמתא דרבי אלעזר יתיר מכולהו".

זקנו רבי פנחס בן יאיר אף בירך אותו, שכמו בימי אביו הרשב"י, כך גם בימיו לא יראה הקשת: "יראה בטוב ירושלים כל ימי חייך, דלא יתחזי קשת ביומך כמה לאבוך, ודאה בנים לבניך דהוי חסאין חסידין קדישין"(זוהר ח"ג ל"ין).

גם עופות השמים, הוא ידע והבין את שיחתם, הפליגו בשבחו, וכך מסופר בזוהר (ח"ב כ"ח ע"א): "רבי חייא הוה יתיב יומא חדא באבבא דתרעא דאושא, חמא ליה לרבי אלעזר חד קטפירא (עוף שיש בו גוונים נאים ולפרוש הרמ"ק קורין אותה מבשרת) טאסא גביה. אמר ליה לרבי אלעזר "משמע דאפילו באורחין כולא־ואבין למיהך אבתרך". אהדר רישא וחמא ליה, אמר "ודאי שליחותא אית גביה" דהא קב"ה בכולא עביד שליחותיה, וכמה שליחין אית ליה לקוב"ה".

רבי אלעזר השתמש בהן לבי־צוע שליחויותיו: "יומא חד מטא לגבי רבי אלעזר, שריאת וקא מצפצפא קמיה, א"ר אלעזר יונה כשרה מהימנא הוית תדיר בשלי־חותך, זילי ואימא ליה הא חבריא אתאן לגבך, ואנא עמהן, וניסא יתרחיש ליה לתלתא יומין, ולא ינפול עליה רחילה, דהא בחדוה אנן אזלין לגביה". אתיב [והיינו] זמנא אחרא, ואמר ר"א "לא חזינא סגיא ובאיש בעיני סגי, על הד ומתא מליא דאתיהיב תחותיה ויוסי שמיה. אזלית ההיא יונה מקמיה האינון חבריא אזלו, אמר ר' אבא מאי האי תהוא 'סגי מסה דתמינא אמר ליה ר"א לרבי אבא יונה דא אתחזית לגבאי בשליחות היה דרבי יוסי. חמי דאיהו בבי מרעיה וידענא מהאי יונה דאשת־זיב, וחלופא אתייהיב עליה ואת־סי".

כאשר הערב הגיע אמר לו רבי אלעזר שהוא שמע כבר מפי היונה על פטירת רבי יוסי דפקיעין ופנה לבני החבורה: "חבריא, נ־זול ונגמול חסד לרמונא דהוה מליא מכולא, ורבי יוסי דפקיעין שמיה, איהו דהא אסתלק מעלמא דין, ולית מאן דזהי לאשתדלא ביה". (ח"ג רד ע"ב).

במס' ב"מ פ"ג ע"ב מובאים חי־לופי הדברים בינו ובין רבי יהושע בן קרחה. רבי אלעזר הסביר לו "קוצים אני מכלה מן הכרם". מקובלים מסבירים כי רבי אלעזר לשיטתו (זהר ח"א ס"א) שאמר "לית חדוה קמיה קוב"ה כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא, ואינון דארגיזו קמיה הה"ד ובאבוד רש־עים רנה, וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא חדוה ותוש־בחתא קמי קוב"ה", כמובן לאחר שנתמלא סאתם. רבינו בחיי אף מוכיח (פ' משפטים עה"פ וכי יזיד איש וגו') "ויש לנו ללמוד מכאן כי כליון הרשעים הכרתם מן העולם ועשיית משפט, נבחר לה' מזבח", אולם רבי יהושע בן קרחה טען עמו "יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו" אך אכמ"ל.

ענין מיוחד בהעזרו של בעל "סדר הדורות" כי נוסף על בתו של רבי אלעזר, שנשלחה ע"י אמה "לכי וראי את שלום אביך", היה לו בן בשם יוסי שלא נהג כשורה. רבי, שהשתדל להחזירו למוטב מסר אותו לרבי יוסי בן לקוניא אחות דאימיה. בעל "עדן ציון" מוסיף שהוא בעל תשובה גדול. כן נמסר שם שהיה חכם כאבותיו ושוה להם אך לא נקבר עמם במערה שלא היה בצער מערה עמהם.

על ציון רבי אלעזר במירון.

בשנותיו האחרונות עלי אדמות קיבל עליו רבי אלעזר יסורים גדולים. בכל יום היו מוציאים הימנו כמה ספלים של דם ומגלה, ובכל זאת היה עוסק בתורה כל היום, אך אשתו לא הניחתו לילך לביהמ"ד, פן ידחקו אותו רבנן, וכך נהגה ימים רבים. יום אחד שמעה אשתו שהוא בעצמו קורא ליסורין לבוא אליו אמרה "את כלית ממון של בית אבא".

לפני שנסתלק מן העולם אמר לאשתו "יודע אני שיש בלב חכ־מים עלי, שנתפסו גנבים על ידי, והיו בהם שהיו קרובים אליהם, ולא יעסקו בי כראוי. על כן השכיבני בעלייתי, ואל תפחדי ממני".

בהתאם לגמרא (ב"מ פ"ד ע"א) שכב רבי אלעזר בעליה לא פחות מח"י שנים, ולא יותר מעשרים שנה, עד שהובא למנו־חות, וכך מסביר שם המהרש"א: אע"ג דקבורת המת מצוה היא ועובר בלא תעשה, כדאמרינן בפרק נגמר הדין, מ"מ לא היה חש ר' אלעזר על הקבורה, דאיב־עיא להו התם "קבורה משום בזיונא או משום כפרה, והוא כבר בא לידי נסיון, שאין רמה ותולעה שלוט בו ולא יבוא לידי בזיון, וכפרה נמי לא היה צריך, דיסורין שהיו לו היו ממרקין ומכפרין עליו".

אשתו הוסיפה לספר "כשהייתי עולה לעליה עיינתי בשערו, כש־היתה נתלשת שערה היה יוצא דם. יום אחד ראיתי תולעת יוצאת מאזנו וחלשה דעתי. נראה אלי בחלום, ואמר לי שלא כלום הוא אלא יום אחד שמעתי בזיונו של ת"ח ולא מחיתי כראוי".

יום אחד כאשר אשתו של ר' אלעזר התקוטטה עם אחת השכ־נות התפרצה זו בקללה: "יהי כבעלך שלא ניתן לקבורה". שמעו חכמים את הדבר ואמרו "אין דרך ארץ שיהא בבזיון זמן מרובה כל כך". לפי המדרש (קהלת רבה פרשה י"א ב) נראה הרשב"י בח־לום לבני מרון: "עין יפין אחת שהיתה לי ואין אתם נותנים אותה אצלי". כאשר המירונים רצו להבי־א את ר' אלעזר, יצאו כנגדם אנשי גוש חלב במקלות ובציצוות. לפי נוסח אחר היה זה בכפר עכב־רא. רשב"י נראה אליהם ואמר להם: "פרידה (יונה) אחת יש לי ביניכם, ואי אתם רוצים להביאה אצלי". הלכו חכמים להתעסק עמו ולהביאו לקבורה. ולא הניחו בני עכברא להוציאו מאצלם, מפני שכל אותם השנים שהיה שוכב בעלייתו לא חיה רעה לעי־רם.

התחכמו החכמים ובערב יום הכפורים כשכולם היו טרודים, שלחו לבני כפר אחד שהיה סמוך למקום (בירייה), העלוהו על מטתו והביאוהו למערת אביו. כשרצו להכניסו ראו שם נחש המקיף את המערה וזנבו בפיו.

מהרש"א מזכיר את הגמרא (ב"מ פ"ד) "דהדרא ליה עכנא" לרמוז שלא מת זה אלא בעטיו של נחש ולא בעוונו, דכבר בחייו היה לו צער מערה ונתמרקו עוו־נותיו דיסורים ממרקין, ולזה היה ראוי רבי אלעזר ליכנס אצל אביו שהי לו עמו צער מערה, ומת ג"כ בעטיו של נחש".

לפי נוסח אחר ליוו את הארון "ויצאו שני נחשים של אש והת־חילו מהלכים לפניהם אמרו זהו השעה שאנו מביאים אותו, וכיון שהגיעו למערה עמדו להם שני הנחשים בצד. אמרו מי יכנס ויביא אותו? אמרה אשתו אני נכנסת ומביאה אותו, שיש לי סימן בו. נכנסה להב"א ומצאה את התולעת יושבת ומנקרת אחורי אזנו, רצתה להרים אותו שמעה בת קול אומרת "הניחו לבעל חוב שיגבה את חובו", הביאוהו ותנוהו אצל אביו. מאותה שנה לא נתגלה ר' שמעון.

בספר "הילולא דרשב"י" מק־דיש המקובל רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות קונטרס מיוחד בדבר "סיבוב מנוחת רבי אלעזר ברבי שמעון בן יוחאי" "—מה שבודדתי והעליתי בעזהי"ת מדברי חז"ל, בענין סיבוב מנוחתו מיום פטירתו, עד שהובא אל מקום מנוחת כבודו הנכונה, לבית עלמין דמערתא דאבוהי במירון". קונטרס זה נכלל גם בהוספות לספרו "מאמרי דרבי אלעזר דרשב"י", ובו הוא מפרט "תשעה דקדוקים נראין ומצטרפין כאן, אשר אי אפשר לעבור עליהם בדומיה, ומצוה לבארם, וביחוד הסתירות הנמצאים בהם, בגופא דעובדא".

הראשון בכבודו, להבין הלשון שאמר ר"א לאשתו: "ידענא בד־רבנן דרתיחו עלי ולא מיעסקי בי שפיר", איזו מין "התעסקות שפיר" חשב ר"א שלא ידעו רבנן, אנשי עירו ומקומו, להתעסק כמו. וגם וכו' האם ח"ו התנא הקדוש ר"א היה רודף אחר הכבוד המ־דומה, ורצה שאחרי פטירתו יעשו לו התעסקות שפיר ר"ל לויה שפירא". לענוותו של רבי אלעזר יש להוסיף את המסופר בזהר, (הובא לעיל) שלא רצה לפתוח בדברי תורה במעמד אביו ויתר בני החבורה.

הריא"ז מרגליות, המעיר שהרח"א ממונקאטש דן בדבר ומזכיר את דברי רבי משה קורדו־בירו, מוסיף "אבל אחרי נשיקת עפר קודש הקדושים של הרמ"ק זללה"ה לא זכיתי להבין עיקרי הדברים", אך ממשיך "ובזכות רבה

(המשך בעמוד י"ד)

אם תרצו,
מסיפולוקס יצא
יותר מסודה...

גזוזי סיפולוקס
שתיה קלה ובריאה

„סיפולוקס" מכריז על מבצע ענק
החלף ישן בחדש במעט ללא תמורה
הבא את מכשיר הסודה הישן שלך מכל סוג שהוא ותמורת 25 ש"ח בלבד (במקום 50 ש"ח)
תקבל סיפולוקס משפחתי משופר בשלל צבעים המכיל 2 ליטר מתוצרת „כחול־לבן"
ובנוסף תקבלו מתנה חבילת „גזוזים" הממתיק המהפכני של „סיפולוקס" (ללא סוכר)
זכרו! מכשיר הסיפולוקס נוח וקל לשימוש, היחידי הנכנס ישר למקרר, וללא סיכונים,
„סיפולוקס משופר" מגידה ופתיחה קלה
להשיג ברשתות השיווק, בחנויות מובחרות ובתחנות השרות שלנו:—
ת"א רח' יגאל אלון 106 טל. 03־336011
חיפה רח' הבנקים 13 טל. 04־521681
ירושלים רח' שמאי 16 טל. 02־227004
באר־שבע רח' העצמאות 31 טל. 057־76010
אילת רח' התמרים 121 טל. 059־72443
ובכל חנויות המכלת בארץ

مكان الأصل

הרב בנימן זילבר

ערי מקלט - ואלול

ה״אלול״ — זה כולו רמז וסוד ואין זה מקטין הערך של אלול. מלבד שרמז היא מחלקי התורה שנמסר בפרד״ס יש בזה טעמים. ר״ה עצמו שהוא יום הדין אינו מפורש בתורה, אלא ברמז וכמו שכתב הרמב״ן בפי׳ על התורה בפרשת אמור ובדרשתו על ר״ה, ובצטט דברי המהרי״ת הגדול ורבינו יהונתן אייבשיץ ז״ל, כי דבריו שזה לכל נפש (נתבקש בישיבה של מעלה ביום כ״א אלול תקכ״ד). כי זה חסד וטובה לכלל ישראל מפני שאילו הי׳ מפורש בתורה שהגוים מאמינים בו הי׳ נתודע גם לאומות העולם שר״ה הוא יום הדין ויום הפקודה לכל השנה היו חוזרים בתשובה, כי הם קרובים לתשובה יותר מישראל, כמו שי״ד מה שסרב יונה הנביא לנבואות על נינוה והי׳ קטרוג על ישראל, ולכן העלים מהם תמסרו בתורה שבע״פ שאין להם שייכות בו.

נלמד מדברינו דאע״פ דיום הדין הוא לכל העולם גם לאומות העו־לם; ״כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון״. אבל ה״ראש השנה״ עצמו עם כל מצוותיה זה חסד ומתנה לכלל ישראל לזכות בדין כמו שאומרים בתפלה: ״ותתן לנו — באהבה את יום הזכרון הזה״. ראה לשון הזוהר מה שאומרים לפני התקיעות: ״ואף על גב דקודשא בריך הוא רחים לי׳ לדינא כדכתיב אני ד׳ אוהב משפט נצח רחימו דבנוי לרחמא דמשפט״. ובכלל זה גם אלול, זה רק אם מנצלים טוב את המתנות האלו.

הרמז של ״אני לדודי ודודי לי״ זה מפורסם, אבל זה המדרגה הכי גדולה באלול שהרי זה כתוב בשיר השירים שהוא קודש קדשים ולזה צריכים הכנות, ויש ללכת מדרגא לדרגא, ולזה יש עוד רמ־זים, והרמז הראשון להכנס במצב של אלול הוא מצות ערי מקלט שבפ׳ שופטים, ועיקר הרמז הוא במצות ערי מקלט שבפ׳ משפטים: ״ואשר לא צדה והאלקים אנה לידו ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה״ (שמות כא יג), ״אנה לידו ושמתי לך״, נוטריקון אלול.

מה זה ״אנה לידו״ הלוא זה לכאורה היפך הבחירה (וע׳ רש״י בשם הגמרא מכות) ופשטות הדברים הוא כמו שכתב האבן עזרא (וכעין זה בספורנו וה״ל מבקש סבות ועלילות (אנה מלשון כי מתאנה הוא לי, שם) והנה טעמו שהשם סבב לו זה בעבור עון אחר שעשה כדי שיעלה ממ־קומו, וכתיב לא יאונה לצדיק כל עון עכ״ל. וכ״ה ברש״י מכות דף י א ד״ה לתלמיד.

וביאור הדברים הוא ע״פ מה שכתב הרמב״ם בפ״ו מהל׳ תשו־בה. לאחר שמאריך בפ״ה לבאר את ענין הבחירה שהוא כפשוטו וכמשמעו: ״שאין הבורא כופה בני האדם ולא גוזר עליהן לעשות טובה או רעה, אלא הכל מסור להם״. ״ודבר זה עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצוה״ (לשון הרמב״ם שם הל׳ ג׳). ״רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו״. (שם ה״א). וכתב הרמב״ם (בפ״ו ה״א): ״פסוקים הרבה יש בתורה ובדברי נביאים שהן נראין כסותרין עיקר זה ונכשלין בהן רוב האדם ויעלה על דעתך מהן שהקב״ה הוא הגוזר על האדם לעשות רעה או טובה ושאין לבו של אדם מסור לו להטותו לכל אשר ירצה״ וכו׳, ועי״ז מאריך לתרץ שלא יהא זה סתירה להיסוד של בחירה, ומסיים (בהלכה ד׳) ״ואפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין לפני דיין האמת שיהא הפרעון מזה החוטא על חטאים אלו שעשה ברצונו ומדעתו שמונעין ממנו ואין מניחין לו רשות לשוב מרשעו״ וכו׳. ומילא הי׳ מקום מה הענש, שכאילו לוקחים ממנו כח הבחירה!! עי״ן כתב הרמב״ם (בהלכה ד׳) הו״ל וכענין זה שואלין הצדיקים והנ־ביאים בתפלתם מאת ה׳ לעזרם על האמת כמו שאמר דוד הודיע ד׳ דרכך, כלומר אל ימנעוני חטאי דרך האמת שממנה אדע דרכך ויחוד שמך ע״כ.

וזה הכוונה של וד׳ אנה לידו שגם הצדיקים והנביאים מפחדים מזה שלא יגרמו העונות שלוקחים ממנו כח הבחירה, וזה הסוד של אלול שמצד אחד יש לפחד שלא יהיה בכלל אנה לידו ומצד שני אין יאוש ויש תקוה: ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה, כלומר יש מקום איפה לנוס וזה האלול. נפש האלקים היא לא מוגבלת, יתכן שניהם ביחד. מאה אחוז של פחד ״אנה לידו״, ומאה אחוז תקוה ״ושמתי לך״ (כעין שכתב רבינו יונה בתחילת ברכות הגילו ברעדה כתיב).

זה לא בתור דמיון בעלמא, שאנו מדמין אלול לערי מקלט, אלא דבר אחד הוא, בא זה ולומד על זה. מה שלמדתי מדברי החינוך שאין הגלות של ערי מקלט בתור עונש וגם לא רק כדי להנצל מגואל הדם, אלא שמתבטא בזה ה״טוב וישר ד׳ על כן יורה חטאים בדרך״ שההורג נפש בשגגה דהתורה קוראת לו רוצח, הגלות יתקן אותו להגיע אל השלימות, זאת אומרת הגלות הוא בתור מחנך, ומדריך. דבין אם נאמר ד״אנה לידו״ כרש״י מהגמרא, דהורג נפש בשגגה בלא עדים, בין אם נאמר כהאבן עזרא, ועוד דיש עליו חטאים שזה גרם שלא ישמרו אותו מזה, מ״מ אף על פי דענין רציחה עון גדול עד מאד שבו השחתת העולם וחמור משאר עבירה בשוגג, מ״מ לא הגיע עונשו כמו אלו שמביא הרמב״ם שנאבדו מן העולם, כיון שנעשה בשוגג, לכן יש תקנה בג־לות.

ח״ל החינוך במצוה ת״ח: שורש מצוה זו ידוע הוא כי שבט הלוי מבחר השבטים ונכון לעבודת בית ה׳ ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וכרמים, אבל ערים הי׳ צריכים להם עכ״פ לשבת הם ובניהם וטפם וכל חיותם ומפני גודל מעלתם וכושר פעלם וחוין ערכם נבחרו ארצם לקלוט כל הורג נפש בשגגה יותר מארצות שאר השבטים, אולי תכפר עליו אדמתם המקודשת בקדושתם (והאריך עוד שם ובפרשת הר סיני).

ולפיכך ערי הלוים קולטים לפעמים גם באינם ערי מקלט. ועל הפסוק ״ושמתי לך מקום״ פירש״י בחומש בשם הגמרא: אף במדבר שינוס שמה ואי זה מקום קולטו, זה מחנה לויה״.

וראיתי עכשיו שאפשר ללמוד ממנו דערי מקלט זה בחינת מקדש שהבליעתו ״ושכנתי בתוכם״. בלב של כל אחד ואחד, ובעיקר אינו מובן. מה שכתוב בפרשת ואתחנן (ד׳, מ״ה) ״אז יבדיל משה שלש ערים (עיי״ש רש״י בשם הגמרא) דלמה הפסיק בענין של ערי מקלט בין מה שכתוב קודם ״אתה הראת לדעת״ (עי׳ פירש״י שכולם ראו שפתח להם שבעה רקיעים) ואח״כ כתוב ״וידעת היום והשבת אל לבבך״, ואחר ערי מקלט כתוב ״וזאת התורה אשר שם משה״ שזה מוסב על עשרת הדברות שכתוב אח״כ ועל שאר התורה (עי׳ באור משה להגה״ק אדמו״ר מאוזרוב זצ״ל אין הס׳ כעת תחי׳). אלא משה רבינו ראה בערי מקלט, אפי׳ לא של הלוים, הגורם העיקרי לשלימות של כלל ישראל, היפך רציחה הגורם לחורבן הארץ, ועשה הכל מה שאפשר לעשות. ובפרט בערי הלוים, ויתכן שזה הכוונה מה שהגמרא אומרת: ״הזרחת שמש לרוצחים״.

ויתכן שזה כוונת המדרש רבה (פרשת ב כ״ז) אוהב כסף לא ישבע כסף, א״ר יצחק שני גדולי עולם דוד ומשה ולא שבעו, דוד אע״פ שא״ל הקב״ה (ד״ה כ׳ ר׳) רק אתה לא תבנה לי את הבית הזה, היה דוד אומר לעצמו וכי מפני שאמר לי הקב״ה אתה לא תבנה לי הבית אני יושב, מה עשה? זירז את עצמו והתקין כל צרכיו, עד שלא מת, מנין, שנאמר ואני בעניי הכינותי לבית אלקי. וכן משה אע״פ שאמר לו הקב״ה כי לא תעבור את הירדן הזה, אמר משה אני עובר מן העולם ואיני מפריש להם ערי מקלט? מיד. אז יבדיל משה, מה כתיב למעלה מן הענין וידעת היום והשבות אל לבבך. אמר ר״מ אמר הקב״ה את ולכד יודעים מעשים שעשית וי־סורים שהבאתי עליך שלא כנגד מעשיך הבאתי עליך ע״כ. כמו שדוד המלך ראה את שלימות כלל ישראל בבנין המקדש. כמו״כ ראה משה רבינו שלימות כלל ישראל בערי המקלט. אלא שיש תנאי אם מקיים ״והשבות אל לבבך״. כי צער הגלות ששקול כמעט כצער מיתה שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו ושוכן כל ימיו עם זרים (לשון החינוך מצוה ת״י) וזה יגרום שיתבונן במעשיו שגרמו למכשול של רציחה.

ובגמרא מכות דף ר ב׳ דלאחר דמביא הא ״וד׳ אנה לידו״, ״מרשעים יצא רשע״ מביא הא דבדרך שהאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ומביא הגמרא הא דכתוב אם ללצים הוא יליץ, כנראה, לכ־אורה, שאין כאן טענות של עבי־רות חמורות וכנ״ל בשם הרמב״ם, אלא שלא חיי על ״והשבות אל לבבך״ אלא על הגאוה והליצנות ובגלל זה חסר לו הסייעתא דשמיא לשמור אותו ועוזבים אותו, אבל כיון דלא ידח ממנו נדח הוא יבוא למצב של וד׳ אנה לידו, שבהכרח יקיים ״והשבות אל לבבך״. על ידי שירגיש שם הבדידות והגלמ־דות יהיה בהכרח רחוק מהגאוה והליצנות.

וזה מבהיל על הרעיון, וממש אנו צריכים להודיע, למרות שד־כינו להיות מתופסי התורה וכ״ש אלו האברכים ובני ישיבה, דבמי כאן המדובר שגולין אותם לערי מקלט הלוא המדובר בבני תורה ממש, מה זה בן תורה בבחי׳ בן כרעא דאבוה, כל החיים שלו הוא תורה עד שלא יכול להפרד מרבו, והוא יכול להגיע למצבים וד׳ אנה לידו, ומוכרחים להביאו למצב שיהא מוכרח לקיים ״והשבות אל לבבך״, שהרי כן אמרו במסכת מכות דף י׳ א׳ תלמיד שגלה מגלין רבו עמו, שנאמר וחי עביד ליה מידי דתיהוי ליה חיותא, הרי המ־דובר בתלמיד הדבוק ממש ברבו, והרמב״ם בפ״ז מהל׳ רוצח מוסיף: והחי׳ בעלי חכמה ומבקשיה כבלא תלמוד תורה כמיתה חשובין, ועל תלמיד כנ״ל אומרת שם הגמרא: שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון ופירש״י: ״שלא יביאוהו עד שתיו לידי הריגה בשוגג ויגלה, דאמרינן לקמן שאינו מצוי אלא ברשעים״.

זה הסוד של אלול דמרמז בתיבות ״אנה לידו ושמתי לך״ לנצל ולהוקיר את המקום הזה, שיש לנו האפשרות לנוס שמה ששמו אלול, אבל העיקר לא להי־תנצל אלא לנוס ממש, וכמו שכתב חובת הלבבות בהל׳ תשובה פרק ז׳ וח״ל וכולנו נקוה הטוב ולא יגיעוהו, אלא הממהרים אליו הרצים עדיו. כמו שאמרו חז״ל הוי רץ כצבי וכו׳ ע״כ. תע״י למוד המוסר יבא להשבות אל לבבך.

(המשך בעמ׳ יד).

א׳ די־זהב

פתחו לי פתח...

״אני לדודי ודודי לי״ (שיר השירים ו, ג) — מתחילתו של חודש אלול מורגשת כבר האוירה של התקרבות לבורא כסגולתם של הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה. תקיעת השופר אחרי תפילת שחרית מכינה אותנו ליום הדין ״עורו ישנים משנתכם ונרד־מים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם״ (רמב״ם, הלכות תשובה פ״ג ה״ד) מי לא רוצה להתעלות לדרגה גבוהה יותר ברוחניות וב־צדקות: מי אינו מנסה להתחזק ביראת שמים ובלימוד בהתמדה!

וידועה המשנה של רבי פנחס בן יאיר, שעליה השתית רבי חיים לוצאטו את ספרו ״מסילת ישרים״. שם מבואר בבירור, איך ניתן לע־לות מדרגה לדרגה, מזהירות לד־הירות, מזריזות לנקיות, עד שמ־גיעים לדרגה הגבוהה ביותר — קדושה.

בן־התורה מוותר על חיי העולם הזה, וכל מעיינותיו אל הרוח. בה הוא חש, שאם השיג משהו, השיג דבר בעל ערך, שע־בורו נברא העולם ובו יזכה לחיי העולם הבא.

היומרה נראית מבורכת. לכל הֶשֵׂג שאדם משיג קודם הרצון האיתן לצאת ממצב מסוים, לשנות את העבודות הקיימות ולהתקדם. האדם ה״שמח בחלקו״, המרוצה עם עצמו, אינו מרגיש דחף לשינ־ויים, כמיהה לעידון. הוא מהנה מן הסטטיות, ניצב על עומדו, אינו מתפתח ובסופו של דבר מתנוון. ברוחניות אין עמידה. אם אתה עומד — אתה נסוג. מידת ההסת־פקות במועט משובחת בגשמי־ות, אבל ברוחניות חייב האדם לשאוף כל העת ליותר, לחתור לדרגות נעלות יותר.

אמנם, השאיפה הזאת עלולה להיות מסוכנת וגם קטלנית. מטרת עובד ד׳ הנ״ל היא שהוא יהיה צדיק, ושהוא יגדל לַגָדול בתורה, ושהוא ישיג את מעלת הקדושה הנכספת. האם לא מתפתח כאן אגואיסט, שחושב רק על עצמו? האין זו אהבה עצמית פשוטה הלובשת מלים ערטילאיות ונצר־רות, העטורות התנהגויות צדקניות ומתחסדות? האם לא מדובר פה בהתעסקות עם עצמו המנתקת את האדם מן הסובב אותו, מצמצמת אותו במעגל צר וסגור ומסלפת לו את ראיית העולם ואת ראיית עצמו?

אלא מה — לא לִרְצות להי־תקדם? לא לשאוף? להשלים עם המצב הירוד הנוכחי? איפה, אם כן, המקום של עבודת ד׳, החייבת להיות בסיסו של כל בן־תורה?

* * *

כתוב בחומש בראשית פרק ל״ז פסוק י״ב: ״וילכו אחיו יוסף לרעות את צאן אביהם בשכם״. מסביר רש״י: ״לרעות את צאן — נקוד על את שלא הלכו אלא לרעות את עצמן״ (ב״ר). זאת אומרת, במקום לרעות את צאן אביהם רעו את עצמם, למה, איפוא, מודגשת המלה ״את״ ולא המלים ״צאן אביהם״? הטעות הלא היתה שבמקום לרעות את צאן אביהם רעו את עצמם. המילה ״את״ נחוצה מבחינה מלולית בשני האופנים.

באה התורה ומחדשת לנו, שהמלה ״את״ איננה משמשת רק כמלת יחס סבבית, אלא היא בעלת משמעות עמוקה. המלה ״את״ היא מלת הקישור בין הנושא לנ־שוא... הא׳, האות הראשונה באלף־בית, מסמלת את הסובייקט, את ה״אני״ של האדם, והת׳, האות האחרונה, מסמלת את מה שנמצא מחוץ לאדם, את האובייקט, שהוא מחוץ לאדם ואינו חלק ממנו. האדם אינו חי הנושא את עצמו בכך, שאינו מהווה יחידה עצ־מאית נפרדת השואבת את הוו־ייתה מתוך עצמה כבחינת ״אין הכבוד מתמלא מחוליתו״. האדם תלוי בגורמים חיצוניים כמו: אויר לנשימה, תזונה נאותה, ביגוד, פרנסה ועוד — כל אלה הינם מחוצה לו וקיומו מותנה בהת־קשרותו אל מקורות המחיה הללו. גם תחושתו הרגשית גיותה מאד כיקסים שהוא מגלה מחוצה לו. עולמו הרגשי נבנה מבני־אדם הסובבים אותו, מהטבע, מהשמש, מהירח ומהכוכבים, וליתר דיוק, מהכח העליון, מבורא העולם המסתתר בהם ומתגלה דרכם. לכן ״ואהבת את ד׳ אלוקיך...״ (דברים פרק ו, פס׳ ה) — כדי להגיע להקב״ה אתה חייב להינתק מן ה״אָלף שלך, מן ה״אני״ שלך ולג־לות, שיש גם עולם חוץ ממך, שלא תלוי בך ואינו משועבד לך. לפיכך פונה הפסוק אל ה״אני״ המרוכז בך, אל היצר הרע, המ־שעבד את כל היקום אך ורק עבו־רו. ״בכל לבבך — בשני יצריך״ (רש״י). פְּנֵה לִיבך ותכיר, כי אתה לא בן יחיד בעולם, וכל העולם לא נברא רק בשבילך, אלא ישנם אין מספר בריות עם צרכים מגו־בים ומגוונים והקב״ה ברוב חסדו מספק את כולם. הקב״ה אינו שלך, אבל אתה יכול להיות שלו, אם תרצה בכך.

היצר הרע הוא אָנוכי ומנסה לשעבד לצרכיו את הערכים הנ־שגבים ביותר. הוא פיקח וערמומי, העלול לסבב את העניים ולהכניס את המושג אהבת ד׳ לתוך מעגלו הסגור של האָגו ולרוקנו מכל תוכן. בא הפסוק וממחיש לנו את זינוק ה״את״, את הפריצה החוצה בד־רישה חד־משמעית ״ובכל נפשך — אפילו נוטל את נפשך״ (רש״י). התורה קושרת את אהבת ד׳ למ־סירות נפש.

יש אדם המזלזל בחייו ואינו נרתע מן המוות. קיום אלוקים מעל חייו אינו מוציאו מן המעגל האגוצנטרי. התורה פונה גם לאדם זה לבל ידמה את עצמו כבלתי תלוי בגורמים חיצוניים. ישנם דברים בחיים, שאתה אוהב מאד ותלוי בהם תלות מוחלטת. נדמה לך, שחשיבותו של העולם רק בזה, שיספק לך את הצרכים האלו. לכן — ״ובכל מאדך — בכל ממונך יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר ובכל מאדך״ (רש״י).

*

לעולם החיצון יש דינאמיקה עצמית בעלת עצמה, יופי, פאר והשראה אלוקית, המתאימים להפליא לעולמו הפנימי לצרכיו האמיתיים של האדם, עד כדי כך שמתאפשרת השתלבות, הרמוניה, ואחדות. את האחדות הזאת יוצר האדם ללא הרף בהתרוממו מעל עצמו ובהכירו את העולם דרך ה״את״ של ״ואהבת את ד׳ אלו־קיך״.

לאדם טהור יש יכולת להשתלב בשלמות עם העולם החיצון הא־לוקי, עד שהוא עצמו הופך לאו־ביקטיבי, לאלוקי. העניו מכל אדם ניתק את עצמו מן האנוכיות והת־מזג עם הקב״ה, עד שבעצמו הפך לערך אמיתי. וזה מה שאומר הכתוב: ״ויקבר אותו בגי בארץ מואב וכו׳״, ומסביר רש״י, ״רבי ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו וזהו אחד מג׳ אתין שהיה רבי ישמעאל דורש כן. כיוצא בו (במדבר ו׳) ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו הוא מביא את עצמו. וכיוצא בו (ויקרא כ״ב) והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים משיאים אותם אלא הם משיאים את עצמם״.

היחס של משה רבנו אל עצמו היה יחס של ״את״, מן האני הסו־ביקטיבי אל האני האובייקטיבי.

הרואה סוטה בקלקולה וחושש לשקוע באנוכיות וכתוצאה מזה, מקבל על עצמו קדושת נזירות, מגיע לערכו האובייקטיבי ובמלאת ימי נזרו הוא מביא את עצמו לפתח אהל מועד.

המקום השלישי בפרשת אמור — כשבני ישראל מפרישים תרו־מות ומעשרות מגלים בזה את היחס האובייקטיבי אל פרותיהם. הפרות הם מתנת אלוקים, האכיל־תם היא מעשה קודש לאחר הרמת תרומה לעובדי משמרת הקדש, הכהנים והלויים. ״ובאוכלם את קדשיהם שהתבולו לשם תרומה וקודש ונאסרו עליהם״, הם מבט־לים את הערכיות שזה עונה יצרו. ״את עצמם יטענו עוון״ (רש״י ויקרא כ״ב, ט״ז).

*

גדולי האומה היו רועי צאן. לַגדול הנביאים, למשה רבנו, נתגלה הקב״ה, כשהיה עסוק בר־עיית צאן יתרו במדבר. כששבטי קה רעו את צאן אביהם בשכם שאפו לרוחניות, להתקרבות להקב״ה. בא הפסוק ומעיד, שלא הלכו אלא לרעות את עצמן. נמצינו למדים שלעיתים נדמה לאדם, כי הוא מתעלה ברוחניות ומגיע לדרגה נעלה ובכל זאת אינו אלא מסובב במעגלו האגוצנטרי, ואינו מצליח לנתק עצמו מקטנותו, מחולשתו ומאנוכיותו. הפסוק מעיד שה״את״ א ➡ ת לא היה ״את״ אמיתי. ההתקשרות מבני־יעקב אל צאן אביהם לא התרחשה, לכן הניקוד הוא על המלה ״את״.

* * *

למה דומה חודש אלול? לאדם השוהה במדבר צחיח וכחוסר־כל. בין הסלעים מטפטפות טיפות מים ממעין בלתי נראה. האדם מְחַיֶה את נפשו מן הנוזל היקר, ובליבו מקנן פחד נסתר, שמא ייפסק מקור מחייתו לפתע. בגלל דלילות הז־רימה אף אינו יכול לספק את צמאונו. בבוקר אחד מתעורר הוא מקול מפעפע מרנין. הוא קופץ על רגליו, רץ אל בינות הסלעים והנה — אמת, נכון הדבר — הטיפות הפכו למעין נובע. הוא מקרב את פיו לסלע, שותה בשקיקה מן המים הצלולים, מרוה את צמאונו — ונפשו מתמלאת הרגשת סיפוק שמימית.

*

בחודש אלול מתחזק החוט האלוקי באינטנסיביות, יש ריכוז יתר בבריאה, כאילו קוראת הב־ריאה לאדם להשתלבות ולהרמו־ניה. מתהווה רקע חדש הקורא לידידות בין אדם למקום, יחס המצוי בדרך כלל בין אדם לחברו. כתוב בתורה ״ואהבת לרעך כמוך״ (ויקרא י״ט, י״ח) לא כתוב ואהבת את רעך בכל לבבך ובכל נפשך וכו׳. בין אדם לחברו נרקמת תחושת קרבה אינטימית, שהיא לשם שמים בהיותה בנויה על ״ואהבת את ד׳ אלוקיך״. בחודש אלול נוצרת קרבה אנושית, כבי־כול, בין אדם לבוראו. הקב״ה הוא דוד לנו. ״אני לדודי ודודי לי״.

הרגשתו הטבעית של האדם אל הסובב אותו מתעצמת בימי הרחמים והרצון. הוא יכול לחוש קרבה מיוחדת לחבריו, ורצון עז לעזור לזולת. מחשבתו בהירה יותר ובעיונו בנברא צצות במוחו סברות נחמדות ומקוריות, שלא עלו בדעתו מעולם. כחו האינ־טואיטיבי גובר, מנופי הטבע נהנה הנאה מעמיקה יותר. כל רגע בחייו הופך להויה. וכל אלה מתנה אשר חננו האלוקים, ללא תכנון וללא כיוון מצידו של האדם. התפתחות בדרגות הקדושה הינה תופעה טבעית, שמימית ואלוקית. חלקו של האדם בה הוא להכיר באמת, שהנקודה המרכזית בעולם אינה הוא בעצמו, אלא הִיא מחוצה לו, למעלה, וסביבה סובבים כל המ־עגלים. די בהסכמתו הפנימית ובכוונתו לקבל את השפע האלוקי ולשמוח בו. הוא הפותח של המחט. שהקב״ה מתחנן לפניו לפתוח לו, כדי שיוכל לערות את ברכתו עליו דרך פתחו של אולם. ״פתחו לי פתחא כחודא דמחטא ואנא אפתח לך תרעין עלאין״ (זוהר, ויקרא צ״ה).

במעמד תורני נחוגה פתיחת ישיבת ״תפארת משה בצלאל״ דחסידי גור ב״ם

הישיבה החדשה נושאת שמו של הרה״ק רבי משה בצלאל אלתר זצוק״ל

במעמד תורני רב־רושם נחוגה פתיחתה של הישיבה החדשה דחסידי גור בירושלים, ישיבת ״תפארת משה בצלאל״, הנושאת שמו של הרה״ק, פאר מקודשים, רבי משה בצלאל אלתר זצוק״ל, בנו של מרן אדמו״ר בעל ״השפת אמת״ זי״ע ואחיו ואמונו של כ״ק מרן אדמו״ר בעל ה״אמרי אמת״ זי״ע.

הישיבה החדשה לבחורים צעירים, אשר נפתחה עם ברכתו ועידודו של כ״ק מרן אדמו״ר שליט״א — באה למלא את הצורך הדחוף בישיבת קטנות נוספת דחסידי גור, לאחר שהישיבות הוותיקות ממנה נבצר מהן שוב לקלוט את כל המתדפקים על שערן של הישיבות הקטנות דגור.

המשימה לפתוח ולהקים את הישיבה החדשה הוטלה על מיטב כחות החינוך — שיחברו יחדיו כדי להצעידה בנתיבות דרך החי־נוך אותה כבשו רבוה״ק מדור לדור. צוות מעולה מן העדידת שבעיירות, רמי״ם עתירי נסיון, משגיחים רוחניים שהעמידו תל־מידים הרבה ובראשם, ראש הי־שיבה הגה״צ נחמיה שרייבמן המרביץ תורה בישיבה דגור זה עשרות בשנים.

עם ברכת הדרך לה זכו מן הקרי״ם, עם צוות רוחני כה מעולה והנהלה נמרצת של עסקנים רבי מעש ופעלים — קמה וגם נתייסדה אכן הישיבה החדשה לתפארתו של עולם התורה בכלל ולשמחתם של צבור חסידי גור כפרט.

הישיבה החדשה, שוכנת ומצוית בדירה רחבת ידים ורבת תכלית ברחוב הגי. פרק הזמן הקצר מאד שהוחלט על פתיחת הישיבה ועד יום פתיחתה, נוצל ע״י המנהלים המסורים כדי להכינה כראוי לקלוט את בחורי החמד, אותם הראשונים אשר זכו להיות השעור הראשון ממנו עוד תפרח ישיבה גדולה, רבה ונשגבה, אשר מבין כתליה יצמחו בחורים חסידיים, עובדי ה׳ לומדי תורה מתוך יראה.

בפרק הזמן כה היא קיימת — כבר הגיעה הישיבה להשגים. קול תורה בוקע ממנה ברמה, ניכר העמל הרב המושקע בבחורים הן ביגיעתם, הן כידיעתם והן בראותם הניכבת מפניהם. ״אנו חשים בס״ ייעתא דשמיא על כל צעד ושעל״ — אמרו לנו הרה״ג ר׳ יעקב דוד בלומשטיין, מרמ״י הישיבה. ״הה־היה אברהם ויסמל הי״ו מן הכר־חות אשר עמלו רבות בשלבי הקמתה והנושאים בעול.

על שמו של פאר מקודשים

זכתה הישיבה החדשה לכתר ״שם־טוב״ והיא אכן נושאת שמו של פאר מקודשים, הרה״ק המופלא רבי משה בצלאל אלתר זצוק״ל, בנו של מרן אדמו״ר בעל ה״שפת אמת״ זי״ע, אחיו ויד ימינו של מרן אדמו״ר בעל ה״אמרי אמת״ זי״ע.

רבבות חסידי גור בפולין — ועמהם כל מי שרק היה ולן פעם במחיצתו — הודו לשמו ולשמעו של רבי משה בצלאל זצוק״ל. קדוש עליון, בקי בכל חדרי תורה, עובד השם מסולא שאין לו בעלמו מאום לבד מתורה ועבודת השם, צדיק וחכם תבונות, אוהב ישראל אמיתי, חסיד אמת שהיה כל־כולו מלא הכנעה וביטול מפני אביו זי״ע ואח״כ מפני אחיו מרן בעל ה״אמרי אמת״ זי״ע. שהיה מבוגר הימנו בשנתיים ימים.

ידוע היה רבי משה בצלאל כלמדן מופלג. כבקי במכמני תורה והעמל בכל כוחותיו העליונים בהם ניתן להעמיק אל חקר האמת האמיתית. ידוע גם היה כאמן פדגוג, כמחנך, כמורה נתיב וכמ־חוה דרך — כבתובת בה יבין ולפניה ישיח כל חסיד דברים אשר שמע בקר״פ והוא מבקש להבינם כפשטם וכמשמעם.

דמות נעלה וטמירה, אשר האירה לסביבתה כל ימי חיי־היותה עלי אדמות. דמות של קדוש עליון, פאר מקודשים, אשר תהילות נקשרו לשמו — והראויים הם אכן לבוא בכתובים למען יעמדו לדורות הבאים.

על שמו של הרה״ק רבי משה בצלאל זצוק״ל — תיקרא הישיבה החדשה הנקראת בשם: ״תפארת משה בצלאל״.

מעמד הפתיחה

אין לך משובח מן הצניעות — והצניעות האופייניות לעומדים בראשה נפתחה הישיבה החדשה כשאת ״חגיגת הפתיחה״ מחליף מעמד תורני, עמוק ורב־תוכן בו התוודעו המשתתפים אל מגמות חינוך בבבשונה של חסידות גור כפי שבאו הדברים במשאו הארוך והמרתק של הגאון רבי פנחס מנחם אלתר שליט״א, ראש ישיבת ״שפת אמת״.

ראש הישיבה שליט״א עמד בדבריו על מהותו של בחור חסידי העבודה הטובעת ממנו כדי שתואר זה, ״בחור חסידי״ אכן ימולא עם התוכן האמיתי הנכון לו. דבריו של ראש הישיבה משולבים במערכה נפלאה והם משתלבים היטב לעת שהוא מזכיר את דמותו של דודו הרה״ק רבי משה בצלאל זצוק״ל שעל שמו נקראת הישיבה.

ראש הישיבה שליט״א בירך את התלמידים החדשים וחיזק ידי הצוות הרוחני המעולה שינצל כשרונותיו כדי שינוצלו כשרונ־תיהם הברוכים של התלמידים לתורה ולעבודת השם.

ראש ישיבת ״תפארת משה בצלאל״ הגה״צ נחמיה שרייבמן — נשא את דברי הפתיחה. הוא עמד על ייחודה של הישיבה החדשה ובירך את מבריכיה, מעודדיה ואלו שכבר החלו לשאת בעולה — והרי ידוע לכל כי עול כבר עודנו מצפה לראשי ומנהלי הישיבה כדי לבנותה ולכוננה ול־החזיקה לכבוד ולתפארת.

הרה״ח ר׳ לייב רייכברד, מראשי איחוד מוסדות גור, נשא בדבריו הקצרים ברכה ליוזמה החדשה שכה התבקשה וכה נדרשה לכונן ישיבה קטנה חדשה, שכן בלעה״ר הדורות מתרבים וגדלים וצר המקום בישיבות הק־יימות כדי לענות לכל המבקשים שאי אפשר לדחות גם אחד מהם.

הרב מאיר עובדיה איינפלד, מנכ״ל איחוד מוסדות גור הביא את ברכת מוסדות התורה, בשאו הברכה ״אחותנו את היי לאלפי רבבה״, בהצטרפותה של ישיבת ״תפארת משה בצלאל״ אל איחוד מוסדות גור — המונים ל״ג מוס־דות תורה מפוארים.

ברכת רבים מצטרפת אל ברכת הדרך לישיבה החדשה שהכחות שהושקעו בהקמתה מבשרים ומבטיחים כי עתיד גדול לפניה ובודאי תתפוס מקום של כבוד בעולמה של תורה.

בְּהִתְאַסֵּף עָם

עוֹד מְעַט קט
יֵאָסֵף אֱלוּל סְגֻלּוֹתָיו
וְיֵאָסֵף אֶל אֱלֹקָיו
וּלְמִי אַתָּה,
וּלְמִי אֵלֶּה לְפָנֶיךָ.

מְעָרְבָבִין לְפָנֶיךָ.
וְדִבְרֵי עָלוּף
נִשְׁמָעִים ב׳ פְּעָמִים,
לְכָל אָד
בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.
קוֹל לוֹ
קוֹל אֵלָיו וְלֹא יָסַף.

★

הִנֵּה,
הִתְאַסֵּף עָם
אֵיבָרִים אֵיבָרִים
וְרֹאשָׁם בְּרֹאשָׁם
וְלִבָּם בִּמְקוֹמוֹ,
וְדַם הַנֶּפֶשׁ
מְאַחֲדָם.

בְּמִירוֹן
חֲלִיל תְּפִלָּתְךָ
בְּפִיךָ
וּתְשׁוּקָתְךָ שׁוּב יְצוּקָה
קְדֻשָּׁה קְדוּמָה.
וְהַזִּיו —
מְשׁוֹטֵט כְּבֶן חוֹרִין
בֵּין תֵּיבוֹת
פִּילוּלֶךָ.

★

בְּבוֹאֲךָ מִירוֹן —
נִמְסָרִים בְּיָדְךָ
ג׳ מַפְתְּחוֹת
שֶׁאֵינָם נִמְסָרִים.
מַפְתֵּחַ אוֹצַר הַסְּלָעִים וְהָרוּחוֹת
מַפְתֵּחַ אוֹצַר הָאִישִׁים וְהַנְּשָׁמוֹת
וּמַפְתֵּחַ קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים.

★

וּלְעֵת רַעֲוָא דְרַעֲוִין
הַנַּח לְכָל הַהַשָּׂגוֹת
וְהַדֵּעוֹת,
וּמְסֹר נַפְשְׁךָ לְמַלְאַךְ
שֶׁל שִׁירָה.

★

הָאוֹרוֹת הַלָּלוּ
בּוֹצִינִין קַדִּישִׁין
וְאֵין לְךָ רְשׁוּת
לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם
אֶלָּא לִרְאוֹתָן בִּלְבַד
בְּעֵינָא פְּקִחָא.

וּבְבוֹאֲךָ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
כְּלֵךְ לְךָ אֵצֶל
שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה
קֹדֶם נְעִילָה,
וְקוֹל דְּמָמָה
דַּקָּה מִן הַדַּקָּה
יַעֲנֶה לְעֻמָּתְךָ
סָלַחְתִּי
כִּדְבָרֶיךָ

★

וְאֵצֶל שֻׁלְחָן שֶׁל שַׁבָּת
תַּבְלִין שֶׁל שַׁבָּת
וְשֶׁל מִירוֹן

מַפִּית לֶחֶם יְהוּדָה

אין תחליף לעוצמת הפרסום
בלוח המודיע

מכון בית יעקב למורות
ככר הרב לוין ירושלים
פתיחת שנה״ל תשמ״ט
נתכבד להודיע בזה להורי תלמידותינו די בכל אתר, על פתיחת שנה״ל תשמ״ט בס״ד, במועדים כדלהלן:
ביום ראשון ט״ו באלול:
כתות א׳ בשעה 11.30 לפנה״צ
כתות ב׳ בשעה 8.30 בבקר בדיוק
על התלמידות להגיע לאחר תפילת שחרית
כתות ג׳ בשעה 10.00 בבקר
כתות ד׳ בשעה 4.00 אחה״צ
★ פתיחת שנת הלמודים לכתות הסמינריוניות (כתות ה׳ ו׳)
ביום שלישי י״ז באלול תשמ״ח
כתות ה׳ בשעה 9.30, כתות ו׳ בשעה 11
★ נא להביא ספרי תהלים
★ על כל התלמידות להופיע בתלבושת אחידה
הכניסה לכתות עם כרטיס תלמידה בלבד
ויה״ר מלפני אדון כל שיחדש עלינו ועכ״י שנה טובה, שנת חיים וגאולה שלמה. אמן
בברכת כתיבה וחתימה טובה
המנהל

תאמי
נעלי ילדים ונוער
מבחר דגמי לילדים
ממיטב היצרנים
ככר השבת, יחזקאל 1
בחצר פתוח 1.00—
4.00—7.00 10.00 גם ביום שלישי

חדש חדש
הופיעו שתי קסטות נפרדות
טעמי המקרא
מפי הרב ח.ש. שווארץ
בידיש (ירושלמית) ובעברית (הקריאה בלה״ק)
לתורה, נביא (גם הכנה לבר מצוה) חמש מגילות קריאה לראש השנה, דינים נחוצים לקדי״ת, סיפורים קצרים ואתנחתות קלות של מוזיקה בצירוף דף למקראות
להשיג בכל בתי מסחר לקלטות בארץ ובחו״ל
הפצה: 03-622071 02-813071

את התרומות לזעקת היתום
הזקוק לניתוח לב פתוח בדרום אפריקה דחוף עד למאד!
בהמלצת הבד״ץ והרב עובדיה יוסף
נא לשלוח:
★ הרב משה מורחי שליט״א ת.ד. 27429 י״ם
★ הרב יעקב יוסף שליט״א רח׳ חגה 10 י״ם
★ הרב צבי חסין שליט״א ת.ד. 27585 י״ם
★ הרב גדעון שריון שליט״א, רח׳ אהרן ברנד 26/7 י״ם
או בנק המזרחי סניף גבעת שאול י״ם מס חשבון 174524

תנועת ״הסעד הרוחני״
בנשיאות כ״ק אדמו״ר מקאשוי - ירושלים, שליט״א
כרוזא קרא בחיל!
לאחרונה גברה מאד הדרישה לתשמישי קדושה צבור בעלי התשובה התרבו בלע״ה, ובקשה אחת בפיהם הם לנו תשמישי קדושה תפילין וכו׳...
הם פונים אל תנועת ״הסעד הרוחני״ ומתחננים אלינו לקרב אותם ולעזור להם בצעדיהם הראשונים להכניס תחת כנפי השכינה
״הסעד הרוחני״ עושה למעלה מכח יכלתו מעל ומעבר אפשרויותיו ועונה לכל הפונים אליו בלי יוצא מהכלל
עומדים אנו בפני יום הדין וכל אחד מחפש לו זכויות איך לזכות בדין, אנא עצור לרגע וחשוב, אולי כדאי לתת זוג תפילין לבעל תשובה שיניח אותם מידי יום ביומו ויתפלל בו כל הימים
קריאתנו ובקשתינו אליך! תן פדיון נפש
עבורך ועבור בני ביתך לתנועת ״הסעד הרוחני״ עבור זוג תפילין מהדרות לאחינו הבעל תשובה.
ובזכות המצוה היקרה הזאת תזכו ביום הדין להכתב ולהחתם לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום
תנועת ״הסעד הרוחני״ בארץ הקודש
ירושלים: רח׳ ברסלב 7 גאולה, ת.ד. 6163 ירושלים. טל. 02-370649 02-387174
בני ברק: למסור לידידנו עוז העומד לימינינו הגאון הגדול רבי חיים קניבסקי שליט״א רח׳ רשב״ם 23 בני ברק
נ.ב. זוג תפילין גסות מהודרות מחירן 400 $ אפשרות לסדר בתשלומים לשנה

פאות דיאנה המבצע הענק של הקיץ נמשך
10 דגמים במחיר 65 ש״ח
הגיעו דגמים חדשים
DIANA WIGS
המכירה:
ירושלים: טל. 02-820469 - שרה. כל השבוע
בני ברק: רח׳ עקיבא 126 קומה א׳ 03-780387
בימים א׳, ב׳ ד׳ ה׳ בשעות 9.30-13.00
16.00-19.00
ביום ג׳ - לפנה״צ בלבד, ביום ו׳ - סגור

עתיד כובעים
אצלנו רק בורסלינו ותמיד בורסלינו
★ הגיע בורסלינו סמט מיוחד
★ לראשונה בארץ בורסלינו בדגם אמריקאי קולומבו־סמט
★ חדש כובעים שחורים בעיצוב מיוחד בלעדי ל״עתיד״
★ וכרגיל המבחר הענק ביותר בארץ של בורסלינו
★ המבורג רגיל רחב וצר
★ המבורג סמט מיוחד
מבצע הכחת — לחסידי גור:
בקרוב ניתן יהיה להשיג כובעים חסידיים ״סמט״ בדגם של ״קראוס״
קיבלנו משלוח חדש כובעים חסידיים
בשבוע שלפני החג — כל השבוע פתוח רצוף.
כובעים בורסולינו אצלנו החל מ־102 ש״ח
פתוח בימים א׳, ב׳, ד׳, ה׳ מ־8.00 עד 7.00 בערב, ג׳־ו׳ מ־8.00 עד 2.00 אחה״צ
מקבלים שוברי קניה של ישראכרט לחג
רח׳ העליה 1 תל־אביב פינת דרך יפו - תל־אביב (ליד חנות הצעצועים) טל. 03-370859
איך מגיעים: כל הקווים לתחנה המרכזית, 3 דקות הליכה מהתחנה המרכזית
מכבדים כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט

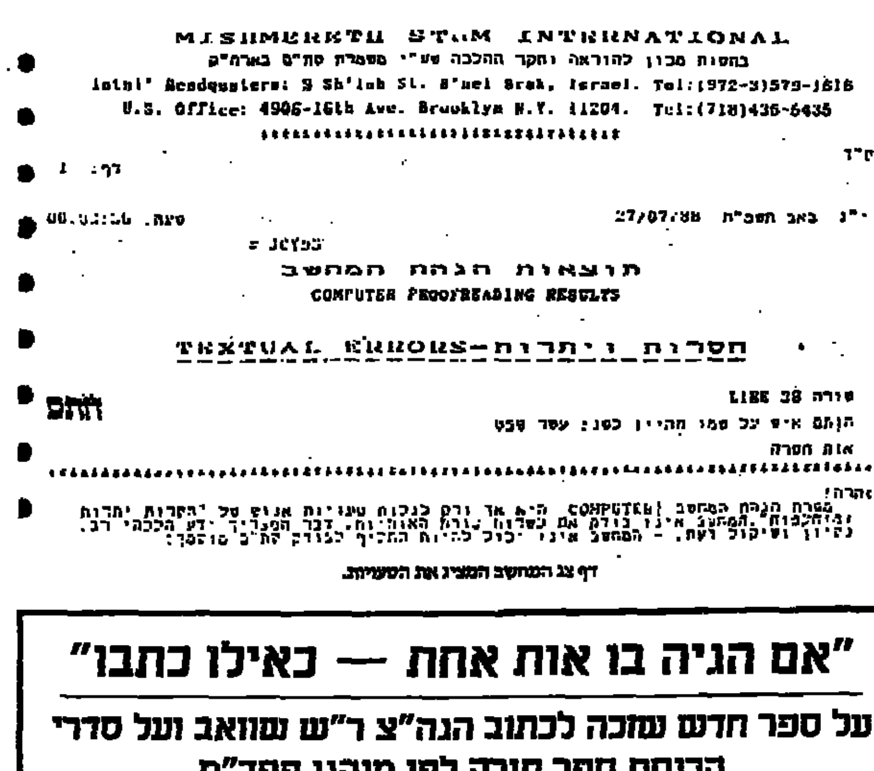
MISHMERETH STaM INTERNATIONAL
בחסות מכון להוראה וחקר ההלכה ע"י משמרת סת"ם בארה"ק
Intnl' Headquaters: 9 Sh'lab St. B'nei Brak, Israel. Tel:(972-3)579-1616
U.S. Office: 4906-16th Ave. Brooklyn N.Y. 11204. Tel:(718)436-6435
בס"ד
דף: 1
שעה 00.03:56
י"ג באב תשמ"ח 27/07/88
תוצאות הגהת המחשב
COMPUTER PROOFREADING RESULTS
TEXTUAL ERRORS — חסרות ויתרות
LINE 38 שורה
הותם איש על שמו תהיין כפנ: עשר שבט
אות חסרה
אזהרה!
מערכת הגהת המחשב [COMPUTER] היא אך ורק לגלות טעויות אנוש של חסרות יתרות ומתחלפות...

דף צג המחשב המציג את הטעויות.

משמעות חדשה ל"ניתי ספר וניחזי" - עם הפעלת פרוייקט המחשב לבדיקת סת"ם

"הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהן"...

מעתה — כותב אחד מחשובי הרבנים — חיוב גמור על כל סופר לבדוק ע"י המכונה של מכון משמרת סת"ם ★ גילוי מדהים בעקבות ההפעלה המעשית של המחשב: רק 18% מספרי התורה נמצאו ללא טעויות של חסר ויתר ★ קרוב ל־150 ספרים כבר נבדקו ★ גדולי התורה ופוסקי הדור יצאו במילים נלהבות לתמוך בהפעלת הפרוייקט החדש ★ חשובי וותיקי סופרי סת"ם קובעים: ההמצאה — תיקון העולם. ★ גם רבנים שהביעו תחילה חששות והתנגדות מצטרפים בתמיכה נלהבת

אתה חולם בהקיץ — אמר האב לבנו. היה זה באמסטרדם בעת חגיגת הכנסת ספר תורה חדש להיכל. נער אחד, ילד מילדי הקהילה העיר לאביו על טעות שראה במו עיניו כאשר סיימו לכתוב את ספר התורה. בפסוק האחרון: "אשר עשה משה לעיני כל ישראל", ואילו כאן בספר התורה שלפנינו, שזה עכשיו נחנכו ברוב פאר והגיגות, נכתב אשר עשה ה'... האבא לא רצה להזדקק לטענת בנו והתייחס אליה בלגלוג: וכי כיצד יכול לקרות כדבר הזה "לעיני כל ישראל". כל הרבנים והאנשים החשובים נותנים עינם בפסוק זה בשעה זו ואינם מבחינים בשגיאה בוטה כל כך, לא יתכן, "רק אתה ראית"!, אך הילד עמד על שלו, ולא הרפה עד שהאבא פנה עם הילד לרב. והגאון רבי חיים קרייזוורט פסק מיד, שלא כהבנתו הבעל־בתית של האבא: "ניתי ספר וניחזי". מה כבר יכול לקרות, אם הילד צודק ואם הגיונו של האבא, ואכן התגלתה הטעות "לעיני כל ישראל"...

זה אחד מן הסיפורים הרבים, המופיעים בחוברת "קולמוס" אותה הוציא לאור בימים אלה מכון משמרת סת"ם, שקידש מערכה מקיפה להביא תיקון בנושא זה של הגהות סת"ם בכל קהילות ישראל. "ניתי ספר וניחזי". הפעם מוקדשת עיקרה של החוברת לדרך ה"ראיה" החדשה לצורך בדיקת ספרי סת"ם על ידי בדיקת המחשב, ויש בה בחוברת זו גילוי — סקופ חמור ביותר: מתוך בדיקת ספרי תורה במחשב, שהופעל בפעולה מקצועית רק בחודשים האחרונים, נמצאו טעויות בכ־82% מתוך הספרים שנבדקו. רק 18 ספרים מתוך המאה שעברו את בדיקת המחשב עד ליום י"א מנ"א נמצאו כשרים בצורה מלאה. בכל היותר נמצאו שגיאות שונות של חסרים ויתרים. בינתיים כבר נבדקו כמה עשרות ספרים נוספים וגם כאן נשמרה בערך אותה פרופורציה של ס"ת שלמים ללא חסר ויתר.

לבדיקת חסרים ויתרים בלבד

גם קבלה המימצאים הללו פותחת הנהלת מכון משמרת סת"ם במבצע הסברה נרחב על הפרוייקט החדש שזכה להסכמה ולתמיכה מצד גדולי הפוסקים בדורנו, שהביעו במלים נלהבות את הסכמתם. אנשי המכון מדגישים כי לדעת רוב הפוסקים, כל הברכות שמברכים על ס"ת פסול שבו טעויות חסר ויתר הנן ברכות לבטלה. מטעם זה מדגישים, נמנעו הרבה מגדולי ישראל לעלות לתורה לעתים תכופות.

הטעויות שנתגלו בספרי התורה, הן רבות, לעתים מפליאות. מהן טעויות שנתגלו בספרים מהודרים ויקרי ערך, אשר קראו בהן בצבור בכ־20-30 השנים האחרונות, ובמשך כל השנים לא נתגלו הטעויות. לפלא רב גרמה טעות שנתגלתה, בפרשת "זכור", פרשה הנקראת והנשמעת כידוע בתשומת לב מיוחדת, ע"י המוני בית ישראל, בכל אתר ואתר.

אנשי מכון משמרת סת"ם מציינים עם זאת שמערכת הבקרה של המחשב, נועדה אך ורק לאיתור טעויות אנוש של חסר ויתר (אותיות או מלים), ולא לבדיקת כשרות ותקינות האותיות. בדיקת הכשרות, תלויה בשקול דעת של אדם בר דעת, ואין שום תהליך לבודקי סת"ם כמקדמת דנא.

שרי התורה ועמודי ההוראה, הגרי"ש אלישיב, הגרש"ז אויערבך, הגר"ש הלוי וואזנר, הגר"נ קרליץ שליט"א וכן בד"צ העדה החרדית בירושלים, בראשותו של של הגאון בעל מנחת יצחק שליט"א, כולם חיוו דעתם דעת תורה, והסכמתם לשימוש בתכנת המחשב לביקורת טעויות חסר ויתר.

תהליך הבדיקה

בדיקת המחשב אינה נעשית בעמודי הספר עצמן, כי אם בצילום של עמודיו, לצורך זה עוברים ספרי התורה הנבדקים תהליך צילום, במתקן גלילה וצילום מיוחד, שנבנה ע"י משמרת סת"ם. עם השלמת צילום כ־250 העמודים מבראשית עד לעיני כל ישראל, מוחזר ספר התורה לבעליו, הבדיקת המחשב נערכת בטפסים המצולמים.

העמודים עוברים אל ה"סורק האופטי", מכשיר משוכלל שמעטים כמוהו מצויים בשימוש בארץ. הסורק, מעביר את "תמונת העמוד" אל תאי הזכרון של המחשב.

תכנית זיהוי תמונות מיוחדת, נבנתה תוך תשומת לב מדוקדקת כדי לאפשר למחשב להכיר ולזהות את 27 אותיות הא"ב, למרות "אין ספרי" השינויים בין כתב־יד לכתב־יד.

התכנה המשוכללת אינה מוגבלת לסגנון כתיבה מסויים. היא מצליחה לזהות כת"י של ספרי תורה, תפילין ומזוזות, בין אם הוא כתב אשכנזי, כתב ספרדי, עפ"י הבית יוסף או האריז"ל, כתב בסגנון סופרי רוסיה או סופרי תימן וארם צובא.

תכנה זו, מפענחת את התמונות (מתוך הנקודות השחורות והלבנות שבדף) לאותיות. לאחר זאת, ותוך כדי התהליך משווה את האותיות שמצאה בספר הנבדק, עם הטכסט הנכון, האגור בזכרון המחשב.

הצילומים כתיקון סופרים ואמצעי זיהוי

על פי דרישת המפעיל, מציג המחשב ע"ג צג, כל מקרה של אי התאמה בין הטכסט הנבדק, והטכסט האגור בזכרון. המפעיל מאשר את הסטיה, ומנפיק דו"ח שבו מצויינים הטעות מיקומה (פרשה, פרק ופסוק), ומציג את הטכסט השגוי, כאשר לידו הטכסט הנכון עפ"י המסורה המקובלת.

בהוראת גדולי הרבנים שליט"א, תיעשה עבודת המחשבה — עיבוד הנתונים, רק בסניפים המרכזיים של משמרת סת"ם, תחת פיקוח מורי הוראה מובהקים. במקומות שונים בארץ ישראל וברחבי העולם הוקמו ויוקמו תחנות צילום, המאפשרות החזרה מיידית של ספר התורה לבעליו. ההעתקים המצולמים מועברים למרכזי הבדיקה, ומוחזרים עם התוצאות הסופיות של הביקורת לבעליהם.

בהתאם להוראות הרבנים יוקבלו לביקורת המחשב סת"ם חדשים, רק אחרי שעברו הגהות ובדיקות אדם, כמקובל מקדמת דנא.

עם תום הבדיקה, מוחזרים צילומי הספר לבעליהם, אשר אתר

מאת ד. יוסף

כריכתם יוכלו לשמש כ"תיקון סופרים" מקורי ואישי, וכך גם כאמצעי זיהוי מדוייק של הספר, מטעמי בטיחות.

המחשב, כאמור, לא יבדוק את כשרות ותקינות אותיות הסת"ם, אלא אך ורק את המצאות כל האותיות שבמסורה — במקומם הנכון, ללא חסר וללא שום תוספת.

בעתיד תתאפשר גם בדיקת תפילין ומזוזות ישנות, עתה בגלל הלחץ יטפלו במחשב רק במזוזות חדשות.

בחוברת המהודרת והערוכה

"יומי שלא ראה את שמחת הבן, הגאון הגדול רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בעת שנתבשר על שלמות הספר, לא ראה שמחת בנים — בונים, לא ראה שמחה מימיו. ומי שראה, שמע אותו מבקש, למסור מיד לבדיקת המחשב, את כל ספרי התורה שבאותו היכל".

הסיפור חוזר על עצמו גם בבית מדרשו של הגה"צ אבד"ק ערלוי שליט"א, ספר שעבר הגהות ותיקונים ותשומת לב מרובה, עד שזכה להתעטר אף הוא בנזר שלמות אותיותיו, ובשמחת הלב הגדולה על הבשורה המיוחלת.

טקס פתיחת הבדיקות במחשב נערך בחודש אייר שעבר במעמד

תפילין, היא מעידה, על המזוזה שהיא מזוזה ועל הספר תורה שהוא ספר תורה. אבל אין ההגהה עצמה חלק מתהליך יצירת תשמישי הקדושה. אם תוגה מזוזה מאה הגהות, ועדיין תחסר בה אות, לא יגרמו מאה ההגהות להכשרתה. מה לנו הדרך בה נמצאה הטעות העיקר שהיא תוקנה. אנשי המכון שואלים: וכי מונעת הדבקות בדרכי אבותינו, את השימוש במנורה פלורסנטית, מעל שולחנו של סופר הסת"ם, רק משום שלא היתה כזאת למרע"ה. האם נאסור על הסופר הבודק והמגיה, לישב על כסא מתנועע משוכלל, משום שאהרון הכהן לא ישב על שכמותו. האסור

הגר"ש קוק בעת הפעלת המחשב בבני ברק

בטעם ובמקוריות, ע"י הרב שמר־אל חסידה, שהוציא לאור מכון משמרת סת"ם, מובאים כמה סיפורים על תהליכי הבדיקה הגילויים. בכמה מהם נזכר בשמם ובשם בית המדרש או הישיבה. להלן כמה מהם:

טעויות שנתגלו אחרי עשרות שנים

"בספר תורה, שנכתב ע"י סופר דייקן מעולה ומפורסם, שטרח בעצמו בכתיבתו והגהתו ביגיעה רבה ע"י טובי המגיהים פעמים אחדות, השוכן באחת הישיבות הקדושות בארה"ק. מתוך תורת קודש לבל יהיו מעשי ידיו חייו לפוקה ולמכשול, מיד כששמע שניתן לבדוק ספר תורה ע"י מחשב, מיהר להוציא את הספר מן הישיבה ולהביאו לבדיקה ואכן, מגלגלין זכות ע"י זכאי, והשפר שתי הטעויות האחרונות שנותרו בספר המגופה. בספר בראשית פרשת לך לך (ט"ז י"ג), בפסוק "ויקרא וכו' הגם הלם ראיתי אחרי ראי", הציג המחשב על מסכו "ראתי" (אות חסרה). בספר שמות פרשת תצוה (כ"ח כ'), בפסוק "והטור הרביעי וכו' משבצים זהב יהיו במלואתם", נמצא כתוב "במולאתם" (אותיות מתחלפות, ספר פסול). ולשמחת לב הסופר, תוקן והושלם הספר, והוחזר להיכל השם.

בס"ת מביהמ"ד דקהל "ישמח משה" בבורו פארק, שנכתב ע"י הגה"צ מבודאפשט זצ"ל, לאחר ארבע שנים שנקרא בציבור. המחשב חשף בספר דברים. פרשת דברים (א י"א) בפסוק "...יוסף עליכם ככם אלף פעמים", נמצא כתוב אליכם (אות מתחלפת).

בספר התורה שנתקבל מביהמ"ד דישיבת חכמי לובלין, ע"י הגאון מהר"ש הלוי וואזנר שליט"א גאב"ד זכרון מאיר נתגלתה זה מכבר טעות באמצע קריה"ת, הספר נגלל, והטעות שבו נעלמה מעיני המגיהים, שנלאו למצאה. בצער רב הוחזר הספר בחזרה לארון, ויצא מכלל קריאה. המחשב אשר סרק את הספר, העלה את התוצאות הבאות. בספר בראשית, פרשת חיי שרה (כב יט), בפסוק "וישב אברהם אל נעריו. וילכו יחדיו", נמצא כתוב "יחודיו" (אות יתרה). בספר שמות פרשת יתרו (יח כז), בפסוק "וישלח משה את חתנו וילך לו", נמצא כתוב "משה חתנו" (תיבה חסרה). בספר ויקרא, פר' אמור (כא ד') בפסוק "לא יטמא בעל בעמיו" נמצא כתוב "בעמי" (אות חסרה). בספר במדבר פרשת מטות (לא י'), בפסוק "ואת כל עריהם במושבתם", נמצא כתוב "במושבותם".

השמחה של הגר"ח קניבסקי

אך לא רק שמחה על מציאת טעויות, בבחינת "אין שמחה אלא בהתרת הספיקות", יש בחוברת. יש בה גם סיפורים על הספרים שכן נמצאו שלמים ומתוקנים. אחד מהם הוא ספר התורה, שנכתב על שמו הקדוש של בעל ה"קהילות יעקב" זצוק"ל, המצוי בביהמ"ד "לדרמן" בשכון חזון איש. ספר, אשר לא רק נכתב בהידור מופלג, גם הוגה, הגהה אחר הגהה, הגהה בכל הגהה מכל זיו ודיו; אשר נקרא ע"י "בעל קורא" מעולה והמשיך להיגנות, ניפרי אחד ניפרי. עתה מעל מסך המחשב, נגלה בתפארת שלמותו.

רבנים חשובים: הגר"ש וואזנר גאב"ד זכרון מאיר ציין שאחוזי הפסול שנתגלו, גם אם הם יקטנו בהרבה, הם מעודדי תורה. "אמנם שיערנו מראש, שיתגלה אחוז גבוה של ספרי תורה פסולים, וזו היתה הסיבה שעודדנו את ראשי משמרת סת"ם לפתוח את הקומפיוטר, בהדגשה שרק כלי זה יהיה פתרון הולם לבעיה הגדולה המקיפה של כל כלל ישראל".

בעיה חדשה שמתעוררת

הגר"ש וואזנר ציין שאנו ניצבים בפני בעיה קשה וכאובה, האיך לעלות ולברך על ספרי תורה, ברכה לפניה ואחריה, כל עוד לא נבדק ע"י המחשב ותוקן, כאשר אחוז כ"כ גדול של ספרים נמצאים פסולים וכל ספר שלפנינו, הוא לפחות בגדר ספק.

רבה של רחובות הגר"ש קוק קרא למכון לזרז הוצאתם לאור של הספרים על אותיות סת"ם שחלקם כבר הופיעו.

מקום נכבד מוקדש בחוברת לחששות שהועלו על ידי רבנים ואישי הוראה עם היוודע, לפני כמה שנים, הכוונה לערוך תכנית מחשב מהפכנית זו. הדברים מתייחסים אל כל סוגי השאלות והתהיות שהועלו, הן רעיוניות והן הלכתיות.

בין השאר מובאים חששות של גדולי הדורות והתקלות שנתלו בעובדה קשה זו של מציאות ודאבת של הפרצות בשדה הסת"ם. בין הדברים דברי הגאון בעל "מעשה רוקח" שהתבטא "ובלתי ספק אצלי, שזה לבד גורם אריכות הגלות המר הזה".

בחוברת יש התייחסות לשאלות שעורדו המתנגדים ולחששות שהועלו, מהם שעורדו את תשומת לב הרבנים לסייג את השימוש במחשב, בתנאים שהוגדרו היטב.

חששותיהם של המתנגדים

נקבע שעקב השינויים הרבים והמהירים בתחום הטכנולוגי, אין שום אפשרות להפוך את "תכנת ביקורת הסת"ם" למוצר המוני, שכל דכפין יבדוק לעצמו ס"ת, תפילין ומזוזות, רק גוף האמון על שמירת ההלכה, הפועל בהנחייה קבועה ושוטפת של מורי הלכה מובהקים יכול להעזר במחשב, לשיפור ביקורת הסת"ם.

הכתוב מסביר את ההבדל שבין הדחיה המוחלטת, שדחו רבים מגדולי ישראל, את המצאת המכונה לאפיית מצות או טוויית ציצית, הדחיה שם מתייחסת למכונה הבאה לייצר את מכשיר המצוות שבהם מקיימים מצוות אכילת מצה. לא כן, לגבי המחשב — המכונה העוסקת בהגהת חסר ויתר בסת"ם, אין שום מצוה חיובית בעצם מעשה ההגהה. אלא בתוצאותיה ותכליתה. ההגהה היא המאשרת שהתפילין, הם אכן

הדלקת מדורת החמץ בגפרורים, משום שלא השתמשו בהם בימות יהושע בן נון, או את בדיקת החמץ במשקפיים ובעדשות־מגע, משום שדור המדבר לא נזקק לכאלה.

האם דומות המקוואות היום בצורתם החיצונית, ובמכשירים השונים הפועלים בתוכם, למראה מקוה האריז"ל בצפת לפני כחמישים שנה, או למבנה המקוה שנחשפה במצדה? האם אין שום

304805
אותיות בתורה

חז"ל אומרים: לפיכך נקראו ראשונים סופרים, שהיו סופרים כל האותיות שבתורה (קדושין ל').

בחוברת מובאים מספרי אותיות התורה, לפי חלוקה לכל אות, עפ"י ספר "משנת אברהם".

א - 27,057	ם - 10,623
ב - 16,344	נ - 9,854
ג - 2,109	ן - 4,287
ד - 7,032	ס - 1,833
ה - 28,052	ע - 11,247
ו - 30,513	פ - 3,975
ז - 2,198	ף - 834
ח - 7,187	צ - 2,925
ט - 1,802	ץ - 1,057
י - 31,530	ק - 4.694
כ - 8,610	ר - 18,125
ך - 3,330	ש - 15,596
ל - 21.570	ת - 17,949
מ - 14,472	

ס"ה: 304,805

טעות חסר או יתיר, פוסלת קדושת ספר התורה, ודינו כחומש שמלמדין בהן התינוקות. אות אחת מתוך 304805, היא: 0.000328%. זה שיעור הדיוק בחסר ויתר ההכרחי לקדושת ספר תורה. ספר תורה, חסר או יתר אות אחת, סטייתו היא בשיעור של 0.000328%.

בין כתבי הסת"ם, המזוזה היא בעלת התוכן הקצר ביותר. היא מכילה רק שבע מאות ושלש עשרה אותיות, לעומת כל "תפילה" מזוג התפילין. שבה, אלף חמש מאות תשעים וארבע אותיות, ולעומת ספר התורה שבו יותר משלוש מאות אלף אותיות. המזוזה נחשבה מאז ומעולם, לתשמיש הקדושה ה"בטוח" ביותר מטעויות.

והנה בזמן הקצר, מאז הפעלת "תכנת ביקורת חסר ויתר" במחשב ע"י משמרת סת"ם, נתגלה שעור מדהים של חסרות יתרות ומתחלפות, במזוזות מעולות ויקרות, שעברו גם יותר מכתי הגהות מדוקדקות, בידי מגיהים ובודקים ומפורסמים.

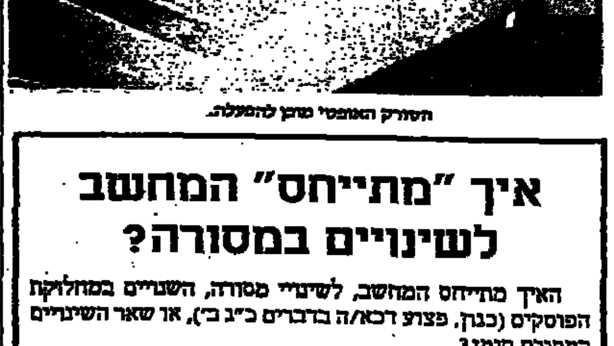
הסורק האופטי מוכן להפעלה.

איך "מתייחס" המחשב לשינויים במסורה?

האיך מתייחס המחשב, לשינויי מסורה, השנויים במחלוקת הפוסקים (כגון, פצוע דכא/ה בדברים כ"ג ב'), או שאר השינויים במסורת תימן?

ובכן מסתבר שהמכון הכין קיימת רשימה מלאה של כל שינויי המסורה עפ"י המנהגים השונים בדורות השונים, כאשר מתגלה ע"י המחשב חריג מתיקון הסופרים הנהוג, יצויין החריג בדו"ח כשינוי מסורה ולא כטעות.

בעיה אחרת נוגעת לטעויות אופטיות של המחשב:

קיימת אפשרות (לכאורה), שבה תתעוות התמונה המוצגת למחשב, כגון ע"י הופעת כתם בגודל מסויים, על גבי הספר, או על משטח הזכוכית של מכונת הצילום או הסורק האופטי. אדם "בר דעת" יבחין מיד שאין זה אלא כתם זה, ואילו המחשב עלול אי פעם להתייחס אליו כאל טיפת דיו. לדוגמא: כאשר יקרה שהסופר טעה וכתב למשל, אות ד' במקום אות ה', והכתם המקרי יהיה במקרה בדיוק בגודל מתאים, ויופיע במקרה בדיוק במקום היחיד החסרה עלול המחשב להתייחס אל האות כאות ה', ולא יבחין בטעות.

משום כל כך אין משמרת סת"ם מקבלת לביקורת המחשב, רק ספרי תורה שעברו הגהת אדם "בר דעת", כדי למנוע צירוף מקרים נדיר מסוג זה.

כאשר הוזנו אותיות התורה אל זכרון המחשב, היו אמנם טעויות במהלך ההקלדה. לצורך גילויים ותיקונם, הופעל המחשב "לבדוק" את תיקון הסופרים המדוייק והמפורסם (צלום כתי־ הסופר הר"ר מנחם דוידוביץ הידוע בדיוקו המושלם). בכל מקום שבו היו טעויות בהזנת תכנת המחשב, הצביע המחשב על "טעויות" בתיקון הסופרים, שהיו כמובן טעויות בתכנה העצמית). כך נתפשו ותוקנו כל הטעויות אשר בתכנת המחשב.

ליתר בטחון נבדקו גם תיקוני סופרים אחרים, והתכנה נמצאה שלמה ומדוייקת.

הגר"ש וואזנר והגר"מ הלברשטם ליד מתקן הגלילה והצילום.

חידוש "צוהה" במכשירים הטכניים וסדר עבודת השחיטה, במשחטות הגדולות, שבשרן עולה על שולחן ישראל בירושלים, בבני ברק וברוקלין?

אין זה רק עצת השטן

אלו הם הדברים של רציון, אך יש גם פרי"ם הלכתי ומקיף שאין מקומו מעל גבי העתון.

עם זאת יש לציין, כי מובאים דבריהם של כמה מן הרבנים שפירסמו בתחילה התנגדות, אולם לאחר ששמעו מי ומי הם המכשירים והמעודדים את הפרוייקט וראו ושמעו על התכנית עצמה ועל ההגבלות והסייגים שסייגו את מפעיליה חזרו בהם והם עתה מן התומכים הנלהבים.

בין השאר מובאים דבריו של הגה"צ רבי יהודא סגל ראש ישיבת מנצ'סטר כנגד המתנגדים.

"...הנני מצטער מאד צער רב, שקמו מערערים בחששות רחוקות מאד ורוצים לאסור השתמשות בקומפיוטר, מפני חששות אשר בדו מלבם, כידוע התקלות הרבות המצויים מאד עכשו, ואשר הקומפיוטר יתקן זה בעזהי"ת, ואיך מבזים את הודאי מפני הספק ספיקא, שבאמת המבין דבר יודע שאין מה לחשוש, ואין זה רק עצת השטן שרוצה שתפילין והס"ת והמזוזות יהיו פסולים לבטל מצוות אלו מישראל כאשר הצליח עד עתה בדורות רבים, ואשרי הזוכה לחזק ענין זה".

מכתב אחר הוא של שלושה מותיקי וגבירי הסופרים בירושלים ה"ה הרה"ח רבי ישראל שמעון קסטילניץ, הרה"ח רבי ישראל הלוי רוזנצוייג והרה"ח רבי מנחם הכהן דידוביץ במכתבם הם קובעים בין היתר:

"ההמצאה — תיקון העולם"

"ובלתי שום ספק שהמצאה זו היא בגדר תיקון עולם וזכות גדולה לדורנו, כי כידוע שס"ת שחסר בה או יתר בה אפילו רק אות אחת, לא רק שלא חל עליה קדושת ס"ת, ודינו כחומש מן החומשים שמלמדין בהם התינוקות כמ"ש הרמב"ם בפ"י מהלכות ס"ת, אלא שס"ת כאלו גורמים חלילה סכנה לקיום העולם".

"אך היות ומקובל מאנשי אמונה, שכאשר עוסקין בתיקון גדול, מן הנמנע שהבע"ד יעמוד מנגד בחיבוק ידים, א"כ מה הפלא שכאשר משמרת סת"ם עוסקת ב"בנינו של עולם", בהצלת רבים ממכשול ובהחזרת העטרה ליושנה, שהבע"ד מוצא תכסיסים לבלבל המוחות לדמות הענין ל"מאשין מצות" או ל"בדיקת תולעים" וכיו"ב שאין עניניהם דומה לענינינו כל עיקר. וע"י עירבוב התחומין מין בשאינו מינו, מדמין לגזור גזירות בישראל ע"מ למנוע ממשמרת סת"ם להשלים עבודתם הקדושה בטענת סרק דשמא יבואו לבנות מכונה ל"בדיקת הכשרות" כתחליף לבודקי אדם, שהכלי יהיה פוסק ומכריע כביכול".

"ובאמת כל אשר קרב למלאכה זו מלאכת שמים יודע, כי "הגהה" ו"בדיקה" הם שתי מלאכות שונות אשר לא קרב זל"ז כלל, דל"בדיקת כשרות" האותיות שהם כהררים התלויים בשערה נצרך (ואין תחליף) לבודק ת"ח וירא"ש הבקי היטב בכל הלכותיהן ומוסמך לכך. משא"כ ל"הגהת טעויות" נצרך רק בעל כשרון מיוחד לתפישת טעויות, ללא שום שייכות ל"שיקול דעת" אלא "גילוי מלתא בעלמא".

אזהרות, הוראות, תקנות ומנהגים, נקבעו בקהילות רבות, כדי להבטיח את כשרות הסת"ם, בשרשרת של בדיקות חמורות ומדוקדקות, ולמרות כל אלה, לא חשו בטוחים דיים, ולא נחה דאגת ליבם והורדתם המתמדת.

"אם הגיה בו אות אחת — כאילו כתבו"

על ספר חדש שזכה לכתוב הגה"צ ר"ש שוואב ועל סדרי הכנסת ספר תורה לפי מנהגי פפד"מ

אראתינו להכי, יש מקום לתת את התיאור המובא בחוברת "קולמוס" על סדרי טקסי חגיגת הכנסת ספר התורה בבית הכנסת של קהל עדת ישורון. בניו יורק, יש להניח שרבים התוהים לעתים על סדרים וטקסיות המעמד — וכן פתרון שאלת ברכת שהחיינו. — ימצאו בזה ענין ומהם יראו ויעשו.

מעמד סיום הכתיבה, התקיים ביום א' לפרשת ויקרא, בהשתתפות 1400 אורחים נכבדים מרחבי ארה"ב ובנוכחותם הבולטת והמרשימה של גדולי תורה ורבנים חשובים. בכתיבת האותיות נטלו חלק רק כ"ק האדמו"ר מנובומינסק שליט"א, רבה של הקהילה וראשי הישיבה ע"ש הרש"ר הירש זצ"ל. כל היתר, מינו את הסופר כשליחם, לקיים מצוות "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת".

חנוך ספר תורה — מנהג פפד"מ

בשבת קודש, פרשת החודש, התקיים בנפרד, המעמד הגדול והמרשים של הכנסת ספר התורה להיכל לפי "סדר חנוך ספר תורה" לפי מנהגי פפד"ם, הכתובים בצוואתו של הגה"צ רבי יוסף, ברויער, בנו של חתן מאור יהדות אשכנז הרש"ר הירש זצ"ל.

ספר התורה, הוצע תחילה באחד החדרים האחוריים של בית הכנסת. בתום תפילת שחרית, מתייצבים הכהנים והלויים בשורה ארוכה משני צידי המעבר, מהכניסה ועד המדרגות שלרגלי ארון הקודש. הספר מובא לבית הכנסת, ונמסר ללוי הראשון שבפתחו, והוא מעבירו ללוי שממולו, וחוזר חלילה ללוי שלידו ומן הלויים לכהנים וכן הלאה, מכהן לכהן כאשר איש מנמנה מלווה את ספר התורה בכל טכס המסירה מיד ליד, עד שהספר מגיע עד הכהן האחרון, שבסמוך לארון הקודש.

מרגע כניסת הספר לבית הכנסת, המקהלה מלווה את מסעו בשירת "שאו שערים", עד השכנתו בהיכל, ע"י תורם הספר. אחר נעילת השער, פותחת המקהלה בשירת "ויהי בנסוע". ההיכל נפתח מחדש, והספר מובל אל הבימה.

התורם נקרא לעלות לתורה, וכשהוא לבוש בטלית חדשה או בגד חדש, הוא עולה ומברך "שהחיינו" ואחריה את ברכת התורה.

הטכס הגדול והמרשים הסתיים, ואחר תפילת המוסף, נערך "קידושא רבא" בהשתתפות מאות אורחים מכל בתי הכנסת בסביבה. יהודים מכל רבדי הצבור, מכל החוגים הרבים המאפיינים את יהדות ארה"ב, נכבדים ופשוטי עם, מקשת מקצועות מגוונים. לומדי תורה עם עורכי דין, רופאים ומהנדסים, רבנים וכלי קודש עם רואי חשבון ומורים וקבלנים. כולם נקבצים בשמחה יהודית תמימה ולבבית, לקחת חלק בחגה הגדול, וביומא טבא, של קהל עדת ישורון, וושינגטון הייטס.

שתי טעויות

לאחר טכס הכנסת ספר התורה החגיגי, ביקש הגה"צ רבי שמעון שוואב לבדוק את ספר התורה הפרטי שלו. בספר זה קראו בעבר בבית המדרש, ואחר מחלתו הועבר לביתו, שם קוראים בו בקביעות במנין מצומצם של מתפללים.

הגר"ש שוואב בכתיבת הפסוק האחרון — יום טוב לנו.

וזהו ספר תורה, כתוב בכתב יפה ומהודר, שהפליא את כל רואיו. הספר נבדק במחשב, ונמצאו בו שתי טעויות, מראשית הכתיבה. הבודקים, חששו להביא לידיעת הרב (עקב מחלתו) את דבר הטעויות שנתגלו, אולם, לא יכלו לעמוד בדרישתו לקבל את הממצאים.

כאשר שמע הרב את תוצאות הבדיקה, קרנו פניו בשמחה, ומיהר לקרוא את הסופר, שיתקן את הספר. זה עתה, זכה הרב, להכניס ספר תורה חדש, עפ"י מאמר הגמ' (במנחות ל') אמר רב גידל א"ר כל הלוקח ס"ת מן השוק וכו' כתבו, מעלה עליו הכתוב כאלו קבלו מהר סיני אמר רב ששת אם הגיה בו אפילו אות אחת מעלה עליו הכתוב כאלו כתבו.

לא אחד מחכמי התורה, נמנעו מלעלות או מלהרבות בעליה לתורה, מחשש שיתגלה פסול בספר, אחרי שנמצאו אותיות חסרות יתרות או מוחלפות, בספרים שהונהגו כדת וקראו בהם עשרות שנים. עתה נפתח פתח חדש בנושא זה ויש בידנו הכלי שיכול לתת לנו תמונה ודאית על כשרותו של ספר תורה ולענות על המשאלות של הדורות.

בין השאר מתריע המכון על פרצות חמורות הקיימות בשטח זה של סת"ם — כתיבת ספרי תורה ומזוזות ומביא סיפורים העשויים לסמר שערות הראש ובהם על משפחה בני־ברקית שבהם עוסקים כל בני המשפחה, לרבות הנשים והנערות, בכתיבת סת"ם. גם מקרים של כתיבה בעצם

(המשך בעמ' יח)

בית הכנסת בוואשינגטון הייטס כפי שהוכן לקראת החגיגה — למנהגי פפד"מ.

נוזל הפלא הגאוני והחדש לשטיפה ולחיטוי פירות וירקות
סטרילי
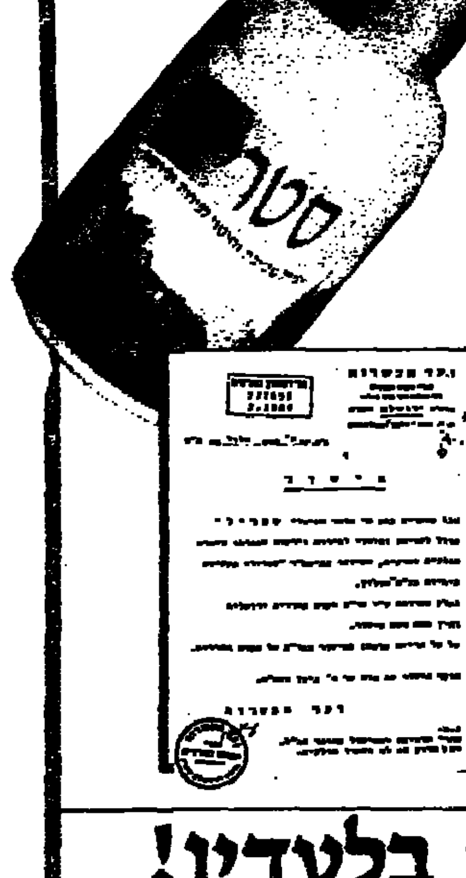
טבעי בריא וסטרילי - כשר למהדרין מן המהדרין
מהיום תוכלו לנקות בקלי קלות ובאישור משרד הבריאות את כל סוגי הפירות והירקות אפילו כרוב, כרובית חסה פטרוזליה וכו'
מכל התולעים חומרי ההדברה החידקים והבקטריות
מאושר ע"י הבד"ץ!!!
נבדק והוכחה יעילותו הרבה ע"י הרב וייא.
בואו וראו את יתרונותיו ומעלותיו החשובות של סטרילי.
כשרות – בד"ץ של העדה החרדית ירושלים בדקו ואישרו כשרותו של "סטרילי" שמטרתו השמדת תולעים וחרקים ע"ג ירק ופרי.
הרב וייא, הידוע במחקריו בתחום זה בדק ומצא כי "סטרילי" יעיל ביותר להשמדת תולעים וחרקים ובמיוחד בעלי חסה, כרוב, פטרוזליה, סלרי, וכו'.
בריאות - הבדיקה מעבדתית משוכללת הוכח ש"סטרילי" קוטל ביעילות בקטריות וחידקים המסוכנים לבריאות וכן מסיר שאריות חומרי ריסוס והדברה.
אינו רעיל ואינו משאיר ריח וטעם לוואי באישור משרד הבריאות. לאחר החיטוי ב"סטרילי" נותר הפרי והירק רענן מחוטא ונקי ומוכן לאכילה בריאה ומהנה.
נוחות ויעילות והסכוני ביותר – מחליף ביעילות לאין שיעור ובפשטות את השימוש, הצורב בידיים, בחומץ ובמי מלח. מה גם שלאחרונים ישנה השפעה שלילית על הירקות והפירות. ערבבו כף "סטרילי" שמחירה רק 12 אג' לתוך ליטר מים השרו את הפירות וירקות לדקות מספר שטפו במים זורמים ו...בתאבון.
אפשר גם לחטא את הפירות והירקות מיד הגיעם מהחנות ליבשם מעט והופ... לאכסון.
סטרילי אי אפשר בלעדיו!
דרשו בחנויות וברשתות השווק
ניתן להשיג גם באריזות ענק מיוחדות
היצרן "סטרילי תעשיות" בע"מ טל' 03-888294 ת.ד. 710 בת־ים

הפשע האיום שנעשה לבני עדת תימן חוזר על עצמו

בראש העין של היום: מאות ילדים נשלחים לקבוצים חילוניים, מחללים שבת ופורקים מידת הצניעות

זו אינה כותרת מהמדור "המודיע לפני 30 שנה". אלא הן חדשות טריות מראש העין של היום. בחסות המועצה המקומית מתבצעים בעיירה התימנית פשעים מחרידים דוקא כנגד אלה שהחליטו לשוב אל המסורת השרשית. בקייטנות מקומיות שולחים 300 ילדים לקבוצי "השומר הצעיר", ליד בתי כנסת ניבנים היכלי ספורט ובתי שעשועים, רחובות שנסגרו בשבת מאויימים בפתיחה מחדש. הכל החל במאבק על שמירת הצניעות בבריכה החדשה. סופר "המודיע" שיצא לראש העין משוחח עם ראשי הפעילים המקומיים ועם תושבי העיירה

—מאת משה מיכאל צורן—

★ החדר התימני של הרב אדמוני (צילומים: מ.מ. צורן)

דור הולך ודור בא. הדור שה־גיע ארצה ב"מרבד הקסמים" מתימן כבר אינו בכותרות. הבנים, ואולי כבר הנכדים, תפסו את הרסן והם המנווטים בהנהגה שאבותיהם איחרו לאחוז בו. התימנים עם ה"סימנים" שדרכו על אדמת ארץ ישראל עם כל יקוד הנפש כדי לדבק בתורה ובמצוותיה לא השכילו לראות מה עושים להם אחיהם בני ישראל.

הבנים, שכבר צמחו על ברכי המדינה הזאת, שונים בטבעם ובמסורת שהציבו לעצמם. חלק נכבד ובלתי־מבוטל מהם החליטו להשיב ליהדות תימן את תפארתה ובכך לנקום נקמת־אמת במי שגזז את פיאותיהם וזקניהם. יש גם כאלה, והם אינם מעטים, שלא היה בהם הכח לשחות נגד הזרם והם המשיכו במה שהתוו להם הקבוצים ומורי־הדרך למיניהם.

אך שיקום יהודי תימני, שהוריו עלו ארצה היישר מצנעא, והיו שם יראי שמים ותופסי תורה באמת, ויפעל בכוח ובאילוצים כנגד אחיו־הוא מבני תימן, זו לכל הדעות תופעה נדירה בנוף התימני בארץ. וכשהדבר קורה בראש העין, מצודת התימנים בארץ ישראל, יש לכך משמעות מיוחדת וחמורה שבעתיים.

★ "חדר", ישיבות ומלבושים מסורתיים

לא תהיה לכך משמעות אם נשוב ונישנה כאן את ההיסטוריה האכזרית שעברה על יהודי ראש העין בתחילת ימיה. לא נשוב ונתאר כאן בפעם־המי־יודע כמה את הגזירות הנוראות הללו של אנשי מפא"י שנטלו את היהודים התמימים בכח הזרוע והורידו מהם את ה"סימנים" ששמרו עליהם במשך אלפי שנה בגלות תימן והצילו אותם מטמיעה בין הגויים.

אם תעבור גם כיום הזה בר־חובותיה של העיירה ראש העין תבחין מיד באותה תמימות וכ־אותה תמימות יהודית מקורית. בכל פינה — בית כנסת; בכל קרן־רחוב תשמע בשעות הבוקר את הסליחות ה"אלוליות" של התימנים בניגונם הערב. יהודים מבקשים סליחה וכפרה. מעולם לא חטאו ופשעו. נותרו תמימים כשהיו. ראשי הקהילה בעיירה יגידו באזנינו מאוחר יותר ש־98% מכלל היהודים התימנים בראש העין נותרו בעלי אותם שאיפות ומטרות, גם הצעירים שבהם. הדבר היחיד שנותר לע־שות הוא להסיר מחיצות, להוריד את מעטה הטומאה ומיד תתגלה לפניך הדמות התימנית במלוא זוהרה.

והראיה הטובה ביותר לכך היא ההתפתחות התורנית העניפה שחלה בשנים האחרונות בכל רחבי העיירה. זה התחיל מפתיחת "חדר" תימני מקורי בראשות הרב אדמוני, זה ממשיך ביהודים תימנים הלובשים את מלבושיהם המ־סורתיים כשם שהיו לבושים בתימן, בשליחות הילדים ללמוד בבתי ספר תורניים ובישיבות של ראש העין, ישיבת "תורה ושלום", ישיבת "משכן משה", ישיבתו של הרב אמנון־יצחק, בתי הספר התורניים של החינוך העצמאי לבנות בשיכון ד' בניהולו המסור של הרב צבי קושניר; עשרות אברכים בני תורה חובשים כיום את ספסלי 4 הכוללים בראש העין, אלה אותם בנים להורים שאולי נטשו את מסורת אבותיהם והדור הבא אחריהם החליט לשוב למוטב.

ה"יש" הקיים בראש העין, ה"יש" התורני מתפתח ומתרחב בצעדי ענק. מי שלא ביקר בעיירה במשך 4־3 השנים האחרונות, לא יכירנה כיום ואין בכך כל גוזמא. מי שהתמסר לפעילות התורנית הם האחים חן ומאיר צפר, בניו של הרב שלמה צפר, יו"ר המועצה המקומית לשעבר של ראש העין. הם פעלו במקביל לסגירת רחובות בשבת; ללא כל בעיות ולאחר רישום והחתמה של כל התושבים ברחובות אלה ביצעו את הסגירה. פעלו להבאת מרצים לבתי הכנסת.

ידיד ההסתדרות הכללית

נטלו את הילדים בחזרה אל ה"מורי" בשעות אחר הצהרים ובקיצור: דאגו שראש העין תשוב ותהא מה שהיתה.

★ "תפסידי את הקול החילוני בבחירות"

ודווקא כשהתפתחות זו נמצאת בעיצומה, מגיע יהודי תימני המכהן כיום בראשות המועצה בראש העין ומנסה להפוך את הקערה על פיה, את מה שבונים, הוא מנסה לנתוץ. האבסורד שמ־תנהל כיום בראש העין הוא פשוט בלתי־יאמן: יהודי תימני שכאמור עלה עם הוריו מתימן נלחם כיום בכל דבר שבקדושה בעיירתו ומנסה להמשיך ולעקור את אחיו התימנים ממסורתם.

עד עלותו של יגאל יוסף לכס יו"ר המועצה המקומית בקדנצ־יה הנוכחית, כיהנו בראשות המועצה רק יהודים דתיים משכמם ומעלה שדאגו לצרכי העדה ולא פעלו נגדה. היו אלה שלום מנצרה, יוסף מלמד מאגו"י ושלמה צפר שכל אחד מהם שלט בראש העין 10 שנים תמימות. הבעיות החלו, אומרים חן ומאיר צפר, עם עלותו של יגאל יוסף לראשות המועצה.

כבר בתחילת הקדנציה החלו התביעות על פתיחת הבריכה בראש העין. "אתה יודע מה זה שיהודים בראש העין ילכו ברחוב וייתקלו במראות של פריצות שאינם תואמים בכי־הוא־זה את פנימיות נפשם וטהרתם המקורית שהיתה ידועה לשם ולתפארת בקרב כל יהודי הגולה". אומרים אנשי שיזר.

לרבני העיירה שבאו ללשכתו הבטיח יגאל יוסף שהבריכה תהיה נפרדת. הרבנים עזריה בסיס, שמואל תעיזי ומנשה זכריה בראשות רבה של ראש העין הרב דוד תג'יבי יצאו שמחים כששמעו את ההבטחה המפורשת של ראש המועצה. אלא שמיד כאשר נודע לצעירי מפלגתו של יגאל יוסף על ההבטחה הבריכה מיהרו להפעיל עליו לחצים כבדים. הטענה העיקרית היתה שאם לא תפתח הבריכה כפי רצונם, הוא יפסיד לבטח את הקול החילוני בבחירות הקרובות למועצות המקומיות. הלחצים פעלו את שלהם ויוסף שינה מיד את עמדתו והודיע שיפתח את הבריכה כרגיל.

★ לחצים מכל הכיוונים

בד בבד כינס ראש המועצה את העסקנים הדתיים והודיע להם על ההתפתחויות תוך שהוא מודיע מפורשות שאם יקבל הבטחה שהציבור המוגדר כדתי וחרדי יצביע עבורו בבחירות, הוא ישקול שנית את החלטתו שנתן לצעירי מפלגתו. הרבנים המקומיים שראו כבר עם מי יש להם עסק, החליטו לנסות פעם נוספת. העסקנים עלו אל ביתו של מרן הגרא"מ שך שליט"א והתייעצו עמו ועל פי פסקו של הגאון רבי עובדיה יוסף נחתם הסכם שההורים הדתיים מתחייבים להצביע עבור ראש המועצה בבחירות ומצידו יתחייב יגאל יוסף שהבריכה תהיה נפרדת.

ההסכם שהודלף שוב לצעירי הליכוד הניע את הגלגלים מחדש והלחצים הופעלו ביתר שאת. הפעם הצטרף למסע הלחצים גם סגנו של יגאל יוסף, רמי אחרק מסיעת הליכוד ואלה מודיעים לו בצורה נחרצת שאם הוא רוצה להצליח בבחירות שלא ישחק עם ענין הבריכה.

בשלב זה החליט יגאל יוסף להעביר את נושא הבריכה למי־נהלת המתנ"ס כדי להוריד מעליו את האחריות לענין וכדי שיוכל להתנער מההסכמים שהוא חתום עליהם. אומר מאיר צפר: "יגאל שם אותנו ללעג ולקלס כיוון שחלק מחברי הנהלת המתנ"ס הם עצמם חברי הליכוד והמועצה המקומית ואין לו כל אפשרות להשליך מעל עצמו את ההתחייבו־יות בדרך זו. זאת ועוד: לאחר שהפעלנו בכוחות עצמנו לחצים כבדים על חברי הנהלת המתנ"ס הם ניאותו להסכים שהבריכה לא תיפתח עד שיושג הסכם שיהיה מקובל על כל הצדדים. והנה מגיע יגאל יוסף עצמו ומשכנע את הנהלת המתנ"ס שלא להכנע ללחצים..."

★ תיק משטרתי

רבני העיירה תבעו את יגאל יוסף לבית הדין הרבני בפ"ת ובפסק דינם קבעו הדיינים, ברא־שות הרב משורר, שראש המועצה לא יפתח את הבריכה, והטילו צו מניעה על הפתיחה עד חודש חשוון. גם אם בתחילה ניאות ראש המועצה לגשת לדין תורה, אך מה נדהמו התושבים לראות את יגאל יוסף כשהוא פותח את הבריכה לפני כ־3 שבועות קבל עם ועדה כשהרחצה היא מעורבת. בכך הפר ראש המועצה את כל ההסכמים והצוים שנתקבלו על דעתו ובה־סכמתו. לאחר שנודע שלבריכה אין גם רשיון הפעלה בגין עסק, עוברים מפעיליה על החוק ואפשר לפתוח נגדם תיק משטרתי.

תושבי ראש העין אינם מסכי־מים עם צעדיו אלה של ראש המועצה ויצאו למספר הפגנות שהגדולה שבהם היתה במוצאי שבת לפני שבועיים. בינתיים, מודיעים לנו האחים צפר שרבני העיר עומדים לעתור לבג"ץ בימים הקרובים כדי להוציא צו נגד פתיחת הבריכה. במקביל הוגשה תלונה למשטרה על פתיחת עסק בלתי חוקי.

★ חוזרים לתקופה של לפני 40 שנה

התלונות כנגד יגאל יוסף אינן מסתיימות בנושא הבריכה. דוגמא לכך מצביעים על הקייטנות העי־רוניות שהיו בחופש בראש העין ואשר במסגרתם נשלחו ילדי העי־ירה ל...קבוצי השומר הצעיר. 300 ילדים היו ימים אחדים בקיבוץ גבעת השלושה ואם לא מספיק דבר זה להתריע על חומרת מעשיו של ראש המועצה, מה כן יתריע אותו?... הרי בכך הוא חוזר על הפשעים שהיו בראשית שנות המדינה כששלחו את היהודים התמימים לקבוצים ולבסוף יצא מהם מה שיצא. מאות הילדים למדו בקייטנות אלה "שיטות בלימוד", דרכים מתודיות וזאת כפי שמצויין בפרוספקט...

גם סגירת הרחובות בשבתות לא מצאה חן בעיני ראש המועצה והוא נוקט בדרכים ובפעולות כדי להגדיר את המעשה כבלתי חוקי מה שיאלץ את השערים להיפתח...

תושבי ראש העין, כפי שה־תרשמנו בשיחות־רחוב, אינם מוכנים להשלים בשום אופן עם מעשיו של ראש העיר. זכריה יחיא, בן 58, אב ל־8 ילדים, אומר לנו השבוע בפינת הרחוב מהרחק"א: "אני פשוט לא מבין מה הוא רוצה מאתנו, ראש המועצה. עוד לא היה מספיק לנו צרות כאן במדינה הזאת; עוד לא אכלו אותנו כרב־עי?!" יוסי צרמתה, בן 22, אב ל־2, יודע בוודאות שבמצב זה "יתלך ראש העין ותידרדר לדיוטא התחתונה"... משה בן שרעבי, אברך שוקט מגודל מספר על ההתמרמ־רות הגדולה בין תושבי כל השי־כונים בראש העין ממעשיו של ראש המועצה. "במצב שכזה אהיה נאלץ לנטוש את המקום שכ־אני רוצה להשאר בו. חזרתי לראש העין לאחר שעזבתי אותה בנ־שואי, והנה כעת יעבירו לנגדי מראות של פריצות ברחוב, כיצד אוכל להשאר כאן?" שואל משה שרעבי בעצב.

תושבי העיירה רוצים לקוות שראש המועצה ילמד את המצב לאשורו ויפיק את הלקחים המת־בקשים רגע אחד לפני, כדי שה־חיים במקום ישובו למסלולם לשביעות רצון הכל.

תימניאדה בראש

הכשלון הבולט ביותר היה בשניסו לארגן בסוכות אשתקד את אירוע ה"תימניאדה", בעידודו של ראש המועצה ובהשתתפות ראש הממשלה ניסה לסחוף אלפי תימנים לבילוי תבוסתני שלא מתאים לבניה של יהדות זו.

רבני העדה יצאו אשתקד במכתב מפורש בו הם אוסרים את ההשתתפות באירוע ואכן במקום עשרות אלפי המשתתפים הצפויים הגיעו בסיה כמה מאות איש. השנה, כך מספרים לנו כאן, מתכונן ראש המועצה להערים על העסקנים החרדיים ולקיים את התימ־ניאדה בראשל"צ וכדי להבטיח השתתפות המונית הוא מנסה לגייס הסכמה מהרבנים; לעסקנים נודע הדבר והם מיהרו להזהיר את הרבנים מפני כוונותיו של יגאל יוסף ואכן בינתיים עוד לא נתן אף רב מבני העדה התימנית את הסכמתו לקיום האירוע.

שערוריה חדשה: נישול תושבים מאדמות ראש העין

בראש העין ממורמרים השבוע על כוונות נוספות שעדיין לא פורסמו בעתונות והן רואות כאן אור לראשונה. ממעלה לשכו־נים ה' ו' בראש העין משתרעת גבעה עם שטחים נרחבים על עשרות דונמים. במשך שנים ביקשו זוגות צעירים וקבלנים להקים במ־קום שיכונים עבור תושבי המקום המתגוררים עד היום בדירות עוני אולם במועצה הודיעו: השטח מוקפא.

לפני כמה שבועות החלו טרקטורים כבדים להכשיר את השטח לבניה. תושבים נדהמים ביקשו הסברים, ומה נודע? המועצה בשיתוף מינהל מקרקעי ישראל מכרו את השטח הענק שיקרא "שכונת הקצינים" להקמת חוילות פאר לאנשים שאינם מתושבי ראש העין. אנשי העיירה זועמים בכפליים: ראשית, כיצד אפשר לנשל יהודים חזקים מאדמתם ולהעדיף תושבים זרים החיים גם כיום בדירות מרווחות? ושנית, התושבים רואים בכך פירוש לכוונותיו של ראש המועצה להרחיק מראש העין את תושביה הדתיים ולמנוע מהם כל התפשטות והתרחבות יתר.

בתי שעשועים ליד בתי כנסת?

אין כמו יהדות תימן ששמרה על קדושת בתי כנסיותיה. אין כמו יהודי תימן המשתדלים במסירות נפש לשמור על בית מדרש כבית מקדש המעט. תושבים עמם שוחחנו מביעים באוזנינו את שאט נפשם מהתנהגותו של ראש המועצה בענין בתי הכנסת.

אומר לנו יחיא צאלח, תושב שיכון א', המתגורר ליד בית הכנסת "בית קל": "שמענו מזה זמן שראש המועצה רוצה להקים ליד בית הכנסת המפואר שלנו אולם ספורט. נגשנו אליו והתרענו בו שלא יעשה זאת. "מי כמוך יודע כמה קדוש הוא בית הכנסת לבני עדתנו"? אמרנו לו. ראש המועצה התייחס בשאט נפש. לאחר מספר שבועות הוחלט בהקמתו של אולם הספורט ומי שמזדמן כיום לשיכון א' יכול להווכח במו־עיניו כיצד ליד ביהכנ"ס המפואר "בית קל" שניבנה בטוב טעם ודעת, משחקים משחקי ספורט ומפריעים לתפילות.

העוול הזה בוצע גם בשכונות אחרות כאשר דווקא ליד בתי הכנסת מוקמים בתי שעשועים וספורט. יגאל יוסף פשוט אינו מוכן לשמוע.

שלא שינו את לבושם

★ בנין ישיבת "תורה ושלום" בראש העין

★ האחים מאיר (משמאל) וחן צפר

נישול תושבים: הטרקטורים מכשירים את השכונה החדשה

הכנסת ספר תורה בימים ראשונים

★ בנין ישיבת "משכן משה"

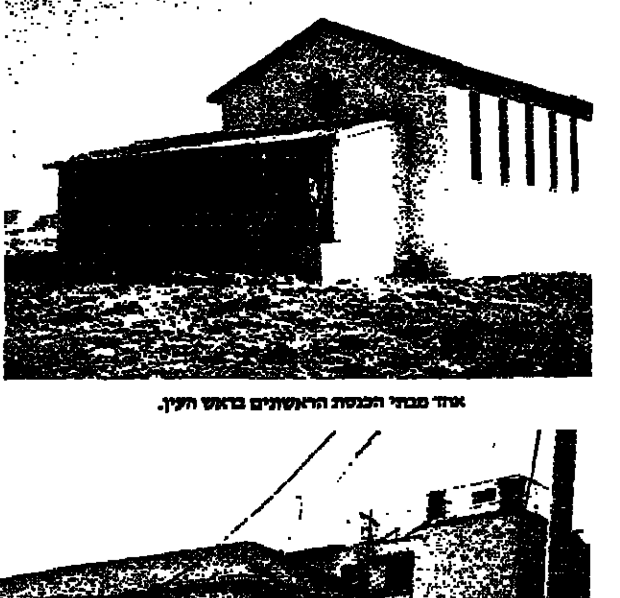

אחד מבתי הכנסת הראשונים בראש העין.

★ רחובות סגורים בשבתות

התמונות בעמ' זה של מ. צורן והאחרונות מנוף קידוש ה'

★ ביהכנ"ס "בית אל" בשיכון א' ולידו מגרש ספורט

★ ביהכנ"ס "אלבומי" המקודש ביותר לעדה התימנית ובו ספר תורה עתיק ורב־יחס

אהרן סורסקי

"אז נדברו יראי השם" - 65 שנה להתכנסות גדולי ישראל ופרנסיו בכנסיה הגדולה הראשונה של "אגודת ישראל" העולמית:

וינה: ג'—י' אלול תרפ"ג

ויהי בישורון מלך

ביום רביעי, ג' באלול תרפ"ג, בשעה 5 אחה"צ, נפתחה הכנסיה הגדולה הראשונה של אגודי העולמית — במעמד חגיגי שהתקיים באולמי התיאטרון הממלכתי בוינה "צירקוס־באוסה 44". אל הכנסיה ההיסטורית התאספו ובאו אצילי ישראל מכל שבט ועדה, קברניטי הדור, גאונים וצדיקים, בלוזי, כ־900 צירים שלוחי־ציבור מכל הארצות ואלפי אורחים. עיני כלל־ישראל בעולם נשואות היו לפה, אל הכינוס לצדיקים, שהיווה התגלמות חיה של הפסוק "ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל". סיפר לי האגודאי הישיש רבי שמואל אוסטרצר ז"ל מאנטורפן, כי בעצמו נוכח וראה בשהאדמו"ר מגור זצ"ל (ה"אמרי אמת") התהלך אנה ואנה במסדרונות הכנה"ג לפני שעת הפתיחה ופניו להבים והוא אומר: "אפשר שמימות אנשי כנסת הגדולה לא התקיים כינוס גדול וחשוב כזה".

אמנם בחוגי היריבים התייחסו מתחילה בביטול לכנה"ג. הם לא העלו על דעתם אפשרות כזאת, שייערך קונגרס חרדי בממדים עולמיים, והיארו לעצמם את הכנה"ג בבחינת אספה זוטה בעיירה קטנה שהועברה במקרה לעיר מלכות באירופה. אכן "כנוס השטריימלים", כפי שכינו אותו בלעג, איכזב אותם מרה. הקונגרס האגודאי פתח דף חדש בתולדות היהדות החרדית.

בטקס הפתיחה כשלעצמו, נטל בפומבי חזיון נדיר ומרהיב עין, שהיהדות לא ראתה זה עידן ועידנים אולי מימות "ועד ארבע ארצות". את בימת הנשיאות פיארו מאורי האומה: ה"חפץ חיים", הרבי מגור, הרבי מטשורטקוב, הגאון רבי חיים עוזר מוילנא, האדמו"ר מסקולוב, רבי אליהו קלצקין מלובלין, רבי מאיר דן פלוצקי בעל "כלי חמדה", רבי אברהם צבי פרלמוטר מוורשה, הרב מבנדין, רבי שלמה זלמן ברדיאר מפפד"ם, רבי מאיר שפירא, רבי אהרן לוין מרישא, רבי משה מרדכי אפשטיין מסלובודקה, רבי לייב רובין מוולקומיר, רבי מאיר אטלס משאבלי, רבי יוסף לייב בלוך מטלז, רבי אהרן באשקט מטובאלק, רבי אייזיק שר מסלובודקה, רבי איסר זלמן מלצר מסלוצק, רבי יהודה לייב צירלסון מקישינוב, רבי קלמן והבר מפרשבורג, רבי אברהם אהרן כץ מנייטרא, רבי ישעיה פירסט מוינה, רבי מרדכי לייב רובין ורבי בנציון ידלר מירושלים, ועוד הרבה, זכר צדיקים לברכה.

מעמד הפתיחה

הכנה"ג נפתחה באווירת "כל נדרי". בקהל המונה כחמשת אלפים איש נוכחים בין השאר נציגי העתונות ובאי־כח הממשלות והארגונים. הרב ד"ר פנחס כהן, בשם הועה"פ העולמי, משמיע בקול רוטט דברי־פתיחה קצרים על הכינוס ומטרותיו. אחר־כך מתכבד ה"חפץ חיים", זקן הדור, לשאת את דבריו, ונעתר לכך. רק אחרי הפצרות מרובות. אלפי זוגות עינים היו מרותקות לעבר הבמה ברגעים הדרמאטיים האלה, כשה"חפץ חיים" הישיש, ששמעו הולך מסוף העולם ועד סופו, פוכר את ידיו בענוה חמה ומתחנן לא לייסר אותו בכיבודים, למה דוקא הוא יברך ראשון? לבסוף קיבל עליו את הדין ניגש אל הדוכן במלים "ולא תעלו במעלות על מזבחי". הכתוב מזהיר לכהן, הסעים, כשעולה אל המזבח שיזכור כי לא מעלותיו וכשרונותיו האישיים זיכו אותו לעליה זו, ורק מתנת אלקים אשר ניתנה לו להוולד במשפחת כהנים עמדה לו. נתבקשתי לעלות על הבמה בשעה קדושה זו לברך את הכנסיה הגדולה של אגודת ישראל. וכאשר שאלתי, מדוע דוקא אנכי — השיבו לי בשביל שאני מפורסם בלמדנותי, אבל אני לא הסכמתי לזה בשום אופן מפני שאינני למדן. וביקשו להפציר כי מפני שאני מפורסם בחסידות, אבל גם זה אינני. אמרו לי שוב, הלא כבר זקן וכהן, "כן" עניתי, השי"ת נתן לי זקנה במתנה, וכהן נולדתי..."

ה"חפץ חיים" כבר היה אז בעומק השיבה, בן שמונים ושלוש, ודיבר בקול חרישי. האלפים שנוכחו במעמד לא היו מסוגלים לקלוט את מה שאמר. הגר"ם שפירא חזר אחר־כך על דבריו בקול רם. אך הצירים בבר מרוב שמחה כשנראית דמותו על הבימה. בהתפעלות רבה דיברו על כך שהח"ח ישב בתענית ביום הפתיחה והתפלל לאלקים שיברך ויצליח את הכנסיה הגדולה. "אחים אהובים" קרא אליהם החפץ־חיים "התאספנו כדי לבקש תרופה לגוף החולש של היהדות. רוצים אתם לדעת היכן לבקש את הרפואה? הבה ואספר לכם: מעשה בחולה שסבל כאבים באברים שונים, וכשבקשו הרופאים רפואות לאברים השונים, ראה פתאום הרופא, שהדופק חדל בפעולתו, הוא ציוה להחיש את התרופה הראשונה להחזיר את מהלך הדופק על כנו. התרופה הדחופה והראשונה להריץ את מחזור הדם בעורקי היהדות היא התורה, וכשהתורה בסכנה, כל קיומנו כחור עם בסכנה, הצילו, איפוא, את הדופק היהודי! בנו מחדש את מוסדות התורה והישיבות, את בתי התלמוד תורה ותינוקות של בית רבן, תנו לילדי ישראל הצעירים להתחנך ללכת בדרכי אבות — זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'".

ועוד אמר ה"חפץ חיים" באותו מעמד: "לפני יותר משישים שנה ביקר אלכסנדר השני את מחוז וילנא. בהכנסו אל הפלך הוטל על מושל הפלך אחריות בשלום המלך ובני לחייו. בהכנסו אחר־כך בגבול מחוז העיר הוטלה אותה אחריות על מושל המחוז, ואחר־כך על מושל העיר, וגם ולבי כל הכפרים היו צריכים לקבל עליהם אחריות זו בעת שהמלך בא בגבולם. ההמון השתומם על כך, אבל אמת נכון הוא מאד, כל נשיא וראש בתחומו נושא באחריות כגדול שבגדולים. לא המדרגה מסמנת את הגולת כי אם האחריות — וכן הדבר עם שומרי התפקיד האלקי. תפקיד נעלה זה קיבל עליו מקודם משה איש האלקים, אחריו יהושע, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אחריו השופטים, המלכים, הנביאים וכו', אבל גם הם היו לפי ערכנו כמלאכים, עד שכבודנו כל פרט ופרט מישראל נושא חלק באחריות זו. אבל הדורות מתמעטים ההולכים, והאחריות כבדה מנשוא, ולכן צריכים היחידים להתאחד למלא יחד את התפקיד הנשגב הזה. התאחדות זו היא חותמה של אגודת ישראל. יש לנו הבטחה, כי הגם ש"ראשיתך מצער אחריתך ישגה מאד", וכמה צריכים אנו לשמוח אם הראשית היא כבר כנסיה גדולה. אנו צריכים להגיד מה שאנו רוצים, כי מה שישראל רוצים, ירצה גם השי"ת. קיום התורה ומצוה יקלו בשבילנו את דרכי התשובה. אנו צריכים רק לדעת את תורתנו, ואם רק נדע את תפקידנו, יתכן מאד שהדור החלש הזה יפליא לעשות יותר מכל הדורות הראשונים — הוא יקרב את הגאולה!"

סיפר הרב דפתיבר הגר"ש כהנמן זצ"ל, שהוא ניגש אז אל רבו ה"חפץ חיים" זצ"ל והתחנן אליו שילך לפוש קימעא לאחר המאמץ הרב, אולם הח"ח מיחה בו: "מה, גם אתה מבקש להדיחני? יושבים פה יהודים לקדש שם שמים — ואני אעזבם ואלך לנוח?!"

כשהשלים ה"חפץ חיים" את ברכתו, נעו אמות הספים מקול תרועות גיל ואושר, שבקעו מפיות אלפים בקהל. הציבור מקדם בתשואות את הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, שכיהן אז גאב"ד פיטרקוב וציר ה"סיים" הפולני, המביא את ברכת אגו"י בפולין שעומד בראשה. "אנו מאושרים" קרא בהתרגשות "שזכינו לשעה גדולה והיסטורית זו. הכנה"ג היא ביטוי הגבורה הנצחית של העם. כאן האמת חוגגת את נצחונה. הכנה"ג היא התגלמות הרעיון לראות את כל ענקי הרוח של האומה יושבים בראש המתנים־יד ומשתתפים ביצירה המכוונת להחזיר עטרה ליושנה. השעה הגדולה צילצלה לנו. קוראים לכנסיה גדולה משום שעליה לפתור הבעיות הגדולות והקשות ביותר בחיים הכלל־ישראליים: שאלת חינוך הדור הצעיר, ישוב א"י ברוח התורה, ומצב היהדות בגולה. והכל צריך להיפתר בדרך התורה והמסורה. אנו מצפים לקידוש השם בכנסיה הגדולה: להתחייאת התורה מתחדש בכל לב יהודי פועם — "ברוך המקדש שמו ברבים".

אחרי הגר"ם שפירא עולה הרב ד"ר טוביה לווינשטיין זצ"ל מציריך, שמשמיע הרצאה מקיפה על הנושא "עם ישראל והשלום הבינלאומי". חלק מדבריו מכוון כלפי ארגון "חבר הלאומים" ומשתתף־פירוביציני כל האומות. אחריו נואם קצרות הנשיא רבי יעקב רוזנהיים זצ"ל המקדם בברכה חמה את גדולי התורה והמשלחות מכל קצוי תבל. הפרנס ר' יצחק ואמים ע"ה מברך בשם אגו"י באוסטריה. ד"ו בוטי בשם "איגוד בתי כנסת אורטודוקסיים". הגאון רבי מרדכי לייב רובין זצ"ל מוסר את ברכתו האישית של גדוה"ת בארץ ישראל, רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ורבי יצחק ירוחם דיסקין זצ"ל, וגורם להתרגשות בין הצירים כשמספר איך ליווה הגרי"ח ברגליו את חברי המשלחת עד לתחנת הרכבת ביציאתם מא"י. הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, ר"מ מתיבתא דסלובודקה, מברך בשם אגו"י במדינת ליטא, ומצהיר, שלימוד התורה הוא יסוד העם היהודי, ותפקיד הכנה"ג לפתוח בתנופה רבתי של בנין ת"תים וישיבות בכל אתר. ציר ה"סיים" בגאליציה הגאון רבי אהרן לוין הי"ד, מסמבור, נושא דברים מלהיבים על תפקיד אגו"י להעלות אורה זו תורה במבואות האפלים של כלל־ישראל. רבה של קישינוב, הגאון רבי יהודה לייב צירלסון הי"ד, מרצה על מצב היהדות בהווה. בכל דור ודור, היתה קיימת בעם היהודי אש זרה, המתבטאת בין השאר ב"שריפת נשמה וגוף קיים". זהו, לדאבון הלב, פעולת החפשים בימינו. "משה רבינו היה המייסד הראשון של אגודת־ישראל" הכריז בהתלהבות "כשקרא מי לה' אלי" ואנחנו פוסעים בעקבותיו".

את שורת המברכים בפתיחה החגיגית השלימו: הג"ר אברהם אהרן כץ זצ"ל בשם אגו"י בסלובקיה, הרב ד"ר אליהו יונג ז"ל מארה"ב, ציר ה"סיים" בלטביה רבי מרדכי דובין הי"ד, הג"ר צבי הירש פרבר זצ"ל מלונדון, הרב נסים נחום ע"ה נציג הקהילה היהודית בבגדד, והרב אליהו ברשסקו ז"ל מבאזל.

הישיבות הפומביות

למחרת, יום חמישי ד' באלול, החלו הישיבות המעשיות. ע"פ הצעת הרב ד"ר פנחס כהן נבחר הגרי"ל צירלסון לנשיא־בפועל של הכנסיה הגדולה. כמו"כ נבחרה נשיאות־כבוד בהרכב 13 אישים ומזכירות של 7 אישים מבין הצירים. אחרי שהרב ד"ר כהן משמיע הסברים לדו"ח הפיננסי של ההנהגה ופעולותיה, שהופץ קודם־לכן בקרב הצירים, עולה רבי יעקב רוזנהיים להשמיע את מסתו הרעיונית המקיפה על הנושא: "אגו"י — משימה והגשמה". הוא מעלה את המאזינים לספירה עילאית. אגו"י היא בתפיסתו מרכבה לשכינת אלקים עלי אדמות, ריבוי הגוונים בתוכה נמשל לדגלי האומה במדבר מסביב לארון העדות, והכנסיה הגדולה היא בגדר קבלת־פני־השכינה וסלילת דרך למלכות שמים בארץ.

בישיבה הבאה, אחה"צ, הוקראו ברכות מארגונים יהודיים בעולם, ונשמעה בקשב הרצאתו ברכתו של הגאון רבי אברהם צבי פרלמוטר זצ"ל מוורשה, שכיהן בעבר שליח היהדות החרדית ב"סיים" הפולני. דמותו הפטריאכלית של הרב הישיש, ודבריו היוצאים מן הלב, עשו רושם עז על משתתפי הכנה"ג. אחריו נאם המנהיג ד"ר יצחק ברויאר ע"ה מפרנקפורט על תקנות התנועה ומטרותיה. בהבהירו, כי בעצם המסורת אגו"י זהות למסורתו של העם היהודי בכללו, נאמנות לתורה ולקדושה, וכמו תפקידי עם ישראל כשהוא שרוי בגולה כך הם תפקידי אגו"י — תפקידים "גלותיים". כשהשלים הרצאתו, וכשים־לב להערותיו, בחרה הכנה"ג בועדות לענינים: מדיניות חוץ, מדיניות פנים, א"י חיזוק הדת, ארגון ותוקה, חינוך והפצת תורה, פעילות סוציאלית וענינים שונים.

אחרי בחירת הועדות, נאם באריכות ציר ה"סיים" הפולני ר' אליהו קירשבוים ז"ל, שדיווח על שיגשוג התנועה ברחבי פולין עם 600 סניפים. מני הכנה"ג הרא־שנה, קרא, יחול מיפנה בחיים הציבוריים. מכאן שואילך לא תבוא בחשבון אפשרות כזאת, כי נציגי מפלגות יהודיות מסויימות, יופיעו בפני השלטונות כנציגי כל העם היהודי. ליהדות החרדית יש נציגים משלה ורק המה מוסמכים להביע את משאלות ההמונים שלנו.

ביום השלישי של הכנה"ג, ערב שבת קודש ו' באלול, נפתחו הדיונים בנאומו של הגרצ"ה פרבר ז"ל מלונדון על תקנות אגו"י. הגרצ"ה לוין זצ"ל מבנדין, גיסו של האדמו"ר מגור, תבע להכניס שינויים מסויימים בתקנות, והצעותיו הועברו לועדה. הגרש"ז ברויאר זצ"ל מפפד"מ דיבר על משמעות הכנה"ג, והגר"מ אטלס זצ"ל משאבלי, ליטא, חותנו של הג"ר אלחנן ווסרמן הי"ד הרצה בהרחבה הדברים על שאלת חינוך הבנים והבנות.

דברי קדשו של האדמו"ר מגור זצ"ל

לפתע השלך הס באולם. האדמו"ר מגור זצ"ל קם להשמיע את דברו. קהל הצירים נעמד על רגליו ומקשיב בדריכות רבה. הרבי פותח ואומר: "אני קורא לאספה זו בלשונו של רבינו יונה ע"ה בשערי תשובה שער ג' אות קס"ח, בהתאסף ראשי עם וקהלות הקודש לעבוד את השי"ת ומסכימים הסכמות להעמיד להם מצוות, הנה הם מקדישים את השם יתגדל ויתקדש, שנאמר ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ונאמר נדיבי עמים נאספו עם אלקי אברהם כי לאלקים מגיני ארץ מאד נעלה. נקראו ישראל עמים מפני שהם י"ב שבטים וכל שבט נקרא עם, כענין שנאמר עמים הר יקראו, הם עם אחד לעבוד את השם, מאוד נעלה, שהקב"ה מתעלה ומתהלל בעולמו באסיפותם ועבודתם. והאיש הפורש מדרכי הציבור, הנה הוא כמקטרג על הסכמת עבודת השם וכו' ומראה עצמו כי לא יחפוץ להיות בסודם ולהכתב בכתבם, הנה הוא מחלל את העבודה והוא בכלל הכתות שהם בוזים דבר השם ואין להם חלק לעולם הבא. והשנית כי הם מאיאים לב חלושי הדיעות וכו' והנם מן המחטיאים את הרבים. זהו לשונו של רבנו יונה. כשאגודת ישראל תינהל רק בהדרכת מועצת גדולי התורה והיראה, הרי זה ההסכמת עם "להעמיד להם מצוות" שרבינו יונה מזכיר, ובכוחם של סיום דבריו של רבנו יונה אני מבקש בשמו מכל היראים שטרם הצטרפו ל"אגודה" שיתבוננו ויצטרפו לאגודת ישראל, משום שזהו חיזוק הדת וחיזוק תורה הקדושה. אני מלמד זכות על יראי ה' הללו, בחושבם שצריכים תיקונים בהנהלת אגו"י. וכן הדבר, כל דבר טוב צריך לבירור אחרי בירור, את המנורה ששלמה המלך עשה זיקקה אלף פעמים, כדאי' בגמרא הכניסו לכור אלף פעמים, וכן אי' במס' יומא דף ס"ט עה"פ ויצעקו אל ה' אלקים בקול גדול, אלה אנשי כנסת הגדולה שביטלו יצר הרע של עבודה זרה. יתכן גם לראות בכנסיה הגדולה את הקול הגדול, היכן שנתאספו מכל קצוי תבל וקול רבים נקרא קול גדול. אנשי כנסת הגדולה בטלו יצרא דע"ז ומשהו מיצרא דעריות. בתוך הזאשן נכללה הספרות המפסולה שמטמא כל בית. ביצרא דעריות מתכוונים גם להלבשה אם אינה לפי הצניעות, כפי שהזכיר אתמול בעל "חפץ חיים" שליט"א, ואיך לא יפרוץ לבו של יהודי מפחד של העונש הגדול המוכר בפסוק "ושב מאחריך". שכל הברכות ודברי קדושה האמורים במקום שיש שם גילוי בשר או גילוי ראש של אשה הם לבטלה. כל חבר של אגו"י צריך להשגיח בביתו ולתקן הדברים הנזכרים למעלה.

"כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע וגו', והיה מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, עי' בספרי, כי תצא, לא תצא אלא במחנה, כך עשו אנשי כנסת הגדולה, הלכו כולם ביחוד, וכך הכנסיה הגדולה שלנו הנושאת את דגלם, שכשמם מגול.

ועוד דבר אני מבקש שישמע בכל הארצות: אמת שהכנסיה הגדולה מאחדת כל היראים והחרדים לדבר ה', אולם ברצוני להשמיע דעתי שלשון "להעמיד להם מצוות" שרבנו יונה מזכיר, מכוונת לגדרים ולסייגים שעושים. לרוב מנהגי ישראל הם העמדת המצוות ומנהג ישראל תורה היא. שונים המנהגים האלו לעתים ממדינה למדינה. מה שנוכן במדינה אחת, עלול להיות במדינה שניה מסוכן כארסו של עכנאי, אם נלמד מתורבות של אחרים. כ"ה אצלנו בפולין הוא מקום תורה ושמירות הדת. בכל זאת אנו נאלצים לפי חוקי השלטונות להנהיג שעתיים ביום למודי חול בחדרים. במדינה אחרת שיכולה לנהל החדרים בלי לימודי חול, מה טוב ומה נעים. "העמדת המצות" שמזכיר רבנו יונה אנו מוצאים בספר עזרא "והעמדנו מצוות" בתמיכת כסף תמכין דאורייתא בנוגע להחזקת התורה. גם כיום ישנן מדינות עם מטבעות חלשות, שאינן יכולות להחזיק מעמד בכוחותיהן הם, ונזקקים לתמכין דאורייתא..."

דברי הרבי מגור, הגדול בענקים, נתקבלו בהתרגשות יתירה. גם במשך שעה ארוכה אחרי שסיים דבריו לא שכך השאון באולם. לבסוף חזרו אל סדר־היום. רבי יעקב רוזנהיים מקדם בברכה את אחד האורחים המכובדים, קונסול הולנד, שבא למסור את איחולי ממשלתו, בציינו את האהדה המסורתית של הממשלה ההולנדית כלפי העם היהודי ועזרתה לפליטים נרדפים שלנו בכל הדורות. רבי אלכסנדר זושא פרידמן הי"ד, בשם צא"י בפולין, מורים על נס את פעולות אגו"י להצלת הדור הצעיר, בתוספת הצהרה שהנוער החרדי אינו זקוק לאירגון משלו ומשתייך לחלוטין לתנועת־האם אגו"י בהנהגת גדוה"ת. במהלך הישיבה מתנהל ויכוח בין הרב ד"ר אונא, מנהיים, לבין ר' יעקב רוזנהיים ור' אליהו קירשבוים על ההגבלות שנקבעו בתקנות אגו"י ביחס לבחירת חברים מה"מזרחי" למוסדות התנועה. אחה"כ נאם הגר"א קלמנוביץ זצ"ל מראקוב על מצב יהודי רוסיה. הגר"א לוין הרצה באריכות על משמעות רעיון אגו"י כמכשיר לאיחוד יראי השם. הג"ר קלמן ווכר הי"ד שולל בחריפות הצעה מסויימת שהעלותה להתמזג עם ארגונים יהודיים אחרים. כן נאמו בישיבה זו: הגר"א קלצקין זצ"ל מלובלין, הרב קסטנברג ז"ל מראגוזים, הרב דוב ריטר ז"ל מרוטרדאם. נעל את שורת המרצים הרי"ם לוין ז"ל מוורשה.

ה"חפץ חיים" נושא דברו בפעם נוספת

לפתע התבשרו הצירים שה"חפץ חיים" בא. ההתרגשות רבה. הכל עוזבים את מקומות הישיבה ומצטופפים ליד שולחן הנשיאות. מטים אוזן. והנה מגיע ה"חפץ חיים". הוא מדבר בהתלהבות רבה, יותר מבתחילת השבוע, והכל סובב על הציר: חיזוק התורה. קולו חלוש ושומעים אך בקושי. מצינו בגמרא, אמר, כל שהוא תלמיד חכם ובנו ת"ח ובן בנו ת"ח מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניה שלה — למה, איפוא, נמצאים בישראל בורים ועמי הארץ? הלא כולם מצאצאי אברהם יצחק ויעקב? אין זאת אלא שהתורה אמנם מחזרת על אכסניה שלה, מבקשת לכנוס פנימה, אבל כאשר בעל האכסניה מתנכר ומחמיץ פניו, או נועל את הדלת, מיד האורחת פונה והולך לבקש לעצמו אכסניה אחרת... הכנסיה הגדולה, הוסיף ה"חפץ חיים", היא כנסיה קדושה. מן השמים כינסו אותה. עלינו לקבל מחדש את התורה בזרועות פתוחות. ועוד אמר: אפשר מאד שהכנסיה הגדולה תהא בבחינת "אתחלתא דגאולה". הלא אמרו חז"ל "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה". האיך יש מציאות שיהיו כל ישראל חוזרים בתשובה באותו זמן, אם לא כשמתאספים שלוחי העם מכל הארצות בכינוס כזה גדול לש"ש, ומתעוררים לתשובה, וכל ציר בשובו יעשה נפשות לחזור כולנו בתשובה שלמה כאחד ויקרבו בזה את הגאולה.

הרז"ח יורד מעל הבמה. הגר"מ שפירא עומד וחוזר בקול־רם על דברי ה"חפץ חיים", מלה במלה, והצירים מריעים לו בתשואות רמות. הישיבה ננעלה.

(המשך המאמר יבוא)

אולם הכנסיה הגדולה הראשונה

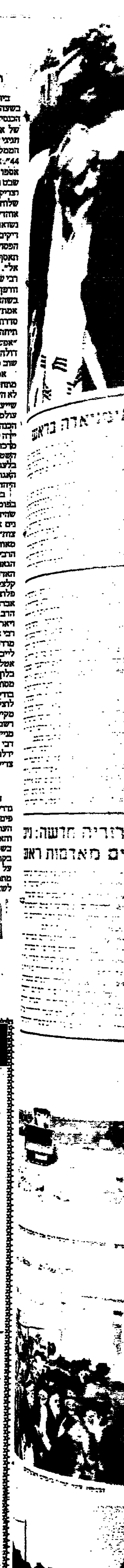

המודיע הצעיר

פרשת תצא
גליון 131

בינינו

איזו הגדרה הייתם נותנים לימי אלול?

מרעידים, מפחידים, חשובים, גורליים. משהו כזה, נכון? אז עכשיו, בואו נקרא ביחד מה שכתב פעם המשגיח של ישיבת פוניביז', ר' יחזקאל לוינשטין זכר צדיק וקדוש לברכה. כך הוא כתב:

"הנה הימים הנחמדים ימי האלול מתקרבים ובאים". נחמדים!! כן, נחמדים!! ימי אלול הם נחמדים מאד. אם אדם חולה, ונותנים לו תרופת פלא למחלתו — היא נחמדה לו? בודאי. ימי אלול מביאים מרפא לנפשותינו, מגישים לנו את מתנת התשובה מרבון העולמים. נו, אז בודאי שהם נחמדים כל כך. אנחנו חומדים אותם, רוצים אותם ומחכים להם. שמחתנו לבואם ועלינו לשמח כל יום מחדש: הנה יש לנו האפשרות להתקרב להשם. כמה טוב ונחמד!

יש עבודה, ואפילו עבודה קשה. יש ממה לפחד. אבל זו עבודה טובה וערבה. ברוך השם, יש עצה ודרך תשובה. היינו ממליצים ללמד משפט נפלא כזה בעל פה: הנה הימים הנחמדים ימי אלול מתקרבים ובאים.

עד כאן בינתים,
חני

עצות ומלח

שלום לך, חני!

רצינו מאד מחנכת מסוימת לשנת הלימודים הקרובה, מורה שכל בית ספר מכנה אותה "מלאך". והנה, נתנו אותה לכיתה המקבילה — ולנו מורה שאיננו אוהבות. רוב השנים הן קיבלו מורות טובות יותר מאיתנו.

עזרי לנו עצה בדחיפות, לפני פתיחת הלימודים.

כיתה ז' המסכנה
(פרטים — במערכת)

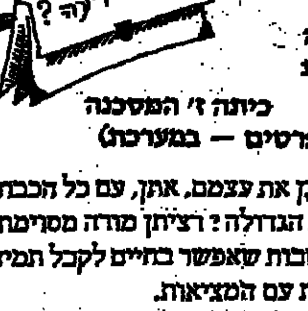

לכתה ז, הלא כל כך מסכנה!

יש אנשים מסכנים, ויש כאלו שיודעים למסכן את עצמם. אתן, עם כל הכבוד אליכן, שייכות כנראה לסוג השני. מה המסכנות הגדולה? רציתן מורה מסוימת, ולא קיבלתן אותה. אז מה קרה? אתן באמת חושבות שאפשר בחיים לקבל תמיד כל מה שרוצים? יש לכן תרגיל טוב בהתמודדות עם המציאות.

בכלל, לא כל כך מוצא חן בעיני כל הסיפור הזה. "רוב השנים הן קיבלו מורות יותר טובות מאיתנו". ישבתן עם מחשב, ספרתן ומניתן את מנין השנים, והענקתן ציונים למורות, כדי להגיע למסקנה הזו?! ומי זה מחלק אצלכן תארים כל כך נשגבים למורות? מעניין, אני תמיד מתפללת שאזכה להיות מורה שהיא בן אדם. עכשיו נודע לי חידוש, שמורה בן אדם זה לא מספיק...

אני גם יודעת, שפעמים רבות כל בית הספר אוהב או לא אוהב מורה בלי כל סיבה מוצדקת. רק בגלל שלה נוצר שם טוב, ולה שם רע. מה שברור הוא, שאם תתחלנה את השנה בהרגשה שיש לכן מורה שאינכן אוהבות, יש לכן את כל הסיכויים לא להנות ממנה.

אבל אם תאמרנה לעצמכן: הכל בהשגחה! אם זו המורה שיעדו לנו משמים — כנראה שהיא טובה עבורנו, באנה תשתדל להפיק ממנה את מירב התועלת. אם כך תאמרנה, אני בטוחה שהשנה תעבור עליכן בטוב ובנעימים.

בברכת הצלחה,
חני.

במה להשקיע?

כשקראו במערכת "המודיע" את כותרת הספור, התפלאו מאד. "מה זה?" — שאלו אותנו. "למבוגרים — יש באמת לפעמים בעיה, במה להשקיע את הכסף. בדולרים או בשקלים, ברכוש או בתכניות חסכון. אבל מה זה קשור לילדים?! יש להם כסף להשקיע? הם עוסקים בהשקעות?" ועוד המשיכו לומר לנו: "ובכלל, זה מה שצריך לומר לילדים בימי אלול? משהו חשוב יותר לא מצאתם?!"

קבלנו את כל ההערות בחיוך. לא משום שאנחנו מזלזלים, חלילה. רק משום שהיתה לנו תשובה: "משקיעים לא רק כסף, ילדים משקיעים דברים אחרים. וחשבנו שצריך, בהחלט צריך ללמד אותם איך ובמה להשקיע", ענינו.

במערכת קראו את הספור, והצטרפו לחיוך שלנו בשביעות רצון.

* * *

ספור

להיות מיוחדת

פרק א'

"אמא, צריך להתחיל בקניות לקראת שנת הלמודים החדשה", אמרה ברכי לאמא שלה. אמא נאנחה בקול רם: "הוי, נכון. את צודקת".

למה נאנחה אמא? לא משום שהלמודים קרבים. העבודה הזו דוקא שמחה אותה, כמו את רב האמהות בעם ישראל, שהתעייפו כבר מן החופש ומצפות בקוצר רוח ללמודים. אבל היתה לה סבה טובה מאד להאנח, כפי שעוד מעט תבינו בעצמכם.

— "נו, אז מה התכניות שלך?" שאלה אמא. "היום אעשה סיור בחנויות, אקנה את הדברים הפשוטים — ספרים, מחברות, מכשירי כתיבה. ואז אדע יותר טוב איפה אני אוחזת, לאן אפשר ללכת, מה יש לכלם ובאיזה כיוון לחפש".

בערב חזרה ברכי מן הסיור בחנויות. "קניתי כמעט הכל, אמא, אבל עכשיו נשאר העקר: גליון העטיפה למחברותי ולספרי. ראיתי המון דברים יפים, אבל כמובן שזה לא בא בחשבון בשבילי, הרי כל החברות תבקרנה באותן חנויות, ותראינה את הגליונות האלו".

— "נו, אז מה יש?" נסתה אמא לשאל. "ממתי אסור ששלשתי חברות תהיה אותה עטיפה?" "באמת, אמא," אמרה ברכי, "למה להתובנן על זה כל פעם מחדש? את יודעת הרי שאינני יכולה לסבל את זה. שכחת מה היה בשנה שעברה עם הילקוט?"

לא. אמא לא שכחה. איך אפשר לשכח פרשה כזו? את ההתרוצצות במשך חדש תמים, החפוש אחר משהו נדיר. ילקוט שעין טרם ראתה. עד שנמצא סוף סוף הילקוט המיחל, שלא סבל מעודף טעם, אבל היתה בו מעלה עצומה: אחד ויחיד, מסוג של סקי שהתחבר שלא קראי לעבד אתו. ברכי שלמה עליו מכספה האישי מחיר מפלפל, אך זה היה שוה בעיניה כל מחיר.

— "אינני רוצה לצער אותך, אמא. אני מבטיחה שאחפש עטיפות רק בחנויות שבהן לא תהיי זקוקה לעזרתי, ואשלם עליהן מכספי. אבל אינני יכולה לעטף כמו כלן. לא אוכל ללמד כך", בקשה ברכי. "הלמוד תלוי במעטפה?" — התפלאה אמא. — "לא בדיוק, אבל אני אוהבת להרגיש מיחדת, קצת אחרת. לא כמו כבשה בתוך עדר. כדי שאוכל לחשב בשעורים, לפתח רעיונות, לפתר בעיות, אני צריכה לפתח את הרגשת השונות, הייחודיות. לא טוב לבן אדם לרוץ אחר כלם בלי שכל ומחשבה, נכון?" הסבירה ברכי.

וכך החל מבצע חפוש המעטפות המיחדות. ברכי נסעה עד לאזורי התעשיה שבקצוות העיר. היו שם עטיפות מקסימות, אבל לא בשבילה. "מה את שואלת, ילדה? לאן אנחנו משווקים את זה? כמובן, לחנויות שבעיר". ברכי שמעה את המשפט וחזרה על עקבותיה. לא, היא אינה יכולה לקנות גליון שיהיה בחנויות שבעיר.

היא בקרה ברשתות שווק גדולות של מכשירי כתיבה, ונסתה לברר אם יהיו מוכנים למכר לה את כל הגליונות הקיימים מדגמה מסימת. "נהיה מוכנים", ענו בתמהון, "אבל קחי בחשבון שמדבר לפחות במאה וחמשים סלילים". לא, בהוצאה כזו היא לא יכולה לעמד. וחוץ מזה, מה תעשה עם מאה וחמשים סלילים? הרי לתת או למכר לחברות אינה יכולה, כי אז תקלקל את הכל. ברכי נסתה לבקש מבנות הדודות אחרות שבערים אחרות לברר מה המצב שם. התוצאות גרמו לה צער רב: התברר שבכל מקום מוכרים אותן דוגמאות. בתי החרשת שולחים לכל הערים מכל סוגי הדגמאות.

מה עוד אפשר לעשות? שני גליונות שלחה סבתא מניו יורק, על פי בקשתה. בצפיה מתוחה פתחה ברכי את החבילה, והתאכזבה מאד. לא היתה שום מקוריות ויחודיות בגליונות הללו. "בודאי", אמרה לה אמא, "הרי בארץ מביאים סלילים מחו"ל. מה שאת עשית, עושה החנות בצורה מסחרית". ברכי נסתה לצייר גליונות בעצמה: להדביק ולצייר על סליל לבן, אך הנסיון לא עלה יפה. לא, זה לא יראה ולא יהיה מיוחד, זה פשוט יצא עלוב.

סוף סוף נמצאה הישועה: ברכי בקרה בבית חרשת לצעצועים. בבית החרשת מיצרים גם סלילי עטיפה, עבור מערכות — משחקים הקשורים בבית ספר. למשל: קפסת פלסטיק בצורת ילקוט ובה מחברות קטנטנות עטופות, קלמר מצפון ודברים נוספים חמודים. המשחקים נועדו כלם ליצוא לחו"ל. אחרי תחנונים מרבים הסכימו בעלי בית החרשת לתת לברכי שני סלילים, במחיר גבוה מאד. הגליון היה מקסים: סימני שאלה וסימני קריאה מלאו אותו בצפיפות. ברכי היתה מאשרת. גם עטיפה נפלאה וגם יחודית לגמרי, בלעדית לה. "נקוה רק שלא אתאכזב, שלאף אחת בכתה לא יהיה את עטיפות השאלה והתשובה שלי", אמרה ברכי, "מה את אומרת, אמא?" שאלה ברכי אחרי שגמרה לעטף. "אני אומרת שיש לי הרבה שאלות בלי תשובות בקשר למעטפה הזו", אמרה באי שביעות רצון. ברכי לא הבינה.

ביום הראשון ללמודים היא יצאה מהבית בשמחה מערבת במתח. אולי בכל זאת, אולי בכל זאת תמצא בכתה ילדה עם עטיפה זהה, כמו שקרה לה פעם עם שמלה לחתונה של אחותה? "תגידי פרק תהלים", אמרה אמא בלגלוג לא מסתר.

— "נו, מה העניינים? מיחדת או לא מיחדת?" שאלה אמא בצהרים, אחרי ששמעה מי המורה. ברכי צחקה: "התפלאי, אבל אינני יודעת". "אינך יודעת?! איך זה יתכן?!"

איך זה באמת יתכן? — על כך בשבוע הבא, אי"ה.

מה בפרשה?

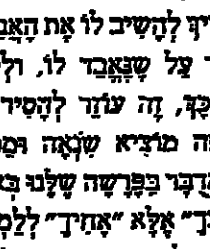

תצא

"שוב רבתי עם יוסי", מודיע מושל'ה. "מה הפעם?" — "הוא רצה לשחק אתנו חמש אבנים, ולי לא היה כח לרמאויות שלו, תמיד הוא מוצא סבות למה הוא צודק. וכך התפתחה מריבה". — "עד מתי, יוסי, עד מתי תריבו כך?" — "מה אעשה? אנחנו שונאים זה את זה, וזהו. אין מה לעשות".

לא נכון. בכלל לא נכון. בפרשת משפטים נאמר "כי תפגע שור אויבך... השב תשיבנו לו" — אסור להתעלם מתהפכים של אויב, לא לומר: "ההא אויב, הנה ההזדמנות לצער אותו". בדיוק ההפך, צריך להשיב לו את האבדה, לרחם עליו — שלא יצטער על שאבד לו, ולמהר לשמח אותו. אם מתנהגים כך, זה עוזר להסיר את השנאה מן הלב. היחס היפה מוציא שנאה ומכניס במקומה אהבה. לכן, כאשר מדבר בפרשה שלנו באותו ענין, לא נאמר כבר "שור אויבך" אלא "אחיך" ללמדנו, שלא די בהשבת האבדה, צריך להסיר גם את השנאה. המצוה תעורר רחמים ורגשות אחוה, עד ש"השב תשיבם לאחיך" — כשתחזיר לו את האבדה, כבר יהיה לאחיך.
(על פי רבנו בחיי)

مكان الأصل

פרשת כי תצא — כי תבא י"ד — כ' אלול מ"ח

יום החודש	יום השבוע		עלות השחר	עטיפת טלית	נץ החמה	סו"ז ק"ש למג"א	סו"ז ק"ש להגר"א	סו"ז תפילה למג"א	סו"ז תפילה להגר"א	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	מנחה קטנה	פלג המנחה	שקיעת החמה
יד	ז	כי־תצא	3.33	4.15	5.07	7.36	8.22	8.55	9.27	11.39	12.12	3.29	4.51	6.13
טו	א		3.33	4.16	5.08	7.36	8.23	8.55	9.27	11.39	12.12	3.29	4.50	6.12
טז	ב		3.34	4.16	5.08	7.36	8.23	8.55	9.27	11.38	12.11	3.28	4.49	6.11
יז	ג		3.35	4.17	5.09	7.37	8.23	8.55	9.27	11.38	12.11	3.27	4.48	6.10
יח	ד		3.36	4.18	5.10	7.38	8.23	8.55	9.28	11.38	12.10	3.26	4.47	6.08
יט	ה		3.36	4.16	5.11	7.37	8.24	8.56	9.28	11.38	12.10	3.26	4.46	6.07
כ	ו		3.37	4.16	5.12	7.37	8.24	8.56	9.28	11.37	12.10	3.24	4.44	6.06

לפי אופק ירושלים — השעות לפי שעון החורף ויש להוסיף עליהן שעה — מתוך לוח דבר יום ביומו

המודיע השבוע לפני שלושים שנה

נתחדשה שערורית חפירות הקברים בבית־שערים

ירושלים יום ד' (מאת סופרנו) — חידוש שערורית חפירות הקברים חילול כבוד המתים בצורה מחפירה, תוך כדי הישנות פרשת החפירות הידועה מלפני מספר שנים, גרמה התמרמרות רבה וסערת רוחות בקרב הציבור החרדי בארץ.

כפי שנודע חודשו לאחרונה החפירות בקנה מידה גדול בבית שערים תוך כדי פגיעות מבזות בקברי התנאים. כן נודע כי את החפירות מבצעת החברה הישראלית לחקירת א"י ועתיקותיה. העושה את פעולותיה בפקוח משרד החנוך והתרבות שהיא בעלת הרשיון הבלעדי לבצע חפירות בבית שערים מטעם הממשלה.

החוגים הללו טוענים שפועלים המועסקים בעבודות החפירות באו והעידו כי ראו במו עיניהם כיצד מוציאים גושי עפר, מתוך הכוכים והמערות שבהם קבורים גופות התנאים, מחברי המשנה, וביניהם גדולי ישראל בימים ההם כר' יהודה הנשיא ואחרים, מנפים את העפר בכברות כדי לגלות ממצאים ארכיאולוגיים או שמשתמשים בו כדי לסלול דרך בתוך הכוכים והמערות למען יוכלו עובדים מועיים לעבוד בו ולהיכנס לתוכם.

פועלים אלה טענו בפני אישים דתיים, שאת העפר משליכים לאחר מכן ומפזרים אותו לכל עבר. במקרים רבים היו בתוך העפר שרידי עצמות המתים.

כמה משפטנים מפורסמים הביעו את דעתם שאפשר להגיש תביעה פלילית נגד החופרים בהתאם לסעיפים 145 ו 148 מן החוק הפלילי 1936 שעדיין בתוקפו גם כיום.

בסעיף 146 נאמר בין היתר: כל ההורס או מחלל כל מקום פולחן או כל חפץ המוחזק למקודש אצל כל סוג אנשים מתוך כוונה להעליב ע"י כך את דתם או כשהוא יודע שאיזה סוג של אנשים עלול לראות את ההריסה, הנזק או החילול כראות עלבון לדתם — יאשם בעוון.

מכתב ארגעה מטעה

סופרנו מוסיף עוד כי עונת החפירות הנוכחית נפתחה למרות הבטחת משרד החינוך לפני שנה כי החפירות לא תתקיימנה יותר.

הבטחה זו ניתנה לאחר לחץ כבד שהופעל על הממשלה ע"י חוגים רחבים של יהדות התפוצות ולאחר מספר מחאות חריפות שנערכו לידי הקתטרליות, בעיקר בארצות הברית.

בהתאם להבטחה זו שיגר מנהל משרד הדתות, הד"ר ש.ז. כהנא, מכתבי ארגעה ליהדות התפוצות, בהם הודיע תגובת על החלטת הממשלה להפסיק את החפירות, אך עתה נתברר כי כל ההבטחות היו כוזבות ונועדו רק להטעות את דעת הציבור.

בחוגים חרדיים הובעה תמיהה והתמרמרות נוכח פורסומו של מנהל משרד הדתות להודיע ליהדות התפוצות על הפסקת החפירות.

לא נשתנתה עמדת ההסתדרות לגבי השינויים ב"סולל־בונה"

תל אביב יום א' — ראשי ההסתדרות אינם מגלים סימני רתיעה מתכניתם הריאורגניזציה ב"סולל בונה", למרות התפטרויות ושמועות הבהלה המרפרפות סביב הפיצול הכפרי.

נמסר כי חסידי צמרת "סולל בונה" המתנגדים לפיצול הפיצו שמועות המוטרות על הפסדים כספיים שנגרמו ל"סולל בונה" כתוצאה מערעור ההנהלה הותיקה. מחוגים אלה נמסר גם על החמצה עבודות גדולות בארץ ובחו"ל.

ראשי ההסתדרות דוחים את כל השמועות ואומרים כי ההנהלות החדשות פעלות כראוי.

כן נמסר כי השמועה לפיהן הגיש מר ב. מאירובין, גזבר ראשי של "כור". את התפטרותו, אינן נכונות. מר מאירובין הגיש רק תביעה מסויימת בקשר להמשכת עבודתו, שבהן ידונו בימים הקרובים.

כן מוסרים כי מר הלל דן ראש מנהלי "סולל בונה" שמונה אחר הריאורגניזציה כיו"ר הנהלת "כור", הסיבת התעשיה, והשוהה עתה בחופשת החלמה בשוייץ, כבר שלח מכתב התפטרות.

הפגנת חנוונים סוערת בתל אביב נגד הסופרמרקט

המשטרה הפעילה אלות לפזור המפגינים - נדחתה פתיחת החנות

תל אביב יום ב' (ע) — בהתעוררות אלות השלוטה המשטרה היום אחרי הצהריים על הפגנה של 400 סוחרים מענף המזון, שבאו למחות, בחזית הבנין החדש ברחוב בן־יהודה מס' 74, נגד פתיחת הסופרמרקט.

אלו מהמפגינים, אשר ניסו לפרוש את כיסמאותיהם ולתפוס מקומות לפני חלונות הראווה של חנות הענק — הותקפו על ידי השוטרים, שהתנפלו עליהם באלות ובמקלות עץ שאספו ברחוב.

בצעקות היסטריות נסוגו החנונים הנבוכים, בגיל העמידה, לעבר המדרכה השניה. השומרים קרעו את הסיסמאות ושברו את המקלות עליהם היו מודבקות.

כבר בשעה 3.30 הוצב כוח של 20 שוטרים לערך סביב החנות. בפינות שונות של הרחוב החלו להתאסף קבוצות חנונים לקראת ההפגנה. מנהל הסופרמרקט מר ד. לוב נעמד על הגזוזטרה מעל חזית החנות והכריז את ההפגנה מתחילתה ועד סופה. כשנשאל על ידי הכתבים אם פתיחת הסופרמרקט נדחית עקב ההפגנה, אמר מר לוב, שהפתיחה נדחתה מפני שמערכת הקירור טרם הושלמה וכי הפתיחה תתקיים ביום ה', על עצם ההפגנה הגיב באומרו "אין לעצור את ההתקדמות; מוטב שהחנונים ישקיעו את מאמציהם אלה בשיפור השירות לצרכן".

למפגינים ניתנה רשות להתאסף בפינת בן יהודה־סמולנסקי, בצד המזרחי של רחוב בן יהודה, וממול הסופרמרקט. אך כאשר המפגינים איימו לנפץ את שמשות הסופרמרקט, נאלצה המשטרה להדפם.

זמן קצר לאחר מכן הגיע למקום מר י. קנר, ראש המחלקה הפלילית במטה הארצי, שהביא עמו תגבורת של 30 שוטרים, אשר הקיפו את חזית החנות ולא נתנו לאיש להתקרב למקום.

מבעד הרמקול שהותקן בחצר הבית שממול הסופרמרקט, קרא מר ד. שיפמן, מזכיר התאחדות הסוחרים, לנאספים כי ישמרו על הסדר וביקש מהשוטרים לא להתקיף את הקהל. אחד מקציני המשטרה ניגש אליו ודרש ממנו לסור את האסיפה תוך 10 דקות. לשמע הדרישה הזאת, פרצו מארגני ההפגנה בצעקות "לא נסכים, לא נסכים", הקריאות, שנשמעו ברמקול, החרידו את הקהל הגדול שנאסף במקום.

רדיו מוסקבה על משמר ראשו של חוסיין

לונדון יום ג' (ע"ר) — רדיו מוסקבה הצהיר אתמול בשידור בלשון הערבית שעל המלך חוסיין שומרים 60 שומרי־ראש מצוידים במלוא החימוש, ומלבד זאת יש למלך שומר ראש שתפקידו לשמור עליו מפני שומרי ראשו.

"חוסיין השליט החוקי, אינו נותן אימון בשומרי ראשו" — נאמר בשידור. "משום כך, שומר על שומרי הראש גבר גדל־גוף, בעל עיניים נוקבות, שידו נחה תדיר על אקדחו".

"זהו דודו של המלך, שריף נאצר. כתבים מערביים מציינים ששריף נאצר מקפיד להחזיק את הסיגריה שלו בידו השמאלית, כדי שידו הימנית תהיה חופשית להפעלת אקדחו".

בשידור נאמר עוד שעתונים מערביים פרסמו כתבות מאת שליחיהם ברבת עמון "אשר מתוכן מתבלטת האמת על חוסיין ועל כנופייתו. האיש המכונה שליטה החוקי של ירדן אינו יכול אפילו לסמוך על אחד מבני ארצו שינהג את מכוניתו. נהגו של המלך הוא בריטי".

"כל העתונים המערבים המבקרים בירדן אומרים ללא יוצא מן הכלל כי הרוב הגדול של העם הירדני מתנגד לחוסין" — נאמר בשידור.

הגאון ר' יהונתן שטייף זצ"ל

ניו יורק (מאת סופרנו) — המוני היהדות החרדית בניו יורק ליוו בשבוע שעבר למנוחות את המיוחד משרידי גדולי היהדות החרדית בהונגריה, הגאון ר' יהונתן שטייף ששימש כראב"ד בבודפסט, ויחד עם בני עדתו התענה בסבלות הכיבוש הנאצי.

הגאון ר' יהונתן שטייף למד בישיבת פרשבורג ונמנה עם תלמידיה המובחרים. יחד עם יבל"ח — הגאב"ד מפרשבורג, קיבל תורה מפי הגר"ש"ב סופר בעל "שבט סופר", ולאחר שהגיע להוראה נתקבל כדיין בעיר אונגואר.

שמו כדיין מומחה יצא על פני המדינה ובשנת תרע"ח נתקבל כדיין בקהלת בודפשט במקום שכיהן תחת פקודתו של הגאון ר' קופל רייך רבה של בודפשט.

לאחר פטירתו של הרה"ג ר' אפרים פישל סופר נתמנה כראש בית הדין ובתפקידו זה כיהן עד שהוגלה יחד עם בני עדתו למחנות ההסגר.

ברכבת ההצלה מברגן־בלזן יצא לשוייץ ולאחר ששהה שם כשנתיים עבר לארה"ב במקום ששם נתקבל כרבה של קהלת יוצאי וינה, "עדת ישראל" בוילאמסבורג, וכאן המשיך את תפקידו והרביץ תורה ברבים, עד ימיו האחרון.

יהי זכרו ברוך.

הליגיון החזיר צעיר לישראל

ירושלים יום ב' (ע) — שלטונות הלגיון הערבי החזירו היום דרך מעבר מנדלבאום בירושלים לישראל צעיר יהודי מצרפת.

הצעיר, ברנרד הנאו, בן 23, היה בשבי הירדן כחודש ימים לאחר שנפצע ברגלו מיריות חיילי הלגיון הערבי בצפון פרוזדור ירושלים, עת חצה את קוי הגבול בטעות.

הצעיר בא לארץ בתחילת יולי, במסגרת של הכשרה חלוצית, וצורף לקיבוץ קרית ענבים שליד ירושלים. באחד הימים יצא לטיול בסביבה וחצה את קוי הגבול.

לדבריו, הוחזק שבוע ימים בבית חולים ירדני בעיר העתיקה, שבו קיבל טיפול רפואי לרגלו הפצועה מכדורי הלגיון.

לאחר מכן הועבר לכלא "הקישלא" ושם נחקר על ידי קציני הלגיון על המצב בישראל ועל פעולות ההכשרה החלוצית של בני נוער בחוץ לארץ.

עשרות התעלפויות בגלל השרב

על עשרים מקרי התעלפויות שאירעו כתוצאה מן השרב נמסר היום ממקומות שונים. כן נמסר כי החום הכבד נתן את אותותיו בפריון העבודה שירד במידה מבהילה.

שבעה מקרי התעלפויות ברחובות ירושלים ארעו היום יום ב' כתוצאה מן השרב והלחות.

כל הנפגעים הועברו לתחנת מגן דוד אדום בירושלים וקבלו טיפול. שלושה מהם הועברו לבית החולים, כיון שסבלו מכאבי ראש ולחץ דם גבוה עקב ההתעלפות.

ששה מבין המתעלפים היו קשישים, מעל גיל החמישים, ואחד צעיר, שנחלש באמצע עבודתו בבית חרושת שבאיזור התעשיה ברוממה.

רשות לרופא

שלשולים בתקופת הילדות - הדרכה וטיפול

מאת: ד"ר בנזון לוי מומחה למחלות ילדים ותינוקות

השלשול גורם לאבדן נוזלים ואבדן מלחים בגוף והוא מסוכן יותר לתינוקות מאשר לילדים. במקרה כזה חשובה מאוד השתיה: לשלשולים יש סיבות אחרות, והרופא צריך לבדוק אותן לפני החלטה על טיפול תרופתי

השלשול מהוה כדרך כלל סימן קליני של מחלת מעיים חריפה או מחלת מעיים מתמשכת. אך הוא יכול להיות גם אחד הסימנים הקליניים למחלה אחרת, שפגעה בעקיפין גם במעי. לפי הגדרת הרופא, שלשול הוא יציאה של צואה מימית דרך פי הטבעת. הגדרה זו שונה מדעתן של הרבה אמהות, שקוראות יציאה שלשולית ליציאה רכה (מימית מוצק). התייחסות הרופא שונה בין שני מקרים אלה.

השלשול מהוה בעיה יותר רצינית אצל תינוקות מאשר אצל ילדים בוגרים יותר. הסיבה היא, שקשה להחזיר נוזלים לתינוקות דרך הפה. בשלשול אנו מאבדים גם מלחים, בנוסף לנוזלים, מכאן שעלולה להיווצר הפרה של שיווי המשקל של הנוזלים והמלחים אצל הילד.

בתופעה של חוסר מלחים מדובר במיוחד בנתרן ואשלגן וחומצה מטבולית. בהרבה מקרים לא ניתן לגלות את המחולל לשלשול החריף.

סוגים של מחוללי שלשולים

אנו יכולים לחלק את מחוללי השלשולים לסוגים: א. מחולל זיהומי (וירוסים, חיידקים, אמבות, פרזיטים שונים) ב. מחולל לא־זיהומי (אלרגיה לסוגי מזון, חוסר אנזימטי של מפצלי סוכר, חוסר של בלוטות הורמונליות כמו בלוטת התריס, חומציות יתר בדם, בעיות נפשיות וכו') השלשולים הזיהומיים שכיחים יותר אצל ילדים מאשר השלשולים הלא־זיהומיים. בין הזיהומיים השכיחות של המחולל הויראלי גבוהה משכיחות המחוללים האחרים.

בתקופות עונתיות כמו בסתיו יש אפדמיה של שלשולים. כאשר המחולל השכיח ביותר הוא וירוס "רוטה". גם בחורף אנו עדים לשלשולים שמלווים בדלקת ויראלית של דרכי הנשימה העליונות.

הסימנים הקליניים האחרים הנלווים לשלשולים:

חום — יכול להיות חום, ואפילו גבוה, שנמשך בד"כ 48 שעות ולאחר מכן נסוג. יש להוריד את החום ע"י תכשירים כגון פרצטמול במינון לפי המשקל. יש להימנע ככל האפשר ממתן תכשיר זה בצורה של נר דרך פי הטבעת. במקרה שהחום לא יורד יש לבצע אמבטיות עם מים קרים־פושרים למשך 20 דקות.

הקאות — גם ההקאות נמשכות בדרך כלל 48 שעות ונעלמות. יכולות להיות הקאות בודדות או מרובות. במקרה של הקאות מרובות יש להיוועץ ברופא לגבי צורת מתן הנוזלים דרך הפה. במקרה הצורך לגבי קבלת תכשיר תרופתי נגד הקאות, צריך לתת שתיה רק כ־40 דקות לאחר מתן התרופה ולהימנע ממתן כמויות גדולות של שתיה בבת־אחת. כן יש לחלק את השתיה למנות קטנות ולתת אותן בתדירות גבוהה. מתחת לגיל 6 חודשים יש להשתדל לא לתת תכשירים נגד הקאות.

שלשול — היציאות השלשוליות יכולות להיות מפעמים־שלוש ביום ועד ל־12־11 פעמים ויותר. השלשול מלווה בד"כ בחוסר תיאבון, לכן גם הפסקה זמנית של התזונה דרך הפה מביאה לידי הפסקת השלשול. השלשול מופיע ביום ראשון לתחילת המחלה. השלשול יכול להיות בצבע רגיל ולהשתנות אח"כ לצבע ירוק או ירוק־צהבהב, שמכיל כמות גדולה של ריר ולעתים בעל גוון דמי. כאשר יש דם בצואה יש צורך לבדוק תרבית של הצואה, לבחון הימצאות של חיידקי דיזנטריה. לריח של השלשול יש חשיבות כדי להבדיל לפעמים בין מחולל ויראלי למחולל חיידקי. בשלשול מחיידק הקולי יש ריח חריף מאוד.

צחיחות — איבוד הנוזלים בגלל השלשול יכול להכניס ילדים לצחיחות. דרגת הצחיחות והתפתחותה תלויים בכמות הנוזל האובדת בצואה. יחסית למשקל הגוף. ברור לכן, שילד קטן יותר יכול להיכנס לצחיחות הרבה יותר מהר מאשר ילד גדול יותר.

הקאות וחוסר רצון לשתות מחמירים את דרגת הצחיחות. ובמקרים שהצחיחות היא מעל 5% נראה איבוד הרקמה התת־עורית והגמישות של העור. גם עיניים שקועות, ובמקרה שיש לילד מרפס גולגלתי, נראה שקיעה של המרפס, דופק מהיר וחלש חולשה הולכת ומתגברת. כדי למנוע תופעות אלה חשוב מאד להשקות את הילד. במחלות אלה השתיה חשובה יותר ממזון.

יש לזכור, שבזמן יציאת שלשולים מאבדים גם מלחים. בבתי המרקחת יש מספר כדורים להמסה במים, שיכולים לתת את הבסיס להחזרת המלחים. ברוב מקרי השלשול טיפול אנטיביוטי לא עוזר, פרט למספר קטן של חיידקים, שבעזרת תרבית מצואה אפשר להוכיח שהם הגורם למחלה.

מוגש באדיבות "למען ירושלים"

המודיע
העתון של היהדות החרדית

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל חיפה
כנס התעוררות
לנשות חיפה!
הנכן מוזמנת לכנס התעוררות
לרגל חודש אלול והימים הנוראים
הכנס יתקיים בס"ד ביום שלישי י"ז באלול
בשעה 8.30 בערב בדיוק בבית העם רח' פבזנר חיפה
ישאו דברים: הרבנית צפורה אלתר תחי'
הרבנית רות אסף תחי'
דמי כניסה לכסוי ההוצאות 2 ש"ח
נ.ב. במקום יערך רישום לנסיעה למקומות הקדושים
דמי נסיעה 10 ש"ח
להתראות המארגנות

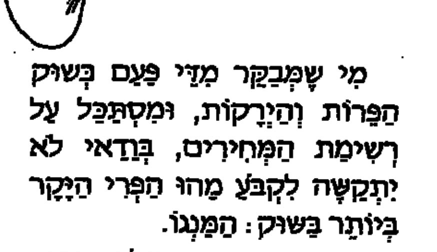

מִי שֶׁמְּבַקֵּר מִדֵּי פַּעַם בְּשׁוּק הַפֵּרוֹת וְהַיְּרָקוֹת, וּמִסְתַּכֵּל עַל רְשִׁימַת הַמְּחִירִים, בְּוַדַּאי לֹא יִתְקַשֶּׁה לִקְבֹּעַ מַהוּ הַפְּרִי הַיָּקָר בְּיוֹתֵר בַּשּׁוּק: הַמַּנְגּוֹ.

מַדּוּעַ דַּוְקָא הַמַּנְגּוֹ? רַבִּים סְבוּרִים שֶׁהַמַּנְגּוֹ אֵינוֹ גָּדֵל בָּאָרֶץ, וְזוֹ טָעוּת. הַמַּנְגּוֹ הָעֲסִיסִי, הַחֲמַצְמַץ־מָתֹק גָּדֵל בְּיִשּׁוּבֵי בִּקְעַת הַיַּרְדֵּן, מִצָּפוֹן וּמִדָּרוֹם לַכִּנֶּרֶת. זֶהוּ עֵץ קָטָן, שֶׁפִּרְיוֹ גָּדוֹל וְכָבֵד. (יַחֲסִית לָעֵץ) הַטִּפּוּל בַּמַּנְגּוֹ דּוֹרֵשׁ יֶדַע וְהַשְׁקָעָה. "עֵץ מְפֻנָּק" קוֹרְאִים לוֹ הַחַקְלָאִים.

מַדּוּעַ, אִם כֵּן, הֵם מְגַדְּלִים אוֹתוֹ? הַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה. אֵין הַרְבֵּה מַנְגּוֹ בָּאָרֶץ, כָּךְ שֶׁאֵין תַּחֲרוּת גְּדוֹלָה בֵּין הַמְּשַׁוְּקִים, וּמִמֵּילָא אֶפְשָׁר לִמְכֹּר אוֹתוֹ בְּיֹקֶר. כָּךְ מִשְׁתַּנִּים לְאַט פָּנֶיהָ שֶׁל הָאָרֶץ: מֵאֶרֶץ תַּפּוּזִים וּקְלֵמֶנְטִינוֹת לְאֶרֶץ בָּנָנוֹת וּמֵאֶרֶץ בָּנָנוֹת לְאֶרֶץ מַנְגּוֹ וְדַבְדְּבָנִים.

131

חשבו פתרו ושלחו את פתרונותיכם למערכת "המודיע", ת.ד. 1306 ירושלים, עבור "רגע חושבים".

1. היכן בפרשה?

עיינו בפרשת השבוע ומצאו את שלש הדברים המבוקשים:

1. מילה שעל פי הסבר רש"י מורכבת משלוש מילים נפרדות. עוסקת בבדים.
2. ביטוי שנאמר כאן בקשר לבגדים, ופעמים אחרות אנו אומרים אותו בקשר לקיבוץ גלויות.

2. תשובה

לפניכם הגדרות למילים שמסתתרות בתוך המילה "תשובה" מצאו אותן.

א. התעייף
ב. לקח בשבי
ג. עוד פעם
ד. חן!
ה. בתוכה
ו. ילדה
ז. צליל כתוב
ח. בושה

3. מה נשאר?

אם תמחקו מהעיגול את האותיות שהן בגימטריה המספרים הרשומים מתחתיו, תקבלו מילה אקטואלית מאד.

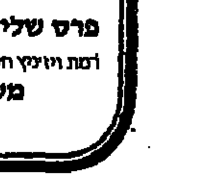

3 | 2 | 90 | 9 | 5 | 100 | 80 | 4

פתרונות לרגע חושבים 128

1. עקב בצד אגודל
2. בין המיצרים
3. חופשי, פרצוף, רקון, סבתא, מרגש

זוכים מרגע חושבים 128

פרס ראשון חמי קרטהיימר אמרי בינה 12 ירושלים
משחק מג'ימיקסר
פרס שני רוחי ציינר, מקור ברוך 14, רמות ויזניץ חיפה מיקוד: 33181
משחק צ'קרס
פרס שלישי משפחת רוזנר מקור ברוך 14, רמות ויזניץ חיפה.
משחת בלונים ומחוקים צבעוניים

סיפרה: שולמית

אלימלך או בקיצור אלי אינו מבין כיצד אפשר לחיות בעיר ימים ושבועות שלמים. הוא אינו יודע כיצד לא מתבלבלים ואיך אפשר להרדם ברעש מחריש אזניים שכזה. כי אלי הוא מושבניק.

מוקדם בבוקר הוא מתעורר לקול פעית הכבשים וקרקור התרנגולים. הוא מתרחץ ורץ לבית הכנסת להתפלל עם חקלאים. אחרי התפילה לוקח אותו אבא על הטרקטור הצהוב לתחנת האוטובוסים. משם, באוטובוס, יסע אלי לעיר הקרובה כדי ללמוד. במושב אין מספיק ילדים בגילו, ואי אפשר לנהל תלמוד תורה עם מספר כה קטן של ילדים. זו הסיבה לכך שאלי וחבריו נוסעים אל העיר כדי ללמוד. בעיר אפשר ללמוד חצי יום או שלושת רבעי יום, אומר אלי, אבל איך אפשר לחיות כאן? בעיר כל הזמן רצים ולא מספיקים שום דבר. במושב לעומת זאת יש זמן לכל דבר: יש זמן לקטוף עגבניות, ויש זמן לקטוף מלפפונים. יש זמן לחרוש ויש זמן לזרוע. יש זמן לאסוף ביצים ולמיין אותן, ויש זמן לחלוב פרות. לא פעם מבקשת אמא מאלי לקנות לה משהו בעיר: עוגיות, מיץ ענבים, פתיתים אפויים או סיכות ביטחון. כי במושב יכולים לעבור שבוע או שבועיים עד שמכונית האספקה מגיעה ומשלימה את החסר, ואילו אלי נוסע לעיר יום יום.

מה שאלי אוהב ביותר, זו הכבשה "מרמלדה". הוא עוד זוכר שהיא נולדה. כזו לבנה, קטנטונת וחמודה. והוא, אלי, קרא לה מרמלדה, כי הוא חשב שהיא מתוקה לפחות כמו מרמלדה. יצחק וזבולון, אלו שעובדים בעדר, והיו הרועים של המושב מרשים לאלי לקחת את מרמלדה לסיבובים קצרים סביב המושב. פעם, כשיצא אלי לטייל עם מרמלדה, גילה פתאם פרח מעניין. הוא נעצר להתבונן בו, ומרמלדה המשיכה ללכת ישר לכביש. צפירת מכונית גרמה לאלי להבהל ולרוץ לעבר מרמלדה. הכבשה הטפשונת כמעט שנדרסה. מזל שזה לא נהג מן המושב, חשב אלי בלבו, אחרת לא היו נותנים לי לטייל איתה יותר. מאז מקפיד אלי לטייל עם מרמלדה רק בצד השני של המושב, בשום אופן לא קרוב לכביש.

ביום שישי גומר אלי את הלימודים בשעה די מוקדמת, ויש לו זמן לעזור לאבא בשדה. תוך כדי עבודה מלמד אותו אבא את סודות האדמה. ויש, יש לא מעט כאלו.

לאלי אין בעיה לענות על השאלה "איפה תרצה לגור, כשתגדל?" איפה אם לא במושב, למרות שמרמלדה תהיה כבר זקנה...

סיפרה: שולמית

הכל אומר אלול.

לוח השנה שבמטבח, הרוח האלולית החמה, עץ התאנה הזקן. אפילו הילקוט, מוכן כבר ללימודים. כאילו אומר לי: תתחילי מחדש, ואני אעזור בכל מה שתרצי". — "בסדר, ילקוטון", אני משיבה. "אתה תעזור בכך שאשים בך ברכון, כן, ברכון פשוט. ואל נא תתפלאו, זו ההחלטה האלולית הראשונה שלי. לברך כמו שצריך, מתחילה ועד סוף של מילה. בכוונה, ומתוך ברכון.

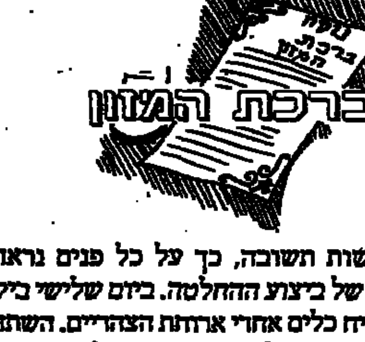

לא קל לעשות תשובה, כך על כל פנים נראה לי בסיכום יומיים של ביצוע ההחלטה. ביום שלישי ביקשה ממני אמא להדיח כלים אחרי ארוחת הצהריים. השתדלתי מאד לברך בכוונה, ובכל זאת, בין כוונה לכוונה שמעתי את רוחלי'ה אומרת לאמא: "את רואה, אמא? תמיד כשתורה להדיח כלים, צריך לחכות לה עד הערב. חצי שעה שהיא כבר מברכת". "ומה אכפת לך?" שמעתי את אמא שואלת. "אכפת לי, כי אני רוצה לשטוף רצפה וללכת". — "שולי, תזדרזי", אמרה אמא. ואני שמעתי והרגשתי צער עמוק בלב, גמרתי את הברכה מתוך ברכון אמנם, אבל לא בכוונה.

אתמול בערב, שוב תקרית מצערת. התחלתי את ברכת "ובנה ירושלים" כששמעתי פתאם את חדוה קוראת לי מלמטה. "שולי, שולי, שולי", חדוה קראה שוב ושוב. החלטתי להתאפק, לא לגשת, ולהמשיך את הברכה. חדוה כנראה התיאשה והלכה לה.

הייתי מאד סקרנית לדעת מה רצתה, וכשגמרתי לברך עליתי אליה. אסתי פתחה לי את הדלת. "את מחפשת את חדוה?" הנהנתי בראשי. "היא הלכה, ואינני יודעת לאן", הוסיפה אף מבלי ששאלתי. הבוקר נפתרה התעלומה. חדוה הגיעה אלי עם קלמר יפה מאין כמותו. "נסעתי אתמול בערב לעיר, רציתי שתבואי גם את וקראתי לך אולי עשר פעמים. לא ענית, אז הלכתי. היית בבית?" — "כן", עניתי. "אז איך לא שמעת?"... התפלאה חדוה.

איך לא שמעתי?...

שוב הרגשתי צער בלב, על שלא יכולתי ללכת אתה, ולקנות קלמר כזה בדיוק. הוא כל כך יפה! "איפה החנות הזו?" שאלתי. "באיזו סימטה רחוקה, לא תמצאי אותה לבד".

זהו, אז עכשיו אתם בודאי מבינים מדוע אני חושבת שקשה לחזור בתשובה, ואפילו על משהו קטן כמו ברכת המזון.

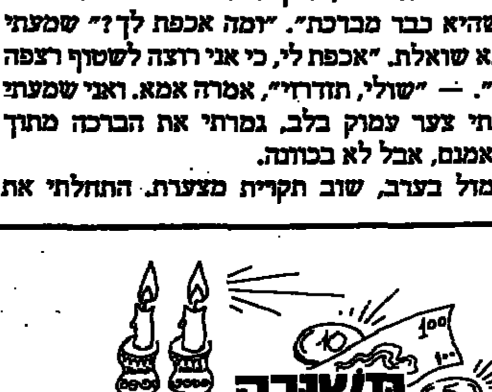

פַּעַם פָּגַשׁ הֶחָפֵץ חַיִּים עָשִׁיר שֶׁנָּתַן סְכוּם גָּדוֹל מְאֹד שֶׁל כֶּסֶף לִישִׁיבָה. תָּפַס הֶחָפֵץ חַיִּים בְּיָדוֹ שֶׁל הַנַּדְבָן וְאָמַר: חֲבָל שֶׁהַיָּד הַחֲשׁוּבָה, שֶׁנּוֹתֶנֶת צְדָקָה בִּנְדִיבוּת, מְחַלֶּלֶת גַּם אֶת הַשַּׁבָּת. וּבָכָה אָחַז בְּיָדוֹ שֶׁל הַגְּבִיר בְּחַמִּימוּת, יָדוֹ לֹא זָזָה מִיָּדוֹ, וּבָכָה. הַבִּיט בְּעֵינָיו שֶׁל הַגְּבִיר בְּתַחֲנוּנִים, עַד שֶׁלֵּב הַגְּבִיר נָמַס, וּפָרַץ גַּם הוּא בִּבְכִי גָּדוֹל.

"אֲנִי אֶהְיֶה שׁוֹמֵר שַׁבָּת כַּדָּת, נִתְעוֹרַרְתִּי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. אֲבָל אָנָּא, יַרְשֵׁנִי כְּבוֹדוֹ לְכָל הַפָּחוֹת בַּשַּׁבָּת הַקְּרוֹבָה לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, כְּדֵי לִגְמֹר וּלְחַסֵּל עִנְיָנִים דְּחוּפִים. הֲרֵי יֵשׁ לִי כָּל כָּךְ הַרְבֵּה עֲסָקִים שֶׁעָבַדְתִּי בָּהֶם גַּם בְּשַׁבָּת, קָשֶׁה לִי בְּבַת אַחַת לְהַפְסִיק הַכֹּל", בִּקֵּשׁ הַגְּבִיר.

הֶחָפֵץ חַיִּים אָחַז שׁוּב בְּיָדָיו וְאָמַר: "בְּנִי יַקִּירִי, אִילוּ הָיְתָה הַשַּׁבָּת שֶׁלִּי — הָיִיתִי מוֹחֵל לְךָ, וּמַתִּיר לְךָ אֶת בַּקָּשָׁתְךָ. אֲבָל הַשַּׁבָּת הִיא הֲלֹא שֶׁל הָרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם — אֵיךְ אֲנִי יָכוֹל לִמְחֹל וּלְהַתִּיר לְךָ אֲפִילוּ רֶגַע אֶחָד?!"

הִזְדַּעְזֵעַ הַגְּבִיר, קִבֵּל עַל עַצְמוֹ לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה כַּדָּת וְכַדִּין, וְנִשְׁאַר כָּל חַיָּיו יְהוּדִי נֶאֱמָן.

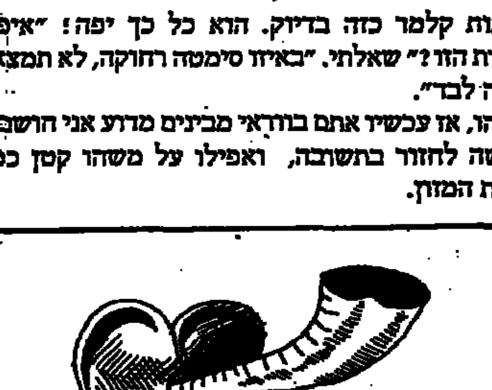

אֲנִי רוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה לִי
לֵב קְצָת אֱלוּלִי,
רוֹצָה לְשַׁפֵּר
לְתַקֵּן אֶת כָּל כֵּלַי.

אֲנִי רוֹצָה שֶׁשּׁוֹפָר
יִבְקַע לִי שְׁעָרִים,
רוֹצָה לְהַמְתִּיק
מַעֲשִׂים כָּל כָּךְ מָרִים.

אֲנִי רוֹצָה גַּם לִרְצוֹת
רְצוֹנוֹת יוֹתֵר טוֹבִים,
רוֹצָה בְּכָל הַלֵּב
לִהְיוֹת מִן הַשָּׁבִים.

יסורין ממרקין... - הכאב והטפול בו

כולנו חשות מדי פעם כאב. בין שזה כאב חד וקצר של אצבע שנתפסה בדלת ובין שזה אלו כאבים ממושכים של מחלה — המצב הבלתי נעים מוכר לכולנו. לעיתים התחושה היא כה קשה שהיא גוברת על כל חוויה ועיפות. בכתבה זו ננסה לראות כיצד אפשר לעזור לחולה להתגבר על הכאב ולסבול אותו נפשית. אין כתבה זו עוסקת בדרכים הרפואיות לסלוק כאב אלא בהבנת דרכי ההתמודדות עם המתיסר במכאובים. גם כי הדרכים הרפואיות מגוונות ומעניינות למדי — מדיקור מחטים, היפנוזה, וסוגי תרופות מגוונות, אהו, ששה רפואי מהות).

אנו מרבות להשתמש בביטוי "תחושת כאב" אולם, הכאב איננו חוש, ואינו ניתן למדידה. את עצמת הכאב אפשר לאמוד, רק על פי תגובת החולה לכאבו. תגובה זו מורכבת משני גורמים:

1) סף כאב.
2) סבילות לכאב.

סף כאב נמוך פירושו שגירוי פיסי קל גורם לפרש כאב. הפוכו סף כאב גבוה — מגורה פיסי יותר חזק גורם לפרש לומר "כואב לי", ולפני כן לא יאמר זאת.

סף כאב ניתן למדידה. נעשה ניסוי בו קרבו את גב ידם של נבדקים למקור חום וביקשו מהם לומר מתי כואב להם, ולהמשיך לקרב את ידם עד המקום בו לא יוכלו לסבול יותר ואז להוציאה. אצל רובם סף הכאב היה דומה. נדיר ביותר שאדם יכול לשנות את סף הכאב שלו. דברים כאלה מצאנו אצל גדולי ישראל ידועים שנותחו ללא הרדמה כאשר הם מרוכזים כליל בסוגיה בה עסקו. מצאנו גם בשבויים, במקרים נדירים, שהגיעו לרמת אלחוש גבוהה בעמדם בעינויים בידי שוביהם בכדי לא להשבר. אכן, ישנם במוח חומרים מאלחשים (אנדורפינים) הנמצאים במח בסמיכות מקום למרכזים ההתנהגותיים־פסיכולוגיים שלנו, ואנו עושים שמוש בשניהם יחד על מנת להתגבר על כאבים: למשל, כל אחת הרגישה אי פעם ששמחה גדולה מאד; חרדה או פחד עצומים וכו', דחו את תחושת הכאב.

לסיכום, קשה מאד לעזור לחולה הסובל להעלות בעצמו את סף הכאב.

סבילות לכאב נתונה לשינוי ביתר קלות. היכולת לסבול את הכאב מושפעת מגורמים פסיכולוגיים והתנהגותיים, ויש בידינו לעזור לחולה באמצעים הבאים:

א. משמעות הכאב לגבי החולה: מגיל צעיר מאד אנו קושרים כאב בענישה. ילדים תמיד מחפשים את אמם על מנת להתרפק עליה ולזכות בחום ובחיבה כדי להתגבר על כאב, המוסבר אצלם כענישה. תהליך פסיכולוגי זה קים אצל כל אדם, בצורה זו או אחרת.

החולה תמיד מרגיש הקלה בתוך סביבה אוהדת וחמה. אין ספק שאל לנו להפסיד למתיסר בכאבים את רגעי חשבון הנפש והתשובה מעומק הלב, שאליה יכולים אותים להגיע רק באמצעות יסורים. עלינו להקשיב, לא לסתור דבריו, אלא לגלות הבנה ולחזקו לעתיד. נתינת המשמעות של כפרת עוונות ומרוק, תמיד תתמוך ותחזק חולה להתגבר ולשאת את מכאוביו, מכיון שיש לו תכלית ו"תמורה" לסבלו, לעתים החולה נרתם לאתגר של עמידה בנסיון.

ישנה קבוצת חולים שמגיבה בצורה יוצאת דופן קשה לכאב. רבים מהם, קושרים את הכאב ב"הנאה" כגון אנשים מרי נפש שמקבלים חיבה "הנאה" רק בזמן היותם חולים, וכשהם בריאים מתקשים הם לעמוד בדרישות חייהם, במקרים יוצאי דופן למדי מפתחים אנשים אלו כאבים ללא שום הסבר פיזיולוגי. קשה מאוד לעזור לחולים אלה לותר על כאבם, למרות שסבלם אמיתי, והוא דורש עזרה הרבה יותר חזקה מאשר ההתמודדות עם הכאב הפיסי עצמו.

ב. משך הכאב. כמובן, אין אפשרות ישירה, ולא רפואית, לעזור לחולה לקצר את משך כאבו, באשר אין לבני אנוש שליטה על מידת היסורים. יש ויש בידינו להתפלל עבור החולה ואין לנו שום ספיקות באשר ליעילות העצומה של חסד בלתי ישיר זה, יותר מכל אפשרות אחרת, רפואית או נפשית.

ג. מערך הגירויים הכללי שפועל על החולה כגון עיפות או חרדה. חולה מתוח או מאוים מסיבת כאביו, יתקשה למצוא בעצמו את כוחות הנפש הנדרשים לשאת את יסוריו. אכן, דרושה חכמה ועדינות נפש מיוחדת לדעת מתי לתת לחולה לישון, מתי לשוחח על מנת לשחרר פחדים ולחזקו בבטחון ובאמונה, ומתי דרוש לו פשוט חיוך חם, לחיצת יד, ורגש של השתתפות בצערו.

בעריכת שו"ש כדאי לדעת

הבית שלנו

על מי שבכלל ועל מי שבפרט

מאת דקלה במור

בבנין המשותף שברחי' ג'. המשרבב, הוטמנו בשכונה חרדית מאוכלסת, שוררים יחסי שכנות מצויינים. "אידיליה" לשמה בכל המובנים. הלוואות, השאלות, שמירה על הטף לסרוגין. לכאורה הכל טוב ויפה, חיכני וצבעוני.

אתמול, מבלי משים בשבתי על הספסל, בהאכילי את הזקנית הסרבנית, תוך כל הרצון הטוב, לא יכולתי שלא לקלוט דו־שיח של שכנות הבנין הנ"ל. האקוסטיקה המהדהדת, הצלילים הצורמניים לא נתקלו בשום מחסום בחדרן אל אזני.

לאה: "גליתי שאני אוהבת בדוקא את עונת השמרים, מכל העוגות שאני אופה".

יהודית: "אפיה? מי בכלל אופה בזמננו כשאפשר להשיג הכל במבזור ובהכשרים מעולים, למי חסרים הבלגן והלכלוך במטבח?! האמיני לי, החלות והעוגות שאני קונה ביום ו' אינן נופלות בטעמן מהעולות על שולחנך.

לאה: ומה עם הפרשת חלה? הרגשת הספוק? ניחוחות השבת הממלאים את הבית החל מיום ו' ויוצרים אוירה עילאית, שעת הבאה בצוותא עם הילדים המסלסלים במתיקות "לכבוד שבת קודש"?!

יהודית: "שטויות, היום גם לא מכשירים עופות לבד וכו' וכו' זה לא כמו בימי הסבתות. ומסופק: זו ההרגשה הטובה שלי כשהדירה נקיה ומסודרת והשיש נקי ויבש. לילדים? אל דאגה תני להם להתפתח, להתאחד, חדר הילדים בן זמנו עשיר בקלטות, משחקים שונים, הרכבות, פזלים הרי הם צריכים להתקדם עם הזמן".

צופר מכונית קטע את שטף הדבורים. הוספתי את מחשבותי פנימה, עד להמשך השיחה.

יהודית: "כבר החל הרשום לגנים לשנת הלמודים הבאה, נגשתי היום, וטוב שהקדמתי התפוסה כמעט מלאה.

לאה: "ואני ממש מתפלאת, ילדים בני שנתיים, שאמהותיהן אינן עובדות, מקומם בגן? האם הרעפת טללי־אמהות ישוו להתפתחות הבן ולו עם הגננת המעולה?"

יהודית: ולדעתי חייבים לשלח ילד לגן כבר מעת שהליכתו יציבה, כך גדל בטחונו העצמי ובכלל, איזו מצוה היא להדביק ילדים לסינר האם?"

ה"אכלנית" שלי סיימה את ארוחתה, החילותי לפסוע לכיוון ביתנו.

נכון, יש לדון כל מקרה לגופו "אבל", שאלתי את עצמי מדוע נעלמו להן מילות השבח לזו שאכן מתמודדת ואינה מחפשת הקלות ותרוצים? אמנם לא כל אחת מאתנו מסוגלת לקיים הכל אך הלב, המרבה בעשיית חסדים בקנינים גשמיים לא ימצא מלה חמה למקיימת את מצות "עקרת הבית" בשלמותה???

מי יורד אחרון?

צוחק מי שיורד אחרון, הכוונה לירידה מן האוטובוס, שאפשר לצחוק אחריה אם עושים אותה כהלכה. הרבה ספורים על ילדים שנתפסו בדלת אפשר היה למנוע אם מהרים לרדת כהלכה. הנהג לא רואה את המדרגות האחוריות כראוי, ובעיקר קשה לו להבחין בילדים קטנים.

אב ואם הנוסעים בלוית ילדיהם ירדו תמיד אחרונים כדי שהנהג לא יתחיל לנסוע לפני הזמן. ילד קטן מאוד כדאי לקחת על הידים. יש לשנן הוראות אלו גם לאחים ואחיות גדולים שנוסעים בלוית אחיהם הקטנים.

קלטת חדשה

הרפיה ואוטוסוגסטיה - בקלטת חדשה לשליטה עצמית בהפחתת כאבים

בערב פסח קראתן במדור זה על "הרפיה למבירה" של הניה לוב, שיטות להרפיה המועברות למאזין בקלטת ומיועדות לשמוש ביתי זמין לאנשים מתוחים, או כאלה הנמצאים בתקופת לחץ, כדי ללמוד כיצד להרפות את עצמם ולהגיע לממוש מאגרי כח פנימיים, שאינם באים לממוש בגלל הכוחות שהגוף מבזבז כדי לעמוד ב"מתח, כמובן.

בהמשך, וכהשלמה, לשיטות ההרפיה, שכל מי שהתנסתה בהם חשה עד כמה הם עושים טוב לגוף וגם לנשמה, הפיקה הניה לוב, קלטת נוספת בשם "הרגעה" ואני מצטטת "שליטה עצמית בהפחתת כאבים על ידי תרגילי הרפיה ואוטוסוגסטיה. דרך יעילה ביותר להפחתת כאבים הקשורים למתח כמו כאב ראש, כאב שרירים. טוב גם להקלת כאבים שיש להם סיבה פיזיולוגית, ההרפיה העצמית לכשעצמה מעוררת ומחזקת את כוחות הריפוי הטבעיים של הגוף" עד כאן צטוט.

מהם תרגילי הרפיה? היום כמעט אין מי שלא עברה אותם. לפחות במסגרת קורס הכנה ללידה, תועלתם היא מידית, גם למי שאינה מתוחה, אפשר בעזרתם להרגע ביתר קלות ולהרפות את

(המשך בעמ' יד)

"ביסטנד" - כסא לעובדים עמידה

כשראיתי את הפרסומת לכסא הזה חשבתי עליכן: כשאתן מגהצות, או בודקות ראש כרוב או בוררות אורז, או מנקות את העוף לשבת או מקפלות כביסה, ובאופן ממושך יותר — אם אתן פאניות או זבניות או ספרניות או עוסקות בשרטוט (ראנה תמונה). בקצור — עומדות כל היום על הרגלים, בלי גוזמא, הכסא החדש הזה — ביסטנד אמור להקל מעל רגליכן הכואבות את רובו של משקל הגוף, ויחד עם זה להשאיר אתכן בגובה עבודה של עמידה. ניתן לכוון את הכסא בטווח של עשרים וחמשה סנטימטרים, לפי גובהו של המשתמש. וכשהכסא מיותר הוא מתקפל לעובי של חמשה סנטימטר ואפשר גם לתלותו על הקיר. לא ניסיתי אותו אישית, אבל מצורפת תמונה וגם כתובת: — בינתים רק אחת — בתל אביב, שם אפשר להשיגו במפעלי "ירחט".

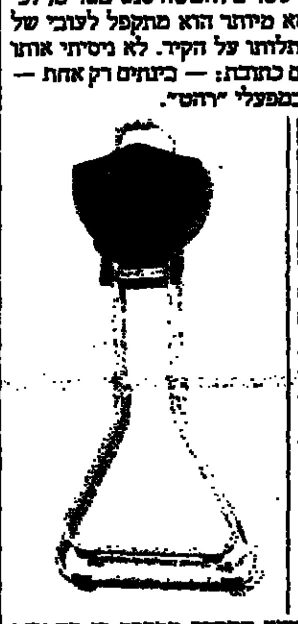

הפרסומת שנשלחה אלי מטעם החברה מספרת כי מחקרים בדקו את יעילות השמוש בכסא והוכיחו כי תפוקת העבודה אצל המשתמשים בו עלתה בכחמשה עשר אחוז ומעלה.

יש לכסא החכם הזה חסרון אחד — מחירו מפולפל למדי — 204.- שקל לכסא אחד ויחיד, נדמה לי שעקרות הבית תרוצנה קצת, אבל לא אלו שיכולות לגבות את מחירו ממס ההכנסה, ואולי גם בריאות הרגלים של עקרת בית פשוטה היא תרוץ מספיק?!

שו"ש

מצחיה - בשבוע האחרון של החופש

עבודת יד קלה ומהנה, כמעט לכל הגילאים תופשי המחט, מרצעת לפניכן: מצחיה לבת! את הגזרה תקחו מקסקט ישן של הבן, או ממצחיה שנשברה. (הן הרי נשברות כל כך בקלות) וממה תגזורנה) מקפל גדול או מבריסטול ריק של תרכיזי שתיה. אחרי שגוזרים את חצי הירח, (כדאי לגזור חצי ירח עמוק כדי שהמצחיה אכן תגן על הפנים) מחפשים בבית פיסת בד עליה בצורה של משלש שוה שוקים, שאורך צלעו 60 ס"מ ובסיסו — 90 ס"מ. בתפר אלכסוני עקוב מחברים את מרכז בסיס המשלש לפיסת הפלסטיק בצורת חצי ירח. תחורים על התפר בכיוון ההפוך — כך שהצורה הסופית תדמה ל"א[illegible]יקס).

לא ציינתי את מה שמובן מאליו — את המשולש יש לעבר מסביב לפני החיבור למצחיה במכונת תפירה או בעבודת יד. מצחיה כזו, שלא עלתה פרוטה, גם לא תצער אתכן אם תאבד או תקרע. אתן כבר למודות את הפטנט.

המטבח שלנו

עוגיות - לקראת החגים

כמעט לכל אחת מאיתנו היו תוכניות רבות־מעש לגבי הבית בתופשת הקיץ. התכונו לבשל ולמלא את המקפיא — לאחר כך... לאפות ולארגן סתם כך את המטבח.

החופשה מתכווצת ונעלמת לה, החגים בפתח, וכמעט ולא הספקנו כלום.

למען ה[illegible] ה הטובה כראוי עד לאפות עוגיות, קלות וטעימות, ולהכין מלאי לשבועות הבאים. (אם לא יכרסמו אותן הרבה קודם...)

עוגיות שומשום (כ־70 עוגיות)

- 500 גרם קמח
- 1 שקית אפיון
- 1 כוס שמן
- 200 גרם שומשום
- קליפה מגוררת דק של לימון
- 2 ביצים
- 1 כוס סוכר
- כחצי כוס מיץ תפוזים או מים

[illegible]

נפי את הקמח והאפיון לקערה. הוסיפי את שאר החומרים. התחילי לעבד בצק גמיש ונוח לרידוד. כמות הנוזלים עשויה להשתנות בהתאם. קמחי היטב משטח עבודה. רדדי עלה בעובי של 3-4 מ"מ. צורי עוגיות בעזרת כוס בינונית.

שמני, או רפדי תבניות גדולות בניר אפיה משומן.

סדרי את העוגיות במרחק מה האחת מהשניה.

חממי את התנור בחום בינוני גבוה (190° צ' 275° פ').

אפי כ־20 דקות עד להזהבה.

קררי את העוגיות. שחררי מהתבניות ואחסני בקופסה סגורה.

עוגיות קוקוס (כקילוגרם ורבע עוגיות)

- 4½ כוסות קמח
- 1 כפית אפיון
- 2 כוסות סוכר
- 2 ביצים
- 1 שקית סוכר־וניל
- 2 כוסות קוקוס
- 400 גרם מרגרינה (2 חבילות)

אופן ההכנה

נפי קמח ואפיון לקערה. חלקי את המרגרינה לקוביות. הוסיפי את המרגרינה, הסוכר, הוניל, הביצים והקוקוס לקמח.

לושי ועבדי בצק רך ונעים לעבודה.

צורי בידיך גלילים בקוטר של כ־3 ס"מ. עטפי את המגש עם הגלילים, בשקית ניילון, וקררי [illegible]

קמחי קלות משטח עבודה. [illegible] חיתכי פרוסות ברוחב של כ־4 מ"מ. שמני, או רפדי, תבניות אפיה גדולות בניר אפיה משומן קלות. סדרי את העוגיות במרחק מה זו מזו, הן נוטות להתפשט באפיה ולקבל צורה מוארכת [illegible].

אפי את העוגיות בתנור בחום גבוה (200° צ' 400° פ'). כ־20 דקות. צנני, שחררי מהתבניות, ואחסני בקופסה סגורה.

עבודה נעימה

צ. ק.

ערב עיון למדריכות החוגים לשמירת הלשון בירושלים

כמאה וחמישים מדריכות בחוגי שמירת הלשון במסגרת "קבלת שבת", השתתפו בערב עיון שנערך באולם של "ישיבת הר־ין" ברמות.

רוב המשתתפות היו מירושלים, אולם גם קרית טלז סטון שלחה משלחת, וגם מאופקים הגיעה קבוצה. המתכנסות הקשיבו לדבריה של הרבנית ויסא חזן, נערך היידן בנושא שמירת הלשון. ולסיום שמעו את דבריו של הרב [illegible] שליט"א, שהיו דברי חזוק ועדוד למי שמקבלת על עצמה משימה נעלה של הדרכת בני נוער בשמירת הלשון.

בין ההרצאות נשמעו פעולות להדגמה ברמות שונות. ההתכנסות אורגנה על ידי "השומרות" וגם נשים למען שמירת הלשון ש[illegible] ובצפנה מכונות ומעודדות הדרכה ופעילות ויזומות ימי עיון ושעורים במצוה חשובה זו. לחוגי "קבלת שבת" יש חשיבות עצומה משום שבאמצעותן מתרגלות ילדות ונערות מגיל צעיר לשמירת הלשון, וכידוע גדול המעשה יותר מן הדרשה.

יד אליעזר "אמרי בינה 15
02-810976 02-821816 02-286355 02-815429

עד שלא רואים - קשה להאמין

משפחות רבות בירושלים, יושבות לסעודת שבת, בלי דגים ובלי בשר בגלל בעיות כלכליות קשות, בין השאר עקב מחלות, חוסר תיפקוד, וייסורים קשים ל"ע כרגע נעזרות כ־400 משפחות, ומחולקים 2000 עופות בחדש, ועדין ממתינים בתור מאות משפחות מבוקרות היטב והלואי ויכלנו לעזור גם להן

ב־4.5 שקל לשבוע אתם יכולים לתרום עוף שלם לשבת, יד אליעזר ישלם את השאר

אנא כל מי שמוכנה להתנדב

להיות ממונה על כמה בנינים באזורה, תתקשר ברחוב פרט לטלפונים הנ"ל, ונדריך אותה כיצד לזכות במצוה. וכן אפשר לשלוח אותה לחדש עבור 4 עופות או כל סכום שהוא למשפ' ברנזר רח' סורוצקין 29/5 בדאר חוזר תקבלו קבלה ומעטפה מבוילת לפעם הבאה

בברכת שנה טובה
ההנהלה

נ.ב. כל סכום שלא מתחלק ל־4.5 יחוש להשלמת מחיר העופות

בבקבוקו של יענקי הפעוט תמצאוני, וגם בכוס קש של ריקי תראוני, ודבורי בי מלאה מימיה, ושרהל'ה אותי שותה בהנאה, ומאז שנכנסתי ללבן של שרוליק, הראשון הוא גומר לאכול — בצ'יק

על השולחן במסיבה אותי בכד שמים ושבת וחגים בי מכבדים

ואיתי אמא מכינה ארטיקים לקטנים, ולסבא וסבתא מגישה אותי עם מים חמים,

עוגות רבות הצליחו בזכותי. ומיני מאפה ובישול השתבחו בטעמי,

בי משתמשים ללא כל דאגות, כי אני 100% טבעי ללא תוספות

למשפחות ברוכות נוצרתי ל"מהדריך" במיוחד, ונארזתי בפחים גדולים בלבד, ואם עדין לא נחשתם מי אני

צלצלו ל: 02-869433; 03-790638, 03-5740958, ותקבלוני

להתראות
תפוה"ג מתשמ"ן

"החסידה"
בגדי הריון ספורט וספורט אלגנט
רחוב מינץ 1 / 17 רמות 04 [illegible]

החל מהשבוע אנו לשרותכן
בימים א' ב' ד' בין השעות 5-8 בערב
או לפי תאום מראש, טל. 02-860031

בס"ד
נשים יקרות,
ההרצאה בעניני דיומא
תתקיים אי"ה ביום רביעי, י"ח אלול תשמ"ח, בשעה 8.30 בערב בבית הספר בית יעקב אוליפנט, רח' סעדיה גאון 6 תל־אביב.
המרצה: הרבנית ה. גערליצקי
בא לדייק.
נשמח לראותך,
ארגון "אחות לאחות"
בסיוע עיריית תל־אביב

בס"ד
יו אנד מי
YOU&ME
חדש!
פתוח במוצאי שבתות
האופנה האקסקלוסיבית
לאישה הדתית והחרדית
■ מבחר עשיר במיוחד של דגמים בעבודת יד
■ כובעים ואביזרי אופנה איכותיים
רח' אלישר 1 (מקביל לרח' החבצלת) הכניסה מרח' יפו 42
טל. 248468

קונדיטוריה אחים לין
רח' בר־כוכבא 34 פ"ת
טל' 9342760

כשר למהדרין "בהידור הכשרות"
בראשות הרב ב.שמעון סלומון שליט"א — מרא דאתרא שעי"י הרבנות הראשית לפ"ת והמחוז
מחלקות נפרדות לחלבי ופרווה
לקראת החגים אנו מגדילים את המבחר
איכות, כשרות, טריות, נקיון
הכל במקום אחד
שנה טובה ומתוקה
להתראות!

סאן שיין
Sun Shine
אפנה עילית לנשים וצעירות
אקסקלוסיב סטייל וספורט סטייל
עד 30% הנחה + 3 תשלומים
סאן שיין — האופנה שלך
ר' עקיבא 78 בני־ברק
סאן שיין מודל. ברור כמשם

דרושה עוזרת
לגן ילדים דתי
נא לפנות בשעות הערב
04-643956

אופנת רחל
רחוב זמבה 6 [illegible] ב"ב
בגדי ילדות ונערות
חצאיות וחולצות לחג
שמלות וחליפות
פתוח כל יום 8.00-8.00 [illegible]

הגיע מלאי חדש
של
שמלות חגיגיות לילדות
רח' יונה הנביא 23 בני ברק
במוצש"ק וביום א' בערב

פרחל
רבי עקיבא 118 ב"ב
הגיעה כמות מצומצמת של מגבות וחלוקי מגבת "ירוק"
מחירי מבצע
כלי מיטה ומתנות מרהיבות לתינוק

בדיקת שער
בדיקת אלרגיה למזון
ד"ר אבן חן P.H.D
[illegible]

פאנית ותיקה ומנוסה
מקבלת הצעות לשעות הבוקר 02-520634
להתקשר ממוצש"ק החל מהשעה 9.00

אופנת בגדי הריון
MATERNITY FASHION
החנות המובילה לבגדי הריון
לקראת החגים שפע של דגמים חדישים ואופנתיים יפהפיים
בקוהן תמצאי בגדים אופנתיים לתקופת ההריון ולאחריו
קוהן, בן יהודה 18 ירושלים 02-223093

מלכת הפאות
PRINCESS
NEW YORK • LONDON • PARIS • TEL-AVIV • ANTWERP
מבצע מכירות מיוחד
לקראת החגים!
הגיעו דגמי יוקרה אופנתיים
הקדימי ובחרי לך פאה מלכותית לחגים
מכירה בלעדית בארץ במחירי היבואן: "חוט השערה" רשת סלוני הפאות היוקרתיים.
ירושלים: רח' שטראוס 20 סניף חדש: רח' סורוצקין 39
בני ברק: רח' ירושלים 16
PRINCESS – מלכת הפאות ולא סתם עוד פאה

נקודת - חן
רבי טרפון 4 בני ברק 03-5790776
פינת חמד ליופי בריאות ואומנות
★ לכלה איפור עדין ומקצועי וכן לארועים וליום יום
★ טפול אינדבידואלי לפי סוג העור במוצרים טבעיים מהמובחרים
★ הרחקות שיער לצמיתות במחט חשמלית, פדיקור, מניקור ושעוה
★ ממלכת סבונים בשלל צורות וצבעים, שמנים, קצפים, מלחים, פרחים מיובשים, בשמים טבעיים ועוד...
★ חפצי נוי ואומנות יחודיים, זכוכית בציפוי זהב, עבודות משי, מראות תכשיטים, תמונות ועוד...
★ חינם טפול יופי והתאמת איפור
★ שרות אדיב ★ טפול אישי
מקום שכדאי לבקר בו!
להתראות רות

המפתח לבריאותך בידך!!!
מהו הגורם למחלתך?!
ניתן לקבל פרופיל של כל מרכיבי הגוף ולגלות את סיבת ההפרעות המחלות הטיפול בהן בצורה מדוייקת ביותר
בבדיקת שיער
לכל המשפחה
ע"י יעקב מוסמך לבריאות טבעית N.D. טל' 03-5743638
גמ"ח יד לבריאות
(ניתן לשלוח גם בדואר)
הבדיקה בתשלום הייעוץ חינם.

עולם המצוות ממריא בחודש "אלול"
כל אחד זוכה!
השולחים 50 מעטפות ישתתפו בהגרלת כרטיס טיסה בשמי הארץ.
כל השולחים יקבלו ספר חינוכי מתנה.
השולח 25 מעטפות יקבל מתנה קלטת חינוכית
לשלוח לת.ד. 360 בני ברק עבור "עולם המצוות" עד סוף חודש חשון בצרוף שם וכתובת ברורים

רהיטי ויזל
ר"ע 14 ב"ב
פתוח 16.30-20.30
תצוגה חדשה
הדוגמאות מיוחדות מהתצוגה

מקבלת הזמנות
לעוגות ועוגיות
מיוחדות
לשמחות ולארועים
החומרים בהכשר הבד"ץ והרב לנדא
טל. 03-786064

דור ישרים מונע דמעות
הורים יקרים
בדיקת דם לילדיכם בעוד מועד, עשויה למנוע מחלות [illegible]
דור ישרים הפועלת בהנהלה של גדולי הדור באה"ק ובחו"ל [illegible]
הגרש"ז אויערבך שליט"א הגרי"ש אלישיב שליט"א
הגר"ש וואזנר שליט"א והגר"נ קרליץ שליט"א
טל: 02-421213, 02-864274, 03-792352, 03-5791067
הבדיקות נערכות ללא תשלום ובאנונימיות

חדש בישראל!
פאות דה קווין
פאות וכובעי נשים
יבוא פאות וכובעי נשים מסיטונאות וליחידים
המכירה בסיטונאות [illegible] בעז"ה מכירה במוצאי שבת
רבי עקיבא 65 בני ברק
משעה אחרי צאת השבת
פטנט בלעדי - העורפית הצמודה
שעות הפתיחה: 9.00-14.00, 16.00-20.00
חדש!

הרזיה לצמיתות
לקראת החגים!
בטנה נשלוט על יצרנו...יצר האכילה
לאור הבקשות הרבות, הוספנו מספר מקומות מצומצם בחוג הרזיה לצמיתות ע"י רינה גרנות
ביום ב' ט"ז באלול (28.8.88) בשעה 8.00 בערב
ביום ב' כ"ג באלול (5.9.88) בשעה 8.00 בערב
בגן הילדים ברח' חזו"א 51 (פינת נחמיה) ב"ב
תנאים מיוחדים לנרשמות במקום
כל הקודמת זוכה!!!

גבירותי!
הצעייפת? יש לך כאבי גב ורגליים?
בואו - ל"סלון איטה"
ותקבלי [illegible] לכאבי גב ובטן — גם [illegible]
[illegible]
הכל לפי התאמה אישית ומקצועית
רח' אליהו הנביא 9 ב"ב טל: 5700906
יום ג' סגור כל היום
בכתיבה וחתימה טובה

בס"ד
דרוש/ה
מנהל/ת מרכז קהילתי חרדי
במרכז תל־אביב
הכישורים:
1. בעל תואר מורה מוסמך / בכיר
2. נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה חינוכית.
3. נסיון בריכוז או ניהול עבודת צוות והכנת תוכניות.
4. בעל ידע ונסיון בתכנון ותקצוב כח אדם.
5. בעל כושר הבעה בכתב ובע"פ לניהול משא ומתן בשיחות עם גורמים שונים.
שכר עפ"י דירוג עובדי הוראה.
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית 438094
בימים א'-ד' שעה 8.00-11.00 בבוקר

עכשיו בבני ברק
מעצבת האופנה
Mrs. Lev
שמחה להודיע על פתיחת
הסלון לעיצוב אופנה
ברח' ר' עקיבא 44 ק"ג פנת הרב קוק 2
עיצוב אקסקלוסיבי ומיוחד
לנשים ולנערות
פתוח: בימים א-ה 11.00 — 14.00
להתראות

"הכל בחזקת סומין עד"

(המשך מעמוד ט')

יום השב"ק. יש מקרים שמזוזות כאלו הובאו לבדיקה בלשכת ההגהה הרשמיות ו..."קיבלו הכשר"... השבוע שמענו סיפור מפיו של סוחר קלף ירושלמי שביום שישי אחד הופיע אצלו קונה "תמים" שביקש לקנות קלף לכתיבת מזוזות. הסוחר משלא היתה לו סחורה מצויה ביקש ממנו לחזור ביום ראשון, וכאן התפרץ האיש ושאל: "ומה אעשה כל השבת?"

כתיבת מזוזות בשבת... ע"י נשים

סיפור אחד הוא על מודעה שהתפרסמה בעתון המקומי "אינדקס" שצדה את עינו, של יהודי מבני ברק. נאמר בה, שמבוקשת "בעלת כתב יד קטן ויפה לעבודה בביתה". חושיו נדרכו, והפנה את אשתו לטלפן אשר במודעה.

האשה נענתה שמדובר בכתיבת טכסט בגודל של 5 ס"מ, המכיל 22 שורות. התשובה אשרה את החשש שהמדובר במזוזה, האשה ביקשה לקבל פרטים נוספים. להפתעתה, נשאלה, אם היא דתית, וכשהשיבה בשלילה, נאמר לה שמדובר בכתיבת מזוזות... היהודי האלמוני, מיהר למשרדי משמרת סת"ם והודיע על השערוריה.

ראשי משמרת סת"ם, פנו לעו"ד בכיר, וזה הפנה אותם ויצר קשר עם ידידו איש מחלקת אונאה במשטרה. איש המשטרה, טרח להסביר, שהמשטרה עמוסה בבעיות קשות ורבות, ועד שהתלונה תעלה לדיון מעשי, יעלה התיק הרבה אבק... ואין בזה ענין ציבורי...

אחרי שנכנס לתמונה משרד חקירות פרטי, ובהדרכתו פנתה אותה אשה, שרכשה את אמון מפרסם המודעה אליו, בתשובה לשאלה, האם הוא יודע שהוא פועל בניגוד לחוק, אמר הסוחר, שהוא יכול להבטיח שהפעולה חוקית. "עובדת אצלי, אשת אחד מחברי הכנסת, שבודקה את הנרשא, והכל חוקי..." עוד הוסיף האיש, המזוזות שלי, זוכות להכשר משרד הדתות...

* * *

הספר הראשון שהוגה במחשב

בחוברת מובא סיפורו של ספר התורה הראשון שהוכנס להיכל, לאחר שעבר הגהה סופית על ידי המחשב. אין זה מקרי שספר זה הוכנס לבית הכנסת המפואר של קהל עדת ישורון בושינגטון הייטס בניו יורק, השנה, בשבת ר"ח ניסן. "והיו יום טוב, במלוא מובן המילה, עבורנו, הכריז הגאון והצדיק הרב שמעון שוואב שליט"א, שכיהן שנים רבות כאב"ד הקהילה — היום הזה, ישכון כבוד בהיכלנו ספר תורה ראשון בעולם היהודי, שהוא בוודאי בלתי מוטעה, כאשר כל הספרים האחרים הם עדיין "בחזקת בלתי מוטעה" אחרי שעברו ג' הגהות ובדיקות אדם".

ספר זה שנתרם ע"י ר' שמואל אריה גערסטל נ"י, נכתב לפי הזמנתו ע"י סופר מומחה הידוע בדייקנותו המופלאה. הותנה עם הסופר, שלא ימהר במלאכתו, וניתנה לו ארכת זמן בלתי מוגבלת. מלאכת הסופר, נמשכה בשים לב ובדייקנות כשנתיים וחצי.

בתום הכתיבה הועבר הספר, להגהת שלשה טובי ומפורסמי המגיהים בארץ, שאחד מהם, נהג להחזיר את דמי ההגהה, אם מתגלה טעות אחר הגהתו. שלשת המגיהים, גילו כמה עשרות טעויות, שתוקנו ע"י הסופר בדייקנות: (לעומת למעלה ממאה טעויות המתגלות בכתיבה רגילה). עמל שנים הניב פרי הלולים.

יום טוב מיוחד

כשבועיים, לפני המועד שנקבע להכנסת ספר התורה, השלימה משמרת סת"ם, את התוכנה המיוחדת שנבנתה להגהות חסרות ויתרות ע"י מחשב. ספר התורה של קהילת וושינגטון הייטס, נבחר להיות הספר הראשון, שייבדק ע"י המחשב, לצורך עצמו, ולצורך בדיקת שלמותה ודיוקה של התוכנה, אשר הוכנה לפי תקני סופרים מדוייקים ומפורסמים.

ואכן, כעבור שעה קלה, פלט המחשב את הממצא הראשון. בעמוד התשעה עשר של ספר בראשית, הופיעה האות א' בתבה הנה, וזמן קצר אחריה, בעמוד העשרים ושלושה, הופיעה התבה אבי, במקום תיבת אחי. האזעקות על הססק, המשיכו לרצד עד "לעיני כל ישראל", והנשימות שנעתקו, השתחררו מכלאן. עד תום הבדיקה, הספיק הסופר לתקן את שתי הטעויות. האבנט נשרף, נעטה המעיל.

"יום טוב, הוא עבורנו, הוסיף הרב הגאון רבי זכריה געללי שליט"א, רבה הנוכחי של קהל עדת ישורון. עבור קהילתנו, אשר היתה מראשוני התומכים של משמרת סת"ם מיום התייסדותה, ומגלגלין זכות ע"י זכאי. בבין זכות ראשונים זו, היינו ראשונים, ליהנות מפרי הילולים של בדיקת המחשב".

בהתרגשות רבה תיאר הרב שוואב באוזני הנוכחים, את עומק המשמעות של ספר תורה כזה. ובין השאר הזכיר לציבור המתפללים, אירוע שלא מש מזכרונו. כנהוג בתפוצות ישראל, היה עולה לתורה מדי שנה ביום שמחת תורה בחתן תורה. ולהפתעתו גילה בעת הקריאה בספר תורה ישן, שקראו בו שנים רבות, בפסוק השני של קריאת "מעונה" — וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש, שתיבת "אל" שגויה, ומופיעה בה האות ע, תחת האות א'.

חיוב גמור על כל סופר

"הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר עיניהם (בראשית רבה), המשיך הרב בדבריו. ובחזקת סומין, כלולים גם סופרים ומגיהים צדיקים ויר"א, המעלימים עין בשגגה מטעויות חסרות ויתרות, כאילו הוכו בסנוורים. "והאנשים אשר פתח הבית הוכו בסנוורים וילאו למצוא הפתח". לא מכת חושך ירדה עליהם, לא נעשו עורים. הם ראו את כל העולם, הם ראו את הקיר, הקיפוהו, מיששוהו, ולא ראו את הדלת, אשר מול עיניהם. הקיר ניצב, הדלת בתוכו, והעין איננה רואה, הנס הגדול היה, בהסעיית חושי כל האנשים ב"וילאו למצוא הפתח". חושי האדם, הם המקור לראייתו, והם המקור לעוורונו. ועי"ז אמרו חז"ל הכל בחזקת סומין, עד שהקב"ה מאיר את עיניהם. לדאבוננו, מכת סנוורים זו פוקדת תכופות את הסופרים והמגיהים הקוראים, אשר הטעות פרוסה לעיניהם, ואין הקב"ה מאיר את חושי עיניהם לגלותה "וילאו למצוא הפתח".

התורה שבע"פ, כידוע — מוסיף הרב שליט"א — היא במידת הרחמים, ואילו תורה שבכתב במדת הדין. מכאן חובת הזהירות הנוראה אף בקוצו של יו"ד, דהכל הוא בדין. זה גם הנאמר למרע"ה, כתוב זאת זכרון בספר, כדי שידוקדק הדין במלחמת עמלק, וזה גם האמור בתהלים, לעשות בהם משפט כתוב. ומכאן, השמיע הרב את דעתו, שהובעה גם במכתב אל מכון משמרת סת"ם — שמעתה, שאפשר לבדוק ולהבטיח נאמנה את שלמות הסת"ם, חיוב גמור על כל סופר לבדוק את כל היוצא מתח"י, ע"י המכונה שהומצאה ע"י משמרת סת"ם.

תשבץ/ מס' 98

פרשת כי תצא

מאת **אבינועם שולב**

בין הפותרים נכונה יוגרלו פרסים. על הפתרונות להגיע למערכת תוך שבוע. את הפתרונות יש לשלוח על גבי התרשים המודפס בעתון. או לצרפו לפתרון. המען למשלוח פתרונות: "המודיע" — תשבץ מס' 98, ת.ד. 1306, ירושלים 91012.

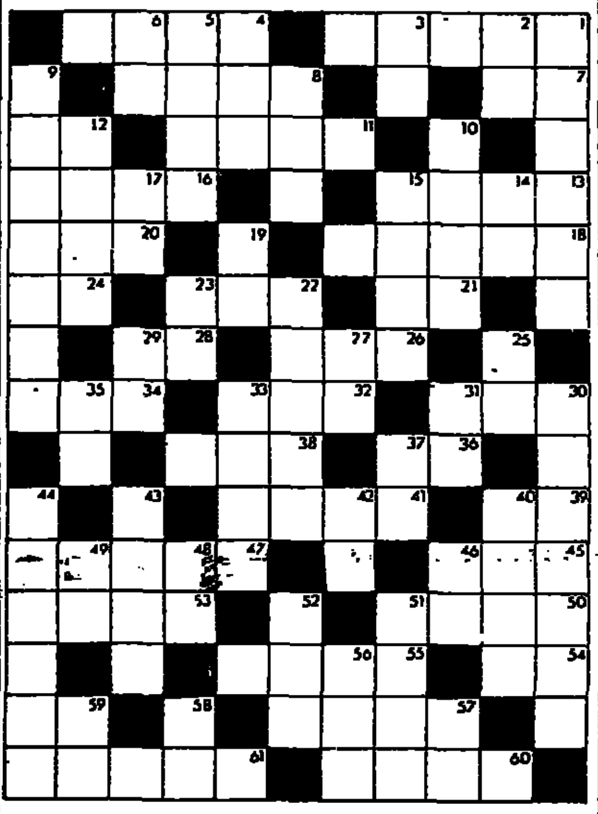

מימין לשמאל:

1. שבולת שהבשילה וגרגריה נושרים על נקלה; 4. פרי בראשית התפתחותו; 7. חרדון; 8. הלאה, אחרי זה; 11. מרבה בשתית משקאות חריפים; 12. מספיק; 13. קטיף ענבים; 16. נדהם מאד; 18. הנמצא למטה; 20. קצה, פאה; 21. סוד; 22. יופי, חן; 24. ספר כריתות; 26. בקיע באדמה; 28. מין לטאה; 30. עץ יער גדול וחזק; 32. צר ואויב, מתנגד; 34. אחי הבעל; 36. בסיס; 38. יבש מאד; 39. מגש; 41. צנור בשולי הגג לניקוז מי הגשמים; 45. עגלון; 47. עני; 50. צמח תבלין; 53. נועז ביותר; 54. בתוכה; 55. קערה, צלחת; 57. הפחתת מחיר, הוזלה; 59. פקודה; 60. ציצית; 61. התעלל, התנהג באכזריות.

מלמעלה למטה:

1. ישיבה; 2. מלת שלילה; 3. רשע; 4. כעין חוט דק המשמש יסוד לקוקות בצמחים; 5. יבול עשיר, שפע התבואה; 6. עני; 8. גזיר עץ שאוחזה בו האש, אך לא נשרף כולו; 9. סימן הכר לתופעה כלשהי; 10. חבל שקושרים בו את יריעות האהל; 12. שעה; 14. נקי; 15. תואר אצילות; 17. עני; 19. מפתן; 22. צמר ופשתים יחדיו; 23. שאינו קשה; 25. נכרי; 27. קנים יבשים של תבואה; 29. שנשמת רוח חיים באפיו; 30. צנובר, "פריי" עצי המחט; 31. נקי; 33. מסתתר; 35. עוף דורס; 37. ישן; 40. חשש או אפשרות של אסון; 42. גבוה; 43. פחד; 44. אחת ממצות עשה; 46. בבקשה; 48. הגיע; 49. אות הנצחון; 51. טרם, קודם; 52. עיר בסעודיה; 56. ערוץ או גיא המושך מים; 57. בת קול; 58. כלי חפירה; 59. התענה.

בהגרלה שנערכה בין פותרי תשבץ מס' 96 זכו:

1. ישראל רוטנשטיין — ירושלים
2. שפיגל — ירושלים
3. ש. למברגר — ירושלים
4. מלכה דרנגר — תל אביב
5. רבקה מרים רוטנר — ירושלים

הפרסים: קלטות — מתנת גל פז — המבחר הגדול לקלטות, מכשירי חשמל ותקשורת — ירושלים, מלכי ישראל 15. הודעות ישלחו לזוכים.

פתרון תשבץ מס' 96

מחפש תמונות שמן של ציורים ידועים במחירים טובים 03-5793266

קלטת חדשה

(המשך מעמוד י"ג)

הגוף תוך שניות מהמתח הגדול ביותר כדי להתרגם בעשיה חיובית. מסתבר שתרגילים אלו בצרוף אוטוסוגסטיה (שכנוע עצמי) עוזרים גם להפחית כאבים ולעלות על דרך הבריאות השלימה והמרץ המפתה. דומה הדבר למה שמחמאה עושה לכל אדם. מספיק שנאמר או שנשמע בבקר — "את נראית כל כך רעננה ומלאת מרץ" — כדי שמושא המחמאה אכן תתחיל להרגיש להתנהג במשך שעות כרעננה ומלאת מרץ. שיטה זו טובה גם לריפוי עצמי. והיא נוסתה בהצלחה במקרים רבים. חזרה אינטנסיבית הפוכה של: "אין לי כח", "אני סחוטה" "נמאס מהחום הזה" היא אוטוסוגסטיה בכיוון הפוך, שנמצאת בשמוש עממי נרחב מדי ומשמשת "חורץ בריא" בשלהי דקייטא להוטים אלו, הניה לוב מציעה לנו שיטה יעילה להתגברות על כאבים ומצב גופני ירוד.

מזל טוב!! מזל טוב!!
הנך בעל שמחה!
פאר את שמחתך ללא כל טירחה
השרות אצלנו מלא
● כלים מיוחדים במינם שיוסיפו חן ויופי לשולחנך
● אין צורך לסחוב כלים אנחנו מביאים לביתך ולוקחים בחזרה.
● לאחר השימוש החזרים כמות שהם מבלי לרחצם
רק התקשר לטל.
02-386557
להתראות רק בשמחות...

אלעזר

(המשך מעמוד ד')

נסיעתי למירון ובזכות רבת עמלי ויגיעתי ומסירתי ללמוד ברבים את ספרי הזהר הקדוש, עזר לי השי"ת ועלה בידי לחבר כל אלו החז"ל יהודי, והגילות הוא דברי תורה שהיא עניים במקומם ועשירים במקום אחר (לשון תוס' כריתות י"ד בד"ה אלא, ומקורו ירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ה) דדריש ליה מקרא עיי"ש וכ"כ (במדבר פי"ט כ"ח) כל דברי תורה צריכין זה לזה) שמה שזה נעל זה פותח... ועתה יתגלה ויתחבר גופא דעובדא הכי הזה", והוא מתאר את פרשת העלאת ארונו של רבי אלעזר ברשב"י למירון.

על ציונו של רבי אלעזר ברשב"י ועל מנהג ההקפות — במאמרנו הבא.

עדי מקלט

(המשך מעמוד ח')

ובאגת גמרא מפורשת היא במכות דף י' ב' הקשר שבין ערי מקלט לתשובה. "טוב וישר ד' על כן יורה חטאים בדרך, אם לחטאים יורה ק"ו לצדיקים". הנה שגם צדיקים זקוקים לדרך והוא סוד התשובה הגאלול ומשם מקור רבינו יונה בשע"ת בתחילתו דכתב "מן הטובות שהטיב השי"ת לברואיו כי הכין להם הדרך". וזה מה שכתוב בערי מקלט "תכין לך הדרך" ואמרינן שם "עשה הכנה לדרך" היינו דרך נוחה ומוכנה כמו שהגמרא אומרת שם לענין ערי מקלט, וזה טוב וישר ד' על כן יורה חטאים בדרך.

בעדשה מסביב לעולם

פטרול ימי מזרח גרמני מנסה ללכוד אחד מ־4 צעירים שערקו למערב בשחיה

מומחה צבאי בודק שרידי מצנה של מכונית תופת בביירות

בית ספר שנהרס באחד ממדינות מזרח הודו ברעידת האדמה השבוע

חיילים מנבשטים עבודות הנחת מסילת ברזל מפני התקפות של מורדים בדרום מוזאמביק

משקיפי האו"ם שהגיעו לפקח על הפסקת האש בין עירק לאירן בעמדה עירקית בבבל

מפגינות שביתת כורי הפחם "ליטקוביצ" בפולין

יום הולדת לסבא בן 131 בגרוזיה. חוגגים שנים מבניו

לוח המודיע

עסקים

★ עקב פרוק שותפות למכירה קיוסק + פלאפל פעיל במרכז השכונות החרדיות כאשדוד המבנה בשכ"ד פרגסה בשפע, (08)561918 בערב, איתודית: (03)7549111 מנוי 71593

מגרשים

★ בית + מגרש בירנבאום 20, 386 מ"ר, (02)850777, (04)836918, (04)832782

עבודה

★ בבני־ברק דרושה אישה חרדית לנקיון בית פעמיים בשבוע, 792222

★ לישיבה דרוש זוג לחלוקת אוכל בשבת לפנות לבית ישראל 3 או (02)821785 בין 12.00 — 10.00

★ לישיבה דרוש מנהל משק בעל נסיון לפנות לת.ד. 6542 עבור מ.מ.

★ מחפשת עבודה!! בגננת סוג 2 + קלדנות, במוסד דתי, טלפון: (02)287507

★ איש מכירות רציני להנות והיטי תינוקות, טלפון: (02)639370 רק בערב

★ איש תחזוקה רציני להנות להיטי תינוקות עם רשיון נהיגה רצוי ב', טלפון: (02)639370 רק בערב

★ מוכרת רצינית להנות להיטי תינוקות בתלפיות, מ־14.00 — 9.00. טלפון: (02)639370 רק בערב

★ ברמות, דרושה מטפלת + עבודות 3 פעמים בשבוע 12.30 — 18.00, (02)820997, (02)821672

דירות ובתים

ירושלים

למכירה

★ בסנהדריה 2 מרפסת שמש ק"א 60,000, אנגלו סכסון "מלרך", (02)221161

★ הר־נוף 4 מחסן רק 95,000, אנגלו סכסון "מלרך" (02)221161

★ 3½ בשכון חב"ד עטרת 115,000, 4½ בהר־נוף 130,000, 4 ברמות ב' 115,000, 4 ברמות א' 80,000, 5 בגוש 80 150,000, 5 חדרים ברמות ד' 128,000 6 חדרים + גינה בעזרת תורה 180,000 טל: (02)867276

★ ברוממה מעל מטרסדורף, "שלושה" + מטבח גדול + אפשרות להרחבה, קומה רביעית ואחרונה, 59,000, בערב (02)528106

★ במקור ברוך, 2 חדרים גדולים + הול, משופצת, ק"ב + ארון קיר, (02)381690

★ בגוה־צבי, 3 חדרים + 4 מרפסות, מוארת + תוספת + מחסן, $120,000, (02)823024

★ במרכז, ק"ג כ־3 כיוונים + הסקה + סוכה גדולה מצב מצוין, (02)243235

★ ברוממה דירת 4 + פ"א 100 מ"ר ק"ב, (02)533120

★ בהר נוף 4 + חדר ארונות נוף מרהיב פנוי גמיש, (02)529885, (02)533135

★ ברמות א', 3 + ק"א + מרפסת 80 מ"ר נמו, (03)315546, (02)862520 ללא תיווך

★ דירות בנות 3, 4, 5, חדרים באזורים החרדיים שרות אדיב ואמין, (02)380573

להשכרה

★ לקשישה עצמאית חדר + שירותים ואמבטיה, ארוחות, טיפול מסור ולבבי, (02)354145

★ ברמות ד', מרוהטת, 3½, ק"א, מרוהטת לתקופה קצרה / ממושכת, (02)381595

★ ברוממה, 3½ + מרפסות + דוד"ש ק"ב מרוהטת + טלפון מיידי, (02)437526, (02)438681

★ בקרית בעלזא 3 חדרים ריהוט מלא לחודשי תשרי חשון, (02)386848

בני ברק

למכירה

★ בבני־ברק למכירה 3 + ½ קומה א' רח' הירדן 792028, $67,000

★ 2, בסמטת אד"ר 5, ע"י סוקולוב, ע"ע, חזית, מטבח אמריקאי, (03)786332

להשכרה

★ 5½ חדרים להשכרה + טלפון קומה א' על עמודים, (02)527970

★ 3½ מרוהטת, דוד"ש בוידוידם, צריפות לזוג, לשנה, מיידי, (02)423219

בערי הארץ

רכסים

★ ברכסים בוד משפחתי 6 חדרים 156 מ"ר + גינה, 5 חדרים 116 + גינה, (04)842504, (04)841526, מ־9.00 — 08.00 ומ־22.00 — 21.00

טבריה

★ למכירה כהזדמנות בקרית צאנז דירה מרווחת ומסודרת, 103 מ"ר, מזגן, דו"ש, ארונות מטבח, סביבה שקטה, מרפסת סוכה, 46,000 דולר, טלפון: (06)793718

חנויות

★ להשכרה חנות 50 מ"ר בבני ברק כצנלסון 111 (ככר נח) טל: (03)783707

דלתות פלדה

★ דלת פלדה מובחרת קמים ב־ 870 שקל בתשלומים נוחים שיווק בכל הארץ, (03)799208, (03)5700185

מכוניות

★ בסייד חדש בבני ברק, נפתח משרד להזמנות כל דגמי שברולט חדשות, פרטיות ומסחריות ולהובלת נוסעים, תנאים מיוחדים + אשראי למוסדות ולמשפחות ברוכות ילדים, (03)788845

קורסים

★ חוג לגרפיקה ברמה גבוהה לנשים נערות וילדות מהנה ושימושי, הודדי הרשמי (03)790655

עדשות מגע במחירי מבצע־ שי נוסף: 100 ש"ח
תעודת שי 100 ש"ח
4 ימים אחרונים למבצע
למזמינים עד ה־ 31.8.88 ביטוח לשנתיים חינם בשווי 100 ש"ח
מיוחד השבוע המחיר הרגיל — 6 תשלומים (רק עם כרטיס אשראי)
לתלמידים ונוער נצלו את ימי החופשה האחרונים לרכישת עדשות והנור מראה חדש בתחילת שנת הלימודים
בסקר ארצי של "ידיעות אחרונות", נקבע, השנה השלישית ברציפות: "אישונית" החברה מס' 1 בישראל.

20 שנה
מכוני עדשות מגע אישונית
ירושלים: הסורג 2 (פינת יפו 29) קומה ב' טל' 02-223028
בני ברק: עקיבא 89 קומה א' (מול גן הדשא) טל' 03-788711
תל אביב: בן יהודה 94 (פינת גורדון) טל' 03-222589
נתניה: סמילנסקי 7 טל' 053-25123

קורסים פרטיים לגברים ונשים בנפרד
כל יום נפתח קורס
להדפסה בשיטה עיוורת
להכרת המחשב ועיבוד תמלילים
משרדית — כל בו למשרד ולמחשב
ציוד הקפי, הבנות, נייר רציף, טפסים למדפסות, ציוד משרדי, שרותי משרד
רחוב מלאכי 23, גאולה ירושלים טל' 272716, 285332
פתוח רצוף מ־8.30-20.00

אופנת ריקי פ"ת
אחד העם 2 דירה 7
טל: 03-918728
הפתעה ליום אחד!!!
חיסול מלאי הקיץ במחיר הקרן!!!
ביום א', ט"ו באלול 28.8
בוקר 10.30-13.00
ערב 20.30-22.30

מפעלי השתלמות ורווחה של נשי אגודת ישראל פתח־תקוה

נשות פתח תקוה והסביבה מוזמנות להשתתף בהרצאתו של הרב דוד וויס הי"ו

בנושא: תפלת ראש השנה

ההרצאה תתקיים בס"ד ביום שלישי י"ז באלול בשעה 8.15 בערב בבית נשי אגודת ישראל פרנקפורטר 13 פ"ת נא לדייק.

דמי כניסה 3 ש"ח

להתראות, המארגנות

זעקה שחייבת לזעזע

(המשך מעמוד ד')

הפילפול עבר רבי חיים קרייזירס שליט"א לבעיות השעה המעיקות ומכבידות על כל אחד ואחד במחנה, ואת, כדרכו, תוך ציטוט מופלא של מאמרי חז"ל שקלחו מפיו בשטף ובבהירות, במיוחד עמד על כך כי בלימוד הירושלמי מצוייה סגולה מיוחדת לקרב ולאחד לבבות, בהדגישו עד כמה חשוב הדבר בתקופתנו. בא ורבו המחלוקת וגדל פירוד הלבבות, כאשר הכל משווע לאיחוד. תמיד, אמר הגאון, הפליאה אותי העובדא שמרן הגרי"ם שפירא זצ"ל מלובלין, לא הנהיג בזמנו בכנסיה הגדולה של אגו"י גם את לימוד הירושלמי, כמו הדף היומי הבבלי, אלא התשובה היא כנון זו שחז"ל אמרו על חזקי: מקום הניחו לו להתגדר, ועתה בדור לבלנו כי השגחה העליונה השאירה למרן האדמו"ר מגור שליט"א להשלים את המפעל הזה של הדף היומי, השלמה זו של בבלי וירושלמי כאחד יש בה סגולה להביא אחדות במצב הפירוד הקשה.

בהמשך משאו עבר הגר"ח קרייזירס שליט"א להתריע על אחת הבעיות הקשות היורדות לחיינו, והוא נשא הדיור בצבור החרדי ההולך ומתמיד ומחריף מיום ליום, בתארו כיצד הורים רבים כורעים ממש תחת המשא הכבד של נישואי הבנים, גם כאן הזכיר בהערכה עמוקה את ההבנה והדאגה שגילה מרן האדמו"ר מגור שליט"א לצרכי הדור, בהיותו החלוץ לעודד יציאה למגורים בערים אחרות, מעבר לריכוזים החרדים הגדולים בערים, בצטטו את מאמר חז"ל "אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו", קרא רבה של אנטוורפן בפאתוס רב: אין דורנו דור יתום שהרבי מגור נמצא בו, כי מה הוא הגדר של יתום? דור יתום איננו זה שאין לו מי שידאג לו לצרכיו, אלא יתום הוא מי שאין לו אב שידע ויבין נכונה מה הוא צריך ולמה הוא זקוק, הרבי שליט"א הפגין הבנה לצרכי הדור, לא רק במובן הרוחני, אלא גם לבריאותו הגופנית ולהצלתו של הציבור.

צמרמורת עברה בקרב המוני המשתתפים, כאשר רבה של אנטוורפן עבר לתאר בצורה מוחשית את הסבל הרב של הורים בבואם להשיא את בניהם ובנותיהם, העובדים שבעה מדורי גיהנום של יסורים, השפלה ובושה, כל אלה המודעים לפעולותיו התששאיות והצנועות של הרב שליט"א בהושטת סיוע ועזר לנדכאים, הסכימו כי לו נאה ולו יאה להתייצב בענין זה כמטיף ומוכיחה בשער. בקול רועם שאל הגר"ח קרייזירס שליט"א: מדוע לא יוצאים הצעירים בצבור שלנו להתגורר במקומות יותר מרוחקים בהם ניתן לרכוש דירות מגורים במחירים הרבה יותר נוחים ומודלים? למה נדחקים כולם לגור דוקא באיזורים העירוניים הצפופים והיקרים כל כך הגוזלת את שלוותם ומדריכה את מנוחת נפשם של אלפי אבות ואמהות?

קריאתו הנרגשת והחודרת של רבה של אנטוורפן שהדהדה באולם הגדול, בוודאי עוד יוסיפו להדהד בחלל האויר זמן רב. בשל עוצמת הבעיה הכאובה המשותפת לכל חוגי וחרמי הצבור, מעבר לכל המחיצות, והגיעה השעה שמנהיגי הצבור החרדי וראשיו ללא הבדל חוג, זרם ועדה יתלכדו ויתרכזו מסביב לדאגה הגדולה למציאת פתרונות מעשיים ומיידים כי באו מים עד נפש ממש. א. ילין

מעמד מרעים לכבודה

(המשך מעמוד ה')

בדברי ההדרן התעכב על שילוב הבבלי עם הירושלמי והזכיר בדבריו את הגמ' בירושלמי כתוב: גיגה בפ"ב תורה זו יש בו שני שבילין שביל של אור ושביל של שלג ואם אתה הולך באור אותה נכווה ואם אתה הולך בשלג אותה נזק, אלא אתה הולך בין שניהם, הירושלמי נמשל לאור כדאי והאור זה התלמוד ירושלמי והבבלי לשלג כדאי בגמ' ברכות פ"ג בביהר בן יהוידע דנחת והכה מידי דברא ונחת וטבל, כן ברותחניות צריכים גם חמימות וגם קרירות חמימות לעבודת השי"ת וקרירות ליצה"ר. בסוף דבריו עמד על ההזדמנות לכל אחד להכלל בתוך הכלל ולהצטרף ללמוד הירושלמי ולזכות לסיימה.

הרה"ג הרב בן ציון לפסקר רב העיר עוד הזכיר בדבריו את דבר כ"ק האדמו"ר מלובאביטש שליט"א שלימוד הירושלמי מרמז על העתיד לבוא, שלא מתבר שם עניני גלות.

בפתיחת לימוד מס' ברכות מתלמוד הירושלמי נתכבד הגאון ר' מ.מ. מנדלזון שליט"א רב דקוממיות, וקשר את הקשר בין קריאת קריאת שמע לכהנים אוכלין בתרומתן שמרמז על צדיקים שכל מעשיהם בבחינת קריאת שמע ואפילו אכילת תרומתן היא בבחינת קריאת שמע והארץ בדיבור ביסודות אמונת צדיקים. וכיום לימוד הירושלמי שזה ממש בחינת אמונת צדיקים. בין הנעימים הנעימו את הערב מקהלת בחורי הישיבה למצויינים בעוד בלחן מיוחד על הפסוק "לולי תורתך שעשועיי וגו'".

בסוף הכנס הובאה ברכת הודאה לקול הדף על שהצטרפו לאור קלטות על לימוד הירושלמי, ולעומד בראשה הרב יצחק ברזרזא, ולהרב ישראל רובינשטיין על אירגון הכנס בהצלחה רבה.

הכנס הסתיים באווירת התעלות, תוך שירה ושמחה ע"מ לשמור ולקיים ולהתחזק בתלמוד הירושלמי.

לוח המודיע

דירות ובתים

ירושלים

"יש"א ברכה"
ללא דמי תיווך
מברז מידע לדירות
לקיץ/לכל ימות השנה
להציע דירה — חינם
לחפש דירה — דמי הרשמה סמליים
גאולה — לבוש מרדכי
טלפון חדש: 02-370452-6

למכירה

★ בפסגת גבעת שאול, קרית משה דירות 4 לפני בניה למסירה תוך שנה ורבע. (02)532867

★ בעזרת תורה 4 יפים 125,000. במאה שערים 3-4 חדרים. בבר־אילן 3½ יפים 90,000. 4-5 בבניה בבוש 80 "יהדר" (02)384258

★ מציאה!!! בסורוצקין 5 במחיר 3. בעזרת תורה קוטר 6 חדרים. ומבחר ענק בכל חלקי העיר "חן נכסים" (02)385333

★ בטלדסטון 4 חדרים משוכללת + תוספות 117 מ"ר + דירת חדר + מחסן 95,000 דולר. (02)341595

★ ברמות ב' קוטג' 4½ + גינה + חדר ארונות מיום א' (03)764012

★ ברמות 3 71,000 בהר נוף 3 117,000 5 110,000 4 86,000 "ארמון" (02)860871

★ בהר־נוף פנטהאוז 4 + פ"א בניה טובה + מחסן כפול לכניסה מידית. פנטהאוז 5 דרומית נוף יפה, חייב להמכר. "אורטל" (02)287973 288588

★ בצפניה 3 ק"ג צדדים מצויינים + מרפסות + הסקה פרטית (02)280277 98,000

תרגומים
אנגלית-עברית
טלפון: 02-786436

★ בהר־נוף 7 3 חדרי שרותים יחידת הורים גדול חדר ארונות ומטבח אמריקאי "אורטל" (02)287973 (02)288588

★ 3 בצפניה ק"א + חדר ★ 5 חדרים גדולים + שני מטבחים מיזוג מלא (02)812676/7 תיווך א'־ה 10.00-14.00

★ 3 ע"י שיכון הרבנים ק"ב + פינת אוכל + מרפסות + 4 כיווני אוויר $80,000 (02)812676/7 תיווך א'־ה 10.00-14.00

★ בהר־נוף ק"א מרכזית ומוארת + 2 מרפסות + כותנים (02)538166 מראשון

★ ברמות 5 חדרים + מרפסת + גינה + כניסה נפרדת $90,000 "עם־בר" (02)816833

★ בגבעת־שאול 5½, פנטהאוז, 4 כוונים + ארונות + גג + נוף (02)523130 186,000

★ בגאולה, 3½ + חצר + מרפסת, גדולים, כניסה פרטית כותנים (02)423808 96,000

★ בגאולה בית 2 קומות כל קומה 2½ חדרים + גינה 130,000. במקור־ברוך־רוזנשטיין, 2½ ק"ב + מרפסת + מרווחת 72,000 "קרנית" (02)382220

★ בעזרת־תורה 4 + מרפסת ק"ב, כותנים סובים מסודרת + דוד"ש. (02)816892

★ בהר נוף!!! 4 חדרים מיוחדת + מטבח, ק"א + גינה + כיוונים טובים!!! (02)522823

★ בהר נוף, $110,000 5 + גינה, דרומית $130,000 פנטהאוז, מסודרת, 5 חדרים, דרומית "נופים" (02)529724 $155,000

★ ברמות ג' 3 + פ"א + מרפסת סוכה + מחסן, נוף וכותנים 83,000 תיווך רמות (02)863207

★ רמות 03 3 ק"ד דרומית נוף, הסקה פרטית דוד"ש + תוכנית בניה (02)864274

★ 2 בבית ישראל ק"ק, 3 ביהודה המכבי ק"ב, 3.5 ע"י אפריון שמורה, 3.5 באופירה, 3 בצפניה ק"א ק"ב, 3 ברמות ב' סולל בונה ק"ג, 5-4-3:5 בבניה בתל־ארזה "המתווך" (02)370355

★ בבית וגן, רמות, הר נוף מבחר דירות למכירה תווך ארלנגר. (02)417131, (02)421937

★ לרציניים בלבד!! 3 + ½3 + מרפסות ק"ג, 3 כ"א, + אפשרות בניה 97,000 דולר. (02)529723

להשכרה

★ בתל־ארזה להשכיר בנין 36 חדר, מתאים למוסד "יהדר" (02)384258

★ להשכרה 3½ חדרים גדולים מרוהטת, קומה ב' כניסה מידית 813621 815116

★ בקרית טלדסטון 4 + מחסן לתקופה קצרה / ארוכה. (02)528377

★ ע"י שיכון הרבנים מידי 2½ משוכללת ביום (02)226380 בערב (02)828983

★ ברמות ד', 3 גדולים ק"ק, מרוהטת — מקסימה עד פסח, 375, (02)867957

★ ברמות החרדית דירות 2-3-5 חדרים מ־300 דולר "תווך רמות" (02)863207

★ בהר נוף חדר להשכרה אצל משפחה לבחורה דתית (02)538872

★ בבית וגן, 3, מרוהטת ק"א לחג "תיווך ארלנגר" (02)417131, (02)421937

★ 5 חדרים יפיפיים מרוהטים קומפלט + סוכה ק"א, נוף מרהיב בסורוצקין, לחודש תשרי להתקשר: (02)386545

★ בעזרת תורה מידית לתקופה קצרה או ארוכה, אפשרי למכירה (02)813648

★ להשכרה דירת 4½ חדרים לימי ר"ה בקרית בעלזא לפנות (02)386435

★ להשכרה דירת 3 חדרים בסב־הדיה המרוהטת לחודשים, מרוהטת, קומפלט, (02)816348

ביקוש דירות

★ דרושה דירה עם סוכה גדולה לסוכות בסביבת גאולה מקור ברוך. (03)615020

עסקים

★ להשכרה בר"ע 78 5 חדרים למשרד, לעסק, למרפאה, לתקופה ממושכת. (03)9227295

★ דרושה דירת קרקע או מרתף להשכרה למטרת עסק באזור חזו"א מחיה בב"ב (03)776278 (03)789548

★ למכירה חנויות בבניה בכל הגדלים בבוכרים ובתל־ארזה "המתווך" (02)370951

ליחן מתנות
כלי בית וסכבה
מוצרי נוי פרחים ומתנות יהודיות
מתנות קנים ב"ליחן"

חנויות

★ למכירה חנות 45 מ"ר קרוב לשטראוס 80,000 "יהדר" (02)384258

★ למכירה חנות באזור גאולה 65 מ"ר (02)812676/7 תיווך א'־ה 10.00-14.00

★ להשכיר לחגים חנות במרכז גאולה רח' לבוש מרדכי (02)272035 (02)370452

בני ברק

למכירה

★ באלישע! חדשה, 3½ + הול + דוד"ש + מעלית. מידית (03)704498 $110,000

★ ברבי עקיבא 3 ק"ג + סוכה + דוד"ש + מטבח אמריקאי ותוספת בערב (03)795207

★ 2½, ק"א, ע"ע גדולה מטבח ענק מרפסת גדולה $65,000 (03)787124

★ 3 ברמת אהרון ק"ב פינוי ותשלומים לשנה "אינטרנשיונל" (03)706117

★ 3 + ½ חזיתית בחזון איש + מרפסות דוד"ש ק"א. פינוי תוך חצי שנה (03)706608

★ 3 ענקיים בחזו"א ק"א + 6 מרפסות (03)706608

★ 4½ חדרים בבן־דוד, ק"א, ע"ע חדשה, יפיפיה מידית, $119,000 (03)783995 (03)703760

★ באברהם בן דוד 4½ + 1½ + גג $155,000 (03)703760 (03)783995

★ בחזו"א 4 ענקית + 2 מטבחים א' ע"ע מידי + שרותים כפולים. (03)768026

★ 5½ בבעלי מלאכה 2 מפלסים כניסה פרטית $130,000 "אדר נכסים" (03)299908

★ בבן זכאי 4½ ק"ב מפוארת חזית 3 כ"א 150 מ"ר "תווך אורטל" (03)5793423

★ 5 חדרים ק"ב במרכז זכרון מאיר חדשה (057)89732 (03)780481

להשכרה

★ 4 ברח' רמב"ם + פינת אוכל + ריהוט חלקי + טלפון, אפשרי לתקופה ארוכה, 706532 $450

ביקוש דירות

★ מחפשים דירה מר"ה עד אחרי סוכות בבני־ברק (03)784988 (02)430525

★ דרושה דירה מרוהטת + מזגן וטלפון במרכז ב"ב משבוע לפני ר"ה עד אחרי סוכות. (03)792673

קיט

★ דרושה דירה לזוג חרדי מתאריך י"ד -כ"ח תשרי (03)796228

★ 3 בגאולה מרוהטת + סוכה + טלפון + כיוונים מכ"ה אלול, לחודש תשרי (02)539439

בערי הארץ

ת"א

★ באזור חרדי ע"י ה"בימה" 3 + 1 + גג + מעלית + חניה + הסקה חדשה $190,000 "תווך אורטל" (03)5793423

נתניה

★ בצאנז נתניה 2½ + הול + מרפסות סגורות + אפשרות להוספה. (03)5741613 47,000

מכירות

★ למכירה קנוד מיבור (גדול) טלפון 03-705548

★ למכירה מכשיר פקסימיליה "בראזר" דגם 100 במחיר מיוחד. טלפון 820593

★ בסורוצקין 37 ב' הגיע מבחר עצום! נעלים לכל הגילים; אל תחכו לשעת הלחץ!!!

★ בגדי ספורט ואלגנט תוצ"ח במוצש"ק ובמשך השבוע מ־8.30 בערב. גניארה 63 ק"ג ב. שאול.

★ כלי מיטה, מגבות דוגמאות מרהיבות מארה"ב (02)817801

★ ישירות מהמעצבת שמלות, חולצות, חצאיות מקסימות, גם מידות גדולות והריון, מחירים זולים, אפשרות להזמנה. (02)861007

★ שמלות הריון מהו"ל בחיסול מחלט פרטים בטל: (02)822721

★ הגיעו כתנות לילה מרהיבות במבחר עצום (גם ממרי קרפ) המכירה המוצש"ק וביום ראשון 9-10.30 בערב סורוצקין 53/1 ירושלים.

מכוניות

★ וולוו גבה 1984 PL-240 23,000 ק"מ כחדשה רמב"ם 31 ב"ב מ־8-5, אלפסי.

עבודה

★ לשי עגן דרושה פקידה חרדית + סבאי למכונות כביסה וקיחור תנאים טובים. (02)539550

★ מטפלת מנוסה לכל השבוע לתינוק + עבודות בית בהר־נוף (02)538288

★ בעלת נסיון רב מחפשת עבודה בקורות הכנת דוחות והנה"ח. (03)706741

★ אישה רצינית מחפשת עבודה כמוכרת או כפקידת קבלה בדכי איפור, חנות תכשיטים סידקית או בסוכנות שידורים בשעות הבוקר. (02)766794

★ דרוש משגיח ת"ח וידי"ש למסעדת גלאט בנתניה (03)246332 מ־7 בערב.

★ לגן בהר נוף דרושה עוזרת לגננת תנאים טובים למתאימה. 534696

★ למכללה דרושה מזכירה־מדפיסה (גיל 40) עברית ואנגלית למשרה חלקית / מלאה (02)422199 בערב.

★ מוכרת לאופנת קריי־לין עם נסיון רב תנאים מצוינים (03)5790781

★ דרוש איש לטייל עם זקן וקן בתוך לישן עמו. (03)701204

★ קלדנית מקבלת הדפסת כתר בית על מדבקות טל (03)740444

★ דרושה פקידה לעבודה במשרד. משרה מלאה תנאים טובים. (03)5792995 (03)5793114

★ לדהירא רמת גן פקידה כללית מפעילת מחשב. ידע בסיסי באנגלית ובהנה"ח + נסיון. משרה חלקית. טל: (03)7518627

★ דרושה קופאית במיני מרקט (רחוקה) להתקשר מיום ראשון (03)5743667

★ דרושים/ות מנקים/ות לחדרי מדרגות בבני ברק בתנאים טובים שעות גמישות. (03)779054

★ דרושה אחות לבית אבות לעצמאיים במרכז פתח תקוה, שעות עבודה גמישות, אפשרות למגורים בסביבה. (03)911853

★ מנהל חשבונות מדופלם + מחשב ונסיון רב, מעונין בעבודה חלקית נוספת. (02)383185

משהו!
חדש ומיוחד -
מזור לגוף ונפש
"תנועה והרפיה" לחיזוק פעילות, ובריאות כללית
★ תנועה מדהה, מנוחת והנאה בשטוי והתעמלות והרמוניקה לכל הגילים
כל הקודם זוכה!
03-790655

מטפלות

★ דרושה מטפלת בביתה שבהר־נוף 6 ימים מ־8.30-1.30 529780

★ דרוש אדם לטיפול באדם מבוגר מ־9-5 בערב ובימי שישי וע"ח לפנה"צ בב"ב (03)791136 אחה"צ.

★ דרושה אישה אחראית ומסודרת לבישול ועבודות בית 3 ימים. (03)5709972

★ דרושה מטפלת לתינוקת 5 ימים + עבודות קלות + בישול, תנאים טובים. (03)5741653

★ מטפלת מנוסה, באיזור בית־ישראל מעונינת לטפל בתינוק בביתה. (02)828446 2.00-10.00.

★ מטפלת מסודרת ומנוסה לתינוק בביתי מאיזור חזון־איש והסביבה. (03)5708965, (03)5793607

שיעורים

★ אברך עם נסיון בהוראה מעונין לתת שיעורי עזר במקצועות קודש. (03)793924

נגינה

★ לימודי אורגן, אקורדיון ואורגנית ע"י מורה מדופלמת, מספר מקומות מוגבל. (03)790787

אבדות

★ אבדו תפילין ע"ש חיים פישל ב. טל: (03)5709542 ויבוא על שכרו

נקיון

★ נקיון יסודי + פוליש בדירות + קריסטל + נקוי שטיחים באודריות. (03)310030

שונות

★ סרוק פאות, בחצי המחיר וברמה מקצועית (02)370811 (02)532935 (רוממה, מטרסדורף)

★ מעונינים להשכיר חדר על הגג לבחורה תמורת עזרה ביתית. (03)791070

★ הסעות בכל חלקי הארץ ולאירועים ברכב מסודר ממתן תאום מראש (03)7521086

★ בחורה מסודרת מחפשת עבודה בעזרה למשפחה דתית טובה, טל: (02)765043

שערים יציגים במטבע חוץ

יחידות המטבע	השער בשקלים
סל	1.7181
דולר ארה"ב	1.6411
לי"ש	2.7735
מר"ג	0.8750
פר"צ	0.2574
ין יפני (100)	1.2297
פל"ה	0.7748
פר"ש	1.0371
כת"ש	0.2540
כת"נ	0.2380
כת"ד	0.2278

שיפוצים כלליים
★ תוספות בניה והרחבה
★ מטבחים, צבע וסיד
★ אלומיניום ומסגרות
★ טיפול ברטיבות
★ איטום גגות
★ כל עבודות הבניה באחריות
טל. 02-344277
24 שעות ביממה

חדש! חדש!
תלושי שי לחגים
של
"קניון רפאלי"
רח' רבי עקיבא 115 בני ברק
מתנה נהדרת לחגים למשפחה, לילדים ולעובדים

יד אליעזר
מספר הטלפון בנוגע להרשמה לחתונות של "יד אליעזר" משתנה זמנית ל־02-822612
בברכה ההנהלה

אגודת נוער שמעון
רוצה להשתתף בהצלה!
צלצל לטל' 03-768260
ותענה בהקדם.
שמות הזוכים בהגרלה הינם יפורסמו איה"ה בשבוע הבא.

מנהל חשבונות מדופלם בעל נסיון רב
מקבל עבודות הנה"ח כולל חישובי משכורות ועריכת מאזנים
בדבר פרטים בשעות הערב טלפון 04-643956

קורסים פרטיים
— להדפסה בשיטה עיורת
— להכרת המחשב ועבוד תמלילים
— לגברים ונשים בנפרד
— כל יום נפתח קורס/בקר, אחה"צ, ערב
משרדית כלים למשרד ולמחשב
רח' מלאכי 23, גאולה, ירושלים טל. 272716, 285332

לוח היום

בס"ד יום ועש"ק פ' כי תצא י"ג אלול תשמ"ח
הדף היומי בבלי: זבחים כ"ב
ירושלמי: ברכות ד'
משנה יומית: עירובין ב, א-ב
הלכה יומית: או"ח תקמ"ז, ד-ו

סוף זמן
קריאת שמע	8.36
תפילת השחר	9.55
שקיעת החמה	7.14
מחר	
עלות השחר	4.33
נץ החמה	6.07

28. שבת — הר הרותים רח' המ"ג 28. מוצ"ש — ברפאת רח' המ"ג 28.
תל־אביב. שישי — ארלוזורוב רח' ארלוזורוב 76. בבלי רח' עזיאל 1. פינת טולידנו 10.
סכון בבלי. שבת — בן יהודה רח' יהודה 142 ... רח' אבן גבירול 81. מוצ"ש — בן יהודה רח' בן יהודה 142 ... רח' אבן גבירול 81
בני־ברק, רמת גן: שישי — חן רח' ז'בוטינסקי 99. שבת — הכנן רח' ביאליק 30.
חיפה: שישי — מגן דוד רח' גאולה 13. שבת — הנשיא שד' הנשיא 33.
הקריות: שישי — ארלוזורוב רח' יצחק הנשיא 9, ק. חיים. שבת — הקריה רח' ההגנה 1, קרית ביאליק.
פתח־תקוה: שישי — קופ"ח הכללית רח' חיים עוזר. שבת — קופ"ח הכללית רח' חיים עוזר.
נתניה: שישי — הבנן שד' ויצמן 13. שבת — תרופה רח' הרצל 2.
בתים: שישי — מזור רח' חכימה רייך 20. בתים. שבת — עצמאות רח' בלפור 75. בתיים.
חולון: שישי — מזור רח' חכימה רייך 20. שבת — עצמאות רח' בלפור 75.
אשדוד: שישי — קופ"ח לאומית. שבת — קופ"ח לאומית.
שעות הפתיחה של בתי המרקחת מהבהלה בדרך כלל עד 10 בלילה.

תחבורה ב"ב — בילינסון

ימים א'־ה': 9.00, 11.00, 15.00, 17.00, 19.00.
יום ו' וערבי חגים. 9.00, 11.00, 15.00.
מוצ"ש: שלושה רבעי שעה לאחר צאת השבת, חצי שעה לאחר היציאה

תורנות בתי חולים

ירושלים: שישי — שערי צדק — עיניים כירורגית אורטופדית ביקור חולים — א.א.ג. הדסה הר הצופים — נשים. שבת — שערי צדק — כירורגית, אורטופדית, נשים, ילדים עיניים. ביקור חולים — פנימית, א.א.ג. כל שאר המחלקות בהדסה עין כרם.

לקראת החגים הבעל"ט
הגיעו חלוקים במבחר עצום של מודלקוס
★ חולצות לגברים, לילדים לבן ועם דוגמא, כל המספרים
★ גרביונים לבן, כחול - לכל הגילים
כמו"כ נשארה כמות מצומצמת של חלוקי מודלקוס מס' 10 — 8 ב־45 שקל הכל תוצרת ארה"ב
המכירה תתקיים ברח' ר' עקיבא 100 ק"א ...

קורס הכנה ללידה
לנשים חרדיות
ע"י מדריכה ותיקה עם נסיון רב
הרשמה בטלפון: 03-761599

קבלן רשום
לעבודות בנין ושיפוצים
הרחבת דירות
אינסטלציה,
הסקה
עבודות פיתוח
02-538172

האם סוכתך כשרה?
סוכתך תחת האילן?
שמחה - כורת עצים מקצועי!
הדרה למצוה וכרות ענפים מעל סוכתך עוד היום ולא ברגע האחרון
02-827070

נפלא'דיק!
בגני חסידי פיטסבורג

הוא יזכנו 3

DESIGNS by DITZA
הגיעו מחו"ל בדים מרהיבים לערב במכירה חד פעמית...
מקבלת הזמנות לתפירת בגדי ערב יהודיים
בעיצוב בלעדי
02-434104

פולצ'ק המרכז לבדי אופנה אקסלוסיביים
בני ברק רח' ר' עקיבא 120
חידשנו את המלאי, ואנו ממשיכים במכירת
שאריות בדים 10 ש' למטר
כן הגיע מלאי חדש ב־8 ש' למטר

חנות החשמל מספר 1 בירושלים
ליאור
פתחנו סניף נוסף ב־
אצלינו תמצאו:
★ מקררים ★ מכונות כביסה
★ מזגנים ★ שואבי אבק ועוד...
★ ★ ★ ★ ★
★ אפשרות לתשלומים נוחים
בדקו והשוו מחירים לפני הקניה!!
רח' רש"י 48, 02-539767 02-539625

הצעה מיוחדת
לישראלים המבקרים בבורו־פארק בתקופת החגים
מצעי היוקרה של בנימין ברבר
מצעים שאין להם מתחרים!
במחירים מיוחדים
במפעל ELEGANT LINENS 1458 ST BROOKLYN N.Y. 11219
Tel: 718-8713535
718-9722542
מדברים עברית

לולבים
מעמק
בית שאן
בסיטונאות
ובקמעונות
06-794925

גודו
רבי עקיבא 62 בני ברק
מול ביהכנ"ס הגדול
ירושלים: רח' הבוכרים 2
הגיעו!!!
לאור הביקוש הרב
מכנסיים חגיגיות לילדים 16.50 ש"ח
מכנסיים ברמודה (אלגנט) 9 ש"ח
חולצות לחג לילדות (עודפי המפעל) 10 ש"ח
חולצות לחג לילדים (עודפי המפעל) 9 ש"ח
חליפות קטיפה משובחת לילדות 60 ש"ח
חליפה-מכנס + וסט לילדים עד מס' 12 45 ש"ח
שמלות עד מס' 14 החל מ־25 ש"ח

בית הכנסת המרכזי
צעירי אגודת ישראל
קהילת נחלת משה בני ברק
הננו להודיע לציבור שהשיעור של מורינו ורבינו
הגאון ר' **בן ציון פלמן** שליט"א
יתקיים מידי שבת בשעה 5.30
בישיבת נתיבות עולם קומה ב'
בכבוד רב
ועד הקהילה

האם נענית לקריאת
הרב הגאון שמואל וואזנר שליט"א
והרב גאון ניסים
שאול שליט"א?

רשת גני ילדים ומעונות יום "בית יעקב" ירושלים
המשרד הראשי: רח' דונאס 4 ת.ד. 956 טל. 228505

בשורה משמחת לתושבי בית וגן
בשמחה הרינו להודיעכם, כי בע"ה לאחר מאמצים רבים עלה בידינו בשיתוף ועד ההורים לקבל כתה נוספת מעירית ירושלים
הכתה תשרת את בנות השכונה ילדי 1985 - גילאי 3
מיקום הכתה ליד בי"ס הממ"ד נווה עציון
הורים שטרם קיבלו אישורי כניסה לגיל הנ"ל, מתבקשים להגיע למשרדנו ביום ראשון ט"ו אלול (28.8.88) בין השעות 18.00 — 9.00 אחה"צ, ע"מ להסדיר את פרטי הרישום ה.ק. וכתב התחייבות
כל הקודם זוכה
יועדפו ילדים שנרשמו בתחנת הרישום העירונית בתקופת הרישום
ההנהלה

מפעל ירחי כלה נופש לימוד ומרגוע בחג הסוכות
עירית נתניה — המועצה הדתית
הננו שמחים להודיע לציבור כי
לראשונה, יתקיים בנתניה הבראה באווירת חג אמיתית
תורנית ולימודית בבית הארחה "בית יהושע" בחג הסוכות
תכניות מגוונות גם לנשים
הכשרי הבד"צ - גלאט ומשגיח מיוחד
מחיר שווה לכל נפש
כל הקודם זוכה
במקום - מלבד סוכות לאכילה, גם סוכות לשינה למעוניינים
להזמנות ופרטים טל. 03-770615 053-621847

מודעה רבה לאורייתא
הננו שמחים לבשר כי בשעטו"מ הגיעו לקוטי שיחות מנוגדת (=תורה מלשון הוראה)
כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש
שיצאו לאור על פרשת שופטים
בענין - הגדר של "שוטרים" בפרש"י עה"ת

הלקוטי שיחות נמצאים לחלוקה אצל:

ירושלים:
בית חב"ד, בית וגן הפיטמה 35
ספריית חב"ד ישעיהו 22 שכ' במעלה
הרב מנחם וילהלם אלקנה 14 שכ' חב"ד
הרב צבי הנוך רח' יוסף משען 5 פינת רח' אתנע. מא"ש
הרב טוביה זילברשטרום הגרי' חיים 14 קרית צאנז
הרב כלב קובעסטיק סורוצקין 49 שכ' אנחי
הרב יוסף יצחק הבלין עזרת תורה 39
הרב מאיר דוד ברגמן כתב סופר ב/20 גבעת שאול
הרב דוד פינסקי שח"ל 23 א' גבעת מרדכי
הרב אליעזר רבינוביץ רמות פולין 66/23
הרב פנחס לייביש הרצל בתי הונגרים 193

בני ברק:
הרב אהרון זהר רש"י 11
הרב יוסף בנימין הירץ מימון 7
הרב מאיר אהרון יוסי 4
הרב יצחק פיין יונה הנביא 22
הרב זלמן הרצל, אברהם בן דוד 38
הרב אלימלך גרשוביץ הרצל 58
הרב חיים צדוק אורליאן 18
הרב שלמה ראובנג תורה ועבודה 15
בית חב"ד קרית הרצוג אברמסקי 37
בית חב"ד פרדס כץ טרומפלדור 36

וכן ניתן להשיג בת.ד. 5955 י"ם מנוי חצי שנתי בצרוף־המחאה על סך 10 ש"ח

המשרד לעניני דתות
המחלקה לישיבות ומוסדות תורה
הודעה למנהלי הישיבות
במסגרת שיפור השירות הניתן ע"י המשרד לעניני דתות הננו להביא לידיעת כבי ראשי הישיבות ומנהליהם כי בימים אלו נשלחו דוחות (רשימות התלמידים) לכל הישיבות
הנכם מתבקשים להמציא למחלקה עותק אחד (המקור) של הדוחות בצירוף שנויים ועדכונים עד ליום ה' כ"ו באלול תשמ"ח (8.9.88)
על בירורים ושאלות (כמו"כ במקרה של אי קבלת הדוחות) נשמח להשיב בטל
02-532234 551141

פאה איכותית
משיער טבעי איסלקי
אצל "מרים פבר" תמצאי
רח' בן זכאי 14, בני־ברק טל. 5709095

מעגל החתונה א'
הקלטות החדשה

חזן ספרדי
מעונין
במשרה לחגים
טל: 03-7524516

סכן
מענפי דגל
בסיטונאות
06-974925

הקדם רפואה לפני המכה השפעת בדרך להרגיש כל החורף בריא בעהשי"ת עם תחופה טבעית
הזמן עכשיו
לילדים טבעיות לטיפול נגד הצטננות שפעת וחיזוק כללי
עם 101 תחופות טבעיות. אנטיביוטיקה טבעית מכשיר לשיכך סכנים. סכשירי התעלות לפי שיטת רופא מומחה מחו"ל
בקור וייעוץ חינם
שירות עד הבית
02-244181 טל.

הקלטות החדשות
★ שופר של משיח — סקוער
★ אם אשכחך ירושלים — באבוב
★ הוא יזכנו — פיטסבורג
★ מעגל החתונה
★ בתוף ובמחול (הורה)
הפצה: "אומר" 03-706008

ב"סלון ביוטי"
מבצע לקראת החגים
פאות ממיטב היצרנים
עיצוב סירוק
וסלסול שיער
ברמה גבוהה
רח' הרצל 18
פנת חבקוק 2 ב"ב

מזגנים
הרכבת מזגנים עבודה בטיב מעולה ובאחריות במחיר מוזל
צברי שלמה
03-770178 בבית

המעם באשדוד
...

לפנמיה לבנות
דרושה
עובדת נקיון
שעות העבודה 12 — 8
לפנה"צ
טלפון ...

דרושה חברה למבוגרת
דוברת אידיש, אנגלית או הונגרית תמורת מגורים + תשלום בטל. 02-812637 בין 21.00 ל־23.00

הגיעו
דגמים חדשים
יפיפיים
לחגים!!!
מבצע
4
תשלומים
נמשך
פתוח כל יום
מ־10.00 — 1.00
ומ־5.00 — 8.30
רח' יעקב מאיר 9
(ע"י דוד נוף) ירושלים

מכירה מיוחדת
לקראת החגים
לבגדי נשים יפהפיים,
מבחר מדהים של סריגי כותנה מחו"ל
המכירה אי"ה ביום ראשון ט"ו באלול (28.8.88) מהשעה 5.00 בערב במרכז הקהילתי "נוה חמד" עזרת תורה 16
התשלומים מפתיעים

בדוק ומנוסה!
ממש נפלא!
לחיזוק הריכוז והזכרון תמצית ריח טבעית מיוחדת להריח כעשרים שניות בלבד ולהיווכח בתמצאות!
הכמות מצומצמת מאוד הקודם זוכה!
טלפון 03-768349
מצוש"ק מ"פ

ירידי השמלות
מנוהטן ולונדון
נפתח במוצש"ק וביום א'
בשעות 7 — 11 בערב
ברחוב הרצל 28 ב"ב

לחדר חסידי
דרוש מלמד
לכיתת מכינה
גילאי 4 עד 5
טלפון 03-5709110

חדיות למוזרות ממוללות, קלדנות ...
"מחשבת"
רבי עקיבא 92 ב"ב 03-5783888
צפניה 41 ירושלים 02-826251 אחה"צ
קורסי כתבנות ומחשב אי"ה השבוע

אם ברצונכם
שידוך הגון
שילמו
פדיון נפש
האנשים מתפללים עם ילדי התלמוד תורה על ציון התנא
יונתן בן עוזיאל בעמוקה
הרבה ניסו והצליחו
תית ספרדי יונתן בן עוזיאל
ת.ד. 1244 עמוקה — צפת.

החלטתם לשפץ?
צלצלו
02-868724
לא תתחרטו

מכשירי כתיבה
הזול ביותר
20 מחברות 40 דף 7.50 שקל
הכל בזול
הרצל 16 בני ברק

כולל חשוב
בבני ברק
מחפש
מפיצים להגרלה
בכל חלקי הארץ
לפרטים בטל:
03-790978
תנאים סובים
לרציניים

קורס לקליגרפיה
... 03-823720 ...

קורס לריתמוטיקה
שיטה יסודית
האומה פעילה
למגזדולות ולמתקדמות
03/792511

המודיע
עתון יומי — ירושלים
המו"ל: הסתדרות אגודת ישראל העולמית — הועד הפועל
העורך הראשון: ר' י' לוין ז"ל
•
איזור התעשיה מקור ברוך
רח' יהודה המכבי 5
טל' 8-539255 • ת.ד. 1306
פקסמיליה 02-539108
•
דפוס "יהדי" בע"מ
•
הדפסה: ג'רוזלם פוסט
•
סניף ת"א: אלנבי 132, ת.ד. 1307
טל' 624353, בערב: טל' 614950
•
סניף בני־ברק: ר' עקיבא 147
טל' 5792490
•
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות וסגנונן
•
סוכנות בארצות הברית:
R. LICHTENSHTEIN
324 Ave. I
Brooklyn, N.Y. 11230
U.S.A.

مكان الأصل

נשלל רשיונם של שני בנקים למשכנתאות

"בנק ישראלי למשכנתאות" ו"בנק אוניקו"

בנק ישראל ביטל את רשיון הבנק של שני בנקים למשכנתאות שבמקלות קבוצת בנק לאו־מי. המדובר בבנק ישראלי למשכנתאות ובבנק אוניקו למשכנתאות.

ביטול הרשיון נעשה בהתאם לחוק הבנקאות על פיו יבוטל רשיונו של בנק כאשר הוא חדל לנהל את עסקיו על פי ההיתר. שני הבנקים למשכנתאות עסקו במתן אשראי למשתכנים מתוך מקורות שכללו פקדונות ממשלה ואגרות חוב. היקף נכסיו הכולל של בנק ישראלי למשכנתאות הסתכם ב־17 מליון שקלים וההון העצמי שלו במליון שקלים. הנכסים של בנק אוניקו הסתכמו ב־57 מליון שקלים וההון העצמי ב־3 מליון שקלים.

המפקח על הבנקים הסביר, כי ביטול הרשיון נעשה על רקע חוסר פעילותם של בנקים אלה והצורך בייעול הבנקים והקבוצות הבנקאיות וגיבוש מבנה ההון בהם.

הערכה באוצר:

חסכון של 150 מליון דולר לשנה במחזור החוב לארה"ב

ההנפקה הראשונה בבורסה בניו־יורק למיחזור החוב של ישראל לארה"ב מקבל הלוואות לרכישת ציוד צבאי אמריקאי, תהיה, ככל הנראה, בספטמבר השנה. באוצר מעריכים כי החיסכון השנתי לקופת המדינה במסגרת מיחזור החוב יהיה כ־150 מיליון דולר.

ישראל ממתינה לקבלת אישו־רים מ־4 רשויות מימשל וכן מהרשות לניירות ערך. בשיחות שקיימו השבוע בארה"ב מנכ"ל משרד האוצר והחשב הכללי של האוצר בנושא זה, התברר כי האישורים אמורים להינתן בקרוב ולכן התקווה היא שההנפקה תבוצע כבר בחודש הבא.

שר האוצר נתן את אישורו להנ־פקה של עד 3 מיליארד דולרים מתוך החוב הכולל המסתכם ב־5.5 מיליארד דולרים.

בהתייעצויות שקיימו המנכ"ל ויקטור מדינה והחשב הכללי אריה שר, סוכם כי ההנפקה לא תתבצע במכרז אלא במה שמכונה "תהליך מרים". הנפקה בתהליך של מרים מאפשרת למנפיק לקבוע את סכום ההנפקה ביום ההנפקה. לעומת זאת, אם ההנפקה היתה מתבצעת בשיטת המכרז, היה צורך לקבוע את הסכום מראש.

מנכ"ל משרד האוצר והחשב הכללי נפגשו במהלך שהותם השבוע בארה"ב עם נציגי חמשת הבנקים שישמשו חתמים ראשיים להנפקה. בפגישות אלה סוכמו פרטי ההתקשרות בין האוצר לבין הבנקים שישמשו כחתמים. מנכ"ל משרד האוצר אמר כי המיחזור של החוב באמצעות ההנפקה יאפשר להקטין את הנטל העתידי שהיה נוצר על קופת המדינה אם ישראל היתה משלמת את הריביות הגבוהות על ההלוואות במסגרת הסיוע הצבאי האמריקאי מראשית שנות ה־80.

● תל אביב — שני נערים בני 17 מטייבה המואשמים בידויי אבנים לעבר אוטובוס "אגד" וני־פוץ שמשתו הקדמית על רקע לאומני, נעצרו אתמול עד לתום ההליכים המשפטיים בפקודת בית המשפט המחוזי בתל אביב. (עתי"ם)

מפלגות חרות והליברלים התאחדו

כנס איחוד מפלגות חרות וה־ליברלים התקיים אמש בת"א. המפלגה המאוחדת תקרא "הליכוד — תנועה לאומית לי־ברלית".

ראשי שתי המפלגות חתמו על "אמנת הליכוד" הכוללת, בניסוח תמציתי ביותר, את העקרונות של התנועה המאוחדת.

האמנה קובעת, כי ועידה נבחרת ראשונה של תנועת הליכוד המאוחדת תתכנס תוך שנה. חו־לים להקים המוסדות הנפרדים של שתי המפלגות וכל ההחלטות תתקבלנה במוסדות המשותפים.

בסיום האמנה צויין עוד, כי בנגד אמנה זו חולק בלתי נפרד ממנה יחשבו גם הסכם לוי־ניסים, כפי שאושר בשעתו על ידי שתי המפלגות, לרבות השינויים שהו־כנסו בו בוועידה הט"ו של תנועת החירות, בדבר ייצוג התנועה הליברלית בתנועה המאוחדת.

בכנס השתתפו שרים, חכי"ם וחברי המרכזים משתי המפלגות המתאחדות. (עתי"ם)

צבא בורונדי ממשיך בהריגת בני שבט הוטו

אנגבדה — צבא בורונדי ממשיך בקטל בני שבט הוטו באי־זורים גדלים והולכים בצפון המ־דינה — מסרו פליטים ופקידי רואנדה לכתב רויטר, בכפר מרוחק זה ליד הגבול בין שתי המדינות.

"הטבח עדיין נמשך", אמר מנהל חבל אנגבדה לכתב רויטרס, על רקע הדי התפוצצות פגזי מרגמות מעבר לאגם קיהוהא בבורונדי השכנה.

מפקד צבא רואנדה, באגם ביקי אמר: "אנו שומעים אש מרגמות מאז ה־17 באוגוסט. צבא בורונדי אוסף אנשים במקום אחד ואחר כך מפגיז אותם", הוא אמר.

הפגזות המרגמות מתבצעות בעיקר במחוז צפון־מזרח בורונדי ומשם גם הגיעו יותר מאלף פלי־טים לאנגבדה. (ע"ר)

● דיבה — מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, עומד להיפגש עם מזכ"ל האו"ם, חוויר פרז דה קו־איאר, על מנת לדון עמו במצב בשטחים המוחזקים בידי ישראל. (ע"ר)

מס הכנסה יפעל נגד המלווים בשוק האפור

יעקוב אחר מטות הבחירות של המפלגות

המחלקה החקירות של מס הכנסה עוסקת באיסוף חומר מודיעיני על מתווכי כספים ומל־וים בשוק האפור, במגמה ללכוד משתמטים מתשלום מס, ואלה הגובים ריבים ריאליות יותר מכפי שמתיר החוק, מעל 13% לשנה.

נציב מס־הכנסה, יאיר רבינוביץ אמר כי מחלקת המודיעין מנוחת במודעות בעיתונות, שמפרסמים מתווכי כספים, המציעים הלוואות לתקופות עד 60 חודש. המתווכים מסתתרים לעיתים אחר עשרות חברות, שדרכן הם מזרימים לשוק האפור גם כספים שמקורם בשוק השחור. שלטונות המס בודקים גם חשדות לפיהן מעורבים בפ־עילות זו גם חברות גדולות ומוכ־רות, המנסות לנצל מצוקתם של שכירים כדי לגבות ריבית המגיעה לעיתים גם ל־500% לשנה.

שלטונות המס "מתלבשים" על ענף נוסף: "ענף הבחירות" לכנסת. מפקחי מס־הכנסה נשלחים בימים אלה אל מטות הבחירות של המ־פלגות, אל פרסומאים ומשרדי יחסי ציבור הקשורים עם המפלגות המסוה — להבטיח ניכוי מס־הכנסה במקור מכל התשלומים של המפלגות בתקופת הבחירות, כפי שהחוק מחייב. נציב מס־הכנסה, יאיר רבינוביץ, הסביר כי "כסף רב מתגלגל בתקופת הבחי־רות ועל אגף מס־הכנסה להבטיח את גביית המס והניכויים במקור עוד לפני הבחירות כיון שלאחר הבחירות למפלגות לא ישאר כסף".

בהמש"פ מינה מפרק זמני ל"קייזר־איליך"

השופט המחוזי בחיפה, מיכה לינדנשטראוס, ציווה אתמול על פירוק חברת המכוניות הותיקה קייזר איליך תעשיות בע"מ. "למפרק זמני של החברה מינה בית המשפט, את עו"ד איליך שבים ואת עד למתן צו פירוק סופי.

באולם בית המשפט התאסף קהל רב של רוכשי מכוניות שה־ביעו מורת רוחם מהמצב שאליו נקלעו.

פרקליטי הבנקים שביקשו לפרק את החברה, טענו בפני השופט, כי לרוכשי המכוניות, אין כל מעמד משפטי בבקשת הפירוק, כיון שהם רכשו את המכוניות בחברת "קפרישי" ולא בחברת קייזר איליך בע"מ.

אחד הפרקליטים אמר, כי הוא מבין לכאבם של רוכשי המכוניות שלדבריו עלולים להפסיד את כספם בעקבות פירוק החברה, אך כ־דברי הוסיף "שכאשר מדובר בחוב כספי של מיליוני שקלים לבנקים, הרי גם לכך קיים אינטרס ציבורי שאינו נופל מזה של רוכשי המכוניות".

לעומתו, טען פרקליט המועצה הישראלית לצרכנות, כי לרוכשי המכוניות אלפא ודלתא, ישנה זכות עמידה בפרשה. לדבריו, 63 מהם כבר קיבלו לידיהם את מספרי הרישוי, המנוע והשילדה של המכוניות, אותן ביקשו לרכוש ולפיכך, הם מתעניים לבעלות עליהן.

בשלב זה גילה הפרקליט, כי נפגש ביום רביעי, עם האחים ומי הארנק אילך ואלה סיפרו לו, כי כאלף איש, כבר שילמו על חשבון המכוניות שאותן ביקשו לרכוש ולא מדובר ב־328 איש, כפי שנאמר בתחילה.

בית המשפט ציין בהחלטתו, כי פרקליט חברת קייזר איליך, לא הביע התנגדות למינוי של המפרק הזמני. בתוך כך הודיע השופט, כי הוא איננו דן בשאלה האם יש לרוכשי המכוניות זכות עמידה בבית המשפט בפרשה זו.

בהסכמת רוב באי כוח הנושים מינה, כאמור, בית המשפט את עו"ד אילן שבים למפרק הזמני של חב' קייזר איליך בע"מ והוא יפעל מעתה כשליחו של בית המשפט וישמש למעשה מנהלה של החברה. עו"ד שבים, נודע כמי שפירק לא מכבר את חברת מת"ס של תנועת המושבים. (עתי"ם)

שר החוץ ביקר אצל כ"ק האדמו"ר מבעלזא

שר החוץ, שמעון פרס, ביקר ביום רביעי בלילה, אצל כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א.

בביקורו הדגיש מר פרס את רצונה של מפלגת העבודה לתקן את התדמית האנטי דתית שלה ולפנות אל הציבור הדתי והחרדי להמשך ביוזמות השלום.

פרס הגיע לביקור מלווה באלוף ואנוש בן גל, שפרש את מפת השלום עם עירביות הבטחון שבתוכנית המערך. פרס סקר את המגעים הבינלאומיים בתהליך השלום שיתווהו בלונדון בשנה שעברה וסיכויי השלום של "מסמך לונדון" עליו חתום המלך חוסיין.

כ"ק האדמו"ר מבעלזא השיב, כי הוא מתפלל ומצפה להצלחת מאמצי השלום והפסקת שפיכות הדמים, אך שאל: "מהו החוסן היהודי שימנע מהמוני העם את ההתבוללות בין עמי המזרח בעידן של שלום.

באלפיים שנות גלות שמרו ישראל על התורה ומצוותיה היא ששמרה עליהם מעל ייחודם והיבדלותם מן העמים. בארבעים שנות המדינה זנח חלק מן העם את התורה רק האיבה הערבית מנעה מצאצאיה מלהתבולל בין הערבים. אבל בעידן של שלום ואחוות עמים, צריך להעמיק ולהשריש את החינוך היהודי כדי למנוע אובדן היחוד היהודי וההתבוללות" — סיכם כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א שמעון פרס הודה כי צריך להגביר את ההודעה היהודית בבתי הספר ואף הוסיף, כי מפלגת העבודה רואה ביהדות החרדית מקור עצמה רוחנית לעם היהודי כולו, וכיהוא זה שביצע את החלטתו של בן גוריון לדחות את גיוס בני הישיבות לצבא, וההסדר הקיים לא ישונה ללא קשר לתוצאות הבחירות — הבטיח יו"ר מפלגת העבודה.

בן ציין פרס את החובה לשמור על הסטטוס קוו ולהגן על זכויות האזרח החרדי הדתי לחנך את ילדיהם כרצונם ולהגיע לפתרונות דיור ככל אזרח אחר במדינה.

כ"ק האדמו"ר מבעלזא הדגיש בפני מר פרס, כי בעניין הסדרי השלום של קבע עם מדינות ערב צריכים לעמוד בפנינו קדושת כל שעל מארץ ישראל שניתנה לנו מכח התורה ושמירת תקותיה, אך כאשר מדובר בהצלת נפשות ומניעת מלחמות, פיקוח נפש דוחה שטחים.

הפגנה אלימה של מפוטרי יובל גד

כ־30 ממפוטרי מפעל יובל גד התפרעו אתמול בבניין הוועד הפועל של ההסתדרות בתל אביב.

המפגינים, ניסו להכנס בכוח ללשכתו של מזכ"ל ההסתדרות, ואנשי הבטחון מנעו זאת מהם.

המהומה התרחשה, כיוון שהפועלים אינם מרוצים מן הפ־סיקה שקבעה, כי 70 פועלים יפוטרו מיובל גד והם יקבלו פיצ־ויים בהיקף 150 אחוז. (עתי"ם)

בית החולים בקור חולים ירושלים

ברכות מזל־טוב

להולדת הבנים/הבנות

איתח שלמה וורדה	בן	כלימי עמירם וחגית	בת
אסולין יהודה וסלביה	בת	כהן בנימין ולאורה	בת
אראבוב יוסף וסבטלנה	בת	כהן אהרן ויהודית	בן
אלימלך מרדכי ותבצלת		כהן צדוק ורחל	בן
תאומים		לוי מרדכי ואסתר	בן
אזולאי פנחס ויפה	בן	לסמן אברהם והינדה	בת
איזן אהרן ובלה	בן	לוי שלמה נחיה	בת
אספיר חיים ורחל	בן	לוי ראובן ואסתר	בן
אדליס חיים וחיים	בן	מרגליות משה ופנינה	בן
אבני חיים ועליזה	בת	מגדיש חיים ונעמי	בת
אסיק צבי נחנה	בן	מונדרר פנחס ורבקה	בן
בן זם אליהו ושולה	בת	מאור סלביה	בת
בקר שמעון וסובה	בת	מזון יצחק ורות	בן
ברנכוב יוסף ואסתר	בת	מועלם דוד ואסתר	בן
באוסי אריה ונטיה	בן	מסיקה עמי ורותי	בן
בסכח ישעיהו וציונה	בת	מרבאבאי יונס ואורה	בת
גבל אליעזר ורבקה	בן	סובר שמואל ושושנה	בן
גליסקי דרור ויוכבד	בן	עזרן חנניה וחביבה	בן
גדי שלמה ויפה	בת	עמר מרדכי ודינה	בת
דניאל יעקב ורבקה	בן	פוגל יעקב ורבקה	בן
דוק יצחק ותנה	בת	פירי גדעון ושולה	בת
דמן אברהם ותנה	בת	פרוס אפרים ועליזה	בן
דויטוביץ אברהם ופרל	בת	צאצאשוילי מנחם וסלביה	בן
דף אמנון ויעל	בת	קרפ דב ודרורית	בן
הביג אברהם ודפנה	בן	קורקוס סלומון ותקוה	בן
ויזר ארי ולאה	בת	רשיתיאן הרצל ונורית	בת
חודר דני ושרה	בן	שלוץ יחזקאל ורבקה	בת
סובול אודרי ויילי	בת	שטייף דוד ושושנה	בן
סברסקי מרדכי ושפרה	בת	שכסר שמעון ובלהה	בן
יעקובוביץ יעקב וחיה	בת	שיינפלד משה ויפה	בת
כהן בועז וחנית	בן	שסרן יצחק ושרה	בת
כהן אברהם ועפרה	בת		

יזכו ההורים לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים

מכון "אור הספר"
רח' חפץ חיים 16 י־ם
טל: 383122 384836

דבר בעתו מה טוב!
ניתן להשיג את הספר
ברכת אליהו
לביאור הגר"א
על הלכות ר"ה, יוכ"פ, סוכה
מאת הרה"ג ב. רקובר

סמינר בית יעקב בני ברק
רח' הרב הירש 27 ת.ד. 1105 טל. 783211, 706138

הודעה לתלמידותינו!
הרינו מתכבדים להודיעכן בזה על מועד פתיחת שנת הלימודים הבעל"ט
● כתות י' י"א, י"ב ביום ראשון ט"ו באלול בשעה 5.30 אחה"צ
● כתות י"ג ביום ראשון ט"ו באלול בשעה 6.30 אחה"צ
● כתות ט' ביום שני ט"ז באלול בשעה 5.30 אחה"צ
הכתות מתכנסות באולם הסמינר
● תלמידות כתות י"ג חייבות להצטייד באישור כניסה "מעירית בני ברק או מפנימיית "בתי אבות"
בברכה ההנהלה

במלאת שנה לפטירתו
של בעלי אבינו וסבנו היקר
הד"ר **מאיר צבי רוטנברג** ז"ל
נעלה לקברו ביום שלישי י"ז באלול תשמ"ח (30 באוגוסט)
בשעה 5.00 אחה"צ בבית העלמין סגולה פתח־תקוה
תחבורה תצא בשעה 4.30 אחה"צ מביתו רח' הסתדרות 14 פ"ת
ביום זה בשעה 6.15 אחה"צ יערך סיום וחלוקת פרסים
לתלמידים מצטיינים בת"ת תנ"ך חתם סופר רח' איכילוב 21 פ"ת
דברים לזכרו ישא הרב הגאון ר' יעקב שמריהו דייטש שליט"א
רב דתנ"ך חתם סופר פ"ת
עזרת נשים פתוחה
המשפחה

המיקסר הטוב בעולם

מבצע לחגים
"קיצ'נאייד" מתוצרת ארה"ב
KitchenAid
★ איכות מעולה ואמינות
★ עיצוב חדיש ומרשים
+ כולל קערת נירוסטה, כיסוי לקערה, מכונת בשר, וחיתוך ירקות, 3 מקצפות
מחיר היכרות
מיוחד: מסחטת פירות וענבים (בלי גריסת החרצנים)
אחריות לשנתיים
יבואן הבלעדי בישראל: **א.ברגידה**
רח' דוד ילין 10 ירושלים טלפון 02־385144
מבצע תיקוני מיקסרים קנווד בהנחה עד 30%

א. טורקניץ בע"מ
בני־ברק, רח' שלמה המלך 16 טל' 773638
מבצע לקראת
חג הסוכות הבעל"ט
אנו מייצרים ומוכרים
★ סוכה מעץ — דפנות לפי שיטת החזו"א
★ עץ לסוכות להרכבה עצמית
★ פלפונים לסכך מעץ חדש
★ חיתוך דיקטים ועצים לפי דרישת הלקוח
★ פרופילי עץ לתמונות
מהיצרן לצרכן
בברכת שנה טובה ומבורכת

המבחר הגדול בעיר
של פלקטים חדישים ומיוחדים וכל סוגי הנירות
בהכל לגן
מאה שערים 7
פתוח מ־8 בבוקר עד 8 בערב
המחירים למעשה כמו בחנות המפעל

SALE
חדיש מיוחד!!!
שעדיין לא נראה בארץ!
חולצות נשים חורפיות
שמלות לילדות 4-12
במוצש"ק 9.00—11.00
ביום ראשון בערב 7.30—10.00
במנחם משיב א'/14 י־ם

ת"ת חסידי מחפש מלמד
לכתה בינונית
וכן עוזר לגן
לפנות בשעות היום
לטל. 02־813118
ובשעות הערב
לטל. 02־388435

שרי ישראל SAREI ISRAEL
holiday investments-jerusalem ltd. השקעות ונופש־ירושלים בע"מ

ברכת מזל־טוב נאמנה
שלוחה בזאת לאורחנו הדגול הנכבד והנעלה הרב החסיד
המפואר ר' **אשר אנשיל שטיין** הי"ו
ומשפחתו הנכבדה שיחיו
לרגל אירוסי בנם היקר והמופלג
הרב יעקב יו"ט ליפמן הי"ו
יהא רעוא שיזכו להקים בית נאמן בישראל ולרוות נחת מכל יוצ"ח מתוך אושר ועושר ובריאות ואריכות ימים ושנים
ההנהלה

סוכות במלון מרכזי צפת ★★★
רח' ירושלים 37 צפת
המלון היחיד בצפת
גלאט כשר
65-80 ש"ח ליום
פנסיון מלא
בהשגחת הרב ביסטריצקי שליט"א
06־972666-7

דרוש מנהל חינוכי
לת"ת ספרדי באזור המרכז
תנאים מצוינים
03־503215 לפנה"צ
03־261491 אחה"צ

למוסד חסידי מפורסם בארץ
דרוש מתרים (משולח) לחו"ל
רצוי בעל נסיון ★ תנאים טובים למתאים
טל. 02־819533

שור — אינסטלטור
03־799996

דרוש מסיע
מבני ברק לחולון
בשעות הבקר
03־503215 לפנה"צ
03־261491 אחה"צ

דרושה משפחה אומנת לתנוקת
עם בעיה קלה
03־790043

"סאמט" ביח"ר למגבעות

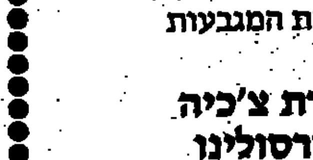

בשעה טובה ומוצלחת
אנו מודיעים על העברת החנות
מרח' הישיבה 4
לרח' חפץ חיים 33 (זכרון משה)
השבוע ביום ג' י"ז אלול תשמ"ח
חידשנו את המלאי וניתן להשיג את המגבעות
"סאמט" חסידים
"סאמט" ירושלמיים תוצרת צ'כיה
והפעם לסאמט יש גם בורסולינו
להתראות
יש סאמט ב"סאמט"

לכל המעונין
שתלמיד חכם וירא שמים יתפלל בעדו 40 יום רצוף ליד הכותל המערבי יכתוב שמו ושם אמו
לת.ד. 5481 ירושלים
בצרוף המחאה
ע"ס 40 ש"ח
התמורה מיועדת להחזקת כולל

המבחר הגדול בעיר
של פלקטים חדישים ומיוחדים וכל סוגי הנירות
בהכל לגן
מאה שערים 7
פתוח מ־8 בבוקר עד 8 בערב
המחירים למעשה כמו בחנות המפעל

מחפשים משפחה המעונינת לספל בבחור בן 19 עבור תשלום הגון
בדבר פרטים להתקשר
02־821998 בין השעות
1—2 בצהריים
ו־10—11 בערב

מהיר ירושלים
מא"ש 4 83 — 285103 282281
נסיעה ביום א' ט"ו אלול
מובא מהאר"י הק' שס"ו לחודש יום השנה לתפילות -
1. מרון צפת טבריא עמוקה ב־9.00
2. חברון קבר רחל שמעון הצדיק שמואל הנביא בשעה 1.15
3. לחוף הרצליה לנשים ב־1.45

אמבולנס שלמה
★ מבצע העברת חולים מכל...

"נסיעות הנחל"
02־828584 ★ 02־829403
03־5708507 ב"ב
יום א' ט"ו אלול למירון צפת, טבריה, עמוקה, חצור
יוצאים בשעה 9.00 בבוקר

בעל תוקע פנוי לימים הנוראים
02־861860

להשכרה בבני ברק
ברח' צפניה צמוד לבית המאפה
מחסן 50 מ"ר + חצר + טלפון
לאתרוגים וקישוטי סוכה
החל מתחילת אלול
לחודש בלבד
טלפון 03־702479

נוה הלל
בית הורים
פנסיון למבוגרים
בבני ברק
במקום היפה ביותר
יחס אישי וחם
אווירה משפחתית אוכל מזין
השגחה רפואית
הנהלה חרדית
נותרו מס' מקומות
03־5791381

הגיע בשר כשר חלק (גלאט)
למהדרין מן המהדרין
בשורה משמחת לציבור החרדי ולבני הישיבות
(הוכשר בשריה ומליחה מיד אחרי השחיטה לפני ההקפאה)
בפקוחו האישי של הרה"ג ר' אברהם יצחק ליכטנשטיין שליט"א
(רב דביהמ"ח מרבק)
שנשחט ע"י שו"בים יר"ש שנשלחו מטעם הרה"ר לישראל. הבשר מיובא ומשווק ע"י מינהל הסחר הממשלתי משרד התו"ם במחירי פקות. הבשר הוא מבית המטבחיים פרינזה FRINASA ברזיל. תאריך הייצור בין 7/6/88 ל־27/7/88 מזוהה בקוד 8 G 27 — עד 8 F 7
על הציבור החרדי לדרוש מחנויות הקפואים בכל מקום או מסיטונאי הבשר לספק את הבשר הנ"ל
מוגש כשרות לציבור החרדי
סניף מזון בע"מ יבואנים
רח' ר' עקיבא 42 בני ברק 51272 טל' 03־793828

נופש ומרגוע
באשדוד בחג הסוכות
בקמפוס המפואר של
ישיבת "נוה הרצוג"
לשימושכם:
★ שירותים ומקלחות צמודים ★ אויר ים צח ונקי
★ 5 ארוחות ביום ★ גלאט כשר, משגיח במקום
★ המוצרים מהדרין מן המהדרין בהכשר בד"ץ והרב לנדא ★ פרי דשא נרחבים ★ שמרטף תינוקות
★ עד גיל שנתיים חינם ★ הגבלות והרצאות (גם לילדים) ★ סיורים בסביבה ★ למעוניינים
סוכה לשינה ★ תנאים מועדפים למוזמנים!
לפרטים ב־ ☎ 08־560025

"ברור" בע"מ
מבצע
סיולים ונסיעות בכל רחבי הארץ
מבצע מיניבוסים וטנדרים לחתונות
הנחות ואשראי
למוסדות ישיבות וכוללים
שומרי שבת שרות אדיב ומסור
מחירים זולים
משרד 02־283701 מעון 02־430492

בית יעקב" רמת אהרן
בני ברק

לתלמידותינו היקרות!
אנו שמחות להודיעכן
שפתיחת שנה"ל הבעל"ט בבית ספרנו תהי' אי"ה
ביום שלישי י"ז באלול
כתות ד עד ח' בשעה 8 בבוקר
כתות ב, ג, בשעה 9 בבוקר (ברמת אהרן)
כתות א' ביום ג' בשעה 5 אחה"צ

למורות הנכבדות!
אסיפת המורות תתקיים אי"ה ביום ראשון ט"ו באלול
בשעה 8 בערב בבית הספר
בתפילה: ויהי נועם ה' עלינו" וגו'...
בברכת שנה טובה ופוריה
המנהלת

מכבדו בחייו ומכבדו במותו (קדושין ל"א ע"ב)
כל המעוניין שאברכים ת"ח ילמדו בקביעות
מידי יום ביומו משניות לע"נ קרוביו ויקיריו
יפנה לטל. 02־383227
ביום ו' בין השעות 2—11
ובשאר ימי השבוע מ־3—2 בצהריים ומ־11 בלילה
חברת משניות
ת.ד. 31955 ירושלים